A MAGYAR

KERESKEDELMI TÖRVÉNY

(1875. ÉVI XXXVII. T.-CZ.)

KAPCSOLATBAN AZ AZT KIEGÉSZITŐ VAGY MÓDOSITÓ

TÖRVÉNYEKKEL ÉS RENDELETEKKEL,

VALAMINT

A M. KIR. CURIA, A KIR. ITÉLŐTÁBLÁK ÉS MÁS BIRÓSÁGOK

ELVI HATÁROZATAIVAL.

ÖSSZEÁLLITOTTA

DR. NAGY FERENCZ.

Második, átdolgozott kiadás.

BUDAPEST, 1901.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

170—1901. Nyomatott Wodianer F. és Fiainál, Budapest.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ELŐSZÓ A MÁSODIK KIADÁSHOZ.

Az első kiadás megjelenése óta (1879.) a kereskedelmi törvény annyi módosítást szenvedett és annyi kiegészítést nyert s különösen az arra vonatkozó judicatura annyira felszaporodott, hogy a jelen második kiadás jóformán mint egészen új munka jelentkezik. Az átdolgozást mostani állásomban magam nem végezhetvén, azt az általam kijelölt irányelvek alapján volt tanítványom: *Dr. Lévy Béla* ügyvéd és a budapesti kereskedelmi akadémia tanára volt szíves magára vállalni.

A közölt anyag tudományos feldolgozását továbbra is „A kereskedelmi jog kézikönyve“ czimű, már öt kiadásban közkézen forgó munkámnak tartottam fenn. Hasonlóképen a gazdasági és ipari szövetkezetekről szóló 1898: XXIII. t.-cz. magyarázatát az arról külön kiadott commentáromnak.

Budapest, 1901. julius havában.

Dr. Nagy Ferencz.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A gyakrabban előforduló rövidítések jegyzéke.

§. számok a törvényczikk száma nélkül a kereskedelmi törvény 1875. XXXVII. t.-cz. §-ait jelentik.

S. = Semmitőszék.

L. J. = a kir. Curia legfőbb itélőszéki osztálya.

C. = Curia.

B. T. = Budapesti Tábla.

KVT. = budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék.

T. B. = a budapesti árú- és értéktőzsde választott birósága.

DI. = a Jogtudományi Közlöny szerkesztősége által kiadott **Döntvénytár** régi folyama 1—28 kötet.

DII. = ugyanezen gyűjtemény a **Döntvénytár** új folyama 1—40. k.

DIII. = harmadik folyama 1—17. k.

M. = Márkus: Felsőbiróságaink elvi határozatai. 2 k. I—XI. kr.

M. Ig. D. = a Magyar Igazságügy szerkesztősége által kiadott döntvénytár I—VI. k.

Jogt. K. = Jogtudományi Közlöny. sz. = szám. m. = melléklet.

M. Ig. = Magyar Igazságügy.

Ü. L. = Ügyvédek Lapja.

J. Sz. = Jogi Szemle.

J. = Jog.

P. T. = Polgári Törvénykezés, a Büntető Jog Tárának melléklete.

T. É. = Tőzsdei Értesítő.

K. J. T. = Kereskedelmi Jog Tára.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

TARTALOM-JEGYZÉK.

Kereskedelmi törvény.

Lap.

Általános határozatok 1

ELSŐ RÉSZ.

Kereskedők és kereskedelmi társaságok.

Első czím.

Kereskedők általában 1

Második czím.

Kereskedelmi czégjegyzékek 5

Harmadik czím.

Kereskedelmi czégek 7

Negyedik czím.

Kereskedelmi könyvek 16

Ötödik czím.

Czégvezetők és kereskedelmi meghatalmazottak 23

Hatodik czím.

Segédszemélyzet 36

Hetedik czím.

Kereskedelmi társaságok általában 45

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Lap.

Nyolczadik czím.

Közkereseti társaság.

Első fejezet. A társaság alakítása 47
Második fejezet. A társasági tagok egymás közti jogviszonyai . . 49
Harmadik fejezet. A társaság jogviszonyai harmadik személyek irányában 55
Negyedik fejezet. A társaság feloszlása s az egyes tagok kilépése 59
Ötödik fejezet. A társaság felszámolása 64
Hatodik fejezet. A társasági tagok elleni keresetek elévülése . . 67

Kilenczedik czím.

Betéti társaság 69

Tizedik czím.

Részvénytársaság.

Első fejezet. Általános határozatok 74
Második fejezet. A részvényesek jogviszonyai 83
Harmadik fejezet. Közgyűlés 90
Negyedik fejezet. Igazgatóság és felügyelő bizottság 93
Ötödik fejezet. A részvénytársaság feloszlása 100
Hatodik fejezet. Külföldi részvénytársaságok 103
Hetedik fejezet. Büntető határozatok 108

Tizenegyedik czím.

Szövetkezetek.

Első fejezet. Általános határozatok 110
Második fejezet. A tagok jogviszonyai egymásközt és harmadik személyek irányában 115
Harmadik fejezet. Közgyűlés, igazgatóság, felügyelő bizottság . . 118
Negyedik fejezet. A szövetkezet feloszlása 119
Ötödik fejezet. A szövetkezeti tagok elleni keresetek elévüléséről 121

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

MÁSODIK RÉSZ.

Kereskedelmi ügyletek.

Első czím.

Kereskedelmi ügyletek általában.

Lap

Első fejezet. A kereskedelmi ügyletek meghatározása 123
Második fejezet. A kereskedelmi ügyleteket tárgyazó általános határozatok 129
Harmadik fejezet. A kereskedelmi ügyletek megkötése 154
Negyedik fejezet. A kereskedelmi ügyletek teljesítése 167

Második czím.

Vétel.

Első fejezet. Általában 162
Második fejezet. A vétel különös nemei 186

Harmadik czím.

Bizományi ügylet 188

Negyedik czím.

Szállítmányozási ügylet 195

Ötödik czím.

Fuvarozási ügylet.

Első fejezet. Általában. 199
Második fejezet. Eltérő intézkedések a vaspályák fuvarozási ügyleteit illetőleg 210

Hatodik czím.

Közraktári ügylet 216

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Lap.

Hetedik czím.

Biztosítási ügylet.

Első fejezet. Általános határozatok 223
Második fejezet. Kárbiztosítás 227
Harmadik fejezet. Életbiztosítás 250
Negyedik fejezet. Viszontbiztosítás 256

Nyolczadik czím.

Kiadói ügylet 258

Kilenczedik czím.

Alkuszi ügylet 263
Átmeneti és vegyes intézkedések 267

FÜGGELÉK.

I. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi ministereknek, egyetértve a pénzügyi, valamint a közmunka- és közlekedési ministerekkel kiadott szabályrendelete *a kereskedelmi törvény 3., 4. és 5. czimeinek az állam kereskedelmi vállalataira alkalmazása tárgyában* 275
II. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi m. kir. ministerek rendelete, *a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában* 278
III. Igazságügyminiszteri rendelet *a kereskedelmi ügyekben követendő peres és peren kivüli eljárás szabályozása tárgyában* 289
IV. 1898. XXIII. t. cz. A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről . 308
Betűrendes tárgymutató 333

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1875. évi XXXVII. TÖRVÉNYCZIKK

a kereskedelmi törvény.

(Szentesítést nyert 1875. évi május hó 16-án. Kihirdettetett az országgyűlés képviselőházában 1875. évi május hó 18-án, a főrendek házában 1875. évi május hó 19-én.)

Általános határozatok.

1. §. Kereskedelmi ügyekben, ha azok iránt a jelen törvényben intézkedés nem foglaltatik, a kereskedelmi szokások irányadók, ezek hiányában pedig az általános magánjog alkalmazandó.

A bíróság a szokás kipuhatolására a felek által fel nem hozott forrásokat is felhasználhatja, és az e végre szükséges lépéseket hivatalból is megteheti (1893. XVIII. t.-cz. 63. és 215. §-ai).

A kereskedelmi és iparkamarák hivatása és kötelessége a helybeli kereskedelmi szokásjogok fölött bizonyitványokat kiszolgáltatni (1868. VI. t.-cz. 3. §. f) pont).

2. §. Hol a jelen törvényben törvényszékekről tétetik emlités, azok alatt a kereskedelmi ügyek elintézésére hivatott bíróságok értendők.

V. ö. az 1881. november 1-én 3269/I. M. E. sz. a. kelt igazs. min. rendeletet a keresk. ügyekben követendő peres és perenkivüli eljárás szabályozása tárgyában, továbbá az 1893. XVIII. t.-cz. 2. §-át. L. a függelékben.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ELSÖ RÉSZ.

Kereskedők és kereskedelmi társaságok.

ELSŐ CZÍM.

Kereskedők általában.

3. §. Kereskedőnek a jelen törvény értelmében az tekintendő, ki saját nevében kereskedelmi ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik.

1. *Saját nevében*: az foglalkozik kereskedelmi ügyletekkel, a ki az ügyletekben jogilag, mint szerződő fél szerepel. Ezért nem kereskedő a regálebérlő (italmérési adó-, továbbá út- vagy kövezetvám-bérlő), a ki nem a maga, hanem az állam, község vagy más közjogi személy nevében jár el. (Pestv. törv. 78/95. D. III. 5. 342. l.) Kereskedők ellenben az állami egyedárúság tárgyát képező árúk elárúsitói, dohánytőzsde-tulajdonosok, só- és lőpor-elárúsitók, mert a vevökkel saját nevükben szerződnek. (B. T. 620/78. M. IV. 17. l. C. 661/90. P. T. 21. 16. l.)

Nem kereskedők ezen minőségük alapján a czégvezetők és kereskedelmi meghatalmazottak, valamint a kereskedősegédek, igy pl. a biztositó társaságok ügynökei, a kik a társaság alkalmazottjai, ha a vezérügynökség székhelyén kivül működnek is. (B. T. 4582/79. DI. 28. 258. l.) Továbbá általában azok az ügynökök, a kik függési viszonyban állnak valamely főnökhöz, s igy nem tekinthetők kereskedelmi ügyleteknek mások nevében való megkötésével foglalkozó önálló kereskedőknek, ezért az ügynöki minőség beismerése nem egyértelmü a kereskedői minőség beismerésével. S. 2318/79. DI. 24., 50. l. Ha azonban a kereskedelmi meghatalmazott vagy kereskedősegéd mellesleg saját nevében foglalkozik kereskedelmi ügyletekkel, kereskedő (B. T. 1489/9. J. 91.. 97. l.) még akkor is, ha e foglalkozása az 53. §. tilalmába ütközik.

A lényeges csak az, ki szerepel az ügyletek alanyaként, lényegtelen ellenben, kinek a számlájára megy az üzlet, azaz kit illet a nyereség és kit terhel a veszteség, ugyanigy közömbös, ki adja az üzlethez szükséges

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tőkét, ezzel ellenkezőleg a B. T. 54/97. (P. T. 35. 177) azt tekintette kereskedőnek, a ki az üzlethez a tőkét adta s az üzlet vezetésére befolyást gyakorolt, azt ellenben, a kinek nevén az üzlet állt, csak üzletvezetőnek.

2. *Kereskedelmi ügyletekkel*: t. i. a 258. és 259. §-okban felsorolt ügyletekkel (ld. ezeket a §-okat, továbbá a 262. §-t).

3. *Iparszerűleg.* Nem kereskedő az, a ki csak alkalmilag (bár gyakran), foglalkozik kereskedelmi ügyletekkel, pl. az, a ki a tőzsdén játszik, a nélkül, hogy a tőzsdeügyletekkel való foglalkozás volna a hivatása, pl. nem rendes tagja a tőzsdének. B. T. 2566/86. *T. É.* 96. 9. sz. továbbá a földbirtokos, a ki alkalmilag cséplléseket vállal el S. 27491/79. D. I. 22. 77. l.

4. A gyógyszerész kereskedő. S. 26613/78.

5. Megszünteti a kereskedői minőséget a halál, de az örökösök a czég törléséig az alatt még felléphetnek C. 1442/95. D. III. 4. 40. l; továbbá a csőd C. 1260/91. D. II. 29. 125 l., feltéve, hogy a tömeggondnok az üzletet nem folytatja, és a vagyonbukott egyébként nem foglalkozik iparszerüen kereskedelmi ügyletekkel.

4. §. A kereskedőkre vonatkozó határozatok a kereskedelmi társaságokra is alkalmazandók. (61. §.)

Az államra, ha ez kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, az érintett határozatok annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben a fennálló törvények és törvényes rendeletek máskép nem intézkednek.

Hogy a kereskedelmi czégek, kereskedelmi könyvek és a czégvezetőkre vonatkozó (3., 4. és 5.) czimek az állam kereskedelmi vállalataira miképen nyernek alkalmazást, külön rendelettel fog megállapíttatni.

1. Kereskedő maga a társaság, nem kereskedők azonban ezen minőségök alapján a tagok; ezért a közkereseti társaságnál nem a tagok egyenkint, hanem a társaság köteles iparigazolványt kérni (keresk. min. rend. 99. jun. 2. 36900. sz. a.).

2. Az állam kereskedelmi vállalatai tekintetében e §. 3-ik bek. érintett rendelet kelt 1875. deczember 1-én L. a függelékben.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. §. Jelen törvénynek a kereskedelmi czégekre, a könyvekre és a czégvezetésre vonatkozó intézkedései a kufárokra és házalókra egyáltalán nem; a zsibárusokra, korcsmárosokra, közönséges fuvarosokra, hajósokra, s más iparosokra pedig csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben üzletük a kis ipar körét meghaladja.

A kufárok és házalók egyesülései egyáltalán nem, a fentebb felsorolt többi üzletek folytatása végett keletkezett egyesületek pedig csak akkor tekintetnek kereskedelmi társaságoknak, ha üzletük a kis ipar körét meghaladja.

1. Nem házaló az, a ki házról-házra járva vásárol be, de eladásait állandó telepen eszközli. Földm.-, ipar- és keresk. min. rend. 10417/86.

2. „Más iparos“ alatt minden kereskedő (3. §.) értendő: mindenki ezen §. alá esik, a kinek üzlete nem haladja meg a kisipar körét, igy a szatócs is. C. 251/96.

3. Hogy mikor haladja meg az üzlet a kisipar körét, azt a bíróság határozza meg az összes körülmények figyelembe vétele alapján. Az erre szükséges adatokat a bíróság fölszólítására az iparhatóság tartozik szolgáltatni. Czégrend 3. §. (l. a függelékben.) A megállapitásnál irányadó lehet a lakbér és házi szükségletekre fordított összeg és az ebből megállapított üzleti forgalom, C. 4703/97., továbbá a leltározott árúk értéke, a tartozások összege és az üzlet forgalma C. 4515/98. D. III. 13. 224. Nem kiskereskedő például a szabó, ha nemcsak megrendelésekre készít ruhákat, hanem posztót, s egyéb szöveteket is árul, sőt ilyeneket hitelbe is ad. 9902/83. D. II. 5. 144. l. Ha valamely kereskedő (nem kufár, vagy házaló) czégének bejegyzését kéri, e kérelem üzletének a kisipar körébe való tartozása okából nem utasítható vissza, mert kérelmével azt jelenti ki, hogy üzletét nagyobb terjedelemben akarja folytatni. B. T. 1772/79. D. I. 28. 257. l. De az ilyen egyén is kiskereskedő, ha üzletét nem folytatja a kisipar körét meghaladó terjedelemben C. 4515/98. D. III. 13. 224. l.

4. A kiskereskedők (azok, a kiktől a törvény ezen §-a a czégek, könyvek, czégvezetők és kereskedelmi társaságok intézményeit megvonja) minden egyéb tekintetben kereskedők, igy ügyleteik, különösen melléküglyeteik is kereskedelmi ügyleteik. S. 16140/79. D. I. 24. 48. l.,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

C. 763/92. D. II. 33. 149. l., 1523/96., D. III. 5. 289. l., 12763/92. ugyanott 291. l.

6. §. Hogy a kereskedés mint iparjogositvány kik által és mily feltételek mellett gyakorolható, az ipartörvény (1872. VIII. törvényczikk) s az e részben fennálló külön törvények és rendeletek határozzák meg.

Az 1872. VIII. törv.-cz. helyébe az uj ipartörvény 1884. XVII. törv.-czikk lépett.

MÁSODIK CZÍM.

Kereskedelmi czégjegyzékek.

7. §. A jelen törvény által elöszabott bejegyzésekre a törvényszékek által kereskedelmi czégjegyzékek vezetendők.

E jegyzékek nyilvánosak és mindenki által megtekinthetők. A bejegyzésekről és az ezekhez csatolt mellékletekről másolatok vehetők, s azok hitelesitett másolatban mindenkinek kiadandók.

A kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és mikénti vezetése külön rendelet által fog szabályoztatni.

1. A czégjegyzékekbe csak a törvény által előírt bejegyzések vezethetők be, más körülmények, vagy megállapodások azonban nem. Igy nem jegyezhető be, hogy valaki az általa megszerzett czéget nem ruházhatja másra át, s csak bizonyos ideig használhatja B. T. 2101/93. M. IV. 24. l.

2. A nyilvánosság magával hozza, hogy a bejegyzések alapjául szolgáló, és a czégjegyzék mellett megőrzendő okiratok, a mennyiben más nyelven volnának kiállítva, az állam hivatalos nyelvén is bemutattassanak. B. T. 2844/82. D. II. 356. l. 3732/85. M. IV. 141. l.

3. A czégjegyzékek berendezését szabályozó rendelet kibocsáttatott 1875. deczember 1. Magy. rend. tára 1875. 137. sz. szövegét a reá vonatkozó határozatokkal l. a függelékben.

8. §. A kereskedelmi czégjegyzékekbe történt bejegy-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zések, a mennyiben jelen törvény egyes esetekre nézve ellenkezőt nem rendel, egész kiterjedésükben egy e végre a földmivelési, ipar- és kereskedelmi ministerium által kiadandó „Központi értesitő“-ben, a Horvát-Szlavonországban történt bejegyzések pedig az ottani hivatalos lapban haladéktalanul közzéteendők.

E mellett a közzététel a törvényszék által az érdekeltek kivánságára és költségére az általuk kijelölendő más hirlapok utján is eszközölhető.

A bejegyzések után illeték rovandó le (erre nézve ld. az illető §-okat). A bejegyzéseknek a „Központi Értesitő“-ben való közzétételeért dijak fizetendők és pedig 1. egyéni czégekre vonatkozó minden (akár bejegyzés, akár törlés) közzétételért 1 korona, 2. a közkereseti és betéti társaságnál a megalakulás, valamint a feloszlás bejegyzésének közzétételéért minden tag után 1 korona, egyéb bejegyzés vagy törlés közzétételéért, állandóan 2 korona, 3. a részvénytársaságok és szövetkezeteknél minden közzétételéért 4 korona 6150/83. sz. Ig. min. rend.

9. §. Harmadik személyek irányában a kereskedelmi czégjegyzékekbe történt bejegyzések a „Központi értesítő“-ben, Horvát-Szlavonországban a hivatalos lapban megjelent közzététel napjától birnak foganattal.

A megtörtént közzététel nem tudásával senki sem mentheti magát.

1. A kereskedői minőséget a bejegyzés nem alapítja meg, ha a 3. §. előfeltételei hiányoznak, ennélfogva a kereskedői minőség a bejegyzés esetében is tagadható. A bizonyítás a kereskedőt terheli, mert a bejegyzés vélelmet sem állapít meg javára B. T. 4668/92. D. II. 33. 356. l. 1250/93. M. IV. 19. l. ellenk. C. 818/96. P. T. 34. 154. l. A bejegyzést kérő (valamint jogutóda) azonban a bejegyzés valótlanságára saját tényével szemben nem hivatkozhatik. B. T. 87281/90. K. J. T. I. 28. C. 778/93. D. II. 37. 27. l. kivéve, ha a bejegyzés alapjául szolgált nyilatkozat nem tőle származik C. 322/87. D. II. 17. 276. l.

2. A bejegyzésre nem lehet hivatkozni akkor, ha helytelensége a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bejegyzés alapjául szolgált, s az okmánytárban okiratokból kitünik C. 1798/93. D. II. 36. 19. l. 110/95. D. III. 2. 29. l.

3. A §. 2-ik bekezdésének szabálya csak a kereskedővel szembenálló (harmadik) személyekre vonatkozik, nem magára a kereskedőre (vagy jogutódára); ez ellen nem hozható fel, hogy az érvénytelen bejegyzésről tudnia kellett volna, és így azt hallgatólag elismerte, ha tényleg az illető körülményről nem tudott. C. 322/87. D. II. 17. 276. l.

HARMADIK CZÍM.

Kereskedelmi czégek.

10. §. A czég azon név, mely alatt a kereskedő üzletét folytatja s melyet aláirásául használ.

1. Nincs a kereskedelmi törvény értelmében vett czége az oly egyesüléseknek, a melyek nem tartoznak a 61. §-ban felsorolt kereskedelmi társaságok közé, igy az alkalmi egyesüléseknek sem. B. T. 5984/82. D. II. 4. 311. l. Ha a kereskedőnek több czége van (ez akkor lehetséges, ha üzleteinek tárgya különböző B. T. 4019/82. D. II. 2. 366. l.) ezek nem tekinthetők egymástól különböző személyeknek, a kik egymással jogviszonyokban állhatnának. C. 991/97. Jogt. K. 98. 2. sz.

2. Kereskedelmi ügyekben a bejegyzett kereskedő czége szerint nevezendő meg (keresk. elj. 1. §) s ha a czég alatt pereltetett, uj pernek polgári neve alatt helye nincs C. 1447/93. M. VIII. 423. l.

3. A czég alatt folytatott üzletben levő árúkról az ellenkező bebizonyításáig az tételezendő fel, hogy azok a kereskedő tulajdonát képezik. Ez a szabály irányadó akkor is, ha az üzlet a nő neve alatt folytattatik és a férje vezeti az üzletet C. 239/97. D. III. 10. 236. ellenk. C. 166/98. D. III. 13. 125. l.

11. §. Kereskedők, kik üzletüket egyedül folytatják, czégül saját polgári nevüket és pedig legalább vezetéknevüket kötelesek használni.

Czégükhez oly toldást nem csatolhatnak, mely társas viszonyra mutatna. Ellenben szabadságukban áll, oly tol-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

dásokkal élni, melyek a személy vagy az üzlet közelebbi megjelölésére szolgálnak.

1. Polgári név az a név, a melynek viselésére valaki (származás, házasság, örökbefogadás stb.) alapján jogosítva van; férjes nőnél, vagy özvegynél ez a férj neve B. T. 3469/79. D. I. 28. 257. l. 5416/84. M. IV. 22. l.

2. A keresztnevét a kereskedőnek nem kell használnia, de ha használja, annak is valódinak kell lenni, pl. nem használhatja idegen keresztnév kezdőbetüjét B. T. 874/83. D. II. 5. 319. l.; ha a czéget több nyelven használja, a keresztnévnek mindegyikben megegyezőnek kell lenni. B. T. 4931/83. D. II. 7. 323. l.

3. A toldásnak olyannak kell lennie, a mely a személyt vagy az üzletet közelebbről megjelöli, olyan, a mely ezt nem teszi, nem használható pl. „A Hungáriához“ B. T. 4083/82. D. II. 3. 319. l., vagy „Otthon“ 4894/92. M. IV. 23. l. Nem szabad továbbá a toldásnak a valósággal ellenkeznie, pl. nem használható „az első magyar“ toldás, ha már van hasonló üzlet, B. T. 189/84. D. II. 8. 319. l. C. 615/94. D. II. 39. 239. l.; a „magyar faárúgyár“ toldás, ha ily gyár nincs B. T. 4305/92. D. II. 34. 366. l.; más városrész kitétele, mint a melyben az üzlet tényleg fekszik B. T. 1017/84. D. II. 10. 320. l.; fennálló czég használata a fiúi viszony kitételével, ha nincs üzletátruházás C. 825/85. D. II. 14. 247. l.

A toldás a czégben foglalt név előtt is használható B. T. 2555/78. D. I. 28. 275. l.

12. §. Ki valamely létező kereskedelmi üzletet szerződés vagy örökösödés utján szerez meg, azt a volt tulajdonos vagy jogutódainak beleegyezésével az addigi czég alatt az utódlást kifejező toldással vagy a nélkül folytathatja.

1. Csak bejegyzett czég ruházható át B. T. 5028/78. D. I. 28. 257. l. Az átruházás csak akkor történhetik, ha egyidejüleg az üzlet is átruháztatik, ezért a csőd alatt állónak nincs joga megengedni, hogy fennállott czégét más használhassa B. T. 601/78. D. I. 28. 256. l.

2. A czég használatához beleegyezés szükséges: az üzlet átruházása egymagában nem ad jogot a czég használatára C. 829/84. M. IV.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

25. l. Ha ezt a beleegyezést a kereskedő örökösei adják meg, e minőségük a bejegyzés alkalmával igazolandó. B. T. 1743/77. D. I. 28. 256. l. Az átruházás bejegyzése nem foganatosítható, ha az addigi tulajdonos czége egyidejüleg nem töröltetik C. 825/85. D. II. 14. 247. l. B. T. 5459/83. D. II. 8. 313. l. 555/97. Ü. L. 97. 18. sz.

3. Az addigi tulajdonos (vagy jogutódai) beleegyezése nélkül az eddigi czég toldásként sem használható. (előbb R. testvérek) C. 653/85. D. II. 11. 27. l.

13. §. A közkereseti társaság czégének, ha abban minden társtag neve nem foglaltatik, legalább a társak egyikének nevét a társasági viszony létezésére utaló toldással kell tartalmaznia.

Betéti társaságoknál a czégnek a beltagok közül legalább egyiknek nevét a társasági viszonyra utaló valamely toldással kell magában foglalni.

Általában tilos ujonnan keletkezett társaságok czégébe a beltagok nevén kivül más személyek neveit foglalni; szintugy tilos a közkereseti vagy betéti társaságoknak magukat részvénytársaságoknak vagy szövetkezeteknek czímezni.

14. §. A részvénytársaságok és a szövetkezetek czégükben határozottan mint ilyenek jelölendők meg.

Az 1898. XXIII. t.-cz. értelmében alakult, s az Országos központi hitelszövetkezet kötelékébe belépett szövetkezetek czégében e körülmény kiteendő. id. t. 52. §.

15. §. Ha valaki egy fennálló kereskedelmi üzletbe társtagul belép, vagy egy kereskedelmi társasághoz új tagúl csatlakozik, vagy ilyenből kilép, az eredeti czég e változás daczára azontúl is használtathatik.

Oly társtag kilépése esetében azonban, kinek neve a czégben foglaltatott, az addigi czég használásához a kilépett társtag beleegyezése szükséges.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ugyanez áll oly esetben is, midőn a társaság csak két személyből állott, és ezek egyike a társaságból kilép.

16. §. Minden kereskedő, ki az 5-ik §-ban érintett kivétel alá nem esik, a 21. §-ban meghatározott pénzbirság terhe mellett, üzlete megkezdésével egyidejűleg czégét azon törvényszéknél, melynek kerületében kereskedelmi telepe létezik, bejegyeztetni, egyuttal azt ugyanott sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban bemutatni tartozik.

Mig e bejegyzés meg nem történt, a kereskedő azon jogokban, melyeket a jelen törvény a kereskedők részére megállapit, nem részesülhet; ellenben elvállalt kereskedelmi kötelezettségeiért harmadik személyek irányában a jelen törvény értelmében felelős.

1. A bejegyzés az üzlet tényleges megkezdése előtt is kérhető C. 1157/96. D. III. 6. 307. l.

2. Ha a kereskedő irni nem tud, a czég bejegyzése nem tagadható meg s czégvezető kirendelésére sem kötelezhető, a czégjegyzékben azonban ez a körülmény kitüntetendő C. 709/92. D. II. 33. 129. l.

3. A czég bejegyzése előtt az iparigazolvány bemutatandó, s eredetben vagy hiteles másolatban az iratok között visszatartandó B. T. 1142/78. D. I. 28. 257.

4. A bejelentés kikényszerítésére a birság önálló végzésben alkalmazandó, nem pedig mellesleg pl. a czégbitorlás miatt indított perben hozott itéletben C. 846/99. D. III. 16. 273. l. A jogorvoslatokra ld. ker. elj. 30. s köv. §-ait a függelékben.

5. A czégvezető kirendelése nem tekinthető oly jognak, a melyben a be nem jegyzett kereskedő nem részesül, mert a czégvezető ügyleteinek érvénytelensége harmadik személyek jogait sértené C. 517/86. D. II. 16. 6. C. 494/90. M. Ig. D. VII. 41. l., tehát a be nem jegyzett kereskedő is kirendelhet czégvezetőt.

A be nem jegyzett kereskedő is köteles könyveket vezetni s ha nem vezet, csődje esetében a vétkes bukás vétségében bünös C. 9902/83. D. II. 5. 144. l.

5. a. A be nem jegyzett kereskedő ellen nem nyitható kereskedelmi

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

csőd, az csak a bejegyzett kereskedőre terjed ki. C. 210/82. D. II. 2. 2. l. 464/89. P. T. 19.3 l. 422/85. M. IV. 656. l.

6. A czég bejegyzéséért 20 korona illeték fizetendő, ha azonban a bejegyzést kérő kereskedő egy évi egyenes adója a bejegyzés időpontjában a 200 koronát meghaladja, ezenfelül az ezt meghaladó adó (többlet) 10 %-a. Ugyanez az illeték fizetendő, ha külföldi (osztrák) kereskedő belföldön fióküzletet nyit, vagy a czég birtokosaiban változás áll be.

17. § Minden új czégnek az azon helyen vagy azon községben már létező és a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett czégtől világosan különböznie kell.

Ki a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett valamely kereskedővel egyenlő nevet visel, köteles azt czégül olykép használni, hogy az a már bejegyzett czégtől világosan megkülönböztethető legyen.

Az új czégnek a már létező és bejegyzett czéghez nem szabad annyira hasonlítania, hogy ezzel a közönség tévedésbe ejtethessék. B. T. 2971/77. D. I. 28. 259. l. C. 1157/96. D. III. 6. 307. l.

18. §. Ha más helyen vagy községben fióktelep állíttatik fel, a czég a fióktelepet illetőleg, az arra nézve illetékes törvényszékeknél is bejegyzendő.

E bejegyzésnek azonban addig helye nem lehet, mig nem igazoltatik, hogy a czégbejegyzés a főtelepre nézve illetékes törvényszéknél megtörtént.

Ha azon helyen vagy községben, hol a fióktelep felállíttatik, egy már bejegyzett azonos czég létezik, a bejegyzendő czég olykép használandó, hogy az a már bejegyzett czégtől megkülönböztethető legyen.

1. A fióktelep fogalmának lényeges ismertetőjele bizonyos önállóság, ezért nem fióktelep a gyár, a hol az üzlet voltaképeni tárgyát képező ügyletek egyáltalában nem köttetnek, hanem csak olyanok, a melyek azt előkészítik B. T. 3055/92. D. II. 24. 362 l., továbbá a biztosítóintézetek (fő) ügynökségei sem, a mennyiben (mint rendszerint) nem birnak önálló hatáskörrel az ügyletek megkötésére. B. T. 4263/86. Magy. Ig. 25. 393. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A bejegyzés módjára ld. a cégrend. 13. §-t a függelékben.

3. A fióktelep cégébe felveendő toldásnak sem szabad a 11. §. 2-ik bek. tilalmába ütköznie. A fióktelepi minőség azonban a fióktelep cégében külön kitüntethető B. T. 5950/84. M. IV. 27. l.

19. §. Ha a czég megváltozik, vagy megszünik, vagy ha birtokosai személyében változás történik, ezen tény a kereskedelmi czégjegyzékbe leendő bevezetés és kihirdetés végett bejelentendő.

A mennyiben a czég megváltozása vagy megszünése a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem vezettetik és ki nem hirdettetik, az, kinél az érintett tények bekövetkeztek, azokat egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesítheti, a mennyiben igazolni képes, hogy azon tények ez utóbbi előtt ismeretesek voltak.

1. Az üzletkör megváltoztatását nem kell bejelenteni. B. T. 2962/97. D. III. 11. 230. l.

2. Az ezen §-ban előirt bejelentések is kikényszeríthetők a 21. §. birságával. B. T. 5459/83. D. II. 8. 313. l.

3. Ha valaki üzletét czégével együtt másra átruházta, a nélkül, hogy ez a czégjegyzékbe bevezettetett volna, az erről a változásról nem tudó harmadik személyekkel szemben az átruházás után kötött ügyletekből eredő tartozásokért is felelős. C. 6852/98. D. III. 15. 2. l. C. 64/900. D. III. 17. 248. l. K. V. T. 488/99. D. III. 16.348. 542/99. D. III. 17.356. l. Be nem jegyzett czégnél az átruházás nem lévén bejegyezhető, az átruházó az erről nem tudó harmadik személyekkel szemben szükségkép felelős. C. 1121/87. M. IV. 29. l. 552/95. P. T. 32. 82. l. Nem felelős azonban az átruházó az átvevő által elkövetett czégbitorlásért C. 1157/96. D. III. 6. 307. l.

20. §. Ha kereskedelmi üzlet átruházásánál az átvevő a czég addigi kötelezettségeit magára vállalja, a hitelezőket ezen kötelezettségek tekintetében ugy az átadó, mint az átvevő ellen kereseti jog illeti.

1. Az üzlet (át) vevője a tartozásokért csak akkor és annyiban

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

felelős, a mennyiben azokat magára vállalta. Ha tehát csak részletfizetés kikötése, vagy részbeni elengedés feltétele mellett vállalta azokat át, csak e korlátok között felelős. C. 147/86. Ü. L. 86. 15. sz. 339/86. D. II. 15.93. l. 709/94. P. T. 30. 117. l.

2. Elegendő a megállapodás megállapítására, ha az átvevő általában kijelenti, hogy az üzletet változatlanul folytatja, és ilyen esetben azon tartozásokért is felelős, a melyekről tudomással nem birt. C. 1548/96. T. É. 97. 2. sz. A megállapodás a körülményekből is kitünhetik, pl. abból, hogy a házastárs a másik házastárs üzletét minden értesítés nélkül egyszerüen folytatja C. 1078/85. I. 85. 38. sz., különösen, ha az mint üzletvezető tovább müködik az üzletben. C. 5918/98. D. III. 15. 83. l.

Az átvállalás ténye megalapítja a felelősséget, a hitelezők értesítése nem ehez, hanem csak arra szükséges, hogy azok az átvállalásról tudomást vegyenek. L. l. 167/79. D. I. 22. 90. l. 638./79. D. I. 24. 110. l.

3. Az üzlet átruházása nem jogosítja fel azt, a ki az üzlet átruházójával szerződéses viszonyban áll, ezen viszony felbontására. C. 617/89. D. II. 35. 82. l. Megvan azonban az a joga akkor, ha az átruházás annak vagyoni viszonyaiban reá nézve hátrányos változást idéz elő, így különösen a biztosított viszszaléphet a szerződéstől, ha a biztosító üzletét a díjtartalék átruházásával ruházza át L. I. 274/78. D. I. 20. 47. l. 394/78. D. I. 21. 188. l. C. 547/85. D. II. 13. 262. l. 223/86. D. II. 15. 146. l.

4. Az üzlet átruházója a tartozások elvállalása esetében is felelős marad a hitelezőknek, és pedig az átvevővel egyetemleg. C. 890/91. D. II. 28. 237. l. 1470/91. Ü. h. 91. 62.; csak akkor szabadul e felelősség alól, ha a hitelező ehez világosan hozzájárult, az átruházás tudomásul vétele, vagy a követelésnek az átvevő ellen való érvényesítése azonban nem tekinthető ily hozzájárulásnak. C. 899/a. D. II. 28.237. l.

5. Ha a kereskedő valakit maga mellé társul vesz s ezzel üzletét közkereseti (vagy betéti) társaságra ruházza át, ugyanez a szabály alkalmazandó s nem a 89. §, vagyis az átvevőt csak annyiban terheli felelősség, a mennyiben azt magára vállalta. C. 1902/93. P. T. 30. 50. l.

21. §. Ki a jelen törvénynek a czégbejegyzésre vonatkozó rendeleteit meg nem tartja, az erre az illetékes

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

törvényszék által hivatalból 500 forintig terjedhető pénzbirsággal szorítandó.

A pénzbirság kiszabásával egyidejüleg az illető félnek a bejegyzés eszközlésére 14 napi határidő szabandó, melynek sikertelen lefolyása után a pénzbirság végrehajtás utján behajtatik. A kiszabott, de be nem hajtható pénzbirság fogságra át nem változtatható.

Hasonló eljárásnak van helye azok ellenében is, kik valamely czéget jogosulatlanúl használnak; épségben maradván e mellett a 24. §. intézkedései.

1. A birság kényszereszköz s nem megtorló intézkedés; kiszabásának önálló végzéssel kell történnie, a bíróság nem határozhat más eljárás kapcsán pl. czégbitorlási perben hozott itéletben. C. 846/99. D. III. 16. 273. l.

2. A bíróság csak a birságot szabhatja ki, nincs azonban feljogosítva (sem a megszünt sem) a jogosulatlanúl használt, bejegyzett czéget hivatalból törölni. B. T. 5709/77. D. I. 28.256. l.

3. A be nem jegyzett czégtoldat használata is e §. alá esik. B. T. 1860/900.

22. §. A bíróságok általában, különösen pedig a hagyatéki és csődbíróságok, nemkülönben a kereskedelmi és iparkamarák és az iparhatóságok, a mennyiben hatáskörükön belül a bejegyzési kötelesség megsértéséről, vagy a czég jogosulatlan használásáról hivatalos tudomást nyernek, erről az illetékes törvényszéknek haladéktalanul jelentést tenni tartoznak.

E részben pontos nyilvántartásra és jelentéstételre utasítja a kereskedelmi és iparkamarákat az 1890. évi 2631. sz. keresk. min. rend. R. T. 149. l. A kamara csak jelentést tehet, felebbviteli joga azonban a törvényszék határozata ellen a mint a többi hatóságnak, úgy neki sincs. C. 160/98. D. III. 11. 230. l.

23. §. Ha kereskedő vagy kereskedelmi társaság, vagy ennek akár bel-, akár kültagja ellen csőd nyittatik, e kö-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

rülmény a törvényszék által a kereskedelmi czég-jegyzékben, külön kihirdetés nélkül, haladéktalanul kitüntetendő.

A mennyiben a kereskedelmi czégjegyzék, melyben az érintett bevezetésnek történni kellene, nem a csődbiróság által vezettetik, ez utóbbi a csődnyitásról azon törvényszéket értesítendi, mely által a kereskedelmi czégjegyzék vezettetik.

24. §. Ki valamely czég bitorlása által jogaiban sérelmet szenved, követelheti, hogy a bitorló a czég további használatától, a 21. §-ban érintett pénzbirság mellett, eltiltassék és kártérítésben elmarasztaltassék.

A kár létezése és mennyisége felett a törvényszék a fenforgó körülmények alapján, esetleg szakértők meghallgatása mellett, szabad belátása szerint határoz.

A törvényszék e mellett a sértett fél kérelmére hozott határozatának a marasztalt fél költségein leendő közzétételét is elrendelheti.

1. Czégbitorlás forog fenn minden esetben, a melyben a kereskedő czége nem felel meg a törvény intézkedéseinek; a czégbitorlás tehát meg nem felelő toldás használata utján is elkövethető. C. 5192/84. D. II. 33. 100. l. (Érvényes, és a valóságnak megfelelő toldás használata azonban nem tilos csak azért, mert más kereskedő már előbb használta. C. 1328/92. D. II. 33. 96. l. 1157/96. D. III. 6. 307. l.)

Czégbitorlás forog fenn akkor is, ha a kereskedő (kereskedelmi társaság) oly czéget használ, a melyhez a törvény szerint joga volna ugyan, de a melynek használatától öt szerződés tiltja el. C. 631/98. D. III. 13. 173. l.

2. A jogtalan használat csak akkor czégbitorlás, ha a czég czég gyanánt használtatik, azaz az ügyletek megkötésénél, vagy általában az üzlet folytatásánál, a czégtáblán, hirdetésekben, árjegyzékekben, üzleti leveleken C. 5192/84. M. IV. 30. l. 274/85. P. T. 10. 130. l. 653/85. D. II. 11. 27. l. 765/89. D. II. 25. 100. l. Nem czégbitorlás ellenben, ha a czég pusztán az árúk megjelölésére (árújegyként) használtatik, pl. nem czégbitorlás a czég használata vignettán C. 850/87. D. II. 20. 21. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A bitorlás által sértett félnek keresettel kell fellépnie, kérvénynyel, (peren kivüli eljárás keretében) jogait nem gyakorolhatja. B. T. 542/79. 5242/81. D. I. 28. 259. l. A kereset kereskedelmi ügy ker. elj. 6. §. 2. p., elbirálására az a törvényszék illetékes, a melynél a bitorló czége bejegyeztetett, illetőleg bejegyzendő lett volna. ker. elj. 8. §.

A jogsértés abban is állhat, hogy a panaszlott nem bitorolja ugyan a sértett nevét, vagy czégét, hanem általában szabálytalan czéget használ, feltéve azonban, hogy ezzel a panaszos vevőközönségét tévedésbe ejteni képes, s ezzel üzletét károsan befolyásolja, nem lehet tehát fellépni az oly szabálytalan czég (felirat) használata ellen, a mely oly általános jellegü és oly elterjedt elnevezés, (»Párisi divatárúház«) hogy a közönség megtévesztésére s igy károsításra nem alkalmas. C. 846/99. D. III. 16. 273. l.

3a. A bitorolt czég használatától pénzbirság terhe alatt való eltiltás károsodás igazolása nélkül is követelhető, B. T. 2971/77. D. I. 28. 259. l. Az eltiltással kapcsolatban az itélet a czég törlését és a czégtábla eltávolítását is elrendelheti. C.653/85. D. II. 11. 27. l.

A kárnak szabad belátás alapján való megállapítása most már általános szabály (1893. XVIII. tcz. (somm. elj.) 64., 65. és 215. §§.), felperesnek azonban a kellő alapot kell szolgáltatnia a kár megállapítására. C. 765/89. D. II. 25. 100. l.

4. A biróság a közzétételt meg is tagadhatja, pl. ha alperest rosszhiszemüség nem terheli. C. 765/89. D. II. 25. 100. l.

NEGYEDIK CZIM.

Kereskedelmi könyvek.

25. §. Minden kereskedő köteles bekötött, laponként folyó számmal ellátott és átfűzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltüntetik; e mellett azonban jogában áll a könyvezés bármily módját s ennél bármily élő nyelvet használni.

Bevezetések a rendszerint kitöltendő helyeken hézag hagyása nélkül teljesítendők. A bevezetés eredeti tartalmát

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kitörlés által, vagy másként olvashatatlanná tenni, valamit kivakarni, vagy oly változtatásokat tenni tilos, melyek minőségüknél fogva kétséget hagynak az iránt, vajjon az eredeti bevezetéskor vagy később történtek-e.

1. Nem kell könyveket vezetni a kiskereskedőnek (5. §.); ha vezet is, azokat nem illeti meg a bizonyitó erő. Az állam kereskedelmi vállalatai tekintetében a könyvek vezetését az illető ministerek által kiadott utasítások szabályozzák: az ezek szerint vezetett könyvek ugyanoly bizonyító erővel bírnak, mint az ezen §-nak megfelelően vezetett könyvek. L. az állam ker. váll.-ról szóló rend. 9. §-t.

Könyveket kell továbbá vezetni a kereskedelmi társaságoknak 4. §. 1. bek. 120., 146., 198. és 243. §§.

2. A könyvek vezetésére a kereskedőt pénzbirsággal szorítani nem lehet. B. T. 3191/83. M IV. 34. l., kivétel áll fenn a részvénytársaságnál (198. §.) és a szövetkezetnél (ld. a 243. §-t).

Ha azonban a kereskedő csődbe jut, és nem vezetett könyveket, vagy pedig oly rendetlenül vezette azokat, hogy azokból vagyoni állapota, különösen tartozásainak mennyisége biztosan meg nem állapítható, a kényszeregyezség kedvezményét nem veheti igénybe. 1881. XVII. t.-cz. 200. §. 3. p.

Ha pedig a vagyonbukott kereskedő azon czélból, hogy hitelezőit megkárosítsa, könyveket nem vezetett, vagy azokat megsemmisítette, elrejtette, hamisan vezette, vagy akkép változtatta meg, hogy azokból cselekvő és szenvedő állapota, vagy üzletének folyama ki nem derithető, a csalárd bukás büntettét követte el 1878. V. (bünt. törv.) 414. §. 4. p. és öt évig terjedhető fegyházzal, illetve, ha a kár 4000 koronát meg nem halad, három évig terjedhető börtönnel büntetendő 415. §. Ha a vagyonbukott kereskedő, a nélkül, hogy ezzel hitelezőit megkárosítani akarta volna, nem tett eleget a könyvvitel kötelességének, vagy nem készített rendes mérleget, a vétkes bukás vétségét követte el, és két évig terjedhető fogházzal büntetendő. id. t. 416. §. 3. p.

3. Át nem füzött könyvnek nincs bizonyító ereje. C. 1255/88. M. IV. 34. l.

A könyvek hitelesítését a törvény általában nem követeli; kivétel-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kép elő van írva az alkuszi naplóra a bíróság részéről (536. §.); a kézi zálog üzlettulajdonosoknak a zálogba vett tárgyakról vezetett könyvei (1881. XIV. t.-cz. 9. §.) és a részletüzletről vezetett könyvek (1883. XXXI. t.-cz. 5. §.) tekintetében pedig az iparhatóság részéről.

A könyvek után illeték jár és akként rovandó le, hogy a kereskedő könyvét használatba vétel előtt a kellő bélyeggel ellátva bemutatja az adóhivatalnak, az a könyv lapjain átfüzött fonál egyik végét a könyv első, másik végét pedig az utolsó lapján a hivatalos pecséttel megerősíti, és a bélyegjegyeket felülbélyegzi. Bélyeg- és illeték szab. 58. tétel.

26. §. Minden kereskedő köteles üzlete megkezdésekor leltárt készíteni, tehát ingatlan vagyonát, követeléseit és tartozásait, készpénze mennyiségét és egyéb javait pontosan összeirni és az egyes javak értékét kitüntetni, egyúttal a követelő és tartozó állapotnak egymáshozi viszonyát kimutató mérleget szerkeszteni. E leltár és mérleg azontúl minden évben elkészítendő.

Ha a kereskedő oly árutárral bir, melynek leltározása az üzlet természeténél fogva minden évben nem eszközölhető, elég, ha az árutár minden második évben leltároztatik.

27. §. A leltár és mérleg a kereskedő által aláirandók. Közkereseti és betéti társaságoknál az érintett okmányokat minden személyesen felelős társtag aláirni tartozik.

A kereskedőnek szabadságában áll a leltárt és mérleget egy e végre rendelt könyvbe iktatni, vagy minden alkalommal külön összeállítani. Az utóbbi esetben az okmányok időrendben összegyüjtve elteendők.

28. §. A leltár és mérleg összeállításánál a javak és követelések azon érték szerint veendők számitásba, melylyel azok a felvétel idejekor birnak.

A kétes követelések valószinű értékükben veendők fel, a behajthatatlanok pedig lejegyzendők.

29. §. Minden kereskedő köteles a kapott üzleti leve-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

leket megőrizni, az általa küldöttek másait pedig — másolat- vagy lenyomatban — egy másolati könyvbe időrendben bevezetve megtartani.

30. §. A kereskedők kötelesek kereskedelmi könyveiket, az azokban történt utolsó bejegyzés keltétől számítva, legalább tiz éven át megőrizni.

Ugyanez áll a kereskedelmi levelek, a leltárak és mérlegek tekintetében is.

31. §. Bejegyzett kereskedöknek szabályszerüen vezetett könyvei kereskedelmi ügyletekből eredő perekben rendszerint nem teljes, eskü vagy más bizonyitási eszköz által kiegészíthető bizonyitékot képeznek.

A könyveknek ezen bizonyitó ereje kereskedők ellenében a peressé vált bejegyzés keltétől számitandó tiz — nemkereskedők ellenében pedig két évi időtartamra terjed.

Egyébiránt a fölött: kell-e a könyveknek nagyobb vagy kisebb bizonyitó erőt tulajdonítani, hogy oly esetben, midőn a peres felek kereskedelmi könyvei egymástól eltérnek, ezek mint bizonyitási eszköz teljesen mellőztessenek-e vagy melyik fél könyveinek kelljen több bizonyitó erőt tulajdonítani, a fenforgó körülményekhez képest a bíróság határozand.

1. A könyveket a bizonyitó erő nemcsak a kereskedelmi ügyletekből, hanem általában minden kereskedelmi ügyből eredő perben megilleti. C. 6852/98. DIII. 15. 2. l.

2. A könyvek egyaránt felhasználhatók a rendes, valamint a sommás eljárásban. Az 1868. LIV. t.-cz.-nek (a polg. törvk. rendtartásnak) a könyvekre vonatkozó szabályait (173. 177. §§) a törvény hatályon kivül helyezte, azok legfeljebb a nem kereskedők könyvei tekintetében maradtak érvényben C. 936/90. DII. 25. 208. l.), kivéve, a mennyiben a bizonyitási eljárásra vonatkoznak. Az 1893. XVIII. t.-cz. (somm. elj.) pedig (75. és 215. §§.) a kereskedelmi törvény szabályait nem érintette.

3. A könyvek nemcsak a kereskedő mellett, hanem ellene is bizonyítanak. L. I. 661/81. DH. 1. 160. l. 4911/81. MIV. 35 l. ld. a 34. §-t.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A könyvek csak oly körülményeket bizonyítanak, a melyek a könyvvezetés általános szabályai szerint a könyvekbe bejegyzendők. Nem bizonyitja tehát a könyv az olyan ügyletet, a mely még nem teljesíttetett, bár bejegyeztetett, mert a könyvbe csak a tényleg már beállott vagyoni változásokat szokás bejegyezni. C. 1080/90. DII. 25. 162. l. Nem bizonyítják a könyvek a kártérítési igényt sem, kivéve, ha az szerződésen, pl. a vétel nemteljesitésén alapszik. B. T. 3671/82. DH. 3. 314. l. C. 1484/93. DII. 37. 218. l. *Szegedi* T. 3050/97. DIII. 9. 319. l.

Ugyanez áll az 1868. LIV. t.-cz. 35. §-a által megállapított illetékesség tekintetében.

A könyv csak a kereskedővel szerződő fél ellen bizonyít; így, ha az engedményes a reá engedményezett követelést könyveibe bejegyzi, ez csak az engedményező ellen bizonyíték, de nem az adóssal (az engedményezettel) szemben. K. V. T. 563/97. DIII. 9. 327. l. 62/900. Jogt. Közl. 900. 25. sz.

A könyvek továbbá csak a bevezetett tényeket bizonyítják, más, bár azokkal kapcsolatban álló körülményekre bizonyító erejük nem terjed ki. Igy a vételnél nem bizonyítják a könyvek az áruk megrendelését, és átvételét. L. I. 216/79. DI. 23. 27. l. 4210/78., 418/80. 444/81. DI. 28. 224. l. C. 675/86. P. T. 13. 178. l. 9364/90. DII. 25. 208. l. 475/96. DIII. 6. 141. l. 172/97. DIII. 9. 268. l. B. T. 1342/88. DII. 22. 45. l., sőt azt sem, hogy a megrendelés ki részére történt. C. 1474/90. DII. 26. 130. l. Még kevésbbé bizonyítanak a könyvek az ügyletek jogi minösítése kérdésében, pl. abban a kérdésben, hogy a bejegyzett vétel valóságos vétel, vagy különbözeti ügylet volt-e. C. 6767/85. DII. 14. 70. l. 9230/93. T. É. 93. 12. sz.

E korlátok között a könyvek nemcsak positiv, hanem negativ irányban is bizonyítanak: ha valami nincs bevezetve, arról feltehető, hogy az nem is történt meg L. I. 525/76. DI. 17. 101. l.

5. A könyvek (rendszerint) *nem teljes* bizonyító erejének kiegészítésére bárminő bizonyíték használható, pl. a tanúk kihallgatása C. 5394/85. DII. 11. 287. l. Ha más bizonyíték nincs, eskü (1868. LIV. t.-cz. 221. §.), a sommás eljárásban a fél eskü alatti kihallgatása (somm. elj. 75. s 98. §§.).

A kiegészítő bizonyítéknak a bizonyítandó (bejegyzett) tényre kell vonatkoznia, s nem a könyvek szabályszerü vezetésére.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az eskü az itéletben megállapítottnál csekélyebb összegre is letehető, pl. ha az itélet után részfizetés történt C. 488/97. DIII. 9. 209. l.

6. Teljes bizonyító erővel birnak, s a birónak e §-ban megadott szabad mérlegelése alá nem esnek a földhitelintézet (1871. XXVI. t.-cz. 7. §.)., az osztrák-magyar bank (1878. XXV. t.-cz. 96. §.), a kisbirtokosok országos földhitelintézete (1879. XXXIX. t.-cz. 3. §.) és az országos központi hitelszövetkezet (1898. XXIII. t.-cz. 76. §.) könyvei és könyvkivonatai.

7. A könyvek a bejegyzés keltétől számított tíz, illetőleg két évig akkor is birnak bizonyító erővel, ha az üzlet megszünt, s a czég töröltetett. B. T. 3417/93. DII. 37. 354. l. K. V. T. 324/95. DIII. 3. 344. l.

Ezen idő eltelte után a könyvkivonat alapján telekkönyvi előjegyzésnek sincs helye. C. 2044/99. DIII. 14. 307. Ez a határidő irányadó a könyvvitel helyének illetékessége kérdésében is (a K. T. az 1868. LIV. t.-cz. 35. §. 2. p.-ját hatályon kivül helyezte). B. T. 3801/82. DII. 4. 298. l. 6254/89. P. T. 20. 11. sz., 3417/93. DII. 37. 354. l. K. V. T. 277/95. DIII. 3. 339. l. 324/95. u. o. 344. l.

8. A kereskedő könyveivel akként bizonyít, hogy a keresethez, vagy perirathoz a könyveknek a per tárgyára vonatkozó részeiről készített kivonatot becsatolja, illetőleg a tárgyaláson felmutatja. (A számla (factura) nem pótolja a könyvkivonatot L. I. 441/80. DI. 26. 39.). Az ellenfél a könyvek felmutatását követelheti akkor is, ha a könyvkivonat hitelesítve (1874. XXXV. t.-cz. 90. §.) volna. (A könyvkivonat hitelesítése tehát a bizonyító erőre befolyással nincs C. 172/97. DIII. 9. 268. l.) A bíróság a könyvek felmutatására rövid határnapot tüz ki, ha a fél ezt elmulasztja, a könyvek az itélethozatalnál figyelembe nem vétetnek. Ha a könyvek más bíróság területén vétetnek, a megvizsgálás iránt ez keresendő meg. 1868. LIV. t.-cz. 176—178. §§.

32. §. Az oly kereskedelmi könyvek, melyekben szabálytalanságok mutatkoznak, bizonyitékul csak annyiban vétethetnek, a mennyiben a fenforgó körülmények szerint a szabálytalanságok daczára is hitelt érdemelnek.

33. §. A kereskedelmi könyvek bizonyító erején mit sem változtat az, ha a segédszemélyzet által vezettetnek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

34. §. A bíróság a per folyamában a fél kérelmére az ellenfél könyveinek felmutatását elrendelheti. Ha a felmutatás elmulasztatik, a könyveknek vitatott tartalma a vonakodó fél ellenében bebizonyítottnak tekintendő.

1. A könyvek felmutatása váltóperben a váltó-elj. 24. §-a következtében nem követelhető C. 537/82. DII. 3. 56. l.

2. Csak az ellenfél könyveinek felmutatása követelhető; a szavatosként beidézett, de a védelmet el nem vállalt személy azonban nem tekinthető perben álló félnek, s így könyvei felmutatására nem kötelezhető C. 403/98. DIII. 15. 28. l.

3. A könyvek felmutatása a rendes eljárásban egyszerü kérvénynyel, a sommás eljárásban a tárgyalás folyamán kérhető, a rendes eljárásban tehát nincs szükség alkeresetre.

Annak, a ki a könyvek felmutatását kéri, kötelessége a könyvek illető tételeit megjelölni B. T. 3803/91. DII. 30. 366. l. C. 993/96. DIII. 6. 332. l. 314/98. DIII. 13. 199. l. 63/99. DIII. 14. 165. l.

4. Ha a kereskedő a könyvek felmutatását megtagadja, azok vitatott tartalma valónak veendő; a biró szabad mérlegelésének (somm. elj. 81. §§.) helye nincs, mert a sommás elj. a törvény intézkedéseit nem változtatta meg; ezért téves C. 314/98. DIII. 13. 199. l. A felmutatás megtagadásával egyenlő, ha a felmutatott könyvek az illető helyeken meg vannak csonkítva. L. I. 661/81. DII. 1. 160. l.

A felmutatás vétlen elmulasztása esetében igazolásnak van helye B. T. 4143/82. DII. 3. 318. l.

5. A kereskedő nem hivatkozhatik sikerrel arra, hogy könyveket nem vezetett, a fel nem mutatás következménye ilyenkor is beáll.

E következmény alól a megőrzési idő (a bejegyzés keltétől számított 10 év eltelte) előtt csak akkor szabadul, ha a rendes eljárásban leteszi az esküt 1868. LIV. t.-cz. 188. §, a sommás eljárásban eskü alatt vallja, sommás elj. 81. §., hogy a könyvek hibáján kivül elvesztek C. 475/96. DIII. 6. 141. l.

35. §. A felmutatott könyvek egész tartalmuk szerint csak a bíróság vagy a birói szakértők által és pedig oly

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esetben vizsgálhatók meg, midőn azok szabályszerű vezetése forog kérdésben.

A perbeli ellenfélnek egyedül a peressé vált tételekre vonatkozó bejegyzéseket van joga megtekinteni.

36. §. A könyvek felmutatása egész terjedelmük szerint leendő megtekintés végett örökösödés, vagyonközösség, társasági vagyon felosztása és csőd esetében bíróilag elrendelhető.

ÖTÖDIK CZÍM.

Czégvezetők és kereskedelmi meghatalmazottak.

37. §. Czégvezető az, ki a kereskedelmi üzlet tulajdonosától (főnökétől) egyenesen czégvezetési meghatalmazást nyer, vagy határozottan czégvezetőnek nyilvánittatik, vagy végre arra hatalmaztatik fel, hogy a főnök czégjét „per procura“ jegyezhesse.

A czégvezetéssel több személy akár külön-külön, akár együttesen is felruháztathatik. Az utóbbi esetben együttes czégvezetés (Collectiv procura) keletkezik.

1. Czégvezetője lehet minden kereskedőnek, (kivéve a kiskereskedőket 5. §), akkor is, ha czége nincs bejegyezve C. 517/86. DII. 16. 6. l. 494/90. M. Ig. DII. 41. l., ld. a 16. §. 5. j.

Czégvezetője lehet továbbá minden kereskedelmi társaságnak is, ld. a 193. §-t.

Nem rendelhető azonban czégvezető az állam kereskedelmi vállalatai részére: áll czégrend. 10. §. l. a függ.

2. A czégvezetőt csak a főnök rendelheti ki (a társaságok tekintetében ld. a 82., 94. és 193. §§-t.). Ha a főnök kiskorú, vagy gondnokság alatt áll, a czégvezetőt a törvényes képviselője (atya, ill. gyám vagy gondnok) rendelheti ki, de csak a gyámhatóság beleegyezésével. 1877. XX. t.-cz. 20. és 113. §§.

3. A czégvezető kirendelésénél szükséges, hogy a meghatalmazott

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

egyenesen czégvezetőnek rendeltessék ki, a törvényben körülirt három mód valamelyikén. C 184/88. DII. 21. 141. l. Ha ez nem történt meg, az illető nem tekinthető czégvezetőnek; igy, ha a meghatalmazás az üzlet vezetésére szól, a mi ezek szerint nem egyértelmü a czégvezetői meghatalmazással C. 322/87. DII. 17. 276. l.

A meghatalmazást nem kell irásban adni: a szóval adott czégvezetői meghatalmazás is érvényes. C. 494/90. M. Ig. D. 7. 41. l, sőt a hallgatólag adott is, t. i. ha a kereskedő türi, hogy valaki *czégvezetőként* jár el. C. 1007/87. I. 87. 42. l.

Házastárs házastársát czégvezetőjéül csak közjegyzői okirattal rendelheti ki. B. T. 909/900.

4. Czégvezetőül nő is kirendelhető C. 996/93. DII. 36. 334. l.

5. Az együttes czégvezetés esetében a czégvezetők csak közös egyetértéssel járhatnak el. Ez a közös egyetértés akkor is megvan, ha az ügyletet csak az egyik czégvezető köti meg, s a másik (a többi) ahoz utólag hozzájárul, söt akkor is, ha a kijelentést az egyik czégvezető a másik jelenlétében teszi s az ennek nem mond ellen. C. 1136/85. P. T. 12. 4. l. 579/87. P. T. 15. 92. l.

38. §. A czégvezetői minőség a czégvezetőt kereskedelmi üzlet folytatásával járó, bíróság előtti és bíróságon kivüli minden ügyletre és jogcselekvényre feljogositja; minden, a köztörvény szerint szükséges különös meghatalmazást pótol, és jogot ád kereskedősegédek és meghatalmazottak felvételére és elbocsátására.

Ingatlan javak elidegenitésére és terhelésére a czégvezető csak akkor van feljogositva, ha erre külön felhatalmazást nyer.

1. Váltói kötelezettségek elvállalására, vagy kölcsönök felvételére akkor is kiterjed a czégvezető jogosultsága, ha a főnök üzletében nem szokott váltói kötelezettségeket elvállalni és kölcsönöket felvenni. C. 425/90. J. Sz. 3. 617. l.

Oly cselekmények, a melyek nem járnak kereskedelmi üzlet folytatásával, pl. az egész üzlet átruházása C. 306/90. D. II. 27. 249. l.; a közönséges (nem bankári) kezességvállalás L. J. 1053/81. D. II. 1.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

188. l. 2906/81. M. IV. 36. l. és az ingyenes adósságátvállalás C. 1378/94. DIII. 2. 133. l.

2. A czégvezetőt a törvény minden bíróság előtti jogcselekvényre feljogosítja, s így a főnök ellen indított kereset neki érvényesen kézbesíthető C. 996/93. DII. 36. 334. l. 773/94. DII. 38. 268. l.

A czég kitörlését azonban a czégvezető nem kérheti; mert ez nem tekinthető kereskedelmi üzlet folytatásával járó cselekménynek. B. T. 2264/79. DI. 28. 257. l.

39. §. A czégvezető jogkörének korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

Együttes czégvezetés adása (37. §. 2-ik bek.) nem tekinthető ily érvénytelen korlátozásnak C. 3833/83. DII. 5. 77. l.

40. §. A czégvezető az aláirásnál köteles a czéghez saját nevét a czégvezetésre vonatkozó toldással csatolni.

Együttes czégvezetésnél mindegyik czégvezető köteles az érintett toldással ellátott czégjegyzéshez saját nevét hozzácsatolni.

A száraz bélyeggel való nyomás nem tekinthető aláirásnak. C. 500/82. DII. 3. 190. l.

41. §. A czégvezetési felhatalmazás a főnök által, a kereskedelmi czégjegyzékbe leendő bevezetés végett az illetékes törvényszéknél személyesen vagy hitelesitett alakban bejelentendő. Egyuttal a czégvezető czégjegyzését ugyanott személyesen aláírni, vagy hitelesitett alakban benyujtani tartozik.

E rendelet megtartására a felek a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett hivatalból szoritandók.

1. A czégvezetői kirendelés érvényes akkor is, ha a bejelentés elmaradt. C. 1007/87. J. 87. 42. l.

2. Minden czégvezető bejegyzése után 10 korona illeték fizetendő. III. dijjegyzék 16. d. p.

42. §. A czégvezetési felhatalmazás megszünése bejegyzés végett a főnök által bejelentendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ha a czégvezetési jogosultság megszünése a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem vezettetik és közhirré nem tétetik, a főnök e tényt egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesitheti, a mennyiben igazolni képes, hogy ez utóbbi előtt a czégvezetés megszünése az ügylet megkötésekor ismeretes volt.

A czégvezetési meghatalmazás megszünését maga a czégvezető is bejelentheti B. T. 6464/91. M. IV. 43. l.

43. §. A kereskedelmi meghatalmazottnak, kit a főnök czégvezetési jogosultság nélkül, akár egész üzlete vezetésére, akár üzlete körében bizonyos nemü vagy egyes ügyletekre felhatalmaz, jogköre kiterjed mindazon ügyletekre, melyek az ily kereskedelmi üzlet folytatásával rendszerint járnak, és mindazon jogcselekvényekre, melyeket az ilynemü ügyletek rendszerint szükségessé tesznek.

Váltói kötelezettségek elvállalására, kölcsönök felvételére és perek folytatására a kereskedelmi meghatalmazott csak akkor van feljogositva, ha erre különös felhatalmazást nyert. Ellenben nincs szüksége különös meghatalmazásra azon ügyletekhez, melyekre hatásköre kiterjesztetett.

1. Azon kereskedelmi meghatalmazottnak a hatásköre, kit a főnök egész üzlete vezetésére hatalmazott fel (üzletvezető) kiterjed minden ügyletre, a mely az olynemü üzlettel, a minőnek ő élén áll, rendszerint járni szokott. A joggyakorlatban ilyennek tekintetett: zsákok vétele zsákkölcsönző üzletben C. 868/84. DII. 11. 176. l., árúk megrendelése 1890/94. DII. 38. 357. l. 788/94. DII. 40. 90. l. pl. rum megrendelése bor- és cognac-üzletben 602/94. DIII. 1. 96. l., árúk vásárlása hitelben is 68/85. M. IV, 59. l. 835/87. DII. 19. 262. l. 376/89. P. T. 19. 84. l. 1010/90. P. T. 21. 25. l. 1340/90. P. T. 21. 163. l. 251/96. DIII. 7. 156. l.; árúk átvétele 1206/88. DII. 22. 110. l.; árleengedés 1254/91. J. Sz., 6. 451. l.

2. Azon meghatalmazottnak a hatásköre, kit a főnök üzlete körében bizonyos nemü, vagy egyes ügyletekre felhatalmazott (különös keresk. meghat.) kiterjed az oly nemü (azon) ügyletekre és mindazon

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jogcselekvényekre, a melyeket az olyan (azon) ügyletek rendszerint szükségesekké tesznek. Pl. a gyárigazgató az oly vételtől, a melyet jogában állott megkötni, a vevő késedelme esetében utóbb el is állhat. C. 102/97. DIII. 9. 271. l.; az üzleti pénztár kezelésére adott felhatalmazás a pénztárost azon cselekményekre jogosítja fel, a melyeket a pénztári kezelés rendszerint szükségessé tesz, a főnök czimére vasúton érkezett árúk átvétele nem tekinthető ilyennek.) K. V. T. 225/900. Jogt. K. 900. 47. sz. m.; az, a ki árúk átvételére van felhatalmazva, nem tekinthető feljogosítottnak egyezség kötésére C. 214/90. P T. 21. 20. l.

3. A váltói kötelezettségek elvállalásán, kölcsönök felvételén és perek vételén kivül a kereskedelmi felhatalmazott nincs feljogosítva kereskedelmi utalvány, és kötelezőjegy kiállítására sem, mert azok a K. t. szabályai értelmében a váltóval egyenlőek. C. 264/97. DIII. f. 10. 92. l.; váltókezességvállalásra C. 500/82. DII. 3. 190. l. 986/82. DII. 4. 33 l.; végül általában (ellenkező értelmü szokás hiányában) hitelre való eladásra sem lehet a ker. megh.-t feljogosítottnak tekinteni L. J. 747/81. DII. 1. 89. l. C. 205/91. P. T. 23. 13. l. 222/97. Jogt. K. 37. 40. sz.

Ellenben az oly ügyleteknél, a melyeket megköthet, a tőzsdebiróság hatáskörének kikötése nem esik e korlátozás körébe: C. 803/93. DII. 36. 234. l. 129/96. DIII. 5. 44. l. 359/97. DIII. 9. 132. l. ellenk. B. T. 3163/95. Ü. L. 95. 47. sz.

A meghatalmazott hatáskörének megállapításánál nem az elnevezés a döntő, hanem az a hatáskör, a melyet a főnök (bár hallgatólagos) beleegyezésével elfoglal C. 37/900. DIII. 17. 239. l. Azt, hogy valamely ügylet a meghatalmazottnak ezek szerint megállapított hatáskörébe esik, a főnökkel szemben a meghatalmazottal szerződött harmadik személy köteles bizonyítani. C. 1063/90. J. Sz. 4. 776. l.

4. Ha a főnök a meghatalmazott hatáskörét (kifejezetten vagy hallgatólag) kiterjesztette, ez a tágabb hatáskör irányadó; a kiterjesztést a meghatalmazottal szerződő félnek kell bebizonyítania. C. 1199/90. M. IV. 44. l. 1063/90. J. Sz. 4. 776. l.

5. A főnök a meghatalmazott törvényes hatáskörét tetszése szerint korlátozhatja. Az ily korlátozás azonban harmadik személyek ellen csak akkor hozható fel, ha a főnök a korlátozást oly módon tette közzé, hogy arról harmadik személyek tudomást szerezhettek. C. 835/87. DII. 19.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

262. l. 1206/89. DII. 22. 160. l. 1840/94. DII. 38. 357. l. 251/96. DIII. 7. 155. l. 402/97. DII. 8. 202. l., 37/900. DIII. 17. 239. l.

Ha a főnök ezt elmulasztotta, az ily korlátozásra csak azzal szemben hivatkozhatik, a ki a korlátozásról tényleg tudomással bir; azzal szemben, a ki arról nem tud, a törvényes hatáskör irányadó, C. 229/93. DII. 36. 115. l. 1840/94. DII. 38. 357. l. Ha tehát a meghatalmazott elhallgatja a kapott korlátozó utasítást, ez a főnök terhére megy. L. J. 417/77. DI. 19. 12. l. C. 134/86. J. 86. 99. l. 430/87. J. 87. 122. l. 376/89. P. T. 19. 54. 1010/90. J. 91. 2. l. 251/96. DIII. 7. 156. l.

A meghatalmazás korlátozását, és a harmadik személyeknek tudomását, illetőleg vétkes gondatlanságát a főnök tartozik bebizonyítani C. 68/85. M. IV. 59. l. 376/89. P. T. 19. 54. l.

44. §. A kereskedelmi meghatalmazott az aláirást, minden a czégvezetésre mutató toldás mellőzésével, de a meghatalmazási viszony kifejezésével köteles eszközölni.

45. §. Az előbbeni két czikk intézkedései azon kereskedelmi meghatalmazottakra is alkalmazandók, kiket főnökük kereskedői utazók minőségében, a telep helyén kivül, ügyletekkel megbiz. Ezek e minőségökben egyrészről az általuk kötött adás-vevések után járó vételár felvételére és fizetési határidők engedélyezésére, másrészről főnöküknek künlevő követelései beszedésére feljogosítottaknak tekintendők.

1. E §. utazók alatt azokat a személyeket érti, a kik valamely kereskedő üzleti személyzetéhez tartoznak, s kiket főnökük ügyleteknek a telep helyén kivül való megkötésére hatalmazott fel. C. 579/85. DII. 13. 144. l. 205/91. P. T. 23. 13. — Az elnevezés nem döntő: ha valaki az ügynök nevet viseli is, utazónak tekintendő, mihelyt a felsorolt kellékek nála megvannak. C. 957/96. DIII. 7. 191. l.

2. Az utazó hatásköre kiterjed mindazon jogcselekményekre, a melyeket az olynemü ügyletek, a minőkre fel van hatalmazva, rendszerint szükségessé tesznek. Az az utazó tehát, a ki adás-vételi ügyletekkel van megbízva, fel van jogosítva az ily ügyletek feltételeinek, különösen a vételárnak a megállapítására C. 565/89. J. Sz. 2. 16. l., pl. kiköthető,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hogy a vevő elállhat az ügyletről, ha az árúk neki nem tetszenek, C. 706/88. Ü. L. 88. 52. sz. B. T. 237/95. DIII. 318. l.; egyáltalában elfogadhat feltételes megrendelést C. 1068/89. J. Sz. 3. 340. l.; megállapíthatja a fizetés módját, pl. hogy a vevő váltót köteles adni. C. 222/97. DIII. 9. 221. l. Vagyis a főnököt az utazó által megkötött ügyletek kötelezik, és pedig úgy, a mint azokat az utazó megkötötte. Nem áll azonban jogában már megkötött ügylet feltételeit utólag megváltoztatni pl. a vételárat mérsékelni, vagy utólag a vevőnek elállási jogot biztosítani. C. 1356/90. DII. 26. 52. l. 871/90. P. T. 32. 59. l. 988/91. DII. 29—105. l. Az utazó tehát az árút visszavételére sem tekinthető felhatalmazottnak, akkor sem, ha a főnök egy vagy más esetben a visszavételt jóváhagyta volna C. 1783/94. P. T. 32. 59. l. K. V. T. 361/98. DIII. 10. 365. l.

3. Fizetési határidőket az utazó csak az általa megkötött ügyletekből eredő követelések tekintetében engedélyezhet. C. 1357/99. DII. 26. 149. l. A határidők engedélyezése alatt úgy az ügylet megkötésekor történt hitelezést (C. 222/97. DIII. f. 9. 221. l.), mint a később engedett halasztást kell érteni, perindítás után azonban az utazó csak akkor adhat haladékot, ha erre külön felhatalmazása van, B. T. 4404/83. M. IV. 55. l.

Az utazó pereket a főnök nevében nem vihet, bíróságon kivüli egyezségeket is csak akkor köthet, ha erre külön felhatalmazást kapott K. V. T. 361/98. DIII. f. 10. 365. l., vagy ha oly ügyletekkel van megbízva, a melyek egyezségek kötését rendszerint szükségessé teszik. A főnök követeléseinek elengedésére pedig külön felhatalmazás nélkül nincs feljogosítva C. 42/91. K. J. T. 1. 21. l. 1199/91. DII. 30. 169. l.

4. Az utazó hatáskörét a főnök tetszése szerint korlátozhatja; a korlátozás harmadik személyek irányában csak akkor hatályos, ha azt a főnök általuk felismerhetőleg közzé tette. Igy a főnök előírhatja, hogy az utazó a vételár felvételére ne legyen feljogosítva, de erre harmadik személyekkel szemben csak akkor hivatkozhatik, ha azok arról tudomást szerezhettek; a számlában foglalt általános figyelmeztetés, hogy a fizetés csak az eladónak, vagy irásbeli megbizottjának teljesíthető, nem elégséges L. J. 517/77. DI. 19. 10. l. C. 1199/91. DII. 30. 169. l.

5. A megrendelések gyüjtését korlátozza az:

1900. XXV. t.-cz.: az 1884. XVII. t.-cz. 50. §-ának a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megrendelések gyűjtésére vonatkozó rendelkezései módosításáról.

Szentesítést nyert 1900. évi deczember hó 14-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1900. évi deczember hó 20-án.

1. §. Az 1884. évi XVII. t.-czikk 50. §-ának azon rendelkezése, melynél fogva minden iparosnak joga van úgy saját, mint mások készítményeire nemcsak lakhelyén, hanem azonkivül bárhol és bármikor minták előmutatásával is megrendeléseket gyüjteni vagy gyüjtetni, hatályon kivül helyeztetik. Ennek helyébe lép azon rendelkezés, hogy úgy a belföldi, mint külföldi iparosok, kereskedők vagy azok megbizottjai az iparos vagy kereskedő lakhelyén kivül — mintával vagy minta nélkül — megrendelések gyüjtése végett csak oly iparosokat vagy kereskedőket kereshetnek fel, kik üzletkörükben az illető árúk eladásával vagy felhasználásával foglalkoznak.

Nem esik a jelen szakasz tilalma alá közvetlenül az iparoshoz vagy kereskedőhöz intézett egyes megrendeléseknek megbizott által való átvétele vagy teljesítése.

2. §. Nem terjed ki az 1. §. első bekezdésének rendelkezése irodalmi és müvészeti termékek megrendelésének gyüjtésére.

3. §. A kereskedelmi minister felhatalmaztatik, hogy bizonyos üzletágak és iparczikkek tekintetében az 1. §. első bekezdésének összes vagy egyes rendelkezése alól, a kereskedelmi és iparkamarák meghallgatása után, kivételt engedélyezhessen és e részben Horvát- és Szlavonországokra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal egyetértőleg jár el.

Az engedélyezett kivételekről a kereskedelmi minister minden évben a költségvetés előterjesztése alkalmából a törvényhozásnak jelentést tenni tartozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. §. A ki a jelen törvény 1. §-a első bekezdésében foglalt valamely rendelkezést megszeg, kihágást követ el és azért az 1884. évi XVII. t.-cz. VII. fejezetében említett iparhatóságok által egy hónapig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Elitélés esetén a minták elkobzandók. Ismétlés esetén az illető megrendelések megengedett gyüjtésétől is egy évre eltiltható.

A jelen törvény 1. §-ában foglalt tilalom ellenére létrejött ügylet a megrendelővel szemben hatálytalan.

5. §. A jelen törvény életbelépésének napját a kereskedelmi minister rendelettel állapítja meg.

E nap úgy tüzendő ki, hogy a törvény legkésőbb 1901. julius hó 1-én életbe lépjen.

Jelen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi minister, Horvát-Szlavonországokban pedig a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg.

46. §. A kereskedősegéd főnöke nevében és annak részére jogügyleteket nem köthet.

47. §. Ki boltban, nyilt áru- vagy raktárban alkalmazva van, feljogosítottnak tekintetik oly eladások és átvételek eszközlésére, nemkülönben oly fizetések átvételére, melyek az ily boltban, nyilt árú- vagy raktárban rendesen történni szoktak.

Ez a vélelem csak a helyiségben történő eladásokra, és átvételekre vonatkozik C. 525/92. DII. 31. 289. l. Ugyanigy csak a helyiségben történő fizetés felvételekre L. J. 2359/84. M. IV. 81. l., holott a 43. §. szerint kirendelt meghatalmazott a helyiségen kivül is felvehet pénzt. C. 1099/88. DII. 20. 100. l.

48. §. Ki az árukat nyugtatott számla mellett hozza a vevőhöz, a vételár elfogadására felhatalmazottnak tekintetik.

E §. feltételezi, hogy a nyugtatott számla valódi legyen, azaz a főnöktől, vagy a számla kiállítására feljogosított helyettesétől származzék; ha a számla hamis, ez a fizető kárára megy. L. J. 525/79. DI. 24. 19. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

49. §. Azon ügyletek által, melyeket a czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott a czégvezetés, illetőleg a meghatalmazásnak megfelelőleg főnöke nevében köt, harmadik személyek irányában kötelezve a főnök lesz, jogokat az szerez.

Az, hogy az ügylet világosan a főnök nevében köttetett-e vagy a fenforgó körülményeknél fogva a szerződők akarata szerint a főnök nevében kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

A czégvezető vagy meghatalmazott és harmadik személyek közt, a megkötött ügyletből sem jogok, sem kötelezettségek nem keletkeznek.

1. A meghatalmazott kezéhez történt fizetés, a főnök kezéhez történtnek tekintendő C. 1454/89. DII. 26. 195. l.

2. A meghatalmazott kiskorúsága az általa kötöttt ügylet érvényességét nem érinti C. 1016/98. DIII. 14. 137. l.

Ha a meghatalmazott az ügylet megkötésekor tévedésbe ejtetett, a főnök az ügyletet megtámadhatja C. 413/90. DII. 27. 216. l.

3. Nem szükséges, hogy a meghatalmazott kifejezetten a főnök nevében szerződjék, ha a felek akarata (nemcsak a meghatalmazott, hanem a másik fél akarata is C. 1187/87. J. 87. 70. l.) odairányult, hogy az ügylet a főnök nevében köttessék. C. 257/82. DII. 2. 37. l., 338/88. DII. 24. 18. l. Ez az akarat különösen akkor tekintendő meglevőnek, midőn a másik fél tudott a meghatalmazotti minőségről C. 454/99. DIII. 17. 114. l.

Váltó-, vagy egyéb formalis nyilatkozat alapján azonban csak akkor lehet a főnök ellen fellépni, ha a meghatalmazott az ő czégét használta. Viszont a főnök felléphet az oly váltó alapján, a melyen meghatalmazottja van rendelvényesként megnevezve C. 325/89. DII. 24. 34. l.

4. Ha valaki a meghatalmazottal kötött ügylet alapján a főnököt perli, neki kell bebizonyítania, hogy az ügylet a főnök nevében köttetett. C. 1474/90. DII. 26. 130. l. Ugyanigy ha a főnök perel ily ügyletből, a meghatalmazottal szerződött harmadik személy tagadásával őt terheli ennek a bizonyítása C. 1327/95. P. T. 33. 172.

5. A meghatalmazottnak az ügylet megkötése és teljesítése körüli

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

eljárásáért a főnök felelős C. 138/90. J. 90. 162. l. pl. hamis bevallásért árúfeladásnál C. 287/82. DII. 2. 37. l.

50. §. A czégvezető és a kereskedelmi meghatalmazott főnöke beleegyezése nélkül a czégvezetést, illetőleg a meghatalmazást másra át nem ruházhatja.

51. §. A czégvezetés és a kereskedelmi meghatalmazás a fennálló szolgálati viszonyból eredő jogok sérelme nélkül bármikor visszavonható.

A főnök halála a czégvezetés megszüntét nem vonja maga után. A kereskedelmi meghatalmazás a főnök halálával csak akkor szünik meg, ha világosan ennek életére adatott.

1. A meghatalmazás visszavonása harmadik személyekkel szemben csak akkor hozható fel, ha az általuk felismerhetőleg történt, vagy arról e nélkül is tudomást szereztek C. 1099/88. DII. 20. 100. l., 1454/89. DII. 26. 195. l., 1199/91. DII. 30. 169. l., 1056/97. P. T. 35. 173. l. — Enélkül is hatályos akkor, ha az illetőnek a körülmények következtében gyanítania kellett a meghatalmazás megszünését, pl. ha a meghatalmazott nála csak hosszabb időköz lefolyása után jelentkezett L. J. 319/77. DI. 18. 131. l.

2. A czégvezető által a főnök halála után kiállított váltó kötelez C. 615/94. Ü. L. 94. 38. sz.

3. A főnök csődje a czégvezetés és minden kereskedelmi meghatalmazás megszüntét vonja maga után. C. 1260/91. DII. 29. 125. l.

52. §. Ki mint czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott valamely kereskedelmi ügyletet köt a nélkül, hogy czégvezetői jogositványnyal vagy kereskedelmi meghatalmazással birna, szintugy a kereskedelmi meghatalmazott, ki az ügylet megkötésénél meghatalmazása határain túl megy, a vele szerződő harmadik személynek a kereskedelmi jog szerint felelős; ez utóbbinak szabad választásában áll tőle kártéritést, vagy a szerződés betöltését követelni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E felelősségnek azonban nincs helye, ha a harmadik, daczára annak, hogy a czégvezetés vagy meghatalmazás hiányáról, vagy az utóbbinak átlépéséről tudomással birt, az ügyletbe bocsátkozott.

1. Az álczégvezető, vagy álmeghatalmazott nem felelős, ha a főnök az ügyletet jóváhagyja C. oct. 28/89. J. Sz. 2. 83. l.

2. Ha az ügyletben a tőzsdebiróság köttetett ki, az álczégvezető (álmeghatalmazott) a teljesitésre a tőzsdebiróság előtt perelhető. C.617/86. DII. 15. 259. l., 1040/91. J. Sz. 5. 436. l. B. T. 3267/93. T. É. 9. sz.

3. Az álképviselő ellen való fellépéshez a főnök előzetes perlése nem szükséges; a perben nem a harmadiknak kell a meghatalmazás hiányát, hanem alperesnek a meghatalmazás fenforgását bizonyítani. L. J. 244/77. DI. 18. 68. l.

53. §. A czégvezető, vagy az, ki kereskedelmi meghatalmazott minőségében egy egész kereskedelmi üzlet vezetésével megbizatik, főnöke beleegyezése nélkül sem saját, sem más részére kereskedelmi ügyletet nem köthet.

A főnök beleegyezése már az esetben is vélelmezendő, ha az a czégvezetés vagy meghatalmazás adásakor tudta, hogy a czégvezető vagy meghatalmazott saját vagy más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, és e foglalkozás abbanhagyását ki nem kötötte.

Ha a czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott e szabály ellen cselekszik, főnökének az okozott kár megtérítésével tartozik; e mellett jogában áll a főnöknek azon ügyleteket, melyeket a czégvezető vagy meghatalmazott saját részére kötött, úgy tekinteni, mintha azok a főnök részére köttettek volna.

A fentebbi határozatok a segédekre is alkalmazást nyernek.

1. A tilalom csak ügyletek kötésére vonatkozik; a törvény nem tiltja meg, hogy a segéd a szolgálati időn kivül pusztán tényleges szolgálatokra vállalkozzék. C. 16/94. DIII. 1. 42. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A §. tilalma csak a szolgálati időre vonatkozik; szerződésileg azonban azon túl is kiterjeszthető, de csak szükebb körben (hasonló üzlet, ugyanazon hely, rövidebb idő). C. 279/89. DII. 23. 163. l., 1430/92. DII. 35. 70. l. Ha ezt meghaladja, érvénytelen, pl. ha 5 évre szól. C. 7797/94. DIII. 1. 69. l.

54. §. A főnöknek azon joga, melynél fogva az előbbi czikk eseteiben az ügyletet saját részére kötöttnek tekintheti és kártérítést követelhet, azon időponttól számitandó három hó alatt szünik meg, midőn a főnök az ügylet megkötéséről tudomást nyert.

Függelék az V. czímhez: Az ügynökökről.

1. Az önálló ügynökök általában véve (külön kirendelés nélkül) nem tekinthetők a megbízásuk tárgyát képező ügyletek tekintetében meghatalmazottaknak L. J. 715/79. DI. 24. 109. l.; ezért általában nem tekinthetők feljogosítottaknak a vételár felvételére C. 4270/84. 6117/84. MIV. 43. l., 609/85. DII. 13. 227. l., 194/89. DII. 24. 102. l. ellenk. C. 1777/94. P. T. 32. 89. l., s az ily ügynöknél az árút nem lehet kifogásolni, és rendelkezésre bocsátani C. 92/82. DII. 1. 163. l., 575/87. DII. 18. 315. l., 164/89. DII. 23. 215. l.

Az az ügynök azonban, a ki megrendelések elfogadására feljogosíttatott, felhatalmazottnak tekintendő a megrendelés közelebbi feltételeinek a megállapítására is: C. 1068/89. J. Sz. 3. 340. l., 579/91. J. Sz. 6. 213. l., 657/95. P. T. 33. 198. l., 655/96. u. o. 199. l., 1327/96. DIII. 7. 52. l., 402/97. DIII. 8. 202. l.; a megrendelés visszavonását érvényesen elfogadhatja, a mig a megbízóját a megrendelésről nem értesítette C. 1736/96. DIII. 7. 253. l.; a tőzsdebiróságot érvényesen kikötheti, ha a megbízótól ily kikötést tartalmazó kötjegy-ürlapokat kapott B. T. 1287/96. DIII. 7. 348. l.

Ha az ügynök a vételárat előzőleg már több izben felvette, a vevő érvényesen fizethet neki mindaddig, a mig az eladótól ellenkező utasítást nem kapott. C. 711/97. DIII. 10. 25. l.

2. A biztositási ügynök tekintetében ld. a 468. §-t.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

HATODIK CZÍM.

Segédszemélyzet.

55. §. A segédszemélyzet (segédek és tanonczok) szolgálati viszonyai, valamint igényei a fizetés és ellátáshoz szabad egyezkedés tárgyát képezik. Ily egyezkedés hiányában a jelen törvényben foglalt eltérésekkel az ipartörvény (1872: VII. I.t-cz.) harmadik, ötödik és hatodik fejezetének intézkedései szolgálnak irányadóul.

1. Az 1872. VIII. t.-cz. helyébe az új ipartörvény az 1884. XVII. t.-cz. lépett, a mely több irányban megváltoztatta és kiegészítette ezen czim intézkedéseit.

2. Nem kereskedősegédek: *a*) a gyógyszerészsegédek: 1876. XIV. t.-cz. 125. és 128. §. S. 27342/79. DI. 22. 80. l. C. 966/84. DII. 10. 262. l., 6693/87. DII. 17. 265. l., 71/97. DIII. 9. 42. l., K. V. T. 784/900. Jogt. K. 900. 42. sz., valamint a posta tisztek vagy államvasuti tisztviselők S. 26713/78. DI. 21. 24. l., 662/98. DIII. 11. 63. l.; továbbá a gyakorlatban elterjedt téves felfogás szerint a részvénytársulati alkalmazottak S. 3450/79. DI. 22. 101. l., C. 115/90. DII. 27. 30. l., 656/93. DII. 39. 125. l. *b*) nem segéd az, a ki csak időnként nehány órát igénybe vevő munkára pl. könyvvezetésre jár be az üzletbe C. 362/87. DII. 18. 155. l., 800/87. u. o. 163. l., 865/87. u. o. 227. l., 61/88. J. 88. 67. l. 873/90. Ü. L. 90. 15. sz., kivéve ha szerződésileg állandó dijazás, és felmondás állapíttatott meg. C. 1083/97. DIII. 10. 167. l., továbbá az oly utazó, a ki több kereskedőház érdekében jár el C. 716/92. MIV. 72.l., az ügynök, a kinek dijazása csak az egyes ügyletek után járó provisióban áll. S. 1326/78. DI. 20. 60. l. 19674/78. DI. 21. 41. l, különösen a biztositási ügynök B. T. 3384/94. Ü. L. 94. 33. sz. C. 1491/94. DII. 40. 247. l., végül az önálló ügynök, (a ki maga kereskedő) még ha havi fizetést húz is C. 873/90. Ü. L. 90. 15. sz., 614/92. DII. 32. 150. l. *c*) a gyárigazgató C. 718/88. DII. 21. 168; ellenben a czégvezető, ha alkalmazásban van, kereskedősegéd C. 26552/97. DIII. 9. 26. l., ellenk. C. 993/96. DIII. 6. 332. l., 902/97. Ü. L. 98. 9. sz. 741/98. DIII. 11. 221. l. *d*) a biztosító intézet jogtanácsosa L. J. 9/79. DI. 22. 30. l. C.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

801/86. M. IV. 62. l., vagy a titkár B. T. 4867/87. DII. 18. 352. l. *e*) nem kereskedősegédek az iparossegédek, t. i. azok, a kik az üzleti árúk előállítására vannak alkalmazva, pl. a szabász C. 1115/85. MIV. 66. l., 2697/90. J. Sz. 3. 15. ellenk. C. 935/86., ellenben kereskedősegédnek tartatott a főszeszégető C. 53/84. P. T. 8. 23. l. és a nyomdamüvezető S. 6385/80. DI. 25. 68. l. *f*) a gyári munkások ld. 1884. XTII. t.-cz. 111—121. §. *g*) a cselédek ld. a 60. §.-t. *h*) a tanonczok, a kiknek jogviszonyait az 1884. XVII. t.-cz. 59—87. §§. szabályozzák.

3. E §-al egyez az 1884. XVII. 88. §-ának első bekezdése:

Az iparos és segéde közötti viszony szabad egyezkedés tárgya.

Ugyanezen § második bekezdése:

A szerződés, ha a felek máskép nem egyeztek, csak 1 heti próbaidő után válik kötelező erejüvé.

A túlnyomó birói gyakorlat szerint a kereskedősegédekre nem nyer alkalmazást. C. 189/82. DII. 3. 103. l., 439/84. Ü. L. 84. 21. sz. 852/84. DII. 10. 115. l., 345/92. DII. 32. 148. l. ellenk. K. V. T. 257/95. DIII. 3. 330. l. E felfogás szerint a próbaidő csak akkor nyer a kereskedősegédekre alkalmazást, ha külön kiköttetett, ekkor azonban hosszabbra is szabható C. 486/88. P. T. 17. 121. l.

4. Az egyezkedési szabadság elve mellett is, lényeges eleme a szolgálati viszonynak, hogy a főnök ad valami ellenszolgáltatást: ha a szolgálat ingyenes, az alkalmazott nem kereskedősegéd, legfeljebb próbaviszonyról lehet szó C. 452/94. DII. 40. 87. l. Az egyezkedés szabadságát sérti és igy érvénytelen a munkaadók közti oly előzetes megállapodás, a mely a fizetés maximumát birság terhe mellett megállapítja C. 3297/89. DII. 25. 31. l.

5. A főnök ellenszolgáltatása a fizetésen felül lakásban is állhat. Ebben az esetben alkalmazást nyer az 1884. XVII. t.-cz. 98. §-a:

„Az az iparos, ki segédeit lakással is ellátja, e czélra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni.

A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok az iparhatóság részéről mindig a helyszinén, a tiszti

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

orvos közbejöttével vizsgálandók meg, és haladék nélkül orvoslandók.“

6. A fizetés egészben vagy részben az üzleti nyereség bizonyos hányadából (tantieme) állhat (commis interessé). Az ilyen alkalmazott is kereskedősegéd, s nem társ. C. 848/91. J. Sz. 7. 84. l. 993/96. DIII. 6. 332. l., 262/96, T. É. 96. 4. sz., 425/98. DIII. 12. 193. l. Az ilyen segéd nem szólhat bele az üzlet vezetésébe, és nem követelhet külön számadást vagy mérleget, hanem csak azt, hogy a nyereséghányada az általa is betekinthető könyvekből kiszámíttassék. L. J. 471/80. DI. 26. 37. l. 425/98. DIII. 12. 193. l. ellenk. C. 8812/95. DIII. 3. 100. l. A nyereséghányad iránt inditott per nem tartozik első sorban az iparhatósághoz C. 1032/89.Ü. L. 89. 45. sz. 998/96. DIII. 6. 332. l. ellenk. C. 32/97. DIII. 10. 114. l.

A részvénytársasági közgyülés által megszavazott remuneratió nem szerződéses igény; azt az évközben kilépett tisztviselő nem követelheti. C. 8039/95. DIII. 4. 32. l.

Kiegésziti az 55. §. intézkedését az 1884. XVII. t.-cz. 89. §-a:

Az iparos segédétől, ha máskép nem egyezkedtek, csak az iparüzlethez tartozó munkát kivánhat, és ezt is csak oly mérvben, mely a segéd testi alkotásának és erejének megfelel.

Az iparos köteles időt engedni arra, hogy a segéd vallása ünnepnapjain az isteni tiszteletet látogathassa.

56. §. A kereskedősegéd, ki szolgálata teljesítésében véletlen baleset miatt ideiglenesen gátoltatik, ezért igényeit a fizetés és ellátáshoz el nem veszti. E kedvezmény azonban őt csak hat heti időtartamra illeti.

Kiegészíti az 1884. XVII. t.-cz. 96. §:

Ha ideiglenes szabadsággal elbocsátott katona, hadi tengerész, vagy honvéd segédnek áll be s a katonai hatóság által behivatik, a munkaszerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszünik.

Ugyanez áll azokra nézve is, kik ujjonczállítás alkal-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mával besoroztatván, katonai szolgálatuk megkezdésére behivatnak.

Ellenben, ha a tartalékos vagy honvéd a törvényszerü évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a munkaszerződést meg nem szünteti, de a gyakorlat idejére munkabér nem jár.

57. §. A szolgálati viszony a főnök és segéde közt, a mennyiben szerződésileg rövidebb vagy hosszabb határidö nem állapíttatott meg, előleges hat heti felmondás mellett úgy az egyik, mint a másik fél részéről felbontható.

Fontosabb teendőkkel megbízott segédek, jelesen könyvvivők és pénztárnokok tekintetében, a kölcsönös felmondási határidö három hónapot tesz.

A jelen czikk határozatai a főnök ellen elrendelt csöd esetében is irányadóul szolgálnak.

Helyébe lépett az 1884. XVII. t.-cz. 92. §-ának 2-dik és 3-dik bekezdése:

Kereskedősegédek tekintetében a felmondás határideje szerződési megállapodás hiányában hat hét.

Fontosabb teendőkkel megbízott kereskedősegédek jelesül kereskedelmi üzletekben mint könyvvezetők, utazók, raktárnokok, stb. alkalmazottak tekintetében a felmondás határideje három hónap.

1. Határozott időre kötött szolgálati szerződésnél egyoldalú felmondásnak nincs helye B. T. 2911/85. M. IV. 68. l. Ha a főnök ily esetben mégis felmond, a segéd az egész időre követelheti a fizetést, a mennyiben azonban a segéd másutt alkalmazást kapott, a felmondási időn túl csak a tényleges kárát t. i. a két fizetés közötti különbséget követelheti C. 1213/97. DIII. 10. 189. l., 1139/98. DIII. 10. 327. l. C. 524/900. Jogt. közl. 900. 47. sz. m.

2. A főnök csődje önmagában nem szünteti meg a szolgálati viszonyt, ahhoz felmondásra van szükség, a mely azonban mindkét félnek joga, még akkor is, ha a szerződés határozott időre szól, a felmondási idő pedig a törvényes: 1881. XVII. t.-cz. csődtörvény 24. §. A segéd, a ki csöd

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esetén felmondás nélkül elhagyja állását, a tömegtől nem követelheti a felmondási időre járó bérét C. 802/87. M. IV. 67. l.

2a. Az üzlet átruházása sem szünteti meg a szolgálati viszonyt, ilyenkor is felmondásra van szükség C. 115/90. DII. 27. 30. l.

3. Hogy a segéd fontosabb teendőkkel volt-e megbízva, azt a bíróság állapítja meg, a bizonyítás azt a felet terheli, a ki arra hivatkozott L. J. 11986/78, DI. 23. 158. l. Nem tekinthető ilyennek általában (az üzlet különös természetétől eltekintve) a levelező C. 1047/88. P. T. 17.113. l.

4. A szolgálati viszony nem a felmondás, hanem csak a tényleges kilépés időpontjában szünik meg. C. 48/97. Jogt. közl. 97. 24. sz. m.

5. A felmondási idő alatt a segéd a főnök kívánságára az üzletben továbbra is köteles dolgozni, mig a főnök öt nem köteles megtürni. C. 26332/97. DIII. 9. 26. l.

A segéd mindkét esetben követelheti tőle a felmondási időre járó illetményét.

1884. XVII. t.-cz. 97. §. Az iparos, ki segédét törvényes ok nélkül a felmondás határidejének eltelte előtt — elbocsátja, köteles neki kilépése előtt azon bért, vagy egyéb illetményt, melyet a felmondási határidő alatt élvezett volna, egyszeresen, és ha a segédnek munkabérén kivül ellátása is volt, kétszeresen megadni.

A fizetéssel egyenlő elbánásban részesül a biztosított nyereségjutalék C. 1157/97. DIII. 9. 125. l.

Ez a követelés akkor is megilleti a segédet, ha a felmondási idő eltelte előtt más állást kapott C. 335/94. DII. 40. 128. l., 11254/94. DIII. 5. 168. l. 1213/97. DIII. 10. 189. l., 1139/98. DIII. 10. 327. l.

Az illetmény azonnal és egyszerre követelhető, bár a fizetés részletekben volt kiszolgáltatandó C. 346/97. DIII. 8.40. l., 1157/97, DIII. 9. 125. l.

58. §. A segéd a szolgálatot felmondás nélkül elhagyhatja:

1. ha a főnök szerződési kötelezettségeit nem teljesíti;

2. ha a főnök, ennek helyettese vagy családtagjai a segédet tettleg bántalmazzák, vagy ellene sulyos becsületsértést követnek el;

3. ha a szolgálat folytatásával a segéd egészsége vagy élete oly ok miatt lenne veszélyeztetve, mely a szerződés megkötésekor felismerhető nem volt.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ezen esetekben a segédet a fizetés és ellátás az egész felmondási időre illetik.

E §-t az utolsó bekezdése kivételével hatályon kivül helyezte:

1884. XVII. t.-cz. 95. §. A segéd felmondás nélkül azonnal kiléphet:

a) ha az iparos helyettese, vagy az iparos hozzátartozói öt vagy családja tagjait tettleg bántalmazzák, ellene vagy ellenök becsületsértést követnek el.

b) ha az iparos szerződési kötelességeit nem teljesíti.

c) ha darabszámra dolgozik és az iparos őt folytonosan munkával ellátni nem képes.

d) ha a munka folytatásával egészsége, vagy élete veszélyeztetve van.

e) ha az iparos helyettese vagy hozzátartozói őt vagy családját erkölcstelenségre vagy törvénytelen tettre csábítják.

ad b) ilyen eset az is, ha a főnök kijelenti, hogy a kikötöttnél alacsonyabb bért fog csak fizetni. C. 1101/90. DII. 26. 152. l.

59. §. A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható:

1. Ha a főnök bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti;

2. ha főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik;

3. ha kötelességei teljesítését elmulasztja;

4. ha három napnál tovább tartó fogságba kerül, vagy főnöke beleegyezése és jogos gátló ok nélkül, az üzlettől három napnál tovább távol van;

5. ha a szerződésileg elvállalt kötelességei teljesítésére alkalmatlan;

6. ha a szolgálatra, hosszabb betegség miatt, képtelenné válik;

7. ha valamely undorító vagy ragályos betegségben szenved;

8. ha a főnököt, ennek helyettesét vagy családtagjait tettleg bántalmazza, vagy ellenük súlyos becsületsértést követ el;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

9. ha megintés daczára vigyázatlansága által a ház vagy az üzlet biztonságát veszélyezteti;

10. ha nyerészkedési vágyból eredő büncselekvényt követ el.

Hogy a segédet a 6. és 7. pont eseteiben a fizetés és ellátás, a fenforgó körülmények szerint, mennyiben illeti, az 56. §. értelmében határozandó meg.

E §-t az utolsó bekezdés kivételével hatályon kivül helyezte az:

1884. XVII. t.-cz. 94. §.: A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható:

a) ha nyereményvágyból eredő bűncselekvényt követ el,

b) ha az iparos helyettese vagy az iparos egyik családtagja ellen tettleges bántalmazást vagy súlyos becsületsértést követ el, kötelességei teljesítését makacsul megtagadja, vagy ha az iparos akarata ellenére egy egész munkanapon át igazolatlanul szünetel,

c) ha megintés daczára a ház vagy az üzlet biztonságát vigyázatlansága által veszélyezteti,

d) ha három napnál tovább tartó szabadságvesztés büntetés alá kerül,

e) ha a szerződésileg elvállalt munka teljesítésére képtelen,

f) ha valamely undorító vagy ragályos betegségben szenved,

g) ha az iparos bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti,

h) ha a kereskedősegéd főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik.

Az *e)* és *f)* pontokban elősorolt esetek bekövetkezése miatt elbocsátott segéd netaláni kárpótlási igénye a szerződés és a fennálló törvények alapján itélendő meg.

ad b) 1. (sulyos) becsületsértés és alapos ok az elbocsátásra, ha a segéd a főnök üzletvezetöjét müveletlen embernek nevezi L. J. 11986/78.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DI. 23. 148. l., főnöke irányában durván és illetlenül viseli magát C. 279/82. M. IV. 67. l.; ilyennek tekintetett, hogy a segéd azon boritékokba, a melyeket a főnök neje a munkásoknak a pénzzel átadott, szeméremsértő rajzokat csempészett C. 319/99. DIII. 16. 62. l.

Nem családtag a főnök nagykorú és vele közös háztartásban nem élő öcscse C. 705/82. DII. 4. 159. l.

Hogy a főnök a sértést viszonozta, nem jön figyelembe C. 6172/82. M. IV. 67. l., C. 993/96. DIII. 6. 332. l.

2. A kötelesség teljesítésének megtagadása, ha a segéd a főnöknek az üzlet körében adott utasításait nem követi C. 4941/93. M. IV. 67. l., ha az átvett pénzt azonnal be nem szolgáltatja, még ha a hiányt később megtéríti is. C 230/85. DII. 12. 291. l.

3. A segéd köteles bizonyítani, hogy szünetelése igazolt. C. 1404/94. P. T. 29. 145. l., K. V. T. 390/95. DIII. 3. 343. l.

ad g. Ilyen eset pl. ha a segéd a főnök üzletében fizetés nélkül szeszes italokat fogyaszt. C. 1708/94. DII. 39. 60. l. vagy, mint utazó, koholt megrendeléseket eszközöl. C. 949/94. DII. 40. 257. l. A kár nagysága közömbös. C. április 23/91. M. IV. 70. l.

ad h. ld. az 53. §-t; a főnök akkor is elbocsáthatja, ha kárt nem szenvedett. C. 615/92. P. T. 24. 5. sz.

2. Az 59. §. utolsó bekezdésében körülirt követelés nem illeti meg azt a segédet, a ki a szolgálatot önként elhagyja: az az eset azonban, a melyben a segéd az elbocsájtás kijelentésére szó nélkül távozott nem tekinthető ilyennek K. V. T. 154/900. Jogt. Közl. 900. 42. sz.

Kiegészitik e §-ok intézkedéseit az 1884. XVII. t.-cz. következő §§-ai:

90. §. Az iparos oly segédet fel nem fogadhat, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszünését, vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében felmondás által megszünik, (108. §.) nem igazolja.

A ki ily igazolás nélkül segédet alkalmaz, az a segéddel egyetemlegesen felelős az illető iparosnak a segéd eltávozása által okozott kárért.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az ily szerződés bíróilag nem érvényesíthető. C. 172/95. Ü. L. 96. 25. sz. 1070/96. u. o. 45. sz.

108. §. Oly végből, hogy a törvényes alapon a szerződési viszonyból kilépni és más iparoshoz szerződtetni akaró segéd ezt akadálytalanul tehesse, az iparos a segéd kívánatára elbocsátási bizonyítványt köteles adni, melyben megjegyzendő, hogy a segéd rendes munkakönyvvel bir.

157. §. 20 frttól 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki ezen törvénynek a segédek, tanonczok és gyári munkások felvételét, alkalmazását és a velök való bánásmódot szabályozó rendeleteit áthágja . . .

c) azon iparos vagy gyáros, ki segédet kellő igazolás nélkül (90. §.) fogad fel.

159. §. Azon segédet, vagy gyári munkást, ki munkájából jogtalanul kilép, az iparhatóság visszahozathatja, kötelessége teljesítésére szoríthatja, sőt ezen felül még 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

176. §. Az iparosok és a tanonczok, segédek vagy munkások között felmerülő azon surlódások és vitás kérdések, melyek a munka vagy tanviszony megkezdésére, folytatására vagy megszünésére annak tartama alatt fennálló kölcsönös kötelezettségek teljesítésére, a munka vagy tanviszony megszünéséből keletkező kártérítési követelésekre vonatkoznak, az elsőfokú iparhatóság, illetőleg az ipartestület békéltető bizottsága (141. §.) által minden fellebbezés kizárásával döntetnek el.

Az iparhatóság illetőleg a békéltető bizottság határozatával meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat kihirdetésétől számított 8 nap alatt igényeit a törvény rendes utján érvényesíteni, mi által azonban a határozat végrehajtása nem gátoltatik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A rendes bírósághoz vitt ily ügyek eldöntésére, a mennyiben a pertárgy értéke 500 forintot meg nem halad, a járásbíróságok. 1893. XVIII. t.-cz. 2. §. 2. p., a mennyiben azt meghaladja a törvényszékek, mint kereskedelmi bíróságok hivatottak, utóbbi esetben tehát a ker. elj. irányadó. ker. elj. 6. §. 8. pont.

60. §. Azokra, kik valamely kereskedelmi üzletben cselédi szolgálatokat teljesítenek, a jelen törvény intézkedései nem alkalmazhatók.

Ezekre a cselédtörvény 1876. XVII. t.-cz. szabályai irányadók. Ilyen példa a szikvíz-kihordó S. 10298/80. DI. 25. 70. l.

HETEDIK CZÍM.

Kereskedelmi társaságok általában.

61. §. Kereskedelmi társaságoknak tekintetnek:
1. a közkereseti társaságok,
2. a betéti társaságok,
3. a részvénytársaságok és
4. a szövetkezetek.

A csendes vagy nevezetlen társaságra a keresk. társaságokra vonatkozó szabályok nem terjednek ki: annak czége, önálló vagyona nincs, a czégjegyzékbe nem jegyezhető be, harmadik személyekkel szemben csak az szerepel, a kinek neve alatt az üzlet folytattatik. C. 1191/90. DII. 29. 279. l., 1079/91. Ü. L. 91. 37. sz., 889/95. DIII. 3. 272. l.

62. §. A közös haszon vagy veszteségre, egy vagy több kereskedelmi ügylet tekintetében keletkező (alkalmi) egyesülések, a jelen törvénynek a kereskedelmi társaságokról szóló határozatai alá nem esnek.

Az ily egyesüléseknél, a mennyiben a felek szerződésileg másképen nem intézkedtek, a résztvevők egyenlő mértékben járulnak a közös vállalathoz; a nyereség és

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

veszteségben más megállapodás hiányában fejenként osztozkodnak.

Azon ügyletekből, melyeket a résztvevők egyike harmadik személylyel köt, ennek irányában kötelezve és jogositva ő lesz. Ha azonban a résztvevő a többiek nevében és megbizásából jár el, vagy ha a résztvevők közösen vagy közös meghatalmazott által szerződnek, a szerződő harmadik irányában egyetemlegesen jogosítvák és kötelezvék.

A közös üzlet befejezése után a résztvevők közül az, ki az üzletet vezette, a többieknek számadással tartozik. Egyuttal ő köteles a felszámolást teljesiteni.

1. Nincs alkalmi egyesülés, ha a közös haszon és veszteség eleme hiányzik, pl. ha többen abban állapodnak meg, hogy mindegyikük önállóan folytat vállalatot a részére kijelölt területen S. 12679/79. DI. 23. 62. l.; vagy ha a vevő az eladónak a vételáron felül a tovább adással elérendő haszon egy bizonyos részét igéri. C. 754/88. DII. 21. 323. l.

2. Az egyesülés akkor is alkalmi, ha több ügyletre irányul, feltéve, hogy azok előre meg vannak határozva, alkalmi egyesülés péld. külföldi dohányok eladása iránt a dohányjövedéki igazgatósággal kötött szerződésben való részvétel C. 630/90. DII. 28. 70. l.; gabona és egyéb terményeknek egy czég részére való szállítása czéljából létrejött társaság C. 734/84. DII. 10. 335. l.; egy évre kötött társaság vasutépítési közegek élelmezésére C. 652/84. DII. 11. 46. l.

3. Az alkalmi egyesülésnek nincs személyisége, tehát nincs is czége s nincs alávetve a czégbejegyzésnek B. T. 5984/82. DII. 4. 311. l. Ha azonban a tagok közös czéget használnak, ez egyértelmü azzal, hogy együtt jártak el, s igy a közös czég alatt kötött ügyletekből egyetemleg felelősek C. 1808/95. DIII. 3. 175. l., 1768/96. DIII. 4. 329. l.

Az alkalmi egyesülés nem perelhető B. T. 4130/79. M. IV. 78. l.

4. A felek az alkalmi egyesülési szerződés érvényességét irástól, vagy más alakszerüségtől tehetik függővé. C. 734/84. DII. 20. 335. l., 630/90. DII. 28. 72. l.

5. A valamely tag által meghatalmazás nélkül kötött ügylet alapján is fennáll az egyetemleges felelősség, ha a többi azt utóbb jóváhagyta C. 6613/88. DII. 22. 6. l., 5/97. DIII. 10. 172. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. Számadással tartozik az a tag is, a ki az üzlet vezetésébe befolyt és pénzeket átvett C. 1922/94. DII. 38. 158. l.

A többi tag ellene felléphet számadási perrel L. J. 828/81. DII. 1. 181. l.; vagy közönséges keresettel, illetve viszonkeresettel C. 579/86. J. 86. 182. l., 1534/93. DII. 37. 314. l. 477/98. DIII. 14. 80. l.

A kereset megindítására mindegyik tag önállóan fel van jogosítva B. T. 4323/87. DII. 17. 354. l.

7. A tagok között felmerülő perek kereskedelmi ügyek. Ker. elj. 6. §. 3. pont, ezen nem változtat az sem, hogy a tagok nem kereskedők S 5527/78. DI. 20. 64. l.

63. §. A kereskedelmi társaságok czégjük alatt jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, ingatlan javakra tulajdont s egyéb jogokat szerezhetnek, felperesi és alperesi minőségben perben állhatnak.

1. A törvény ezzel elismeri a 61. §-ban felsorolt kereskedelmi társaságok jogi személyiségét C. 808/90. DIII. 28. 119. l., 301/92. DII., 32. 187. l., 2278/94. DII. 39. 1. l., 1902/93. P. T. 30. 50. l., Győri T. 22. sz. polg. dönt. DIII. 10. 341. l.

2. A ker. társ. tagjai a társasággal mint harmadik személyek is állhatnak jogviszonyban C. 1856/90. DII. 28. 97. l.

A társaság tagja mint a társaság képviselője önmagával is szerződhetik mint harmadik személylyel B. T. 3456/94. DII. 40. 269. l. ellenk. C. 1566/95. DIII. 1. 292. l.

NYOLCZADIK CZIM

Közkereseti társaság.

ELSO FEJEZET.

A társaság alakitása.

64. §. Közkereseti társaság keletkezik, ha két vagy több személy kereskedelmi üzletet közös czég alatt, korlátlan és egyetemleges kötelezettség mellett folytat.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A társasági szerződés érvényességéhez sem okirat szerkesztése, sem más alakszerűség nem szükséges.

1. A közkereseti társaságnak (másik) közkereseti társaság is lehet tagja B. T. 3763/84., 5237/84. M. IV. 82. l.

Hasonlókép részvénytársaság is C. 110/98. DIII. 11. 136. l. (ellenk. Győri T. 97. évi 22. sz. telj. ül. hat. DIII. 10. 341. l.)

2. A társaságnak kereskedelmi üzletet kell folytatnia: ezért bérlö társaság nem közker. tsg. C. 72/96. Ü. L. 97. 9. sz.

A kiskereskedöi egyesülésre ld. az 5. §-t.

3. A társasági szerződés hallgatólag is köthető C. 795/90. P. T. 21. 27. l.

65. §. Minden közkereseti társaság felállitása a társasági tagok által, az üzlet megkezdésekor azon törvényszéknél, melynek területén a társaság székhelye van, s ezenfelül minden törvényszéknél, melynek területén fiókteleppel bir, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendö.

A bejelentésnek magában kell foglalni:

1. a társasági tagok nevét, polgári állását és lakhelyét;
2. a társaság czégét és székhelyét;
3. a társaság keletkezésének időpontját;
4. ha abban történt megállapodás, hogy a társaságot csak egy vagy több tag képviselje, annak kijelölését, hogy ki vagy kik legyenek erre hivatva és vajjon e jog csak közösen gyakorolható-e?

1. A közkereseti társaság az üzlet megkezdésével a bejegyzés nélkül is létrejön ld. a 87. §-t.

2. A társaság bejegyzéseért 20 korona illeték fizetendö ill. szab. 14. tétel b) p. Ezenkivül a társasági szerződés is illeték alá esik, ez az ingó betétek után a II. fokozat szerinti, az ingatlan betét után $4^3/_{10}$ %, u. o. 89. tét. I. B. b) pont.

66. §. Ha valamely fennálló közkereseti társaság czége megváltozik, ha a társaság székhelyét változtatja, ha a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

társaságba uj tagok lépnek, ha valamelyik tag a képviseleti joggal utólagosan felruháztatik, vagy ha ily jogositvány visszavonatik, e tények a kereskedelmi czég-jegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknél (65. §.) haladéktalanul bejelentendők.

A czég megváltozásának, a társasági székhely áthelyezésének s a képviseleti jogositvány megszüntének harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §-ban foglalt határozatok alkalmazandók.

67. §. Az előbbeni §§-ban érintett bejelentéseket, melyek a kereskedelmi czég-jegyzékbe egész kiterjedésük szerint bevezetendők, a társaság összes tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesített alakban benyújtani tartoznak.

A társaság képviseletével megbizott tagok egyuttal kötelesek ugyanazon törvényszéknél czégjegyzésüket hitelesittetni, vagy azt hiteles alakban bemutatni.

MÁSODIK FEJEZET.

A társasági tagok egymásközti jogviszonyai.

68. §. A társasági tagok egymásközti jogviszonyaira nézve, mindenek előtt a társasági szerződés, s a mennyiben abban a társtagok jogviszonyai iránt intézkedés nem foglaltatik, a jelen fejezet határozatai szolgálnak irányadóul.

69. §. Ha pénz, vagy más elhasználható, vagy helyettesíthető dolgok adatnak a társaságba, azok ennek tulajdonába mennek át. Ugyanez áll az elhasználhatlan, vagy nem helyettesithető dolgokról is, ha azok bizonyos becsértékben hozatnak a társaságba; feltéve, hogy a becslés nem pusztán a nyereségjutalék meghatározhatása végett történt.

Kétség esetében az vélelmezendő, hogy a társaság

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

minden tagja által aláirt leltárban előforduló ingó és ingatlan javak, melyek előbb valamelyik társtag tulajdonát képezték, a társaság tulajdonába bocsáttattak.

70. §. Betételét a szerződésileg megállapitott összegen túl nagyobbitani, vagy a veszteség által csökkent betételt kiegészíteni egyik társasági tag sem tartozik.

71. §. A társasági tagnak azon kiadásokért, melyeket ez a társaság ügyeiben tesz, azon kötelezettségekért, melyeket a társaság helyett vállal, s azon veszteségekért, melyek öt közvetlenül ügyvezetéséből vagy az azzal elválaszthatlanul járó veszélyekből érik, a társaság felelős.

A társasági tag az általa elölegezett pénzek után, az elölegezés napjától számítva, kamatot követelhet, de a társasági üzlet körüli fáradozásaiért, a 84. §. esetét kivéve, dijazást nem igényelhet.

A kamat, a melyet a tag elölegek után követelhet, megállapodás nem létében 5%, 1895. XXXVI. t.-cz.

72. §. A társaság ügyeiben minden társasági tag oly szorgalmat és gondosságot köteles kifejteni, minővel saját ügyeiben eljárni szokott.

Minden társasági tag felelős a társaságnak azon károkért, melyeket vétkessége által okozott, s e károk ellenében nem számíthatja fel azon előnyöket, melyeket szorgalma által a társaságnak más esetekben szerzett.

73. §. Azon tag, ki pénzbetételét kellő időben be nem fizeti, vagy az általa beszedett társasági pénzeket a társaság pénztárába kellő időben be nem szolgáltatja, vagy a társasági pénztárból saját részére jogosulatlanul pénzt vesz ki, köteles a társaságnak azon naptól kezdve, melyen a befizetésnek vagy beszolgáltatásnak történni kellett volna, illetőleg, melyen a jogosulatlan pénzkivétel történt, kamatot fizetni. Ez által a társtag kötelezettségén a netán

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

okozott nagyobb kár megtérítését illetőleg, és cselekvényeinek egyébkénti jogkövetkezményein változás nem történik.

A jogosulatlan pénzkivételek, vagy más dolog eltulajdonításának a §-ban említett egyéb következménye lehet a bünvádi eljárás lopás, vagy sikkasztás miatt, mert a társasági dolgok e tagokra nézve jogilag idegen dolgok. C 5121/84. DII. 9. 310. l., 3408/89. DII. 23. 282. l.

74. §. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül a társaság üzletkörébe eső ügyletet saját, vagy más részére kötni; nem áll továbbá jogában azonos üzletkörrel bíró más társaságban beltagként részt venni.

A társasági tagok beleegyezése valamely azonos üzletkörű más társaságban való részvételre jogosan vélelmezendő, ha ezek a társaság alapitásakor tudták, hogy a társtag egy más társaságnál mint ennek beltagja érdekelve van, s daczára ennek az érintett viszony megszüntetését világosan ki nem kötötték.

75. §. A társaságnak jogában áll azon ügyleteket, melyeket valamelyik tagja az előbbeni §. rendeletei ellenére saját részére kötött, ugy tekinteni, mintha azok a társaság részére köttettek volna; jogában áll e mellett kártérítést igényelni anélkül, hogy ez által jogáról, a társasági viszony felbontását követelhetni, lemondana.

A társaságnak azon joga, melynél fogva a társtag által kötött ügyletet saját részére kötöttnek tekintheti és kártérítést követelhet, azon naptól számított három hó alatt enyészik el, melyen a társaság az ügylet megkötéséről tudomást nyert.

1. A versenytilalom megszegését képezi már az olyan eljárás is, a mely az azonos üzletkörü vállalat feltételei létesitésében (pl. engedély megszerzésében) áll. L. J. 365/79. DI. 23. 108. l.

2. A versenyüzlet megszüntetését a társaság nem követelheti. C. 817/88. DII. 22. 311. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

76. §. Egyik társasági tagnak sem áll jogában, a többiek beleegyezése nélkül valakit a társaságba új tagúl felvenni.

Ha az egyik társasági tag valakit illetőségében egyoldalulag részesít vagy illetőségét valakire átruházza, ez a társaság ellen közvetlenül mi jogot sem nyer, különösen a társasági könyvek és iratok megtekintésére igényt nem tarthat.

77. §. Ha az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több társasági tagra ruháztatott, a többiek az üzletvezetésből kizártaknak tekintendők. Ily esetben az üzletvezetéssel megbízott társasági tagok, tekintet nélkül a többiek ellentmondására, mindazon cselekvényekre feljogosítvák, melyek a társaság kereskedelmi üzletével rendszerint járnak.

78. §. Ha az üzletvezetéssel a társasági tagok mind, vagy azok közül többen olykép bízatnak meg, hogy a többiek nélkül egyik se intézkedhessék, — ez esetben, ha a halasztás veszélylyel nem jár, egyedül egyik tag sem intézkedhetik.

Ily kikötés hiányában az üzletvezetéssel megbízott tagok mindegyike fel van jogosítva az üzletvezetéssel járó cselekvényekre. Ez esetben is azonban a szándékolt cselekvény abbanhagyandó, ha az üzletvezetésre jogosított tagok egyike az ellen tiltakozik.

79. §. Azon megbízás, melylyel az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több társasági tagra ruháztatott, a társaság tartama alatt jogszerű ok nélkül vissza nem vonathatik.

A felett, hogy a megbízás visszavonására forog-e fenn jogszerű ok, a bíróság belátása szerint határoz.

Indokoltnak a visszavonás különösen a 100. §. 2—5. pontjai alatt felsorolt esetekben nyilváníttathatik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

80. §. Ha az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több tagra nem ruháztatott, a társasági ügyek vitelére a tagok egyenlően jogosítvák és kötelezvék.

Ily esetben is azonban az oly cselekvény, mely ellen valamelyik társasági tag tiltakozik, abbanhagyandó.

81. §. Oly ügyletekhez, melyek a társaság rendes üzleti forgalmán túl mennek, vagy a társaság czéljához nem tartoznak, akkor is, ha az üzletvezetés egy vagy több tagra ruháztatott, valamennyi tag határozata szükséges.

Érvényes határozat csak egyhangulag hozathatik. Ha ez el nem érhető, azon cselekvény, mely iránt határozni kellett volna, abbanhagyandó.

82. §. Czégvezető kirendeléséhez, a mennyiben a halasztás veszélylyel nem jár, az üzletvezetéssel megbízott minden tagnak, s ha ilyenek nincsenek, a társaság valamennyi tagjának beleegyezése szükséges.

A czégvezetési jogosítványt minden társasági tag, ki annak adására fel van hatalmazva, visszavonhatja.

83. §. A társaság minden tagjának, habár az üzletvezetésben tényleges részt nem vesz, jogában áll a társasági ügyek menetéről személyesen tudomást szerezni. E végből az üzlet helyiségeiben bármikor megjelenhet, a társaság kereskedelmi könyveit és iratait megtekintheti, s azok alapján saját tájékozása végett mérleget készíthet.

Az ezen ellenkező megállapodás hatályát veszti, ha az üzletvezetésben rosszhiszeműség igazolható.

Az üzletkezelésnek szakértők által való megvizsgálása önálló, perenkivüli eljárással, mint a részvénytársaságnál a 175. § szerint, nem követelhető. C. 91/92. DII. 32. 152. l.

Az üzletvezetőt külön számadási kötelezettség nem terheli, még arra az időre sem, a mely alatt a számadásokat a könyvekbe be nem ve-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zette; erre az időre a megkötött ügyletekre vonatkozó adatokat köteles a társaságoknak beszolgáltatni. C. 481/97. P. T. 35. 154. l.

84. §. Az üzleti év végén minden társasági tag betétele után — vagy ha az a lefolyt üzleti év végén nyereség által szaporodott, avagy veszteség által csökkent — vagyonilletősége után kamatok számíttatnak és ezek javára, az általa jutaléka fejében kivett pénzek kamatai pedig terhére íratnak. Azok részére, kik csak munkájukkal járúlnak a társasághoz, megfelelő és esetleg a bíróság által megállapítandó, munkadíj számíttatik.

A kamatok és munkadíjak fedezése előtt nem létezik nyereség, ezen kamatok és munkadíjak képezik vagy szaporítják a társaság veszteségét.

A kamat, más megállapodás nem létében, az 1895. XXXVI. t.-cz. szerint 5%.

85. §. Minden üzleti év végén a nyereség vagy veszteség a leltár és mérleg alapján megállapíttatik, minden társasági tag ebbeli jutaléka kiszámíttatik.

A nyereség vagy veszteség a társasági tagok közt fejenként osztatik fel, és a nyereség az egyes tagok vagyonilletőségéhez hozzáiratik, a veszteség pedig abból lejegyeztetik.

86. §. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül betételét, vagy vagyonilletőségét csonkítani.

Ellenben jogában áll, a többiek beleegyezése nélkül is, vagyonilletősége után a legközelebb lefolyt évre járó kamatokat, illetőleg a munkadíjt és a mennyiben ez a társaság világos hátránya nélkül történhetik, a társasági pénztárból oly összeget kivenni, mely a legközelebb lefolyt évbeli nyereség jutalékát meg nem haladja.

1. A tag az általa a törvény, vagy a szerződés értelmében kivehető kamat (munkadij) és nyereségjutalék kiadását perrel is követelheti, de

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

csak a társaságtól és nem a többi tagtól, ennyiben helytelen C. 1047/84. DII. 11. 242. l., 440/88. DII. 21. 234. l.

2. A felvett kamat, munkadij és nyereségjutalék visszafizetésére a tagok nem kötelezhetők, akkor sem, ha későbbi veszteségek a társaság feloszlását idéznék elő C. 90/88. P. T. 16. 33. l.

HARMADIK FEJEZET.

A társaság jogviszonyai harmadik személyek irányában.

87. §. A társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában azon időponttal veszi kezdetét, midőn a közkereseti társaság felállításának a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bevezetése közzététetett, de előbb is, mihelyt a társaság üzletét tényleg megkezdette.

Annak kikötése, hogy a társaság nem a közzététellel, hanem egy későbbi időponttal vegye kezdetét, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bír.

1. A *tagok között* a társasági viszony joghatálya már a szerződés megkötésével kezdetét veszi; ahoz a bejegyzés, vagy az üzlet megkezdése nem szükséges. C. 160/97. T. É. 97. 4. sz.

2. Az üzlet megkezdése alatt az első bár csak előkészületi ügylet megkötése értendő; ebből már előáll a tagok egyetemleges felelőssége. Igy a tagok egyike vagy a cégvezető által kiállított váltó az összes tagokat kötelezi. S. 907/79. DI. 21. 54. l., C. 889/86. DII. 17. 347. l., 1120/88. P. T. 17. 173. 494/90. M. Ig. D. 7. 41. l., ugyanígy a tagok egyike által kötött egyezség, L. J. 194/77. DI. 18. 106. l., vagy az általa adott meghatalmazás. C. 570/89. J. 89. 151. l.

3. A közkereseti társaság az üzlet megkezdésétől kezdve akkor is létezik, ha nincs bejegyezve, a be nem jegyzett közkereseti társaság is szerezhet jogokat, vállalhat kötelezettségeket, s állhat perben felperesi és alperesi minőségben B. T. 761/87. C. 679/86. M. IV. 86. l., 1320/92. DII. 34. 198. l., 897/97. Ü. L. 97. 22., 496/99. DIII. 15. 181. l.; ellenk. a régebbi gyakorlat C. 1018/89. DII. 25. 149. l. 301/91. DII. 32. 187. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

88. §. A közkereseti társaság tagjai a társasági kötelezettségekért egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

Az ezzel ellenkező megállapodás harmadik személyek irányában joghatályylyal nem bir.

1. A tagok felelősségén mitsem változtat az a körülmény, hogy a társaság czége nincs bejegyezve S. 540/78. M. IV. 89. l.

2. A hitelező a tagok ellen közvetlenül felléphet, a nélkül, hogy előzőleg a társaságot volna kénytelen perelni C. 440/88. DII. 21. 234. l., 392/91. M. IV. 89. l. 9438/92. DII. 34. 259. l.

3. Ha a hitelező pusztán a társaságot perelte, az ebben a perben hozott itélet alapján nem kérhet végrehajtást a tagok ellen, hanem pert kell ellenök folyamatba tennie S. 25984/80. DI. 25. 68. l. B. T. 4761/83. DII. 7. 322. l., 3223/91. DII. 30. 354., l. 4829/91. DII. 33. 373. l., 451/98. DIII. 11. 121. l.

Ily esetben a tag ellen utóbb megindított perben, a társaság ellen hozott itélet jogerejü a követelésnek a társaság ellen való fennállása kérdésében, a tag csak oly jogmegszüntető tényeket hozhat fel, a melyek a társaság ellen hozott itélet után keletkeztek C. 451/98. DIII. 11. 121. l., valamint az öt személyesen megillető kifogásokat C. 392/91. M. IV. 89. l.

4. A tagok elleni kereset az eljárás szempontjából is kereskedelmi ügy S. 27528/80. DI. 24. 61. l.

89. §. Ki valamely fennálló közkereseti társaságba lép, tekintet nélkül arra, hogy történt-e ez által a czégben változás vagy sem, a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségekért a többi tagokkal egyenlően felelős.

Az ezzel ellenkező szerződés harmadik személyek irányában joghatályylyal nem bir.

90. §. A társaság képviseletére jogositott minden egyes tag a társaság nevében mindennemü ügyletekre és jogcselekvényekre, különösen a társaság ingatlan javainak elidegenítésére és terhelésére is felhatalmazottnak tekintetik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Azon ügyletek által, melyeket a képviseletre jogositott valamelyik tag a társaság nevében köt, jogositva és kötelezve ez utóbbi lesz.

Az, hogy az ügylet világosan a társaság nevében köttetett, vagy fenforgó körülményeknél fogva a szerződő felek akarata szerint a társaság részére kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

91. §. A társaságot az egyes tag jogügyletei nem kötelezik, ha töle azon jogosítvány, hogy a társaságot képviselhesse, megvonatott (65. §. 4.), vagy ha ebbeli jogosítványa visszavonatott (66. §.); feltéve, hogy a kizárás vagy a jogositvány visszavonása, ugy mint ezt a jelen törvény a czégvezető jogositvány megszünésére rendeli (42. §.), kellően közzététetett.

1. Az is lehetséges, hogy a társaság képviseletéből minden tag ki van zárva C. 1531/91. J. Sz. 6. 288. l., ellenk. B. T. 802/900. DIII. 17. 342. l.

2. Nem lehet a bejegyzett kizárásra hivatkozni, ha a többi türte, hogy a kizárt tag a társaság nevében eljárjon C. 6180/97. DIII. 9. 192. l.

92. §. A társasági tag képviseleti jogának bármily korlátozása harmadik személyek irányában, joghatálylyal nem bir.

1. Nem bir harmadik személyekkel szemben joghatálylyal az oly megállapodás, a mely szerint a társaság külömböző üzletágai tekintetében, a képviselet másokat és másokat illet meg B. T. 3871/80. DI. 28. 257. l.

2. Érvényesen kiköthető azonban, hogy a tagok csak együttesen járhatnak el: e körülmény a 65. §. 4. p. értelmében bejelentendő.

Az is kiköthető, hogy a tag csak a czégvezetővel együttesen járhat el. C. 1130/93. DII. 37. 226. l.

Érvényesen kiköthető a czégjegyzés azon módja, hogy mindegyik képviselő tag (a czégben foglalt) saját nevét irja alá. C. 295/94. DII. 38. 361. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Nem hozható fel kifogáskép az együttesség, ha a tagok attól tényleg eltértek. B. T. 2361/90. P. T. 22. 90. l.

93. §. Bíróságok előtt a társaságot a képviseletre jogositott tagok mindegyike érvényesen képviselheti.

A társaságot illető kézbesitések érvényességére elegendő, ha azok a képviseletre jogositott valamelyik tag kezeihez történnek.

94. §. A czégvezetési jogositvány adása és visszavonása harmadik személyek irányában joghatálylyal bir, ha az a képviseletre jogositott tagok valamelyike által történik.

95. §. Az egyes társasági tagok magánhitelezői a társasági vagyonhoz tartozó dolgokat, követeléseket, jogokat, vagy az egyes tagok e tekintetbeni illetőségét sem biztositás, sem kielégités végett igénybe nem vehetik. Biztositás vagy kielégités tárgyául a magánhitelezőkre nézve csak az szolgálhat, mit az egyes tagok évi kamatok, munkadijjutalék fejében követelhetnek, vagy a mi nekik a felszámoláskor jut.

Mindazonáltal azon jogokra, melyek az egyes tag által a társaságba hozott tárgyakra a behozatal idejekor már megszereztettek, az érintett intézkedések alkalmazást nem nyernek.

Ha a tag magánhitelezője a társasági vagyonhoz tartozó dolgokat lefoglalt, ez ellen a társaság felléphet, és pedig, ha a dolog az ő birtokában volt, előterjesztéssel. 1881. LX. t.-cz. 48. §, ha pedig a tag birlalatában volt igényperrel. 1881. LX. t.-cz. 92. s köv. §§. L. J. 259/77. DI. 18. 45. l., 352/77. DI. 18. 168. l. B. T. 48365/89. DII. 23. 354. l.

Maga az illető tag azonban igénypert nem indithat. C. 65/98. Ü. L. 98. 23. sz.

96. §. A társaság tartama alatt ennek adósai sem egészben, sem részben nem számithatják be a társaságnak azt, mit az egyes tagok ellen követelhetnek. A társaság feloszlása után a beszámitásnak annyiban van helye, a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mennyiben a társasági követelés a végkiegyenlítés alkalmával a társasági tagra átruháztatott.

Hasonlag nincs helye a beszámitásnak az egyes tag magán követelései és adósának a társaság elleni követelései közt, ha az utóbbi a társaság ellen intézi követelését, feltéve, hogy a társasági tag követelése a társaságra át nem ruháztatott.

Ha a társasági hitelező az egyetemleges felelősség alapján a tagok valamelyikét megtámadja, ez a hitelező követelésébe beszámíthatja az ellene fennálló magánkövetelését. L. J. 525/76. DI. 17. 104. l.

97. §. A társaság hitelezői csőd esetében első sorban a társaság vagyonából nyernek kielégitést.

Az egyes tagok magánvagyonából a társaság hitelezői csőd esetében követeléseiknek csak azon részére nézve igényelhetnek kielégitést, mely a társasági vagyonból ki nem került.

1. E §. a társaság csődjéről szól, a melyből még nem következik a tagok csődje C. 93/97. P. T. 34. 42. l. A tagok magánvagyonát a csődjébe nem szabad leltározni. C. 718/86. DII. 16. 216. l.

A tagok magánhitelezői követeléseiket a társaság csődjébe nem jelenthetik be. Ilyen magánhitelező a tag neje hozománya tekintetében. L. J. 292/79. DI. 22. 125. l. (23. 44. l.), C. 428/84. DII. 9. 304. l.

2. A társasági csőd tartama alatt a hitelezők a tagok ellen nem léphetnek fel. C. 143/85. DII. 12. 313. l., 4616/84. M. IV. 104. l., ellenk. C. 326/97. P. T. 34. 188. l.

3. A társaság csődjére ld. 1881. XVII. t.-cz. Csődtörvény 249—251. §§-t.

NEGYEDIK FEJEZET.

A társaság feloszlása s az egyes tagok kilépése.

98. §. A közkereseti társaság feloszlik:

1. ha a társaság csőd alá kerül;
2. ha valamelyik tagja meghal, a mennyiben szerző-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

désileg ki nem köttetett, hogy a társaság az elhunyt tag örököseivel folytattassék;

3. ha egyik tagja csőd alá kerül, vagy vagyona felett szabad rendelkezési jogát elveszti;

4. ha a tagok a feloszlásban kölcsönösen megegyeznek;

5. ha a társaság birói határozat által feloszlottnak (100. §.) nyilvánittatik;

6. ha az idő, melyre a társaság alapittatott, eltelt, feltéve, hogy a tagok azt hallgatag nem folytatják. Folytatás esetében a társaság az eredeti idő elteltétől kezdve határozatlan időre kötöttnek tekintetik;

7. ha azon feltétel, melyhez a társaság feloszlása kötve volt, bekövetkezett;

8. ha a bizonytalan időre kötött társasági szerződés valamelyik tag által felmondatik.

Az oly társaság, mely életfogytigra köttetett, bizonytalan tartamunak tekintendő.

ad 2. Ha a szerződés nem intézkedik, a társaság folytatásához a tagok megállapodásán kivül, az elhalt tag örököseinek a hozzájárulása szükséges. L. J. 570/77. C. 489/83. DII. 7. 53. l., 5827/82. MIV. 94. l. Viszont, ha ki van kötve a folytatás, a tulélő tagok az örökösöket nem zárhatják ki C. 502/900. Jogt. K. 900. 48. sz. m. Ha a társaságnak egyik tagja egy másik társaság, ennek megszünése ugyanoly hatással van a társaságra, mint a tagok egyikének halála C. 502/900. Jogt. K. 900. 48. sz. m.

99. §. A bizonytalan időre kötött társasági szerződés felmondásának egyes tagok részéről, más megállapodás hiányában, az üzleti év lefolyása előtt legalább fél évvel kell történni.

100. §. Mindegyik társasági tagnak jogában áll a társaság feloszlását a kikötött idő eltelte előtt, vagy, a menynyiben a társaság bizonytalan időre köttetett, előleges fel-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mondás nélkül követelni, ha azon lényeges feltevések, melyek mellett a társaság keletkezett, többé nem léteznek.

Annak megitélése, hogy forognak-e fenn ily esetek, a bíróság szabad belátására bizatik.

A bíróság különösen kimondhatja a társaság feloszlását:

1. ha a társasági czél elérése külső körülmények miatt lehetetlenné válik;

2. ha valamelyik társasági tag az üzletvezetésnél, vagy a számadásnál roszhiszemüleg jár el;

3. ha a tagok valamelyike lényeges kötelezettségeinek meg nem felel;

4. ha a tagok egyike a társaság czégével, vagy vagyonával magán czéljaira visszaél;

5. ha valamelyik tag tartós betegség, vagy más ok miatt a tisztéhez tartozó társasági ügyekre alkalmatlanná válik.

1. A társaság czégével való visszaélés, ha a tag a társaság elleni állitólagos követelése összegéről a maga javára a társaság nevében váltót fogad el. C. 1557/95. DIII. 4. 162. l.

2. A bíróság belátása szerint, más, a §-ban fel nem sorolt esetekben is kimondhatja a társaság feloszlását L. J. 365/79. DI. 23. 108. l., pl. midőn a tagok egymás irányában akként viselkedtek, hogy a kölcsönös bizalom teljesen hiányzik és az együttmüködés lehetetlen L. J. 151/81. DI. 27. 91. l. C. 1470/94. P. T. 31. 85. l., midőn az egyik tag önkényesen czégvezetőt rendel, az üzleti könyveket elviszi, s társával folyton zsörtölödik. Tözsdebir. 142/92. Tözsd. Ért. 92. 16. sz. a társaság ellen váltópert indít s biztositási végrehajtást foganatosíttat C. 918/98. DIII. 14. 175. l. társát az üzletből tényleg kizárja s nem engedi, hogy szerződéses jogait gyakorolja C. 157/99. DIII. 14. 215. l.

3. A per a felbontást követelő tag által indítandó a többi tag ellen C. 489/83. DII. 7. 53. l.

101. §. A magánhitelező, ki a társasági tag magánvagyonára sikertelenül vezetett végrehajtás után adósá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nak a társaság feloszlása esetére jutandó illetményét veszi végrehajtás alá, kielégítése végett elöleges felmondás után, a társaság feloszlását követelheti, tekintet nélkül arra, hogy a társaság határozott vagy határozatlan időre köttetett.

A felmondásnak az üzleti év lefolyása előtt legalább fél évvel kell történnie.

1. A tagok hitelezőivel egyenlő elbánásban részesülnek a tagok örököseinek a hitelezői. C. 732/86. DII. 17. 10. l. B. T. 183/87. M. IV. 100. l.

2. A felmondás alatt a törvény nem birói felmondást ért. B. T. 1295/84. M. IV. 100. l.

102. §. Ha a társasági tagok a társaság feloszlása előtt abban állapodtak meg, hogy a társaság egy vagy több tag kilépése daczára a többiek által folytattassék, — a társaság egyedül a kilépettekre nézve tekintetik megszűntnek, s egyebekben az addigi jogokkal és kötelezettségekkel továbbra is fenmarad.

103. §. Ha a társaság feloszlása oly okokból követeltetik, melyek valamely tag személyében feküsznek, a bíróság a többi tagok egyetértő indítványára, a társaság feloszlása helyett, az illető tag kizárását kimondhatja.

1. Birói itélet nélkül a kizárás nem mondható ki. C. 1410/92. DII. 35. 232. l.

2. A kizárás csak akkor kérhető, ha a társaságnak a kizárandó tagon kivül még legalább két tagja van. B. T. 630/900. Jogt. Közl. 900. évi 33. sz.

104. §. A társaság feloszlása a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek bejelentendő. E bejelentésnek az esetben is meg kell történni, ha a társaság azon idő eltelte miatt szűnik meg, melyre keletkezett.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ugyanez áll a társasági tagok egyikének vagy másikának kilépése, illetőleg kizáratása esetében is.

A társaság feloszlásának, az egyes tagok kilépésének vagy kizárásának harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok szolgálnak irányadóúl.

105. §. Ha valamelyik társasági tag kilép vagy kizáratik, viszonya a társasághoz a kilépéskor, illetőleg a kizárás iránt indított kereset kézbesítésekor létező vagyoni állás alapján hozandó tisztába.

A kilépett vagy kizárt társasági tag a későbbi ügyletekben, jogokban és kötelezettségekben csak annyiban részesül, a mennyiben azok korábban történtek közvetlen folyományát képezik.

A kilépett vagy kizárt tag a folyamatban levő ügyleteknek azon elintézési módjában tartozik megnyugodni, melyet a társaságban maradó tagok legelőnyösebbnek tartanak.

A mennyiben a végkiegyenlítés azonnal meg nem történhetik, a kilépett vagy kizárt tag minden üzleti év végével az időközben befejezett ügyletek elszámolását, s az ez alapon őt illető összeg kifizetését követelheti; a még folyamatban levő ügyletek állásáról pedig minden üzleti év végével kimutatást kívánhat.

1. A 83. §-ban körülirt ellenőrzési jog a kivált tagot nem illeti meg. C. 906/94. DII. 38. 152. l.

2. Ha a társaság a kiegyenlítést késlelteti, a kivált tagnak számadási pert kell indítania. L. J. 2541/76. 7972/76.

106. §. A kilépett vagy kizárt társasági tag köteles a társasági vagyonból járó illetményének készpénzben kielégítését elfogadni és nem áll jogában a társasági követelések, árúk vagy egyéb javakból aránylagos részt követelni.

107. §. Ha valamelyik társasági tag magánhitelezője a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

101. §-ban megállapított joggal élve, a társaság feloszlását követeli, a többi tagoknak szabadságukban áll, egyhangú határozattal a feloszlás helyett a végkiegyenlítést választani és az adós illetményét, az előbbeni szakaszok határozataihoz képest, kiszolgáltatni. Az adós ily esetben a társaságból kilépettnek tekintetik.

A végkiegyenlítés az adós társtag halála után is választható. C. 5027/82. M. IV. 94. l. 489/83. DII. 7. 53. l.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A társaság felszámolása.

108. §. A társaság feloszlása után, csőd esetét kivéve, felszámolásnak van helye, melynél ha a felszámolói tisztel a társak egyhangú megállapodása, vagy a társasági szerződésnél fogva egyes tagok, vagy más személyek nem bízattak meg, az összes tagok, vagy ezek képviselői mint felszámolók müködnek. Ha az egyik társtag meghal, ennek jogutódjai közös képviselőt tartoznak rendelni.

Fontos okokból a társasági tagok egyikének inditványára a bíróság rendelhet felszámolókat, és ilyenekül oly személyeket is nevezhet ki, kik a társasághoz nem tartoznak.

1. A felszámolás csak akkor kötelező, ha a tagok a társasági ügyek lebonyolításának más módját nem választották. L. J. 365/79. DI. 23. 108. l. 348/82. DII. 2. 152. l. Ily más mód a társasági üzlet átruházása a tagok egyikére C. 765/89. DII. 25. 100. l. vagy másra pl. ujonnan alakított betéti társaságra C. 617/89. DII. 25. 72. l. Az ily átruházás azonban a tagok felelősségét nem szünteti meg.

2. A tag vagy örököse hitelezője nem követelhet résztvételt a felszámolásban, és arra befolyást nem gyakorolhat C. 732/86. DII. 17. 9. l.

3. Ily fontos ok pl. ha a társaság feloszlását a bíróság mondotta ki a tagok egyikének hibájából C. 348/82. DII. 2. 152. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A felszámolók kirendelése a felbontási perben is kérhető, és ekkor az itéletben is történhetik L. J. 150/81. DI. 27. 91. l.

Különben (feltéve, hogy maga a felszámolás kérdése nem szorul perre), a kérelem kérvénynyel eszközlendő, s a bíróság által, mint perenkivüli ügy végzéssel intézendő el. C. 654/86. DII. 15. 255. l. 246/89. Ü. L, 89. 46. l., 308/90. P. T. 20. 45. l.; a végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs. Keresk. elj. 43. §. a. p.

109. §. A felszámolói megbízás visszavonása a társasági tagok egyhangú határozata által történik: fontos okokból azonban valamelyik társtag indítványára a bíróság által is történhetik.

110. §. A felszámolók kirendelése a társasági tagok által, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknél bejelentendő; kötelesek levén egyuttal a felszámolók ugyanott aláirásaikat hitelesittetni, vagy hiteles alakban bemutatni.

Ha valamelyik felszámoló kilép, vagy meghatalmazása megszünik, e tény a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett hasonlag bejelentendő.

A törvényszék köteles a társasági tagokat e határozatok megtartására, a 21. §-ban megállapított pénzbirság mellett hivatalból szorítani.

A felszámolók kinevezésének, kilépésének és a felszámolói meghatalmazás megszüntének harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

111. §. Ha több felszámoló neveztetett ki, ezek egyéb megállapodás hiányában a felszámoláshoz tartozó cselekvényeket érvényesen csak együttesen végezhetik.

112. §. A felszámolók a folyó ügyleteket befejezni, a feloszlott társaság kötelezettségeit teljesiteni, künlevő követeléseit behajtani és a társasági vagyont készpénzzé

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tenni tartoznak; kötelesek egyuttal a társaságot bíróság előtt és bíróságon kivül képviselni. A társaság nevében egyezségre léphetnek, választott bíróság iránt szerződhetnek és a függőben levő ügyek befejezése czéljából új ügyleteket is köthetnek.

A társasági ingatlan javakat a felszámolók, a társaság összes tagjainak beleegyezése nélkül csak nyilvános árverés útján adhatják el.

1. A felszámolók fel vannak jogosítva a szükséges segédszemélyzet felfogadására C. 3337/85. M. IV. 100. l.

2. A felszámolók a társaságot képviselik és nem a tagokat C. 918/98. DIII. 14. 175. l.

113. A felszámolók üzletkörének korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bír.

114. §. A felszámolók aláirásaiknál a felszámolási viszony kitűntetése és saját neveik hozzácsatolása mellett a társasági czéget használni tartoznak.

115. §. A felszámolók az esetben is, ha bíróilag lettek kinevezve, az üzletvezetésnél a társasági tagok egyértelmű határozatait foganatosítani tartoznak, ellenkezőleg ezért a társasági tagoknak felelősek.

116. §. A felszámolók a társasági pénzeket, a menynyiben azok később lejárandó tartozások, vagy az egyes tagokat a végkielégítésnél illetendő igények fedezésére nem szükségesek, a társasági tagok közt előlegesen felosztani tartoznak.

117. §. A felszámolók föladatához tartozik a társasági tagok közt a végkiegyenlítést eszközölni.

Az e körül fölmerülő vitás kérdések azonban bírói elintézés tárgyát képezik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

118. §. Ha valamelyik tag oly dolgokat hozott a társaságba, melyek ennek tulajdonába mentek át, a társasági vagyonból e dolgok nem természetben adatnak vissza, hanem azon értékben téríttetnek meg, melyben azok megállapodás szerint átvétettek.

A mennyiben az érték iránt megállapodás nem történt, azon érték térítendő meg, melylyel a társaság tulajdonába átment dolgok a behozatal idejekor bírtak.

119. §. A felszámolási eljárás tartama alatt, úgy a társaságnak harmadik személyek elleni, mint a társasági tagoknak egymás közti jogviszonyaira nézve, a jelen czím második és harmadik fejezeteinek szabályai szolgálnak irányadóúl, a mennyiben azok a jelen fejezet határozataival és a felszámolás természetével nem ellenkeznek.

A társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok a felszámolók valamelyikének kezeihez történnek.

120. §. A felszámolás befejezése után a feloszlott társaság könyvei s egyéb iratai megőrzés végett valamely társtagnak, vagy egy harmadik személynek adatnak át. Ha a tagok a választás iránt meg nem egyezhetnek, a könyvek és iratok gondviselőjét a felek valamelyikének indítványára az illetékes törvényszék nevezi ki.

A társasági tagok és ezek jogutódai a könyveket és iratokat ezentúl is megtekinthetik és használhatják.

HATODIK FEJEZET.

A társasági tagok elleni keresetek elévülése.

121. §. Az egyes tagok ellen a társaságot terhelő igények alapján támasztható keresetek, a mennyiben bizonyos követelésekre nézve törvényesen rövidebb elévülés meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

állapítva nincsen, a társaság feloszlásától, vagy a társasági tag kilépésétől, vagy végre ennek kizárásától kezdve öt esztendő alatt évülnek el.

Ezen elévülési idő azon naptól számíttatik, melyben a társaság feloszlása, vagy az egyes tag kilépése vagy ennek kizáratása a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés alapján közzététetett.

A mennyiben azonban a követelés az érintett bevezetés közzététele után jár le, az elévülési idő a követelés lejártával még le nem járt, de felmondási időhöz kötött követeléseknél pedig a felmondásra való tekintet nélkül, a felmondási idő leteltével, mely idő a közzététel napjától számítandó, veszi kezdetét.

1. Társasági tartozások azok is, a melyek a társaság feloszlása után teljesítendő, de már előbb megkötött ügyletekből származnak. C. 698/91. J. Sz. 7. 109. l.

2. A társaság csödje esetében az elévülés csak a csőd megszüntével veheti kezdetét és ha már előbb megkezdődött, a csőd következtében félbeszakad C. 143/85. DII. 12. 313. l. ellenk. C. 326/97. P. T. 34. 188. l.

3. A míg a feloszlás, illetőleg kilépés bejegyzése közzé nem tétetett, az elévülés azon hitelezők ellen sem veheti kezdetét, a kik arról tudomással bírtak C. 48/82. DII. 2. 29. l. 1193/82. MIV. 103. l.

4. Részletekben visszafizetendő kölcsönnél az elévülés az utolsó részlet lejáratától számítandó C. 48/82. DII. 2. 29. l.

122. §. Ha a társaságnak felosztatlan vagyona marad, a társasági hitelezők e vagyonból az előbbeni §-ban megállapított elévülési idő után is követelhetnek kielégítést.

123. §. A kilépett, vagy kizárt társasági tag javára folyó elévülési idő nem szakíttatik félbe oly cselekvény által, mely a fennalló társaság, vagy ennek egy másik tagja ellen történik.

A felszámolás tartama alatt folyó elévülési idő a tár-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

saság egyes tagjaira nézve csak oly jogcselekvény által szakíttatik meg, mely a felszámolók ellen intéztetik.

Oly jogcselekvénynek, mely által az elévülés félbeszakíttatik, egyedül a kereset megindítása tekintetik.

124. A jelen fejezetben megállapított elévülés kiskorú, gondnokság alatti és jogi személyek ellen is hatályos.

KILENCZEDIK CZÍM.

Betéti társaság.

125. §. Betéti társaság keletkezik, ha közös czég alatt folytatott kereskedelmi üzletnél a társak közül egy vagy több (kül) tag csak kikötött vagyonbetételével felelös, míg ellenben egy vagy több (bel) tagot korlátlan és egyetemleges felelősség terhel.

A beltagokra nézve, ha ezek többen vannak, a társaság egyszersmind közkereseti társaságnak tekintetik.

A társasági szerződés érvényességéhez sem okirat szerkesztése, sem más alakszerűség nem szükséges.

126. §. A betéti társaság alakítása a társasági tagok által az üzlet megkezdésekor a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a 65. §. határozata szerint illetékes törvényszéknél bejelentendő.

E bejelentésnek magában kell foglalni:

1. A beltagok nevét, polgári állását és lakhelyét;
2. minden kültagnak nevét, polgári állását és lakhelyét, s annak mint ilyennek megjelölését;
3. a társaság czégét és székhelyét;
4. minden egyes külltag vagyonbetételének összegét.

E bejelentés a kereskedelmi czégjegyzékbe egész kiterjedése szerint bevezetendő, s azt a társaság összes

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tagjai az illetékes törvényszéknél személyesen aláírni, vagy hitelesített alakban bemutatni tartoznak.

A betéti társaság közzétételekor a kültagok neveit, polgári állását, lakhelyét és vagyonbetétük összegeit tárgyazó adatok csak az érdekeltek kívánságára említtetnek fel.

127. §. A betéti társaság azon törvényszéknél is bejelentendő, melynek kerületében fiókteleppel bír.

A bejelentés tartamára és alakjára nézve az előbbeni §. rendeletei szolgálnak irányadóúl.

128. §. A társaság képviseletére jogosított beltagok azon törvényszéknél, melynek területén a társaságnak székhelye van, továbbá azon törvényszéknél, melynek területén a társaság fiókteleppel bír, czégjegyzéseiket hitelesíttetni, vagy azokat hitelesített alakban bemutatni tartoznak.

129. §. A törvényszékek a 126., 127. és 128. §§-ban foglalt rendeletek megtartására a társaság beltagjait a 21. §-ban megállapított pénzbírság mellett szorítani tartoznak.

130. §. Ha valamely fennálló betéti társaság czége megváltozik, vagy ha a társaság székhelyét változtatja, e tények a társasági tagok által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és a 125. §. értelmében eszközlendő közzététel végett az illetékes törvényszéknek bejelentendők. E bejelentés eszközlésére a törvényszék a beltagokat a 21. §-ban megállapított pénzbírság mellett szorítani tartozik.

A közzétételnek harmadik személyek elleni joghatályára nézve irányadóúl a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok szolgálnak.

131. §. Ha egy fennálló betéti társaságba új kültag lép, e tényt a társaság tagjai a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és a 120. §. határozatainak megfelelő

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

közzététel végett az illetékes törvényszéknél bejelenteni tartoznak.

132. §. A társasági tagoknak egymásközti jogviszonyaira nézve mindenekelőtt a társasági szerződés szolgál irányadóúl. A mennyiben abban a tagok jogviszonyai iránt intézkedés nem foglaltatik, a következő §§-ban megállapított eltérésekkel, a közkereseti társaság tagjainak egymásközti jogviszonyait szabályozó intézkedések nyernek alkalmazást.

133. §. A társasági üzletvezetés a személyesen felelős tagot vagy tagokat illeti.

A kültag az üzletvezetésre sem jogosítva, sem kötelezve nincsen, és a beltagoknak az üzletvezetésre vonatkozó cselekvényeit tiltakozásával nem gátolhatja.

134. §. A jelen törvény 74. §-ban foglalt korlátozások a kültagokra nem terjednek ki.

135. §. Minden kültag követelheti, hogy vele az évi mérleg másolatban közöltessék, jogában állván egyuttal a mérleg helyességét a társasági könyvek és egyéb iratok alapján megvizsgálni.

A kültag a 83. §-ban megállapított jogokra igényt nem tarthat ugyan, mindamellett az illetékes törvényszék a kültag kérelmére fontos okokból a mérlegnek vagy egyéb adatoknak közlését, ugyszinte a társasági könyveknek és iratoknak felmutatását bármikor elrendelheti.

136. §. A jelen törvény 84., 85. és 86. §§-ainak a kamatokra, a nyereség vagy veszteség megállapítására, a kamatok és a nyereség fölvételére vonatkozó intézkedései a kültagokra is, de azon megszorítással nyernek alkalmazást, hogy ezek a veszteségben egyedül befizetett, vagy hátralékos betételeik erejéig részesülnek.

A kültag a már felvett kamatot és jutalékot későbbi

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

veszteségek miatt visszafizetni nem tartozik ugyan, de ha eredeti betétele veszteségek folytán csökkent, évi nyereségjutaléka azok fedezésére fordíttatik.

A kamat csak a mindenkori vagyon-illetőség után követelhető C. 1047/84. DII. 11. 242. l., 440/88. DII. 23. 234. l.

137. §. Ha a nyereség és veszteség mikénti felosztása iránt megállapodás nem történt, azt esetleg szakértők meghallgatása mellett a bíróság határozza meg.

A mennyiben a törvény nem intézkedik, a tagok egymáshoz való viszonyára a betéti társaságra irányadó szabályok nyernek alkalmazást, így pl. új (akár bel-, akár kül-) tag felvételéhez a kültag beleegyezése is szükséges. B. T. 4234/90 DII. 30. 371. l.

138. §. A társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában azon időponttal kezdődik, midőn a betéti társaság felállításának a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bevezetése közzététetett, illetőleg a társaság üzletét megkezdette. (87. §.)

Annak kikötése, hogy a társaság ne a közzététellel, hanem egy későbbi időponttal vegye kezdetét, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bír.

Ha a társaság az érintett közzététel előtt kezdi meg üzletét, a kültag a közzétételig keletkezett társasági kötelezettségekért harmadik személyek irányában beltagként felelős, amennyiben igazolni nem képes, hogy azok korlátolt felelősségéről tudomással nem bírtak.

139. §. A kültag a társasági kötelezettségekért csak betételével, vagy a mennyiben ezt még be nem fizette, a kikötött összeggel felelős.

A betételt a társaság fennállása alatt sem egészben, sem részben visszafizetni, sem elengedni nem szabad. Kamatokat a társaság a kültagoknak csak annyiban fizethet, a mennyiben ez által az eredeti betétel nem csökken.

A veszteség által csökkent betételének kiegészítéséig sem kamatot, sem nyereséget fel nem vehet.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A társaság kötelezettségeiért a kültag személyesen csak akkor és annyiban felelős, ha és a mennyiben a társaságtól ezen §. rendelete ellenére fizetéseket kapott; mindazonáltal ily esetben sem kötelezhető azon kamatok és nyereség visszafizetésére, melyet a jóhiszeműleg készült mérleg alapján jóhiszeműleg felvett.

140. §. Ki valamely fennálló kereskedelmi társaságba mint kültag lép, a társaságnak addig keletkezett kötelezettségeiért az előbbeni §. határozata szerint felelős, akár történt a társasági czégben változás, akár nem.

Az ezzel ellenkező szerződés vagy későbbi megállapodás harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bír.

141. §. A betéti társaság részére jogokat és kötelezettségeket a beltagok cselekvényei állapítanak meg.

A társaságnak bíróságok előtti képviseletére s a kézbesítésekre nézve a 93. §. rendeletei szolgálnak irányadóúl.

Ha a kültag a társaság részére ügyleteket köt, a nélkül, hogy határozottan kijelentené, miszerint czégvezetői, vagy meghatalmazotti minőségben jár el, a megkötött ügyletekért beltagként felelős.

142. §. A kültag neve a társasági czégbe fel nem vétethetik; ha ez mégis megtörtént, a kültag a társaság hitelezői irányában beltagnak tekintetik.

143. §. A jelen törvény 95., 96. és 97. §§-ban foglalt intézkedések a betéti társaságokra is alkalmazást nyernek.

144. §. Ha valamelyik kültag meghal, vagy szabad rendelkezési jogát elveszti, e tények a társaság feloszlását nem vonják magok után.

Egyébiránt a 98—103. §§-nak a közkereseti társaságokra vonatkozó intézkedései a betéti társaságokra is érvényesek.

145. §. Ha a betéti társaság feloszlik, vagy egyik kül-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tagja egész betételével, vagy annak egy részével kilép, e tény a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a törvényszéknek bejelentendő.

A közzététel, ha az érdekeltek azt nem követelik, a kültag megnevezése és betételének felemlítése nélkül történik.

A 104. §. rendeletei a betéti társaságokra is kiterjednek.

146. §. A jelen törvénynek a végkiegyenlítést (105., 106., 107.), a felszámolást (108—120.), és a tagok elleni keresetek elévülését (121—124.) tárgyazó §§-ai a betéti társaságok összes tagjaira érvényesek.

TIZEDIK CZIM.

Részvénytársaság.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

147. §. Részvénytársaságnak azon társaság tekintetik, mely előre meghatározott, bizonyos számú és egyenértékü (egész vagy hányad) részvényekből álló alaptőkével alakul, s melynél a részvények tulajdonosai csak részvényeik erejéig felelősek.

1. Az Osztrák-Magyar Bankra nem ezen czím, hanem az 1878. XXV., ill. 1887. XXVI. és 1899. XXXVII. t.-cz. kiegészítő részét képező alapszabályok irányadók.

2. Közraktári r. t.-nak legalább 1 millió korona alaptőkével kell bírnia 435. §., biztosítási r. t.-nak minden üzletág után legalább 200.000 koronával 453. §., jelzálog r. t.-nak legalább 400.000, illetőleg ha adómentességben akar részesülni, legalább 3 millió koronával. 1876. XXXVI. t.-cz. 4. §., 1889. XXX. t.-cz. 10. §., kötvénykibocsátó r. t.-nak legalább 6, illetve legalább 3 millió koronával 1897. XXXII. t.-cz. 8. §.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

148. §. A részvények névértékét a társaság fennállása alatt felemelni nem lehet. Az ily felemelés semmisnek tekintendő.

Ugyanez áll az ideiglenes részvényekre és részvényutalványokra is.

E szabály csak arra az esetre vonatkozik, a melyben a névérték az alaptőke felemelése nélkül emeltetik fel. Befizetés utján vagy a részvényesek között felosztható tartalék felhasználásával azonban a névérték felemelhető. C. 986/85. DII. 14. 10. l. Temesvári T. 3968/91. P. T. 29. 33. l. ellenk. Marosv T. u. o. 129. l.

149. §. A részvénytársaság megalakultnak tekintetik, ha

1. alaptőkéje biztosítva van;
2. a társasági alapszabályok létrejöttek, és
3. a társaság a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetetett.

A részvénytársaság megalakulásához állami engedély nem szükséges. Szükséges az engedély, ha a vállalat tárgya megköveteli, így főleg a vasúti és az államsegélyben részesülő hajózási r. t.-nál. ld. az 1880. XXXI. és 1888. IV. t.-cz. t. a helyiérdekü vasutakról. 1891. XXV. t.-cz. (Adria), 1894. XXXVI. t.-cz. (M. folyam és tengerh. r. t.)

150. §. Az alaptőke biztosítása részvényaláirás által történik.

Az alapítók a társaság tervezetét minden aláirási ivbe felvenni, és azt polgári állásuk és lakhelyük kitüntetése mellett sajátkezüleg aláirni tartoznak.

A tervezetnek magában kell foglalni:

1. a vállalat tárgyát és tartamát;
2. az alaptőke nagyságát;
3. részvények és az ezekkel esetleg egyidejüleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények számát és névértékét;
4. az aláirás záridejét;
5. a mennyiben az alapítók vagy mások oly betétellel

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kivánnak a társasághoz járulni, mely nem készpénzben áll, ezen betételt és annak értékét;

6. az alapítóknak vagy másoknak biztosítani kivánt előnyöket.

Az alapítók a tervezetben foglalt adatok valóságáért egyetemlegesen felelősek.

A tervezetbe felveendő előny pl. az elővételi jog a netán kibocsátandó újabb részvényekre C. 796/900. Jogt. K. 900. 38. sz. m.

151. §. Az aláírás vagy személyesen vagy meghatalmazott által eszközlendő.

Az aláírásnál, a mennyiben a tervezetben magasabb befizetés ki nem köttetett, minden aláirt részvényre névértékének 10%-a készpénzben s a tervezetben megállapított értékben (valuta) befizetendő. Ennél vagy a kikötöttnél magasabb befizetésre az aláírók, illetőleg jogutódaik az alakuló közgyülés megtartása előtt nem kötelezhetők.

Az e §-ban megállapított szabályokkal ellenkező részvényaláirás semmisnek tekintetik.

1. Kiskorúak helyett törvényes képviselőjük eszközölheti az aláirást, de csak a gyámhatóság beleegyezésével. 1877. XX. t.-cz. 20. és 113. §§. C. 205/90. Ü. L. 90. 27.

2. Nem szükséges a 10% befizetés azon részvények tekintetében, a melyek természetbeni betéttel fognak fedeztetni. C. 5935/87. J. 87. 90. l. 683/93. M. IV. 112. l.

3. A befizetés hiánya következtében előálló semmisség annak pótlásával utóbb orvosolható. C. 272/99. DIII. 14. 254. l.

4. A helyiérdekü vasuti r. t.-ra e szabályok nem alkalmazhatók. Ezeknél az építési tőkének legalább 35% a törzsrészvényekből, a fenmaradó 65%-nyi vagy csekélyebb része pedig elsőbbségi részvényekből áll. A törzsrészvényeknél a befizetés nem szükséges, a mennyiben állami törvényhatósági vagy községi hozzájárulásokkal, vagy kétszeres fedezetet nyujtó jelzálogi bekebelezéssel biztosítva vannak. Az elsőbbségi részvényeket pedig többnyire az építési vállalkozó kapja, a ki ezeket a vasút

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kiépítésével és felszerelésével fedezi. 1880. XXXI. t.-cz. 9. §. 1888. IV. t.-cz. 9. és 10. §§.

A helyiérdekü vasutakhoz való hozzájárulási nyilatkozatok nem a részvényaláirás, hanem a szerződések általános szabályai alá esnek; ezeknél a részvények átvételének és kifizetésének kötelezettsége feltételtől tehető függővé, s annak be nem következése esetében a hozzájáruló nem kötelezhető a fizetésre. C. 586/83. DII. 6. 259. l. B. T. 3886/88. C. 698/99. DIII. 16. 24. l.

152. §. Az alapitók a részvényekre befizetett pénzekért az aláiróknak vagy ezek jogutódainak egyetemlegesen mindaddig felelősek, míg ez alól a közgyülés határozata folytán (154. §.) fel nem oldatnak.

153. §. Az aláirók az aláirt részvények névértékének 50%-ja erejéig azon esetben is, ha részvényeiket a jelen törvény és az alapszabályok megtartása mellett tovább adták, felelősek maradnak.

A részvény továbbadása esetén az aláiró csak akkor perelhető, ha a részvénytulajdonos elleni eljárás eredménytelen volt. C. 923/84. DII. 8. 12. l.

154. §. Az alapitók, az aláirás záridejétől számitandó két hó alatt az aláirókat alakuló közgyülésre meghivni tartoznak.

E gyülés feladatához tartozik:

1. alaptőkének kellő aláirás és befizetés által történt biztositásáról meggyőződést szerezni;

2. az alapszabályokat megállapitani, s az alapitókkal vagy másokkal netalán történt megállapodások iránt határozni;

3. a társaság meg- vagy meg nem alakulása iránt határozni;

4. a társaság igazgatóságát, a mennyiben ez a jelen törvény 183. §. szerint még kinevezve nem lett, nemkülönben a felügyelő bizottságot megválasztani;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. az alapítóknak a 152. §-ban megállapított felelőssége iránt intézkedni.

Ha közgyülés két hó alatt össze nem hivatik, vagy ha az aláirás siker nélkül maradt, aláirók befizetett pénzeiket levonás nélkül visszakövetelhetik. A visszafizetés kötelessége az alapítókat egyetemlegesen terheli.

Ha az alakuló közgyülés a két hónapon belül nem hivatott össze, és nem tartatott meg, a társaság nem jött érvényesen létre. B. T. 1601/79. L. J. 654/79.

155. §. Az alakuló közgyülés határozatképesnek akkor tekintetik, ha abban akár személyesen, akár képviselve, legalább hét oly aláiró van jelen, kik az alaptőkének legalább negyedrészét képviselik.

E gyülésen minden aláirt részvény egy szavazatot ád, de tiz szavazatnál többet senki sem gyakorolhat.

156. § Ha az alapítók vagy a részvényesek valamelyike oly betétellel kiván az alaptőkéhez járulni, mely nem készpénzben áll, a betétel értékét az alakuló közgyülés állapítja meg; egyszersmind meghatározván az átvett tárgyakért adandó részvények számát vagy azon árt, melyben a kérdéses tárgyak átvétetnek.

A közgyülés azonban a betételnek a tervezetben megállapított árát feljebb nem emelheti.

Az e részbeni megállapodások ép úgy, mint azon különös előnyök, melyek az alapítóknak vagy másoknak biztosíttatnak, s a tervezetben megállapitott mértéket meg nem haladhatják, az alapszabályokba felveendök, ellenkezőleg a társaságra nézve kötelező erővel nem birnak.

A határozat hozatalánál az érdekelt részvényes szavazati joggal nem bir.

157. §. Az alapszabályokban minden esetre következőket kell megállapítani:

1. a társaság czégét és székhelyét;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. a vállalat tárgyát és a társaság tartamát;

3. az alaptőke nagyságát;

4. a részvények és hányadrészvények számát és névértékét, s azt, hogy a részvények névre, vagy bemutatóra szólnak-e;

5. a részvényekre eszközlendő befizetések módozatait, s a befizetés elmulasztásának következményeit;

6. az előbbeni §. értelmében történt megállapodásokat;

7. az esetleg a részvényekkel egyidejüleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények mennyiségét és névértékét, az azok után fizetendő kamatok magasságát és a törlesztés módját, nemkülönben azon előjogokat, melyek az ily elsőbbségi kötvények birtokosait illetik;

8. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyülés határozatképes nem volt;

9. a részvényesek szavazati jogát, és ennek mikénti gyakorlását;

10. az igazgatóság mikénti választásának módját, annak hatáskörét, s működésének idejét;

11. a felügyelő-bizottság szervezetét s működésének idejét;

12. a czégjegyzés módját;

13. azon elveket, melyek szerint a mérleg készítésének és megvizsgálásának történni kell;

14. a nyereség kiszámításának s felosztásának módozatait, végre

15. a társaság hirdetményeinek mikénti közzétételét.

1. Ad. 15. Azon hirlapok megjelölése, a melyekben a társasági hirdetmények közzététetnek, az alapszabályokba foglalandó: az igazgatóságra nem bizható. B. T. 1896/84. M. IV. 117. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A *záloglevelek* kibocsátására jogosított részvénytársaságok alapszabályaiban még a jelzálogos kölcsönök engedélyezésének feltételei, továbbá a jelzálogok becsértékének meghatározásánál mérvadó tényleges alapok, valamint a becsérték meghatározásánál követendő eljárási módozatok is megállapitandók. V. ö. 1876: XXXVI. t. cz. 2. §. Hasonló szabály irányadó a kötvénykibocsátó pénzintézetekre. 1897. XXXII. t. cz. 7. §.

158. §. Az alapszabályok, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett, azon törvényszéknek mutatandók be, melynek kerületében a társaság székhelye van. A közzétételnek magában kell foglalni:

1. az alapszabályok keltét;
2. a társaság czégét és székhelyét;
3. a vállalat tárgyát és a társaság tartamát;
4. az alaptőke nagyságát, a részvények vagy hányadrészvények számát és ezek névértékét;
5. az esetleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények számát és ezek névértékét;
6. annak felemlítését, hogy a részvények névre, vagy bemutatóra lettek-e kiállitva;
7. a czégjegyzés módját;
8. a társasági határozatok közzétételének módozatait.

159. §. A társaság az alapszabályok bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik:

1. hogy az egész alaptőke aláirás által biztosittatott;
2. hogy az aláirók összehivása az alakuló közgyülésre idejekorán megtörtént;
3. hogy a biztositott alaptőkére az egyes részvények után legalább 30% tényleg befizettetett;
4. hogy az igazgatóság (a 183. §. esetét kivéve) s a felügyelő bizottság az alapszabályok értelmében megválasztatott;
5. hogy a társaság tényleg megalakult, s esetleg, hogy a 156. §-ban érintett megállapodások a közgyülési határozat által jóváhagyattak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az e végre szolgáló beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesített alakban benyujtani tartoznak.

Az alapszabályok a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknek is bemutatandók, melynek kerületében a társaság fiók-teleppel bir.

Az igazgatóság tagjai e rendeletek megtartására a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett hivatalból szoritandók.

1. Ad. 3. A befizetés igazolása a letéteményes nyugtájával, vagy könyvkivonatával történik, s a törvényszék csak megbízható letéteményes nyugtáját v. könyvkivonatát fogadhatja el. C. 272/99 DIII. 14. 254. l.

2. A törvényszék az alapszabályoknak a törvénynyel való összhangba hozatala végett módositásokat és pótlásokat is elrendelhet B. T. 2844/82. DII. 2. 356 l. C 220/82. DII. 7. 206 l.

Az alakuló közgyülés az igazgatóságot felhatalmazhatja arra, hogy a tvszék által kivánt változtatásokat, közgyülés összehivása nélkül, maga eszközölje. B. T. 347/77. DI. 28. 258 l.

160. §. A részvénytársaság a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik. A bejegyzés és kihirdetés előtt kibocsátott részvények vagy hányadrészvények semmisek és azok kibocsátói minden a kibocsátásból származó kárért egyetemlegesen felelnek.

Azok, kik a bejegyzés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

1. A bejegyzés közzététele előtt a r. t. nevében és részére kötött ügyletek kötelezik a társaságot, ha azokat utóbb akár kifejezetten, akár hallgatólag saját ügyleteinek elfogadja C. 1203/98. DIII. 14. 66. l.

2. A bejegyzés közzététele előtt a r. t. nevében megkötött ügyletekből elsősorban az alapitók, és az alakuló közgyülésen megválasztott igazgatók felelősek C. 1720/93. P. T. 30. 81. l. De a részvényaláirók is felelősek akkor, ha az illető cselekmény az ő utasitásuk, jelesül az ala-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kuló közgyülés határozata következtében történt. C. 1660/89. P. T. 19. 68 l.

3. A részvénytársaság a bejegyzés, és közzététel daczára sem jött érvényesen létre, ha alaptőkéje megfelelően nem biztosittatott, s alapszabályai nem hozattak meg a törvénynek megfelelően, pl. az alakuló közgyülés az aláirás záró idejétől számított két hónapon belül nem hivatott össze. B. T. 1580/79. L. J. 613/79. DII. 1. 131 l. B. T. 1601/79. L. J. 657/79. C. 529/87. DII. 19. 6. l. 1027/92. J. Sz. 93. 151. l. 85/95. P. T. 32. 50. l. 272/99. DIII. 14. 254. l.: ez utóbbi határozat azonban megengedi, hogy az aláiráskor elmulasztott befizetés utóbb pótoltassék.

A részvénytársaság érvénytelenségét a biróság kereset, vagy kifogás alapján mondhatja ki. B. T. 1601/79. L. J. 657/79.

Ha ez kimondatott, a károsultak, a mennyiben a társasági vagyonból kielégitést nem nyerhettek, az alapitók, s az igazgatóság tagjai ellen fordulhatnak. B. T. 1327/81. L. J. 684/81. DII. 1. 130. l. B. T. 1328/81. L. J. 685/81.

161. §. A részvénytársaságnak saját részvényeit megszerezni vagy zálogba venni nem szabad. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a részvényszerzés tőkeleszállítás czéljából történik, mely esetben a 209. §. határozatai szolgálnak irányadóul.

Az igazgatóság tagjai, ha ezen határozatokat meg nem tartják, a társaság hitelezőinek egyetemlegesen felelősek.

A tilalom megsértése esetén az igazgatóság tagjai büntetés alá is esnek. 118. §. 5. p. Maga az ügylet azonban érvényes. C. 1329/90. DII. 26. 256 l. 623/900. Jogt. K. 900. 51. szm.

162. §. A részvénytársaság az eredetileg kibocsátott részvények teljes befizetése előtt új részvényeket ki nem bocsáthat.

A teljes befizetés előtt kibocsátott új részvények semmisek, s azok kibocsátói minden a kibocsátásból eredhető kárért egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Új részvények kibocsátásához az alaptőke felemelését kimondó közgyülési határozat szükséges 179. §. 5. p. Ebben az esetben is betartandók mindazon szabályok, a melyeket a törvény az alaptőke biztosítása tekintetében a társaság megalakulásánál előír. B. T. 2888/95. Ü. L. 95. 39. sz. 352/98. Ü. L. 98. 14. sz. C 368/97. P. T. 34. 218. ellenk. B. T. 5994/84. M. IV. 120. C. 683/93. M. IV. 112.

MÁSODIK FEJEZET.

A részvényesek jogviszonyai.

163. §. Minden részvényest a társasági vagyon arányjagos része illeti.

A befizetett összeget a részvényes — a 154. §. esetét kivéve — vissza nem követelheti, s a társaság fennállása alatt csak azon tiszta haszonra tarthat igényt, mely az alapszabályok szerint a részvényesek közt felosztás alá kerül.

1. A részvények rendszerint egyenlő jogokat adnak. Az alapszabályok azonban máskép intézkedhetnek. Az alapszabályok által előnyben részesített részvényeket elsőbbségi részvényeknek nevezzük; az előnyt is az alapszabályoknak kell meghatározniok, vélelemnek pl. az osztalékelsőbbség tekintetében helye nincs. S. 8294/79. DI. 22. 97 l. L. J. 503/81. DI. 28. 186. l. Az elsőbbségi részvényeseknek biztositott jogokra vonatkozó alapszabályi intézkedések csak beleegyezésük esetén módosíthatók. S. 8294/79. DI. 22. 97. l.

2. Élvezeti jegyek csak a törlesztett s bevont részvények fejében bocsáthatók ki. B. T. 352/98. Ü. L 98. 14. sz.

164. §. A részvények bizonyos névre, vagy bemutatóra állíthatók ki, de mindig csak határozott pénzösszegről szólhatnak és tulajdonosaikra nézve oszthatlanoknak tekintendők.

Azon (ideiglenes) részvényeken és részvényutalványokon, melyek a névérték teljes befizetése előtt bocsáttatnak ki, a tényleg befizetett összeg világosan kiteendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A részvény elveszése esetében az 1881: XXXIII. t. cz. szabályai szerint megsemmisithető.

2. Ha valamely részvény többek közös tulajdona, jogaikat csak együttesen gyakorolhatják. C. 1080/85. J. 86. 118. 1084/88. Ü. L. 89. 12.

3. Ha az ideiglenes részvények vagy részvényutalványok a tényleg befizetettnél nagyobb összegre állittatnak ki, az igazgatóság 1000 frtig terjedhető pénzbirsággal sujtandó. 221. §. 1.

165. §. Az alaptőkéből a részvényeseknek kamatot vagy osztalékot biztosítani vagy kifizetni nem szabad; a részvényesek közt csak az osztathatik fel, a mi az évi mérleg szerint mint tiszta nyereség megmarad.

Mindazáltal az alapszabályokban meghatározott azon időre, mely a vállalat előkészítésére a teljes működés megkezdéseig szükséges, a részvényesek javára kamatokat kikötni lehet.

A részvényesek a veszteségek által csökkent alaptőke ujból kiegészítéseig osztalékra igényt nem tarthatnak.

1. A tiszta nyereségből csak akkor és annyit lehet tartalékba helyezni, a mikor és a mennyi tekintetében ezt az alapszabályok előirják. L. J. 43/77. DI. 17. 115. l. C. 6/97. DIII. 8. 9. l. 888/96. P. T. 34. 103. l. Harmadik személyekkel szemben azonban nem az alapszabályok, hanem a szerződés irányadó. C. 1854/99. DIII. 15. 47. l.

2. Ha az osztalék-szelvény a részvénytől el van választva, csak a szelvény-birtokos van feljogosítva az osztalék felvételére: az tehát akkor is követelheti az osztalék kifizetését, ha a részvényre végrehajtás vezettetett. C. 849/81. DII. 1. 194 l. 1360/89. DII. 27. 5. l.

166. §. A jelen törvény 161. és 165. §§-ainak rendeletei a részvénytársaság által kibocsátott elsőbbségi kötvényekre nem alkalmazandók.

Az elsőbbségi kötvények visszaválthatók és azok után előre meghatározott évi kamatok fizethetők.

Hogy az elsőbbségi kötvények szemben a részvényekkel mily előnyökben részesülnek, az az alapszabályok,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esetleg a később kibocsátandó kötvényekre nézve a közgyülés által határoztatik meg.

1. Ha a visszaváltás sorsolás utján történik, az elsőbbségi kötvény tőkéje csak akkor követelhető, ha a kötvény kisorsoltatott, vagy a r. t. felszámolás alá jut, s igy a sorsolás abbanhagyatik. C. 1153/90. DII. 26. 86. l.

1a. Az elsőbbségi kötvényeknek biztosított előnyök a részvényesek (akár törzs-, akár elsőbbségi részvényesek) javára nem változtathatók meg. C. 27/97. DIII. 8. 197. l.

2. A vasuti vagy csatorna r. t. által kibocsátott elsőbbségi kötvények a vállalatnak az összpontosított telekkönyvben telekkönyvezett vagyonára a teherlapon első helyen kebeleztetnek be. 1868. I. t. cz. 48. §. 1881. LXI. t. cz. 19. és 31. §§. És igy a r. t. többi hitelezőivel szemben is előnyben részesülnek.

3. Az elsőbbségi kötvényektől megkülönböztetendők a záloglevelek (1876. XXXVI. t. cz.), a földhitelintézet vízszabályozási és talajjavítási kölcsönkötvényei, 1889. XXX. t. cz. a „Magyar Agrár- és Járadékbank"-nak az 1896. V. t. cz. értelmében a szőlők felujítására adott kölcsönök alapján kibocsátott „szőlőkötvényei," végül az 1897. XXXII. t. cz. értelmében különleges követelések és értékek alapján kibocsátott kötvények.

167. §. A részvényesek a mérleg alapján jóhiszemüleg felvett osztalék visszafizetésére nem kötelezhetők.

E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha az évi mérleg elkészítése után az tünik ki, hogy az üzleti év folyamában közgyülési határozat folytán előlegesen kifizetett összeg a részvényeseket illető osztalékot meghaladja.

168. §. A részvényesek a társaság céljához és annak kötelezettségeihez egyébbel, mint a részvények névértékének az alapszabályok által meghatározott befizetésével járulni nem tartoznak.

169. §. Azon részvényes, ki a részvényei után járó befizetéseket kellő időben nem teljesíti, köteles a törvénynél fogva késedelmi kamatokat fizetni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Egyébiránt szabadságában áll a társaságnak a befizetés elmulasztása esetére, tekintet nélkül az egyébkénti törvényes következményekre, az alapszabályokban bizonyos kötbért megállapítani, vagy kimondani, hogy a késedelmes részvényes az aláirásból eredő jogait s a teljesített befizetést elveszti.

1. Csöd esetében a csődválasztmány rendeli el a hátralékos összegek befizetését. C. 605/82. DII. 3. 228. l. 765/82. DII. 4. 260. l. 729/82. u. o. 303. l. 418/83. DII. 6. 203. l. 1009/85. DII. 11. 224. l. 1443/95. P. T. 32. 51. l.

2. A részvényes nem szabadul befizetési kötelezettsége alól, ha az alapszabályok megadják a társaságnak a jogot a megsemmisitésre, de az azt nem vette igénybe, s annak alkalmazását kilátásba nem helyezte, C. 703/80. M. Ig. D. 6. 60 l.; csak akkor nem léphet fel ellene a társaság, ha a részvényt megsemmisittette, vagy a megsemmisítési eljárást megindította. L. J. 520/79. DI. 23. 54 l. 280/80. DI. 26. 4. l.

3. A részvényes a befizetési kötelezettségével szemben nem számithatja be a társaság elleni követeléseit. C. 1906/95. DIII. 2. 89. l. 532/96. DIII. 5. 45 l.

170. §. Ha az alapszabályokban a befizetést tárgyazó felhivásnak különös módozata megállapítva nem lett, a felhivás azon alakban történik, melyet az alapszabályok a társasági határozatok közzétételére rendelnek.

Egyébiránt a részvényes igényei megszünteknek átalában csak az esetben nyilváníthatók, ha a befizetést tárgyazó felhivás az alapszabályokban kijelölt, esetleg a hivatalos hirlap utján háromszor és pedig utoljára a befizetésre kitüzött zárhatáridöt legalább négy héttel megelözöleg, közzététetett.

A hirdetmény elmulasztására nem hivatkozhatik a részvényes, ha külön értesitést kapott. C. 1125/84. DII. 8. 42. l.

171. §. Ha a részvény a befizetés elmulasztása miatt megsemmisíttetik, (169. §.) a részvényaláiró ennek daczára

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az aláirt részvények névértékének 50%-ja erejéig a 153. §. értelmében kötelezve marad.

172. §. A bemutatóra szóló részvények átruházása azok átadása által történik.

173. §. A névre szóló részvények a birtokos nevének és lakhelyének kitüntetése mellett a társasági részvénykönyvbe bevezetendők.

Az ily részvények átruházása üres hátirat mellett történhetik ugyan, de a birtokos, a mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a társaság irányában igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az átruházás a részvény felmutatása mellett a társasági részvénykönyvbe bevezettetett.

A társaság a birtokosi minőség vizsgálatára kötelezve nincsen.

A részvényes a névre szóló részvénynek még be nem fizetett névértéke erejéig az átruházás daczára mindaddig kötelezve marad, míg az új birtokos a társasági részvénykönyvbe be nem vezettetik.

1. A névre szóló részvény átruházásához a puszta átadás semmiesetre sem elegendő. C. 5137/88. DII. 20. 55. l. Ily esetben az marad továbbra is a részvény tulajdonosa, a kinek a részvény a nevén áll. C. 9461/89. M. Ig. D. 6. 120 l. Engedmény utján azonban a névre szóló részvény is átruházható. C. 734/95. DIII. 3. 65. l.

Az üres hátirat a részvény előlapján is állhat. B. T. 3699/78. DI. 28. 261. l. C 975/95. DIII. 2. 126. l.

Az alapszabályokban kiköthető, hogy a részvény átruházása csak az igazgatóság közvetítése vagy hozzájárulása mellett történhetik. C. 618/99. DIII. 15. 276. l. ellenk. C. 1729/96. DIII. 9. 255. l.

2. A részvénykönyvet a részvényesi minőség kérdésében az a bizonyító erő illeti meg, a mely a kereskedő könyveit általában. C 1009/85. DII. 11. 224. l. Az abba bejegyzett részvényes nem hozhatja fel azt, hogy az átruházás csak szinleg történt. C. 38/86. P. T. 13. 19. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Ha az átirás nem történt meg, a részvény átruházása a r. t.-al szemben meg nem történtnek tekintendő. L. J. 429/78. DI. 21. 7. l. C. 552/88. P. T. 17. 75. l. A bejegyzett, bár tovább adta a részvényt, a társulattal szemben kötelezve marad, C. 1418/93. P. T. 30. 6 l.; a társulat pedig a be nem jegyzett megszerző ellen nem léphet fel. C. 1443/95. P. T. 32. 51. l.

Ha azonban a részvények *árverésen* vétettek meg, a tsg. a vevőt bejegyezni köteles, és az e nélkül is, az itélet alapján gyakorolhatja a részvényes jogait. C. 333/98. DIII. 12. 150. l.

Ha a r. t. maga volt megbizva a részvények eladásával, és elmulasztotta az átirást, az átruházó ellen nem léphet fel. C. 1944/93. P. T. 30. 47. l.

4. A névre szóló részvénynél a hátiratnak nincs meg a váltói hátirat teljes hatása: a r. t. a megszerző ellen felhozhatja mindazon kifogásait, melyeket az átruházó ellen felhozhatott. C. 470/93. DII. 36. 1. l. Nem teheti azonban ezt az osztalék tekintetében, az osztalék-szelvények átruházása esetében. C. 975/95. DIII. 2. 126 l.

5. A részvény vevője és eladója között azonban az átruházás az átirás nélkül is létrejön, jelesül a részvény tulajdona is átmegy. C. 1149/87. Ü. L. 88. 16 sz. 1084/88. Ü. L. 89. 12. sz. Az eladó felelős a vevőnek az átirásáért C. 552/88. P. T. 17. 75. l. Viszont visszkeresete van a vevő ellen, ha ő volt kénytelen a befizetést eszközölni. C 1080/85. DII. 14. 207 l. 1084/88. P. T. 17. 129. l.

174. §. Minden egyes részvényest kereseti jog illet a közgyülési határozat ellen, ha az a törvénynyel vagy az alapszabályokkal ellenkezik.

Ha a közgyülési határozat a törvény vagy az alapszabályok által előszabott alakszerüségek mellőzése miatt támadtatik meg, a kereseti jog a sérelmes határozatot tartalmazó jegyzőkönyvnek az illetékes törvényszéknél történt bemutatásától számított 15 nap alatt érvényesitendő, ellenkezőleg az ezen alapon megszünik.

1. A kereseti jog csak a részvényest illeti meg, de nem pl. az alapitót ezen minőségben. C. 1773/96. DIII. 5. 19. l. Ezért a részvényesi

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

minöség igazolása céljából legalább egy részvény mellékelendő a keresethez, és a per befejeztéig az iratoknál, vagy birói letétben tartandó. B. T. 5161/76. DI. 28. 258. l. C. 1073/90. P. T. 23. 56. l. 1599/93. M. IV. 132. l. A részvénynyel egyenlő az aláíráskor adott ideiglenes elismervény. C. 1167/92. DII. 32. 253 l.

Ha a (névre szóló) részvény átruháztatott, az átruházó nem indíthatja meg a keresetet, bár az átírás még nem történt meg C. 734/95. DIII. 3. 68 l.

Csak az a részvényes nem léphet fel, a ki maga az illető határozatra szavazott, vagyis nem szükséges, hogy a részvényes a közgyülésen megjelenjék, a határozat ellen szavazzon, vagy ellene óvást emeljen. B. T. 4247/77. DI. 28. 260. l. C. 336/84. P. T. 9. 3. l. 888/96. P. T. 34. 103. l. 1773/96. DIII. 5. 19. l. részben ellenk. C. 591/97. Ü. L. 98. 4. sz. m. 618/99. DIII. 15. 276. l.

2. Megtámadható minden határozat (pl. választás is) tekintet nélkül arra, vajjon szótöbbséggel vagy egyhangulag hozatott. B. T. 4247/77. DI. 28. 260. l.

3. A megtámadáshoz a birói gyakorlat felfogása szerint kereset kell. S. 2210/77. DI. 19. 57. l. 13922/79. DI. 23. 65. l. C. 1134/94. Ü. L. 94. 42. sz. 1607/94. P. T. 29. 134. l. 1564/95. Ü. L. 96. 1. sz. 767/98. DIII. 12. 188. l., s ezért a semmiség csak itéletben mondható ki.

A per eldöntésére közömbös, hasznos-e a megtámadott határozat a részvényesekre vagy káros. C. 377/87. DII. 18. 84. l. 2532/86. Ü. L. 86. 24. sz.

Az itélet csak a semmisséget mondhatja ki, de maga nem hozhat az alapszabályoknak, ill. a törvénynek megfelelő határozatot. C. 6/97. DIII. 8. 9. l.

Ha a bíróság a határozatot semmisnek mondta ki, az egyáltalában semmis nemcsak a megtámadó részvényesre nézve. C. 188/96. P. T. 34. 103. l. ellenk. C. 8294/79. DI. 22. 97. l.

Az a részvényes, a ki nem indított keresetet, perorvoslattal sem élhet. C. 767/98. DIII. 12. 188. l.

3a. A semmisség kimondásának nem áll utjában, hogy a határozat a czégjegyzékbe bejegyeztetett. B. T. 197/77. DI. 28. 25. l., de a biró-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ságnak jogában áll a határozat végrehajtását az itélet meghozataláig végzéssel felfüggeszteni. B. T. id. 197/77.

4. E §. második bek. alá esik pl. az az eset, hogy a közgyülés tárgysorozata nem tétetett közzé. C. 586/98. DIII. 13331. l.

Ha a határozat a részvényes egyéni jogait sérti, ő a határozat előzetes megsemmisítése nélkül is érvényesítheti (keresettel vagy kifogással) jogait a társaság ellen. C. 1564/94. J. 94. 82. l., előbb ellenk. L. J. 503/81. DI. 28. 186. l. B. T. 5217/77. u. o. 260. l. 176/84. MIV. 132. l. C. 729/82. DII. 4. 303. l.

175. §. Az alaptőke tizedrészét képviselő részvényes vagy részvényesek, a költségek előlegezése és részvényeik letétele mellett, követelhetik az illetékes törvényszéknél, hogy a társasági üzletkezelés szakértők által megvizsgáltassék, s a vizsgálat eredménye velök közöltessék. A letett részvények a vizsgálat befejezéseig a törvényszék által visszatartandók.

1. Ezen eljárás költségeinek megtérítését a részvényesek sem ezen, sem más perenkivüli eljárás keretében nem követelhetik. C. 208/89. DII. 23. 52. l.

2. A záloglevélbirtokosokat az 1876. XXXVI. t.-cz. 31. §-a a kötvénybirtokosokat az 1897. XXXII. t.-cz. 21. §-a értelmében hasonló jog illeti meg.

HARMADIK FEJEZET.

Közgyülés.

176. §. Mindazon jogokat, melyek a részvényeseket a társaság ügyei tekintetében illetik, a részvényesek összesége a közgyülésen gyakorolja.

177. §. A közgyülés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivásban kiteendők. Érvényes határozat csakis az akként kijelölt tárgyak felett hozathatik. Kivételnek e tekintetben az oly indítványra nézve van helye, mely egy újabb közgyülés összehivása végett tétetik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A tárgy megjelölése elegendő, részletes adatok, és az igazgatósági javaslatok közlése nem szükséges. C. 1204/93. DII. 37. 88. l.

Az alapszabályok módosításának kitétele kiterjed az alapszabályokban foglalt bármely intézkedésre vonatkozó indítványra C. 1272/90. J. 90. 66. l. Valamely tárgy feletti határozat pedig magában foglalja az azért felelős közeg eljárásának birálatát s a birálat következményeinek megállapítását, pl. az igazgatóság elmozdítását C. 1781/93. P. T. 30. 12. l.

„Egyéb indítványok" vagy más ily határozatlan kitétel nem elegendő arra, hogy a közgyülés határozhasson. C. 336/84. DII. 10. 94. l. B. T. 2526/93. P. T. 30. 12. l.

2. Az alapszabályok a közgyülésen való elnöklésre (a közgyülés vezetésére) a társaság vezérigazgatóját is kijelölhetik. B. T. 6213/84. DII. 8. 324. l.

Ha az alapszabályok nem intézkednek, a közgyülés elnökének a részvényesek bármelyikét megválaszthatja. C. 467/97. DIII. 9. 256. l. Elnökölhet a részvényes csődtömeggondnoka is. C. 36/96. DIII. 9. 353. l.

178. §. Az alaptőke egy tizedrészét képviselő részvényes vagy részvényesek a közgyülés egybehivását az ok és czél kijelölése mellett bármikor követelhetik. Ha e kivánságnak az összehivásra jogosított közeg 8 nap alatt meg nem felel, az érdekelt vagy érdekeltek kérelmére a közgyülés összehivását az illetékes törvényszék eszközli.

A mennyiben az alapszabályok a fentebb érintett jogot az alaptőke kisebb részének birtokához kötik, irányadóul az alapszabályok e részbeni határozatai szolgálnak.

179. §. Azon tárgyak, melyek felett minden esetben a közgyülés határoz, következők:

1. az igazgatóság (a 183. §. esetét kivéve) és a felügyelő bizottság megválasztása, elmozdítása és felmentése;

2. a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása;

3. az egyesülés más társasággal;

4. oly cartell-szerződések megkötése, melyek minden társasági ügyletnek közös haszonra vezetését czélozzák;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. az alaptőke leszállítása vagy felemelése;

6. a társaság feloszlása s a felszámolók kirendelése; végre

7. az alapszabályok módosítása.

Azon intézkedéseket, melyek az alapszabályokba a tervezetből vétettek át, a jelen törvényben kijelölt eseteken kivül közgyülési határozattal sem lehet módosítani.

A részvénytársaság nem változtathatja meg czégét, ha az a tervezetbe felvétetett. C. 1076/93. M. IV. 145. l. 586/98. DIII. 13. 331. l.

A czél nem lényeges megváltoztatása azonban lehetséges, pl. lóvasút helyett villanyos vasút. C. 821/98. DIII. 12. 341. l.

180. §. Minden közgyülésről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a jelenlevő részvényesek nevei s az általuk képviselt részvények száma felveendő. E közgyülési jegyzőkönyv az igazgatóság által az illetékes törvényszéknek eredetben vagy hiteles másolatban haladéktalanúl bemutatandó.

1. A közgyülési jegyzőkönyv magyar nyelven vagy hiteles magyar fordításban nyujtandó be. B. T. 3732/85. M. IV. 141. l.

2. A törvényszéknek joga és kötelessége a bemutatott jegyzőkönyvet megvizsgálni és a vizsgálat alapján hivatalból intézkedni. B. T 1990/82. DII. 2. 354. l. Tehát jogában áll a jegyzőkönyvekből kitünő visszaélések miatt társasági közegekre a büntetést kiszabni. L. J. 627/77. DI. 18. 129. l. B. T. 4834/77. DI. 28. 259. l. Ha a jegyzőkönyvben foglalt valamely határozat a törvénybe vagy az alapszabályokba ütközik, azt hivatalból megsemmisíti s amennyiben szükséges, a társaságot új, szabályszerü határozat hozatalára utasítja. B. T. 5010/77. DI. 28. 259. l. 1990/82. DII. 2. 354. l. S. 22079/77. DI. 18. 47. l. (mérleg). C. 1199/94. P. T. 29. 122. l. C. 1134/94. Ü. L. 94. 42. sz. szerint a törvényszék ezt csak akkor teheti, ha a határozat világos ellentétben áll a törvénynyel, ill. alapszabályokkal, a C. 1564/95. Ü. L. 96. 1. sz. szerint pedig nem tehető hivatalból vizsgálat tárgyává, vajjon a közgyülés egyes érdemleges határozatai megfelelnek-e az alapszabályoknak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

181. §. Azon közgyülési határozatok, melyek az alapszabályok módosítását, a társaság feloszlását vagy egyesítését más társasággal tárgyazzák, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a törvényszéknek bejelentendők. A bevezetés megtörténte előtt az érintett határozatok joghatálylyal nem birnak.

A bevezetés közzététele csak akkor szükséges, ha általa a korábbi közzétételben foglaltakra nézve változás történik.

A hozott határozatoknak harmadik személyek elleni joghatályára nézve, a jelen törvény 9. és 19. §§-aiban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

B. T. 1990/82. DII. 2. 354. l. szerint az alapszabályok módosításának bejegyzése előtt a módosított alapszabályok alapján történt igazgatósági választás semmis.

NEGYEDIK FEJEZET.

Igazgatóság és felügyelő bizottság.

182. §. A részvénytársaság ügyeit igazgatóság intézi, mely egy vagy több személyből állhat és a részvényesek közül vagy másokból, fizetés mellett, vagy a nélkül választatik.

1. Az igazgatóságon kivül a törvény más közegeket a társaság ügyeinek intézésére nem kiván, s annak hatáskörét más szervek, pl. választmány felállításával korlátozni nem lehet. B. T. 1002/77. DI. 28. 258. l.

2. Az alapszabályok ellenkező intézkedése hiányában az igazgatóság tagjainak külföldiek, s a társaság székhelyén kivül lakók is megválaszthatók. L. J. 217/77. DI. 18. 3. l.

Az alapszabályokban kiköthető, hogy az igazgatóság tagjai meghatározott számú részvényt biztosítékkép letegyenek; ha ezt elmulasztják, nem törölhetők a czégjegyzékből, hanem a közgyülésnek kell őket elmozdítani. C. 88/97. DIII. 8. 145. l. Ha az igazgatóság tagjai az

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alapszabályok szerint csak részvényesek, a részvényes törvényes képviselője, ill. csödtömeggondnoka mégis választható. C. 36/96. DIII. 8. 167. l.

3. Ha az igazgatóság dijazása együttesen van megállapitva és az alapszabályok nem intézkednek a felosztás módjáról, ennek eszközlése az igazgatóságnak a feladata. C. 684/81. MIV. 142. l.

183. §. Az első igazgatóságot az alapítók nevezhetik ki. Az ily kinevezés azonban, mely legfeljebb három évre történhetik, a tervezetben (150. §.) világosan felemlítendő.

Az igazgatóság tagjait, a netaláni kártérítési igények épségben tartása mellett, a közgyülés bármikor elmozdíthatja.

1. Az igazgatóságban és felügyelő bizottságban az év folyamán előálló üresedések betöltése sem történhetik más, mint a közgyülés, pl. az igazgatóság vagy felügyelő bizottság által. B. T. 1094/77. DI. 28. 258. l.

2. Az alapítók által kinevezett igazgatósági tagok is elmozdíthatók a közgyülés által. C. 1781/93. P. T. 30. 12. l.

184. §. Az igazgatóság tagjai a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bejelentendők. Egyidejüleg a bejelentéssel az igazgatóság tagjai ugyanott aláirásaikat hitelesittetni, vagy hitelesített alakban bemutatni tartoznak.

Az igazgatóság tagjaiban történt minden változás a kereskedelmi czégjegyzékbe leendő bevezetés végett az illetékes törvényszéknek hasonlag bejelentendő.

Az ily változásoknak harmadik személyek elleni joghatályra nézve a jelen törvény 42. §-ában foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

Az igazgatóság minden tagja köteles czégaláirását bemutatni. B. T. 4138/77. DI. 28. 256. l.

185. §. Az igazgatóság a társasági czégjegyzést az alapszabályok értelmében eszközli. Maga a czégjegyzés

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

akkép történik, hogy a jogosítottak a társasági czéghez saját aláírásaikat csatolják.

1. Ha az alapszabályok szerint a czégjegyzés érvényességéhez két v. több igazgatósági tag aláírása szükséges, a társaságot kevesebb tag aláírása nem kötelezi. C. 1257/88. M. Ig. D. 5. 19. l. 655/90. P. T. 21. 97 l. 1080/90. DII. 25. 162 l. B. T. 1020/95. DIII. 3. 321 l. K. V. T. 252/95. DIII. 3. 361 l.; kivétel áll fenn, ha az illető pl. a vezérigazgató a kérdéses ügyletet kereskedelmi meghatalmazotti minőségben megkötthette C. 250/93. DII. 37. 163. l.

A czégjegyzés módjára megállapitott szabály irányadó szóbeli ügyletekre is. C. 3833/82. 1136/85. P. T. 12. 25 l. 2234/84. DII. 11. 29. l. 1080/90. DII. 25. 162. l.

A czégjegyzés hiányossága nem árt az ügylet érvényének, ha az igazgatóságnak, ill. szükséges számú tagjainak a megbizása megvolt. C. 655/90. P. T. 21. 90. l.

2. Az alapszabályokban kiköthető, hogy az igazgatóság tagjai a czéget csak a társasági czégvezetővel együttesen jegyezhetik. B. T. 3080/91. M. IV. 41. l. 1179/91. M. IV. 41. l. C 1537/92. DII. 31. 260. l.

186. §. A részvénytársaságot hatóságok és harmadik személyek irányában az igazgatóság képviseli.

A társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok az igazgatóság valamelyik tagjának kezeihez történtek.

187. §. Mihelyt a számadásokból vagy a mérlegből az tünik ki, hogy a társaság alaptőkéjének felét elvesztette, az igazgatóság által azonnal közgyülés hivandó egybe a végből, hogy a részvényesek a társaság további fennállása, vagy feloszlása iránt határozhassanak.

Ha azonban az tünik ki, hogy a társasági vagyon a tartozásokat nem fedezi, az igazgatóság ezt csődnyitás végett az illetékes törvényszéknek bejelenteni tartozik.

Ha az alapszabályok a feloszlási határozat tekintetében közelebbi szabályokat tartalmaznak, ezek az ezen §. 1. bek. esetében is irányadók. L. J. 837/77. DI. 19. 97. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

188. §. Azon ügyletek által, melyeket az igazgatóság a társaság nevében köt, jogosítva és kötelezve a társaság lesz. Az, hogy az ügylet világosan a társaság nevében köttetett-e, vagy a fenforgó körülményeknél fogva, a szerződő felek akarata szerint, a társaság részére kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

Harmadik személyek irányában az igazgatóság tagjai a társaság nevében teljesített cselekvényekért és az elvállalt kötelezettségekért személyesen nem felelősek.

189. §. Az igazgatóság szemben a társasággal, köteles azon korlátozásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga az alapszabályok vagy közgyülési határozatok által köttetett.

Ha az igazgatóság tagjai megbizásuk határain tul mennek, ha e czim határozatai vagy az alapszabályok ellen cselekszenek, a károsultnak minden ebből eredő kárért egyetemlegesen felelnek az esetben is, ha a törvény vagy az alapszabályokkal ellenkező intézkedés közgyülési határozaton alapszik.

C. 844/95. Ü. L. 95. 6. sz. szerint az egyes részvényeseknek nincs keresetük az igazgatóság tagjai ellen.

190. §. Az igazgatóság jogkörének az alapszabályokban, vagy közgyülési határozatban megállapitott korlátozásai harmadik személyek irányában joghatálylyal nem birnak.

191. §. A felelősség az igazgatóság határozataiért és intézkedéseiért azon tagot nem terheli, ki a határozat vagy intézkedés ellen, mihelyt arról tudomást nyer, tiltakozik s ebbeli tiltakozását a felügyelő bizottságnak bejelenti.

192. §. Ha az igazgatósági tagok száma a határozat képességre alapszabályilag kikötött számra csökkent, az igazgatóság tagjai csak a közgyülésen mondhatnak le érvényesen.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

193. §. A társasági ügyek vitelével, valamint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviseletével más meghatalmazottak, vagy a társaság hivatalnokai is megbizathatnak.

Ezekre átalában a jelen törvénynek a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó intézkedései nyernek alkalmazást.

1. A r. t.-nak czégvezetője is lehet. B. T. 4328/91. K. J. T. 1. 6 sz. C. 1537/91. DII. 31. 260 l. szerint az igazgatóság, ha az alapszabályok erre nem jogositják fel, nem rendelhet ki czégvezetőt.

2. A r. t. alkalmazottai részére rendelt nyugdijalap általában a társaságé. Nem az övé, ha önálló alapítványként kezeltetik. C. 1409/94. DIII. 1. 1. l. A nyugdijalap tekintetében a társaság és tisztviselője között a nyugdijszabályzat irányadó, s az, a ki annak alapján lépett a társaság szolgálatába, nem ismerésével nem védekezhetik C. 228/98. Jogt. K. 98. 8 sz. m. A nyugdijszabályzatban kimondható, hogy az önként kilépő tisztviselő minden igényét elveszti, jelesül, hogy a befizetett összegeket sem követelheti vissza. C 8039/95. DIII. 4. 32. l.

3. A r. t. ügyvezetö igazgatója (a ki nem tagja az igazgatóságnak) a társ. keresk. meghatalmazottja, a kinek hatásköre a 43. §. szerint itélendő meg. C. 554/99. DIII. 16. 145. l.

194. §. A felügyelő bizottságnak legalább három tagból kell állania.

E bizottság első izben legfelebb egy, azontul pedig legfelebb három évre választható.

A felügyelő bizottság tagjai, netaláni kártérítési igényeik épségben tartása mellett, a közgyülés által bármikor elmozdíthatók.

Ha az alapszabályok útját nem állják, a felügyelő bizottság tagjainak külföldiek is megválaszthatók L. J. 217/77. DI. 18. 3 l., valamint nemrészvényesek is, ellenk. B. T. 2549/76. DI. 28. 258. l.

195. §. A felügyelő bizottság ellenőrzi a társasági ügyvezetést minden ágaiban; e végből jogában áll a társasági

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ügyek meneteléről tudomást szerezni, a társaság könyveit, iratait és pénztárát bármikor megvizsgálni.

A felügyelő bizottság az évi számadásokat és mérleget, nemkülönben a nyereségfelosztást tárgyazó indítványokat megvizsgálni, és erről a közgyülésnek évenként jelentést tenni tartozik. E jelentés nélkül a közgyülés a nyereség felosztása iránt érvényesen nem határozhat.

Ha a felügyelő bizottság hivatalos működésében a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző intézkedéseket vagy a társaság érdekeit sértő mulasztásokat avagy visszaéléseket tapasztal, a közgyülést azonnal összehíni tartozik.

A felügyelő bizottság a fentebbieken kivül más teendőkkel fel nem ruházható.

196. §. A felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen kártérítésre kötelezvék, ha a 195. §-ban megállapított kötelességeik teljesítését elmulasztják.

197. §. A társaságot azon perekben, melyek közgyülési határozat folytán az igazgatóság vagy a felügyelő bizottság ellen indítandók, a közgyülés által választott meghatalmazottak képviselik.

Ha a meghatalmazottak a közgyülésen bármi okból meg nem választatnának, azokat az illetékes törvényszék hivatalból rendeli ki.

198. §. Az igazgatóságnak kötelességében áll a társasági könyvek rendes vezetéséről gondoskodni, s a felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleget a közgyülést 8 nappal megelőzőleg közzétenni.

Ezenfelül az igazgatóság a közgyülésileg jóváhagyott mérleg egy eredeti példányát az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bemutatni tartozik. A bemutatott mérleg mindenki által megtekinthető.

Az igazgatóság tagjai e rendeletek megtartására az illetékes törvényszék által a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett szorítandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A mérleg csak akkor tekinthető az igazgatóság által szerkesztettnek, ha az igazgatóság minden tagjának aláirásával el van látva ; a hiányzó aláirás azonban utóbb, a bemutatásig pótolható. C. 591/97. Ü. L. 98. 4. sz.

B. T. 4069/93. DII. 37. 355 l. szerint a felügyelő bizottság jelentése egyszerü másolatban is bemutatható.

2. A közgyülés érvényessége a mérleg közzétételének elmulasztása alapján nem támadható meg B. T. 2834/83. Ü. L. 84. 18 sz. Az igazgatóság tagjai azonban ez alapon 1000 forintig terjedhető birsággal sujtandók. 221. §. 1. p.

3. A könyvvezetés elmulasztása csőd esetén az igazgatóság tagjaira a családrd bukás büntettét, ill. vétkes bukás vétségét állapítja meg. Bünt. T. 1878. V. t. cz. 414. 416. 417. §§.

199. §. A mérleg felállításánál következő szabályok szolgálnak irányadóul:

1. a társaság vagyona azon értékben veendő fel, mely az üzleti év utolsó napján az egyes tárgyak értékének megfelel;

2. az árfolyammal biró papirok legfelebb azon árfolyamban vehetők fel, melylyel azok az üzleti év utolsó napján birnak;

3. az első szervezés költségeiből a követelések közé csak annyi vehető fel, a mennyi azoknak legfölebb öt évre való felosztása mellett az illető üzleti év után fenmarad;

4. a társasági alaptőke s a netaláni tartalékalap a tartozások közé sorozandó;

5. a kétes követelések valószinü értékük szerint veendők számításba, a behajthatlanok pedig lejegyzendők;

6. a cselekvő és szenvedő állapot összehasonlításából eredő nyereség vagy veszteség a mérleg végén különösen kiteendő.

200. §. A közgyülés elé terjesztett évi mérleg helyes felállításáért az igazgatóság és felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen felelősek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ÖTÖDIK FEJEZET.

A részvénytársaság feloszlása.

201. §. A részvénytársaság feloszlik:
1. azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett;
2. közgyülési határozat folytán;
3. egyesülés és
4. csődnyitás következtében.

A jelen fejezetben foglalt határozatok az esetben is irányadóul szolgálnak, ha a részvénytársaság nem a fentebb érintett, hanem más okok miatt oszlik fel.

1. A társaság tartama közgyülési határozattal sem hosszabbítható meg, kivéve, ha a tervezet ezt a közgyülésnek fentartotta. B. T. 134/77. DI. 28. 258. l.

2. A társaság csődjére ld. a Csödt. 1881. XVII. t.-cz. 247. §-át. Ha a csőd a vagyon felosztása nélkül megszüntettetett, a társaság az összes érdekeltek beleegyezésével ismét folytatható a nélkül, hogy ez esetre a felszámolás kötelező volna. C. 1507/99. DIII. 15. 152. l.

202. §. A társaság feloszlása, csőd esetét kivéve, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett az illetékes törvényszéknek a 21. §-ban megállapított következmények terhe alatt bejelentendő.

Egyuttal az igazgatóság a feloszlást a társasági hirdetvények felvételére rendelt lapokban, esetleg a hivatalos lapban háromszor közzétenni, s a társasági hitelezőket követeléseiknek a harmadszori közzétételtől számított hat hó alatt leendő érvényesítésére felhívni tartozik.

203. §. Ha a részvénytársaság feloszlik, csőd és egyesülés esetét kivéve, felszámolásnak van helye, melynél, a mennyiben az alapszabályok vagy társasági határozat által más intézkedés nem történt, mint felszámolók az igazgatóság tagjai működnek.

A felszámolói megbizás a közgyülés által bármikor visszavonathatik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A felszámolók bejelentésére és ezek jogviszonyaira nézve a jelen törvény 110—114., 188. és 189. §§-aiban foglalt határozatok azon eltéréssel szolgálnak irányadóul, hogy a bejelentés az igazgatóság által történik.

A felügyelő bizottság ellenőrzési kötelessége a felszámolás tartama alatt, érintetlen marad.

1. A felszámolás a társaságra kötelező: ha az ügyek lebonyolítása társasági üzlet átruházása utján történik, ez is csak a felszámolással kapcsolatban eszközölhető. C. 389/89. DII. 25. 116. l. A r. t.-nak más társasággá, pl. szövetkezetté való átalakulása is csak felszámolás útján lehetséges. B. T. 3146/84. M. IV. 143. l.

2. A r. t. elleni követelések miatti perek a felszámolásban levő társaság, s nem a felszámolók ellen intézendők. C. 819/87. DII. 19. 321. t.

204. §. A feloszlott társaság vagyona, a tartozások kielégítése után a részvényesek közt részvényeik aránya szerint osztatik fel. A tényleges felosztás azonban a 202. §-ban érintett hirdetvény harmadszori közzétételétől számítandó 6 hó eltelte előtt nem történhetik.

205. §. A társaság könyveiből kitudható vagy egyébként ismert hitelezők követeléseik érvényesítésére külön értesítés, esetleg hirdetvény által szólítandók fel, mi ha siker nélkül marad, a követelések az illetékes törvényszéknél készpénzben leteendők.

Ugyanez áll a függőben levő kötelezettségek és peres követelésekre nézve is. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a társasági vagyon felosztása, az érintett kötelezettségek és követelések kiegyenlítéséig függőben hagyatik, vagy ha a hitelezőknek elegendő biztosíték nyujtatik.

A felszámolók és a felügyelő bizottság tagjai ezen határozatok ellenére teljesített fizetésekért egyetemlegesen felelősek.

206. §. A felszámolók a társasági ügyek lebonyolítása iránt legalább évenként kimutatást közzétenni, s a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

felszámolás befejezésekor annak eredményét köztudomásra hozni tartoznak.

207. §. A feloszlott részvénytársaság könyvei tiz éven át leendő megőrzés végett az illetékes törvényszék által kijelölendő helyre leteendők.

208. §. Két vagy több részvénytársaság egyesülés esetében következő szabályok szolgálnak irányadóul:

1. a beolvadó társaság vagyona mindaddig külön kezelendő, míg hitelezői kielégítve vagy biztosítva nem lettek; maga a kezelés azonban az új társaság igazgatósága által történik;

2. a kezelő igazgatóság tagjai a beolvadó társaság hitelezőinek az elkülönített kezelésért egyetemlegesen felelősek;

3. a történt beolvadás a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknek azonnal bejelentendő;

4. a feloszlott társaság hitelezőinek felhivása elmaradhat vagy későbbre halasztható ugyan, de a vagyonnak tényleges beolvasztása, a 204. §-ban érintett határidő eltelte előtt semmi esetben meg nem történhetik.

209. §. Az alaptőke leszállítása történhetik: a részvények visszaszerzése és megsemmisítése, a még künnlevő részletfizetések elengedése, készpénzbeli visszafizetés és a részvények névértékének leszállítása által.

A mennyiben az ily leszállítás nem az eredeti alapszabályokban megállapított kisorsolás útján történik, arra mindig közgyülési határozat és az illetékes törvényszék engedélye szükséges.

A törvényszék ily esetben a kért leszállítást csak úgy engedheti meg, ha a legújabb mérleg s esetleg a hirdetvényileg megidézendő hitelezők meghallgatása alapján meggyőződést szerzett arról, hogy a társaság a kisebbített alaptőkével is eleget tehet minden tartozásának.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az egyes részvényesek a leszállítás tárgyában hozott határozat ellen jogorvoslattal sem élhetnek, hanem csak a közgyülési határozatot támadhatják meg a 174. §. szerint. L. J. 318/76. C. 377/87. DII. 18. 84. l.

HATODIK FEJEZET.

Külföldi részvénytársaságok.

210. §. A külföldi részvénytársaságok, ha üzleteiket a magyar korona országaiban saját czégük alatt fiók-intézet vagy ügynökség által folytatni kivánják, kötelesek az üzlet megkezdése előtt czégüket azon törvényszéknél bejegyeztetni, melynek kerületében fiók-intézetet vagy ügynökséget felállítani szándékoznak.

1. A külföldi jelzálogintézetek müködésüket fiók-intézet alakjában a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi müködésükre nézve magukat az 1876. XXXVI. t.-cz. határozatainak alávetik, mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak. (Id. törv. 36. §.)

2. 1878. XX. t.-cz. (Ausztriával kötött vám- és keresk. szövetség) XX. cz.: Az egyik állam területén törvényesen megalakult betéti társaságok, biztosító társaságok, közkereseti és iparszövetkezetek (Erwerbs- und Wirthschafts-Genossenschaften) müködésöket a másik állam területére is kiterjeszthetik és ott fióktelepet állíthatnak. — Ilyen esetekben a belföldi társulatokkal s intézetekkel egyenlőknek tekintetnek, és az ezen államterületen folytatott üzletre nézve azon szabályoknak vetvék alá, melyek a belföldi vállalatok által folytatott üzletekre nézve fennállanak.

1878. XXII. t.-cz. (Ausztriával kötött egyezmény) 1. §. Ha az egyik állam területén megalakult részvénytársaságok, közkereseti és iparszövetkezetek üzletüket fióktelep által, saját czégük alatt a másik területén is kivánják folytatni, kötelesek az üzlet megkezdése előtt czégüket azon kereskedelmi bíróságnál bejegyeztetni, melynek kerületében fióktelepet szándékoznak felállítani. E bejegyzés a kereskedelmi czégjegyzékekbe akkor is eszközlendő, ha a társaság keresk. ügyletekkel nem foglalkozik. — Ezen határozat kötelező minden állandó székhelylyel biró oly ügy-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nökségre nézve is, mely az illető állam területén bejegyzett fiókteleptől függetlenül működik. — 10. §. Az ezen egyezményben megjelölt vállalatoknak a másik állam területén engedélyezett üzlet gyakorlása alól, takarék-betétek elfogadására alapított takarékpénztári üzlet kivétetik.

Ezen egyezménynek a biztosító társaságokra vonatkozó §-a módosítást szenvedett az 1899. XXXIX. t.-cz. által, ld. a 461. §-nál.

3. A bejegyeztetését elmulasztó külföldi részvénytársaság a bejelentésre a 21. §. értelmében kötelezendő; a birság a fióktelep ideiglenes képviselője ellen is kiszabandó. C. 669/82. DII. 4. 190. l.

211. §. Minden külföldi részvénytársaság köteles a bejegyzés kérelmezésekor alapszabályait a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek hiteles alakban bemutatni és egyúttal igazolni:

1. hogy hazája törvényei szerint megalakult és tényleg működik;

2. hogy az itteni üzlet folytatására szánt tőke a belföldön van elhelyezve;

. hogy itteni üzlete folytatására a magyar korona területén székelő képviselőséget rendelt;

4. hogy a társaság arra kötelezte magát, miszerint belföldi ügyleteiben a jelen törvény rendeleteihez alkalmazkodik, s itteni képviselőségének jogcselekvényeit magára nézve kötelezőknek elismeri;

5. hogy a képviselőség a társasági fiók-czég érvényes jegyzésére feljogosíttatott;

6. hogy a képviselőség által kötött ügyletekből eredő minden peres kérdésre nézve magát az itteni törvényeknek és a belföldi bíróságoknak aláveti;

7. hogy a külföldi állam, melyben a társaság keletkezett, az itteni részvénytársaságok irányában a viszonosság elvének megfelelőleg jár el.

A 2., 3., 4. és 5. pont alatt érintett körülmények a társaságnak jogérvényesen keletkezett s esetleg az államhatalom részéről jóváhagyott határozata által igazolandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Azon esetekben, melyekben az engedély megadása fennálló államszerződések szerint a miniszteriumot illeti, ez szintén a fentebbi határozatok értelmében intézkedik.

1. 1878. XXII. t.-cz. 2. §.: A társaság a másik állam területén felállított minden fióktelep részére képviselőt köteles rendelni, ki ugyanott tartozik rendesen lakni és feljogosítandó arra, hogy a társaságot a fióktelep ügyleteiből eredő úgy bíróság előtti, mint bíróságon kivüli minden ügyben képviselhesse. — A társaság tartozik képviselőjének ezen jogi cselekvényeit magára nézve kötelezőknek elismerni és azok tekintetében azon államterület bíróságainak van alárendelve, melyen a fióktelep törvény szerint felállíttatott. — Több fióktelep részére egy és ugyanazon képviselő is rendelhető. — 4. §. A keresk. czégjegyzékbe való bejegyzés eszközlése czéljából köteles a társaság alapszabályait a törvényszéknek hiteles alakban bemutatni, és egyúttal igazolni, hogy hazája törvényei szerint jogszerüen áll fenn. Tartozik továbbá a 2. §. értelmében kirendelt képviselőt ugyanott bejelenteni. A bejegyzés eszközlését és közzétételét illetőleg — a mennyiben ezen egyezményben kivétel nem tétetik — az azon területen fennálló szabványok mérvadók, a mely területen a bejegyzésnek történnie kell. — Az említett szabványok alkalmazandók minden egyéb bejegyzések és közzétételek tekintetében is, melyek a fennálló törvények és rendeletek szerint az ott felállított társaságokra nézve elöszabvák. Hasonlókép bejelentendő és közzéteendő az alapszabályoknak a társaság hazájában jogszerüen keletkezett minden kiegészítése, módosítása vagy a vállalat megszüntetése is.

2. A belföldi üzletre szánt összeg számszerüleg kifejezendő B. T. 8158/90. Ü. L. 90. 8. sz. Ennek a nagyságára ugyanaz áll, a mi a belföldi r. t.-nál, ld. a 147. §-t.

Csőd esetén a belföldi üzletre rendelt tőke nem adatik ki, hanem a belföldi bíróság reá hivatalból külön csődöt nyit. Cst. (1881. XVII. t. cz.) 75. §.

3. Ha a képviselőség több tagból áll, a képviselet együttessége is megállapitható. C. 3833/83. DII. 5. 77 l.

A külföldi r. t.-ot belföldön képviselősége képviseli. C. 1848/88. DII. 20. 116. l.; a képviselőség utján a külföldi r. t. az igazgatóság által kötött ügyletekből is perelhető. C. 485/900. Jogt. K. 900. évi 48. sz. m.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. A belföldi jognak az illetékességre vonatkozó szabályai a külföldi r. t.-ra akkor is alkalmazandók, ha czége nincs is bejegyezve S. 21317/79. DI. 18. 45 l.

5. A társaság határozata alatt közgyülési határozat értendő, az igazgatóság határozata nem elegendő. B. T. 5462/76. DI. 28. 258. l.

212. §. A bejegyzés közzétételének, a jelen törvény 158. §-ában felsorolt adatokon kivül, az itteni képviselőség megnevezését és az elhelyezett töke mennyiségét is magában kell foglalnia.

V. ö. 1878 : XXII. t. cz. 4. §. 2. bek.

213. §. A külföldi részvénytársaság belföldi üzletéről külön szabályszerü könyvek vezetendők.

1878 : XXII. t. cz. 3. §. A fióktelepek a 2. §-ban említett üzletéről a telep helyén, külön könyvek vezetendők. — A közös közlekedési vállalatok könyvvezetési módja, különösen a kiadások mikénti megosztása, a két kormány közt, külön egyezmények által állapíttatik meg. A közös közlekedési vállalatok külön könyvei a társaság főszékhelyén is vezethetők.

214. §. A belföldi képviselőség köteles az illetékes törvényszéknek a közgyülési jegyzőkönyveket, a részvénytársaságnak általános és az itteni üzletnek külön mérlegét, a közgyülést követő két hó alatt, egy-egy eredeti példányban bemutatni.

Az általános és különös mérleg ezenfelül a társasági hirdetvények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos hirlap utján közzéteendö.

1. A képviselőség akkor is köteles a jegyzőkönyveket bemutatni, ha külföldön nincsenek is előirva. B. T. 5066/83. DII. 7. 315 l.

2. 1878 : XXII. t. cz. 5. §. : A közgyülési jegyzőkönyvek és az évi mérleg legkésőbb két hónappal a közgyülés megtartása után hiteles alakban bemutatandó azon törvényszéknek, melynél a fióktelep be van jegyezve. — A 2. §-ban említett képviselö ezen kötelezettségnek teljesítéséért minden tekintetben felelős.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

215. §. A képviselőség tagjai az előbbeni §-ban foglalt határozatok meg nem tartásából eredő károkért egyetemlegesen felelősek.

216. §. A külföldi részvénytársaságnak oly határozatai, melyek által a vállalat tárgyának megváltoztatása, a társaság feloszlása vagy egyesítése iránt történik intézkedés, akkor is, ha a külföldi törvény szerint érvényesen keletkeztek, a belföldi fiókintézet üzletére nézve csak azon időponttól birnak foganattal, midőn az itteni illetékes törvényszék által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetve lettek.

V. ö. 1878: XXII. t. cz. 4. §. 3. bek.

217. §. A bejegyzés törlése bárkinek kivánatára elrendelhető, ha igazoltatik:

1. hogy a társaság saját hazájában működni megszünt, vagy rendelkezési jogát vagyona felett elvesztette;

2. hogy a 211. §. 3. pontjában s a 213. és 214. §§-ban megállapított kötelességeinek igazolatlanul meg nem felel;

3. hogy a külföldi állam, melyben a társaság székhelye létezik, az itteni részvénytársaságok tekintetében a viszonosság elvétől eltért;

4. hogy a társaság vagy annak itteni fiókintézete ellen elrendelt végrehajtás siker nélkül maradt;

5. hogy a társaság az itteni üzlet folytatására szánt és a belföldön elhelyezett tőkét az országból egészen vagy részben kivonta.

1878: XXII. t. cz. 6. §.: Az érdekeltek kivánatára vagy a politikai hatóság közbelépése folytán azon bíróság által, melynél a bejegyzés történt, a fióktelep bejegyzésének törlése elrendelendő, ha igazoltatik, hogy a vállalat saját hazájában fennállani megszünt, vagy ha a másik területen levő üzlet folytatása tekintetében ezen egyezménynek határozatai, történt felszólítás daczára, a megállapitott megfelelő határidő alatt meg nem tartatnak. — A bejegyzésnek jogerejü törlése folytán megszünik a fióktelep jogosultsága is.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

HETEDIK FEJEZET.

Büntető határozatok.

218. §. Az igazgatóság tagjai, a mennyiben cselekvényük vagy mulasztásuk a büntetőtörvény sulya alá nem esik, az illetékes törvényszék által három hónapig terjedhető fogságra itélendők:

1. ha az alapszabályoknak a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az alaptőke aláirására és bevezetésére nézve tudva valótlan előterjesztést tesznek;

2. ha vétkes mulasztásuk miatt a társaságnak három hónapon át felügyelő bizottsága egyáltalában nem, vagy nem kellő számban volt;

3. ha a mérleg felállításánál törvényellenesen járnak el, vagy ha a közgyülésen tett előterjesztésekben a társaság helyzetét tudva valótlanul adják elő, vagy annak helyzetét eltitkolják;

4. ha a közgyülési jegyzőkönyveket szándékosan hamisan vezetik;

5. ha a társaságnak saját részvényeit a 161. §. rendelete ellenére megszerzik, vagy azokra kölcsönt adnak;

6. ha a részvényeseknek az alaptőkéből a 165. §. rendelete ellenére osztalékot vagy kamatot fizetnek;

7. ha a 187. §. eseteiben a közgyülést összehíni, illetőleg a csődnyitást kérni elmulasztják;

8. ha a közgyülésnek fentartott ügyekben (179. §.) önhatalmulag eljárnak.

1. A 218. s köv. §§. esetében követendő eljárást a ker. elj. 50. §-a szabályozza; az 1897. XXXIV. t. cz. 28. §-a felhatalmazza az igazságügyi ministert, hogy az eljárást ujból szabályozza, ha ez ideig ez nem történt meg.

2. A büntetést csak az e. f. biróság szabhatja ki, ha nem szabta ki, a felsőbiróságnak ez nem áll jogában, C. 840/95. DIII. 2. 311. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Felfolyamodásnak csak a véghatározat ellen van helye, de nem pl. a vizsgálatot elrendelő végzés ellen. C. 612/69. DII. 24. 271. l.

3. A büntetéssel a tagok egyenkint sujtandók. B. T. 1384/86. J. 86. 90 l. A fogság alatt fogház értendő. 1880. XXXVII. t. cz. 11. §.

219. §. Az előbbeni §-ban megállapított büntetésnek van helye:

1. az alapítók ellen, kik a tervezetben tudva valótlan adatokat közölnek;

2. a felügyelő bizottság tagjai ellen, ha ezek az évi számadások, a mérleg és a nyereség felosztása iránt a közgyülés elé terjesztett jelentésüket tudva valótlan adatokra alapítják;

3. a külföldi részvénytársaságok itteni képviselői ellen, ha ezek az itteni üzlet folytatására szánt tőkét más czélra fordítják, vagy az országból kivonatni engedik.

220. §. Enyhítő körülmények közt jogában áll a bíróságnak az előbbeni két §. eseteiben a fogságbüntetést, a vétkesekre külön-külön kiszabandó és ezer forintig terjedhető pénzbirságra változtatni.

221. §. Ezer forintig terjedhető pénzbirsággal sujtandók:

1. az igazgatóság tagjai, ha a 198. §. ellenére a mérleget és jelentést 8 nappal a közgyülés előtt közzétenni elmulasztják, vagy ha a közgyülési jegyzőkönyveket az illetékes törvényszékhez be nem terjesztik, vagy ha az ideiglenes részvényeket a tényleg befizetettnél magasabb összegről állítják ki;

2. a közgyülés egybehívására kötelezett közeg, ha azt évenkint legalább egyszer egybe nem hija (177. §.);

3. a felszámolók, ha a 206. §. ellenére a felszámolás folyamáról jelentést nem tesznek, vagy a végeredményt közzétenni elmulasztják;

4. a külföldi részvénytársaság itteni képviselői, ha ezek a 214. §-ban foglalt határozatokat meg nem tartják.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A büntetés kiszabásának előfeltétele, hogy a r. t. illetve belföldi fióktelepe be van jegyezve. C. 669/82. DII. 4. 190 l 498/90. P T. 20. 127. l.

2. A vállalat tárgynál fogva némely r. t.-nál különös büntetések állnak fenn. A biztosítási vállalatoknál a 462. §., a záloglevelek kibocsátásával foglalkozó társaságoknál az 1876. XXXVI. t. cz. 32. 35. §§., a kötvénykibocsátó intézeteknél az 1897. XXXII. törvényczikk 21. §-a értelmében.

222. §. A 218., 219. és 221. §§-ban megállapított büntetések kiszabása által a jelen törvényben kimondott kártérítési kötelezettségen változás nem történik.

TIZENEGYEDIK CZIM.

Szövetkezetek.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

223. §. Szövetkezetnek ezen törvény értelmében meg nem határozott számu tagokból álló azon társaság tekintetik, mely tagjai hitelének, keresetének vagy gazdálkodásának közös üzletkezelés mellett, illetőleg a kölcsönösség alapján előmozdítására alakul.

Ide tartoznak nevezetesen:

az elölegezési és hitelegyletek;

a nyersanyag közös beszerzésére, közös raktár tartására vagy közös termelésre alakult egyletek;

a fogyasztási egyletek;

a laképítő társaságok;

a kölcsönös biztosító társaságok.

1. Az egyes bankok vagy takarékpénztárak kebelében szervezett u. n. hiteltulajdonosi vagy hitelegyletek nem szövetkezetek. S. 18694/78. DI. 21. 42. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Nincs kizárva, hogy a tagokon kívül mások is részesüljenek a szövetkezet által nyujtott előnyökben. B. T. 2710/97. Adómentességben azonban csak azok a szövetkezetek részesülnek, a melyek csak tagjaikat részesítik a szövetkezet kedvezményeiben. 1875. XXIV. t. cz 4 §. és 1880. IX. t. cz. *Közig. bir.* 5096/97. DIII. 9. 366. l.

3. A kölcsönös bizt. társaságokhoz tartoznak az oly betegápoló- és temetkezési egyletek, a melyeknél a tagok ill. örököseik betegség, baleset vagy halál esetére szerződésileg meghatározott összeget kapnak. S. 15452/77. DI. 18. 39. l. Továbbá kiházasitási egyletek is. C. 938/91. P. T. 23. 118. l.

Ezekre (különösen a tagsági viszony megszünése és a fizetendő dijak tekintetében) a biztositási ügylet szabályai alkalmazandók. C. 24/96 DIII. 5. 292 l. 960/98. DIII. 13. 231 l. 832/99 DIII. 16 252. l.

4. A magyar földhitelintézet az 561. §. s az 1876. XXI. t cz. a kisbirtokosok orsz. földhitelintézete pedig az 1879. XXXIX. t. cz értelmében többrendbeli kivétel alá esik. Az 1884. XIV. t. cz. és az 1885. XXIII. t. cz. által szabályozott vizitársulatok pedig egyáltalában nem esnek a szövetkezet szabályai alá.

5. Az Országos Központi Hitelszövetkezet és a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekre fennálló különös szabályok tekintetében ld. az 1898. XXIII. t.-cz.-t a Függelékben.

224. §. A szövetkezet megalakultnak tekintetik:

1. ha a társasági alapszabályok létrejöttek;

2. ha a társaság a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezettetett.

Az egyes tagok belépése a szövetkezetbe irásbeli nyilatkozat alapján történik.

1. Kiskorúaknál a szövetkezetbe való belépéshez gyámhatósági jóváhagyás szükséges. C. 967/92. M. IV. 151. l.

2. A társaság fennállása alatt a belépési nyilatkozatok elfogadása kérdésében az igazgatóság határoz; az ajánlat csak addig kötelező, a meddig az igazgatóságnak rendes körülmények között módjában állott az ajánlat elfogadása felett határozni. C. 762/91. DII. 29. 46. l. 147/93. DII. 38. 96. l. 1260/97. DIII. 8. 103. l. Az ajánlat elfogadásáról a belépni

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

akarót értesíteni kell. C. 137/91. DII. 31. 30. l. 1260/97. DIII. 8. 103. l. A tagok névjegyzékébe való beiktatástól ellenben a tagság független. C. 1260 97. DIII. 8. 103. I.

Ha a felvételről való értesítés elmaradt, a tagsági minőség befizetések teljesítésével sem szereztetett meg, és ez alapon az illető további fizetésekre nem kötelezhető. C. 757/99. DIII. 16. 31. l.

3. A szövetkezetnél általában nem szükséges meghatározott alaptőke és annak biztosítása, szükséges azonban a biztosító szöv.-nél a 453. §., és a zálogleveleket kibocsátó szövetkezeteknél az 1876. XXXVI. t.-cz. 4. §-a értelmében ld. a 147. §. 2. j. t.

225. §. Az alapszabályokban mindenesetre következőket kell megállapítani:

1. a szövetkezet czégét és székhelyét;

2. a vállalat tárgyát;

3. a szövetkezet tartamát;

4. a tagok belépésének feltételeit és esetleg azok (kilépés, halál vagy kizáratás következtében) kiválására vonatkozó különös határozatokat;

5. az egyes tagok részesületi arányát, illetőleg azok üzletrészeit és ezen részek képződésének módját;

6. azon elveket, melyek szerint a mérleg készítésének és megvizsgálásának történni kell;

7. a nyereség vagy veszteség kiszámításának és az egyes tagok közt felosztásának módozatait;

8. az igazgatóság szervezetét, mikénti választásának módját, annak hatáskörét és működésének idejét;

9. a felügyelő bizottság szervezetét és működésének idejét;

10. a czégjegyzés módját;

11. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyűlés határozatképes nem volt;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

12. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását;

13. a szövetkezet hirdetményeinek mikénti közzétételét;

14. annak megállapítását, hogy a tagok a társaság kötelezettségeiért korlátlan vagy korlátolt felelősséggel tartoznak-e, és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét.

1. A záloglevelek kibocsátására jogosított szövetkezetek alapszabályaiban még a jelzálogos kölcsönök engedélyezésének feltételei, továbbá a jelzálogok becsértékének meghatározásánál mérvadó tényleges alapok, valamint a becsérték meghatározásánál követendő eljárási módozatok is megállapítandók. 1876. XXXVI. t.-cz. 2. és 4. §§.

2. ad. 5. Az alapszabályok az üzletrészeket különböző nagyságban is megállapíthatják. C. 1210/96. P. T. 33. 200. l.

3. ad. 7. és 17. A szöv. tagok helyzete különböző lehet ugyan, de nem köthető ki, hogy a tagok egy része a jövedelemben való részesedésből, valamint a közgyülésen való szavazati jogból ki legyen zárva. B. T. 1673/99. DIII. 16. 333. l.

4. ad. 8. Az alapszabályokban kiköthető, hogy az igazgatóság tagjai a tagoknak csak egy része az u. n. alapító tagok sorából választhatók. B. T. 1673/99. DIII. 16. 333. l.

226. §. Az alapszabályok a tagok névjegyzékével együtt a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett azon törvényszéknél, melynek kerületében a szövetkezet székhelye van, bejelentendők.

A bejelentés közzétételének magában kell foglalnia:

1. az alapszabályok keltét;
2. a szövetkezet czégét és székhelyét;
3. a vállalat tárgyát;
4. a szövetkezet tartamát;
5. a cégjegyzés módját;
6. a szövetkezeti hirdetmények mikénti közzétételét;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. annak fölemlítését, hogy a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért korlátlan, vagy korlátolt felelősséget vállalnak-e; és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét.

Az alapszabályok (társasági szerződés) bejegyzéséért ez 1. ívtől 20 kor. illeték fizetendő. (Illetékszabás 14. tétel b) pont).

227. §. A szövetkezet az alapszabályok bemutatásával egyidejűleg igazolni tartozik, hogy az alapszabályok az alakuló közgyülés által megállapíttattak, s hogy az igazgatóság és felügyelő bizottság megválasztatott.

Az e végre szolgáló beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláírni, vagy hitelesített alakban benyujtani tartoznak.

C. 915/86. P. T. 13. 57. l. szerint a szöv. alakuló közgyülésének nem feladata az alapítók felelősségéről való határozathozatal.

228. §. A szövetkezet a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik. Azok, kik a bevezetés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

Igy különösen az igazgatóság tagjai, és a tisztviselők. C. 1720/93. P. T. 30. 81. l.

229. §. A társasági alapszabályok, az előbbeni §-ban érintett tények igazolása mellett, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknek is bemutatandók, melynek kerületében a szövetkezet fiókteleppel bir.

230. §. A jelen törvény 210—217. §§-ainak a külföldi részvénytársaságokra vonatkozó határozatai a külföldi szövetkezetekre is megfelelő alkalmazást nyernek.

E §. értelmében külföldi kölcsönös biztosító társaságok is létesíthetnek Magyarországban fiókintézetet vagy ügynökséget. C. 52. sz. telj. ül. polg. döntv.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A külföldi szövetkezetnek is be kell mutatnia tagjai névjegyzékét, és pedig a külföldi tagokét is. B. T. 5873/90. DII. 28. 104. l. ellenk. B. T. 1902/92. DII. 33. 357. l.

MÁSODIK FEJEZET.

A tagok jogviszonyai egymásközt és harmadik személyek irányában.

231. §. A korlátlan felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai a társaság kötelezettségeiért, a mennyiben azok a társaság vagyonából ki nem elégíthetők, egyetemlegesen egész vagyonukkal felelnek.

A korlátolt felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai, a mennyiben a társasági alapszabályok másként nem intézkednek, csak lekötött üzletrészük erejéig kötelezvék.

1. Az oly megállapodás, a mely szerint a tagok a szövetkezet tartozásaiért egyáltalában nem felelősek, tehát csak a szövetkezetet terheli felelősség, nem érvényes. C. 57/89. DII. 23. 272. l.

2. Az üzletrészeknek nem kell egyenlőeknek lenni. C. 1210/96. P. T. 33. 200. l.

3. Az a tag, a ki üzletrészét a kellő időben nem fizeti be, a törvénynél fogva késedelmi kamatot köteles fizetni, az alapszabályokban esetleg megállapított birságon felül is. C. 1128/92. 1146/92. 727/96. DIII. 7. 276. l.

232. §. A társaság hitelezői követeléseiket az egyes tagok ellen csak a társaság vagyonára nyitott csőd befejezése után, és csak annyiban érvényesíthetik, a mennyiben ezen követelések a csődnél felszámítva, illetőleg megítélve lettek.

Ily követelések az egyes társasági tagtól ujabb törvényes eljárás nélkül végrehajtás útján hajthatók be.

Az eljárást a Csődt. (1881. XVII. t.-cz.) 257—261. §§. Horvát-Szlavonországra pedig az ottani csődrendtartás (1897.) 232—238. §§. szabályozzák.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

233. §. Ki fennálló szövetkezetbe lép, a belépése előtt keletkezett minden társasági kötelezettségért felelős.

Az ezzel ellenkező szerződés harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

234. §. A mennyiben az alapszabályok eltérőleg nem intézkednek, az oly tagok, kik szabályszerű befizetéseiket teljesítették, a többi tagok által oly czímen, hogy ez utóbbiak többet fizettek, visszkeresettel meg nem támadhatók.

235. §. Az egyes szövetkezeti tagnak az esetben is, ha a társaság bizonyos időre alakult, jogában áll a társaságból egészen, vagy ha több üzletrésze volt, bizonyos üzletrészekre nézve előleges felmondás mellett kilépni. Ha a felmondási határidő és a kilépés időpontja az alapszabályokban meg nem állapíttatott, a kilépés csak az üzleti év befejeztével előleges legalább négy heti felmondás után történhetik.

Halál által megszünik a tagság. A jogutódok az elhalt tag helyébe léphetnek, a mennyiben az alapszabályok ezt ki nem zárják.

A szövetkezet az egyes tagot az alapszabályokban meghatározott okok miatt ki is zárhatja.

1. Az oly megállapodás, a mely szerint a szöv. tagja abból egyáltalában nem léphet ki, érvénytelen. C. 18/93. DII. 38. 105. l. 613/98. DIII. 11. 169. l. Az alapszabályok a felmondás határidejét és a kilépés időpontját csak az üzletéven belül állapíthatják meg. C. id. 18/93. B. T. 1673/99. A felmondás hatálya pedig a szöv. tudomásvételétől független. C. id. 613/98.

2. A kizárás után (ha az alapszabályok azt külön meg nem állapítják) további befizetések nem követelhetők. C. 634/89. DII. 25. 61. l. 1392/91. DII. 30. 360. l. 1300/90. J. 91. 162. l. 306/91. J. 92. 46. l. 967/92. M. IV. 151. l.

236. §. A szövetkezetből egészen vagy egyes üzletrészekre nézve kivált tagok és örököseik a társaság hitelezői

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 – Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

irányában mindazon társasági kötelezettségekért, melyek a kiválás időpontjáig keletkeztek, a 254. §-ban meghatározott elévülési időn belül az alapszabályokban megállapított mértékben felelnek.

237. §. A kivált tagok vagy örököseik, a mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezet alaptőkéjére és más vagyonára igényt nem tarthatnak. Ellenben igényük van a kiválás évéről szóló zárszámadás szerint reájuk eső üzletrészhez.

Ezen üzletrész, s a netaláni más járandóság kifizetését, a korlátlan felelősséggel alakult szövetkezet tagjai vagy ezek örökösei, a zárszámadás megállapitásától számított három hó után; a korlátolt felelősséggel alakult szövetkezet tagjai vagy ezek örökösei pedig csak a 254. §-ban meghatározott elévülési idő lejártával követelhetik, feltéve, hogy addig a társaság feloszlása el nem határoztatott.

Ugyanennek van helye akkor is, ha a tag csak egy vagy több üzletrészre nézve lép ki a szövetkezetből.

1. Az alapszab. oly intézkedése, a mely szerint az a tag, a ki üzletrészét bizonyos időn belül nem mutatja be becserélés végett, azt elveszti, érvénytelen. C. 1369/95. DIII. 4. 55 l. Ugyanígy az olyan, a mely szerint az üzletrész csak bizonyos százalék levonásával fizettetik vissza. C. 613/98. DIII. 11. 169 l.

2. Az alapszabályok nem állapithatják meg érvényesen, hogy az üzletrész a törvényben megállapitott idő előtt kifizettessék. C. 894/92. DII. 32. 303 l. viszont a határidő leteltétől a társulat késedelmi kamatokkal tartozik C. 613/98. DIII. 11. 168. l.

238. §. A mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezeti tag egyes vagy minden üzletrészét s az ezekkel járó tagsági jogokat, az igazgatóságnál történt bejelentés mellett, másra átruházhatja.

Az átruházónak a 236. §-ban megállapitott felelőssége azonban érintetlen marad, ha az átvevő kötelezettségének eleget tenni nem képes.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

239. §. A jelen törvény 95. és 96. §§-ainak a magánhitelezőkre s a beszámításra vonatkozó intézkedései a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

A magánhitelező, ki a szövetkezeti tag magánvagyonára sikertelenül vezetett végrehajtás után adósának a társaság feloszlása esetére jutandó illetményét veszi végrehajtás alá, kielégítése végett előleges felmondás után, a társasági tag kiválását követelheti, tekintet nélkül arra, hogy a társaság határozott vagy határozatlan időre alakult.

A felmondásnak az üzleti év letelte előtt legalább négy héttel kell történnie.

C. 459/93. DII. 39. 45. l. szerint maga az üzletrész végrehajtás tárgyát nem képezheti, és végrehajtási árverés útján át nem ruházható.

HARMADIK FEJEZET.

Közgyülés, igazgatóság és felügyelő bizottság.

240. §. A 176.—181. §§-oknak a részvénytársaságok közgyüléseire vonatkozó határozatai a szövetkezetekre olykép nyernek alkalmazást, hogy az egyes részvényesek számára biztosított jogokat az egyes szövetkezeti tagok, a részvényesek összeségének fentartottakat pedig a szövetkezeti tagok összesége gyakorolja.

A 174. §. is kiterjed a szövetkezetre: a szövetkezet tagjának tehát jogában áll a törvénynyel vagy az alapszabályokkal ellenkező közgyülési határozatot megtámadni. L. J. 772/79. DI. 24. 82. l. C. 634/89. DII. 25. 61. l. 1564/94. J. 94. 82. l. 1369/95. DIII. 4. 55. l.

241. §. A társaság képviseletére, az igazgatóság választására, jogaira és kötelességeire nézve a szövetkezeteknél is a jelen törvény 182.—193. és 197. §§-ban foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

242. §. Az igazgatóság minden évnegyed végén a be- és kilépett tagokat, a felmondott üzletrészek számát a tör-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vényszéknél bejelenteni, és minden év január havában a tagoknak betűrendes névjegyzékét, az üzletrészek kitüntetése mellett, bemutatni tartozik.

A külföldi szövetkezetek is kötelesek e §.-nak eleget tenni, és pedig külföldi tagjaik tekintetében is. B. T. 5873/90. DII. 28. 134. l. ellenk. B. T. 1902/92. DII. 33.357. l.

243. §. Az igazgatóság a társasági könyvek rendes vezetéséről gondoskodni s a felügyelő bizottság által megvizsgált mérleget a közgyülést 8 nappal megelőzőleg közzétenni tartozik.

Ezen közzétételben különösen a zárszámadás idejekor létező szövetkezeti tagok száma, továbbá az illető üzleti év folyamában be- és kilépett tagok, nemkülönben a betett, felmondott és visszafizetett üzleti részek száma kiteendő.

Ezenfelül az igazgatóság a közgyülésileg jóváhagyott mérleg egy eredeti példányát az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bemutatni tartozik. A bemutatott mérleg mindenki által megtekinthető.

244. §. A felügyelő bizottságot illetőleg a szövetkezeteknél is a jelen törvény 194—196. §§-ban foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

245. A közgyülés elé terjesztett évi mérleg helyes felállításáért az igazgatóság és a felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen felelősek.

246. A jelen törvény 218—222. §§-ai a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

NEGYEDIK FEJEZET.

A szövetkezet feloszlása.

247. §. A szövetkezet feloszlik:

1. azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett;
2. közgyülési határozat folytán;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. egyesülés által;
4. csődnyitás következtében;
5. törvényszéki határozat folytán.

248. §. Ha a szövetkezet működését a 223. §-ban megjelöltektől elütő czélokra terjeszti ki, kártérítésre való igény nélkül bíróilag feloszlatható.

A feloszlatás bármely érdekelt fél vagy a közigazgatási hatóság megkeresésére a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés mellett azon törvényszék által rendeltetik el, melynél a szövetkezet be van jegyezve.

A szövetkezet feloszlatására csak az oly ténykedés szolgálhat alapul, a melyet a szövetkezet közgyülése elhatározott, illetve utóbb jóváhagyott, vagy egyébként magáévá tett, de nem pl. az igazgatóság eljárása C. 66/92. DII. 32. 290.

249. §. A szövetkezet feloszlása a 247. §. 4. és 5-dik pontjában említett esetek kivételével, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknél bejelentendő.

Az igazgatóság csőd esetét kivéve, a feloszlást a társasági hirdetmények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos lapokban háromszor közzétenni s a szövetkezet hitelezőit követeléseiknek a harmadszori közzétételtől számított hat hó alatt érvényesítésére felhívni tartozik.

250. §. A jelen törvény 203. és 206. §§-ainak a felszámolásra vonatkozó határozatai a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

251. §. A felszámolási eljárás tartama alatt a szövetkezeti tagok jogviszonyaira nézve ugy egymás közt, mint harmadik személyek irányában, a jelen czim második fejezetének szabályai szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a jelen fejezet határozataival és a felszámolás természetével nem ellenkeznek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

252. §. A feloszlott szövetkezet vagyonából mindenek-előtt a hitelezők követelései elégítendők ki a lejárat rendje szerint; a még le nem járt követelések fedezésére szükséges összegek visszatartandók.

A tartozások kielégítése után fenmaradó összeg a szövetkezeti tagok közt az alapszabályokban megállapított elvek szerint osztatik fel.

A tényleges felosztás azonban a 249. §-ban érintett hirdetmény harmadszori közzétételétől számítandó hat hó eltelte előtt nem történhetik.

253. §. A szövetkezeti hitelezők értesítésére, illetőleg felhívására, továbbá a függőben levő követelések biztosítására, a feloszlott szövetkezet könyveinek és iratainak megőrzésére, és két vagy több szövetkezet egyesülésére nézve a 205., 207. és 208. §§-ban foglalt határozatok a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A szövetkezeti tagok elleni keresetek elévüléséről.

254. §. A szövetkezet tagjai ellen a társaságot terhelő igények alapján támasztható keresetek, a mennyiben bizonyos követelésekre nézve törvényesen rövidebb elévülés megállapítva nincsen, a társaság feloszlásától, vagy a társasági tag kilépésétől vagy ennek kizárásától kezdve egy esztendő alatt évülnek el.

Ezen elévülési idő azon naptól számíttatik, melyen a szövetkezet feloszlása, a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bevezetés alapján, közzététetett, illetőleg melyen az egyes tagok kilépése vagy kizáratása a szövetkezetnél vezetendő jegyzékbe bevezettetett.

Ha a követelés ezen időpont után jár le, az elévülési idő a követelés lejártával, — még le nem járt, de felmondási időhöz kötött követeléseknél pedig, a felmondásra való

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tekintet nélkül a közzététel napjától számitandó felmondási idő leteltével veszi kezdetét.

Ez az elévülési idő csak a hitelezők kereseteire vonatkozik: a szövetkezetnek a tagok elleni keresete a rendes elévülés alá esik. C. 634/89. DII. 25. 61. l.

255. §. Ha a szövetkezetnek feloszlatlan vagyona marad, a társasági hitelezők e vagyonból az előbbeni §-ban megállapitott elévülési idő után is követelhetnek kielégitést.

256. §. A kilépett vagy kizárt szövetkezeti tag javára folyó elévülési idö nem szakittatik félbe oly cselekvény által, mely más szövetkezeti tagok ellen történik; ellenben félbeszakittatik oly jogcselekvény által, mely a még fennálló szövetkezet, vagy annak feloszlása után a felszámolók, illetőleg a csődtömeg ellen intéztetik.

257. §. Az itt megállapitott elévülés kiskorúak, gondnokság alatt levök és jogi személyek ellen is hatályos.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

MÁSODIK RÉSZ.

Kereskedelmi ügyletek.

ELSŐ CZIM.

Kereskedelmi ügyletek átalában.

ELSŐ FEJEZET.

A kereskedelmi ügyletek meghatározása.

258. §. Kereskedelmi ügyleteknek tekintendők:

1. áruk, s átalában ingó dolgok vétele vagy egyébkénti megszerzése azon szándékkal, hogy azok természetben, át- vagy feldolgozva ismét tovább adassanak;

2. az előbbeni pontban érintett oly tárgyak szállításának elvállalása, melyeket a szállító fél e végből szerez meg;

3. állampapirok, részvények vagy más a kereskedelmi forgalom tárgyát képező értékpapirok vétele vagy egyébkénti megszerzése; az esetben is, ha a megszerzés nem továbbadási szándékkal történt;

4. biztosítások elvállalása;

5. utasok vagy javak tengeren leendő fuvarozásának elvállalása és hajókölcsönök kötése.

Ad 1. Egyéb megszerzés alatt minden oly élők közötti jogügylet értendő, a mely visszteher ellenében való tulajdonszerzésre irányul pl. csere, vagy kölcsön is. S. 4600/80. DI. 25. 58. l.

A megszerzésnek a továbbadás szándékával kell történnie, azaz azzal a szándékkal, hogy a megszerző a dolog tulajdonát másra átruházza. Ez a szándék nincs meg pl. az olyan zsákkölcsönzésnél, a melynél ugyanazon zsákok adandók vissza. S. 23393/79. DI. 24. 58. l. Nem

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szükséges ellenben a nyerészkedési szándék, ellenk. szükségesnek tartotta. S. 2301/80. DI. 25. 59. l.

A továbbadási szándék fennforgását annak kell bizonyítani, a ki az ügylet kereskedelmi minőségét állítja. S. 20,016/78. DI. 21. 53. l. C. 372/86. DII. 15. 224. l. B. T. 142/82. DII. 1. 317. l. Ez a szándék gyakran a körülményekből kitünik, azokból vélelmezhető: így akkor, ha a vásárlás oly mennyiségben történt, hogy a saját házi szükségletre való vétel valószinütlen. S. 4930/76. B. T. 26/82. DII. 1. 316. l. C. 244/97. DIII. 10. 290. l. C. 712/88. D. II. 21. 44. l. továbbá, ha a lakhelytől különböző, élénkebb kereskedelmi helyre köttetett ki a szállítás. S. 1034/77. DI. 18. 30. l. Nem vélelmezhető ellenben a továbbadási szándék a nemkereskedő által csekélyebb mennyiségben történt vásárlásnál. C. 372/86. DII. 15. 224. l. 1376/94. DII. 40. 153. l. Ha a körülmények e vélelmet indokolják, nem elegendő a kereskedelmi minőség tagadása, hanem az ellenkező bizonyitása szükséges. S. 7332/76. DI. 17. 64. l.

Ad 2. Az árúk szállításának elvállalása csak akkor kereskedelmi ügylet ezen pont alapján, ha az eladónak a szándéka, hogy a szállítani kötelezett tárgyakat utóbb mástól megszerezze, tehát nem kereskedelmi ügylet, ha azokat maga szándékozik előállítani. S. 1310/77. DI. 17. 67. 26954/77. DI. 19. 82. 26530/77. u. o. 85. l. 5738/80. DI. 25. 71. l. Nem tesz azonban különbséget, hogy úgy szerzi meg, a mint szállítani köteles, vagy pedig a megszerzett árúk még át- vagy feldolgozásnak vetendök alá, így ezen pont alá esik a gép szállításának elvállalása akkor is, ha az eladó csak az alkatrészeit szándékozik utóbb megszerezni. C. 514/93. DII. 36. 179. l.

Az utólagos megszerzés szándéka gyakran a körülményekből kivehető, és ilyenkor nem szorul bizonyításra. S. 15523/76. DI. 16. 55. l. Különben az köteles bizonyítani, a ki az ügylet kereskedelmi minőségét állítja.

Ad 3. Az állampapirok és részvények megszerzése feltétlenül ezen pont alá esik, másoké azonban csak akkor, ha a kereskedelmi forgalomra vannak szánva, nem ilyenek pl. valamely magán társaság által kibocsátott egyszeri húzásra szóló jótékonysági sorsjegyek. DII. 8. 198. l.

Az egyéb megszerzés egyik neme a kölcsön (a melynél nem ugyanaz

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a papir (species) adandó vissza). S. 23860/76. DII. 17. 50. l. 4600/80 DI. 25. 58. l.

Ad. 4. A biztositási ügylet ezen pont alapján csak a biztositóra kereskedelmi ügylet, de nem a biztosítottra: S. 461/78. DI. 19. 94. l. 8756/78. DI. 20. 61. I. B. T. 5864/82. DII. 4. 297. l.; erre nézve csak mint mellékügylet kereskedelmi, t. i. ha a 260. §. elöfeltételei fenforógnak.

A kölcsönös biztosítás ugyanúgy kereskedelmi ügylet, mint a díjbiztosítás. C. 332/99. DIII. 16. 252. l.

259. §. A mennyiben iparszerüleg folytattatnak, kereskedelmi ügyleteknek a következők tekintendők:

1. ingó dolgok fel- vagy átdolgozásának elvállalása mások részére, feltéve, hogy az átvállaló üzlete a kis ipar körét meghaladja;

2. a bank- és pénzváltói ügyletek;

3. a bizományi, szállitmányozási és fuvarozási ügyletek, nemkülönben a személyfuvarozásra rendelt intézetek ügyletei;

4. a közraktárak ügyletei;

5. a kiadói ügyletek, továbbá a könyv- és műkereskedés egyéb ügyletei, nemkülönben a nyomdai ügyletek, a mennyiben ez utóbbiak a kis ipar körét meghaladják;

6. azon termelők ügyletei, kik saját terményeiket átvagy feldolgozzák és a bányaipar ügyletei, a mennyiben ez iparágak a kis ipar körét meghaladják;

7. a kereskedelmi ügyletek közvetítése.

Az érintett ügyletek az esetben is kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek, ha azok nem iparszerüleg ugyan, de kereskedő által a kereskedelmi üzlet körében köttetnek.

Ad. 1. Nincs meg az iparszerüség és ennélfogva az ügyletek kereskedelmi minösége, ha a földbirtokos cséplőgépével mások részére is csépel. S. 27491/79. DI. 22. 77. l.

Ad. 5 A nyomdák közé tartoznak a fényképészeti mütermek is, s igy a fényképész is kereskedő, ha üzlete meghaladja a kisipar körét. Ellenk. B. T. 664/97.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ad 6. Ezen pont alapján kereskedelmi vállalat, ha az erdőtulajdonos fáját szénné feldolgoztatja. B. T. 1554/86. M. IV. 174. l.; vagy deszkává fürészelteti. S. 16765/79. DI. 24. 47.; ha a kőbányatulajdonos köveit maga faragtatja meg. B. T. 2941/94. Ü. L. 94. 33. sz. ha a földbirtokos téglát gyárt. B. T. 2080/95. T. É. 95. 7. sz.; vagy gőzmalmot tart üzemben. B. T. 155/95. T. É. 95. 4. sz. Nem kereskedelmi vállalat ellenben, ha az erdőtulajdonos fáját levágatja és feldaraboltatja. B. T. 6628/87. P. T. 15. 55. l.

Ad 7. E pont alá esik minden kereskedelmi ügylet közvetitése, tehát nemcsak a 258. és 259. §§-ban felsorolt ügyleteknek, hanem a 260. §. alapján kereskedelmi, úgynevezett melléküglyeteknek a közvetitése is; ezért kereskedelmi az üzleti hirdetések iparszerü közvetitése. C. 1320/92. DII. 34. 198. l.

Ide tartoznak az alkuszi ügyleten kivül az ügynökök ügyletei is, de nem akkor, ha az ügynök csak mint más alkalmazottja, tehát segédképen foglalkozik kereskedelmi ügyletek közvetítésével. S. 2318/79. DI. 24. 50. l. 963/80. DI. 24. 63. l.

260. §. A kereskedőnek mindazon ügyletei, melyek kereskedelmi üzlete folytatásához tartoznak, kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek.

Ellenben a kézmüvesek részéről történt eladások, a mennyiben ezek egyedül iparüzletük folytatásaként jelentkeznek, kereskedelmi ügyleteknek nem tekinthetők.

1. E §. értelmében kereskedelmi ügylet pl. kölcsön felvétele üzleti czélra. S. 57/80. DI. 24. 59. l.; az üzleti hirdetmények közzététele iránti szerződés. S. 1916/78. DI. 21. 43. 12344/79. DI. 23. 61. 24800/80. DI. 24. 60. C. 1360/92. DII. 34 198.; ingók kibérlése üzleti czélra. C. 1245/89. P. T. 19. 134.; üzleti eszközök javittatása iránti szerződés. S. 27054/80. DI. 24. 64. l.; letétbe vétel C. 1092/92. DII. 35. 277. l. Nem kereskedelmi ügylet ellenben pl. saját termésü gabonának eladása B. T. 6295/84. P. T. 11. 7.; épületfa vásárlása saját ingatlanon való épités czéljából. B. T. 2584/89. P. T. 19. 136. l.

2. E §. dologi ügyletekre is kiterjed, pl. biztositási kötvény engedmény utjáni megszerzésére. B. T. 2485/97. DIII. 10. 345. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A be nem jegyzett kereskedő üzlete folytatásához tartozó ügyletek is kereskedelmi ügyletek. S. 18842/75. DI. 16. 60. l. 19162/78. DI. 21. 43. l. B. T. 48/82. DII. 1..319. l.

261. §. A kereskedö által kötött szerződés kétség esetében a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetik.

A kereskedő által kiállított kötelezvény a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetik, ha ennek ellenkezője magából az okmányból ki nem tünik.

A 2-ik bekezdésben említett kötelezvények alatt minden okirat értendő, a mely kötelezettségvállalást tartalmaz, így a váltó is. B. T. 22/84. DII. 8. 320. l. — A kereskedő által kiállított kötelezvény csak akkor nem tekinthető az üzlet folytatásához tartozónak, ha ez az okiratból kétségtelenül kitünik, nem elegendő erre pl. az, hogy a kereskedő magát az okiratban magánzónak nevezte. S. 26146/77. DII. 9. 80.

262. §. Az ingatlanok tekintetében keletkezett szerződések kereskedelmi ügyleteknek nem tekintetnek.

1. Nem vonatkoznak ingatlanokra azok az ügyletek, a melyek tárgyát ingatlanokból előállítandó, de ingó dolgok képezik, pl. levágandó fa vásárlása. B. T. 307/84. MIV. 180. l.; tölgykéreg vétele. B. T. 5993/84. MIV. 170. l.; lebontandó ház anyagának megszerzése. B. T. 969/91. MIV. 182. l.; köbányából kifejtendő kövek vásárlása. B. T. 3345/91. MIV. 182. l.

Ellenben ingatlanra vonatkozó ügylet pl. ingatlan bérlése kőfejtés végett. B. T. 11395/91. Ü. L. 91. 36. sz. Viszont a kereskedőnek üzlete folytatásához tartozó bérleti szerződéseit birói gyakorlatunk kereskedelmi ügyleteknek tekinti. S. 6945/78. DI. 20, 58. l. B. T. 51641/87. J. Sz. 2. 209. l. 3222/94. Jogt. K. 94. 48. sz. C. 1022/86. P. T. 15. 13. l.

Ezzel kapcsolatos az a téves felfogás, hogy az ingatlan ügyletekre vonatkozó kivétel a kereskedő üzletének folytatásához tartozó (mellék) ügyletekre nem is terjed ki. B. T. 5164/87. MIV. 181. l. 6002/91. T. É. 2. sz. 1053/94. T. É. 11. sz. T. b. 393/83. MIV. 181. l. 1150/91. 2421/93. T. É. 2. 11. sz.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Az építési vállalatok s azok ügyletei tekintetében a birói gyakorlat ingadozó. A (ház, vasút stb.) építéshez szükséges anyagok vétele és eladása nem tekintetik ingatlanra vonatkozónak. S. 6700/80. DI. 25. 66. l. B. T. 48/82. DII. 1. 319. l. 8336/90. 3449/93. 3266/93. 894/94. T. É. 3. 9. 13. sz. 813/91. M. IV. 182. l. 3345/91. M. IV. 182. l. 1075/92. M. IV. 183. l. 1321/95. T. É. 95. 6. sz. 318/96. T. É. 96. 3. sz. C. 180/92. J. Sz. 6. 347. l. Temesv. T. 1658/91. Ü. L. 92. 4. sz. ellenk. S. 11356/79. DI. 22. 103. l. Ez alapon az, a ki ily anyagok vételével és eladásával foglalkozik, kereskedő. C. 1768/96. DIII. 4. 329. l. B. T. 3015/95. T. É. 95. 11. sz.

Ellenben magát az építési (ingatlan, ház, út, vasút, csatorna stb. előállítására, építésére, felszerelésére vonatkozó) szerződést ingatlanra vonatkozónak tekintik. S. 15687/76. DI. 16. 52. l. 9299/77. DI. 18. 31. l. 14713/77. DI. 18. 42. l. C. 131/89. DII. 23. 57. l. B. T. 2585/89. DII. 23. 352. l. 6434/89. M. IV. 179. l. 2112/89. M. IV. 183. l. Marosv. T. 3047/88. P. T. 17. 126. l. Más felfogás szerint az építési szerződés csak akkor vonatkozik az ingatlanra, ha az építés elvállalása egészben, átalányösszeg ellenében történik, nem vonatkozik ingatlanra és így *lehet* kereskedelmi ügylet, ha részletes költségvetés mellett történik és az építési anyagok külön számíttatnak. S. 23468/78. DI. 21. 46. l. C. 1376/89. J. Sz. 2. 207. l. 198/92. DII. 32. 121. l. B. T. 8336/90. T. É. 3. sz. 87.251/90. M. IV. 180. l. 813/91. M. IV. 182. l. 2757/96. Ü. L. 96. 48. sz. Egy harmadik felfogás szerint az építési szerződés egyáltalában nem tekinthető az ingatlan tekintetében keletkezettnek, és így, ha az építési vállalkozó egyéb alapon pl. az építési anyagok iparszerü adásvétele alapján kereskedő, mint mellékügylet kereskedelmi. B. T. 7313/86. J. Sz. 2. 209. l. 6427/92. DII. 32. 122. l. 3677/89. M. IV. 182. l. T. C. 1898/91. T. É. 3. sz. A B. T. 7820/88. DII. 23. 57. l. szerint az építési szerződés a 259. §. 1. p.-ja alapján kereskedelmi ügylet.

3. S. 15316/79. DI. 23. 72. l. és B. T. 1690/89. P. T. 18. 163. szerint az ingatlanok adásvételének vagy bérletének közvetitése ingatlan tekintetében keletkezettnek minösítendő és így sohasem kereskedelmi ügylet.

263. §. Azon körülmény, hogy valaki hivatalánál, állásánál, iparrendészeti vagy más okoknál fogva kereske-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

delmi ügyletekkel nem foglalkozhatik, a kereskedelmi ügyletek minőségére és érvényességére befolyással nincsen.

Az iparengedély hiánya nincs befolyással az ügylet kereskedelmi minőségére. C. 712/88. DII. 21. 44. l.

264. §. A jelen törvény második részében foglalt határozatok azon ügyleteknél, melyek az egyik szerződő fél részéről kereskedelmi ügyleteket képeznek, mindkét félre nézve egyaránt alkalmaztatnak. Kivételnek e tekintetben csak akkor van helye, ha magukból e határozatokból kitünik, hogy azok a felek közül csak azt kötelezik, kire nézve az ügylet kereskedelmi ügyletet képez.

MÁSODIK FEJEZET.

A kereskedelmi ügyleteket tárgyazó általános határozatok.

265. §. A kereskedelmi ügyletek elbirálásánál és értelmezésénél nem annyira a használt kifejezések betüszerinti értelme, mint inkább a szerződő felek akarata szolgál irányadóul.

Példa. C. 81/86. DII. 14. 138. l.: „azonnal“, nemcsak azonnali megrendelése, hanem azonnali szállítása is az árúnak.

266. §. A szerződés szavai közönséges értelmükben veendők, kivéve, ha az érdekelt felek azt igazolják, hogy a használt kifejezésnek a kereskedelmi forgalomban elfogadott más értelmet tulajdonítottak.

Kétség esetében a szerződés szavainak oly értelmezés adandó, mely mellett az ügylet joghatálylyal birhat.

Példák a joggyakorlatból „barrel“ KVT. 222/95. DIII. 3. 341. l. „franco“. C. 657/95. P. T. 33. 198. l.

267. §. A cselekvények és mulasztások jelentőségének és joghatályának megitélésénél tekintettel kell lenni a kereskedelmi forgalomban elfogadott szokásokra és gyakorlatokra.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az e §-ban említett szokások az u. n. tényleges szokások, a melyek csak annyiban alkalmazhatók, amennyiben a felek az ügylet megkötésekor azokat alapul vették, s ezzel akaratnyilvánításuk alkatrészévé tették. C. 94/98. DIII. 12. 21. l. 216/98. DIII. 14. 19. l. Nem szükséges azonban, hogy a felek a szokás alkalmazását kifejezetten kikötötték legyen, ez az akarat a körülményekből is következtethető; sőt bizonyos esetekben a szokást kikötöttnek kell vélelmeznünk mindaddig, a mig az ellenkező nem igazoltatott, pl. a tőzsdeszokásokat oly felek között, a kik egymással hosszabb idő óta kötnek tőzsdeügyleteket. C. 1094/92. DII. 33. 307. l.; az ügynök és a biztosító társaság között az e téren uralkodó szokásokat. K. V. T. 131/900. Jogt. K. 900. 32. sz. m.

268. §. Kik oly ügylet által, mely részükről kereskedelmi ügyletet képez, egy harmadik irányában közös kötelezettséget vállalnak, egyetemleges adósoknak tekintendők, a mennyiben a hitelezővel történt megállapodásból ellenkező ki nem tünik.

269. §. A hitelezőnek jogában áll követelése végett az egyetemleges adósokat tetszése szerint mind, azok közül többet, vagy egyet megtámadni; ha a követelés tárgya felosztható, jogában áll azt felosztva érvényesíteni a nélkül, hogy e miatt jogát az egész követeléshez azon adós ellen elvesztené, ki ellen azt csak részben érvényesítette.

1. Ha az adóstársak egyike csőd alatt áll, a hitelező a csőd eredményének bevárása nélkül is beperelheti a másik (többi) adóstársat. L. J. 64475/76. DI. 17. 76. l.

Az adóstárs (ha többen állanak csőd alatt, mindegyikük) csődtömegébe az egész követelés bejelenthető és a kielégítés mindig az egész összeg arányában történik, tehát akkor is, ha részben már kielégíttetett. Csődt. 1881. XVII. t.-cz. 70. §.

2. Az adóstársak egyike ellen sikertelenül folytatott per és végrehajtás költségei a másik (többi) adóstárstól nem követelhetők. C. 748/94. P. T. 29. 101. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

270. §. A megtámadott egyetemleges adós a hitelező ellen csak oly kifogásokkal élhet, melyek öt személyesen vagy az adóstársakat mind a hitelező ellen illetik.

Kereskedelmi ügyletekben és általában mindazon esetekben, melyekben a jelen törvény egyetemleges kötelezettséget állapít meg, az egyetemleges adós a követelés felosztását, vagy a többi adósok előzetes beperlését nem követelheti s azért, mert a hitelező által az egész követelésért egyedül lett megtámadva, kifogással nem élhet.

Ugyanez áll a kezesre nézve is, ha a kezesség kereskedelmi ügyletből eredő kötelezettségért lett vállalva, vagy ha maga a kezesség kereskedelmi ügyletnek tekintendő.

1. Az összes adóstársakat megillető kifogás pl. a fizetés kifogása. C. 235/98. DIII. 13. 138. l. 495/98. DIII. 14. 180. l., továbbá az adóstársak egyike elleni perben hozott s a hitelezőt elutasító itélet, kivéve ha az elutasítás pusztán személyes okokból történt. C. 526/91. DII. 32. 330. l. Ellenben személyes kifogás pl. az elévülés. C. 53/97.

2. Kétség esetében az adóstársak egymás között egyenlő arányban felelősek. C. 619/97. DIII. 8. 254. l. 12/97. Egy esetben sem követelhető azonban az egyik adóstárs által fizetett perköltségek megtérítése L. J. 11643/79. DI. 23. 35. l. A visszkeresetnek csőd esetében való érvényesítése tekintetében ld. a Csődt. 69.§.-t s 70. §. 2-ik bekt.

Az egyik adóstárs fizetése megszünteti a tartozást, s így nem lehetséges, hogy a fizető adóstárs a követelést magára átruháztassa s ez alapon a többi adóstárs ellen fellépjen. C. 495/98. DIII. 14. 180. l.

3. Kezesség forog fenn akkor is, ha valaki kijelenti, hogy a másnak szállítandó árúkért „garantiroz“. L. J. 917/77. DI. 19. 91. l. vagy hogy más tartozását „rendezni“ fogja. C. 4241/83. DII. 3. 165. l., hogy a hitelező „egy krajczárjának sem szabad elvesznie“. S. 1805/79. DI. 22. 74. l. B. T. 63/97. P. T. 35. 176. l.

4. A kezesség a kereskedelmi jog szabályai alá esik akkor is, ha csak a hitelező kereskedő s az ügylet csak az ő részéről kereskedelmi. B. T. 4901/89. P. T. 19. 135. l. ellenk. K. V. T. 615/96. Ü. L. 97. 1. sz.

Ha a főkötelezettség kereskedelmi ügyletből ered, a kezes a kereskedelmi bíróság elé idézhető, tekintet nélkül arra, hogy a kezességválla-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lás maga kereskedelmi ügylet-e, s ö a főadóssal együtt vagy külön pereltetik. S. 13039/76. 14207/76. 15451/77. M. IV. 184. l. B. T. 1564/82. DII. 3. 322. l. 22/84. DII. 8. 320. l.

271. §. Ki valamely ügylet folytán, mely reá nézve kereskedelmi ügyletnek tekintendő, egy másik irányában gondosságra van kötelezve, a rendes kereskedő gondosságával köteles eljárni.

272. §. Ki kártérítést igényelhet, a valóságos kár és az elmaradt nyereség megtérítését követelheti.

1. Ezt az elvet fogadja el birói gyakorlatunk újabban a magánjog terén is. C. 124/96. DIII. 4. 261. l. 193/97. DIII. 10. 20. l.

2. A kár nagyságát a károsultnak bizonyítania kell. L. J. 6741/77. DI. 18. 23. l. 9813/80. DI. 26. 179. l. C. 8561/85. DII. 12. 118. l. 1367/94. Ü. L. 96. 3. sz.

A mennyiben a kár nagyságára az időpont befolyással van, rendszerint a károsító cselekvés (mulasztás) elkövetésének időpontja irányadó. C. 1510/95. Jogt. K. 97. 7. sz.

A károsszeg után a kártétel napjától kamat követelhető. C. 2598/98. DIII. 14. 93. l. ellenk. L. J. 3134/77. C. 8561/85. DII. 12. 118. l.

Nem követelhető az elmaradt nyereség annyiban, a mennyiben azt a károsult kellő úton és módon orvosolhatta volna. L. J. 6741/77. DI. 19. 23. l.

3. A kár bizonyításának módjára irányadó az 1893. XVIII. t.-cz. 65. §-a: „A bíróság valamely kár vagy elmaradt haszon mennyiségét, ha a felek ajánlotta bizonyítékok megnyugtató eredményt nem nyujtottak, az összes körülmények figyelembevételével legjobb belátása szerint állapítja meg. A bíróság, a mennyiben ezen véleményének alkotásához szükségesnek találja, nemcsak szakértők meghallgatását, hanem bizonyításfelvételt és tudakozódásokat is hivatalból foganatosíthat.“ E mellett a rendes eljárásban a károsultnak a becslöeskü megitélhető. 1868. LIV. t.-cz. 237. §., a sommás eljárásban pedig eskü alatt kihallgatható. 1893. XVIII. t.-cz. 97. §.

273. §. A kötbér összege semmi korlátozásnak alávetve nincsen, s az adósnak kétség esetében nem áll jo-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gában a kötbér lefizetése által magát a teljesítés alól kivonni.

A kötbér kikötése kétség esetében nem zárja ki az igényt a kötbér összegét meghaladó kártérítéshez.

A mennyiben a kötbér azon esetre állapíttatott meg, ha a szerződés nem kellő időben, vagy nem kellő helyen teljesíttetnék, a hitelező a szerződés teljesítése mellett a kötbért is követelheti.

1. Kötbérrel van dolgunk akkor is, ha a felek nem használták ezt a kifejezést, feltéve, hogy erre irányuló akaratuk a szerződésből kitünik. C. 1425/96. DIII. 5. 1. l. Nem szükséges továbbá, hogy a kötbér pénz legyen, lehet más dolog is, vagy pénz és dolog együttesen. C. 76/98. DIII. 13. 61. l.

Ha a kötelezettség nem perelhető (pl. erkölcstelen alapból származik), a megtartására kikötött kötbér sem követelhető, így pl. az árkartelleknél kikötött kötbér. C. 2554/83. DII. 9. 309. l.

2. E §-nak a kötbér korlátlanságát kimondó intézkedése változást szenvedett az 1877. VIII. t.-cz. által, a melynek 1—4. §-ai szerint a kötbér, amennyiben a kamatok s egyéb melléktartozások figyelembevételével, 8%-ot meghalad, sem közjegyzői okiratban ki nem köthető, sem birói itélettel meg nem állapítható, végül telekkönyvi bekebelezéssel vagy előjegyzéssel nem biztosítható, továbbá az 1883. XXV. t.-cz. 21. §-a következtében, a mely szerint az ily kötbér biztosítása vagy behajtása végett a végrehajtás nem rendelhető el és nem foganatosítható.

Ez a korlátozás már a törvénynél fogva nem terjed ki a váltóügyletekből vagy bejegyzett kereskedők kölcsönös kereskedelmi ügyleteiből eredő követelésekre. 1877. VIII. t.-cz. 9. §.

Nem terjeszthető ki továbbá ez az intézkedés a szerződésnek nem vagy nem kellő teljesítése esetére *önállóan* kötelezett kötbérre. C. 71/97. DIII. 9. 42. l.

3. A kötbér akkor is követelhető, ha a hitelezőnek kára nincs. C. 4428/89. DII. 26. 206. l. 1430/92. DII. 35. 70. l. 7961/95. DIII. 3. 172 l. 177/96. DIII. 6. 320. l. 496/98. DIII.. 14. 110. l. 498/98. DIII. 14. 209. l. Ezért a kötbért nem lehet a szerződés nem, vagy nem kellő teljesítésé-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ből eredhető kár pótlására szolgáló átalánynak tekinteni, mint azt L. J. 170/76. teszi.

C. 918/98. DIII. 14. 175. l. szerint a kötbér választása a kártérítés jogát felemészti; ez azonban téves.

Kötbér és késedelmi kamat együttesen nem ítélhető meg. L. J. 7319/76. DI. 16. 83. l.

Kötbér után továbbá nem jár kamat. L. J. 12129/77. DI. 19. 118. l. C. 217/91. J. Sz. 6. 451. l. 1430/92. DII. 35. 70. l. 7961/95. DIII. 3. 172. l. 1557/95. DIII. 4. 162. l. 63/99. DIII. 14. 165. l. 60/900. Jogt. K. 900. 29. sz. m.

274. §. A kötbér, ha valaminek abbanhagyása végett köttetett ki, a kikötéssel ellenkező cselekvény folytán, ha pedig valaminek teljesítésére volt irányozva, az adós késedelmével jár le.

1. A mulasztás (késedelem) bizonyítása a kötbért követelő feladata. Kölcsönös szerződéseknél, az adós kifogásával szemben ezenfelül öt terheli annak a bizonyítása is, hogy a maga kötelezettségének a kikötött időben megfelelt vagy arra kész és képes volt. C. 109/98. DIII. 13. 114. l.

2. Ha a kötbér a késedelem tartama arányában pl. a késedelem minden napjára állapíttatott meg, a kötbér csak azon idő után követelhető, a meddig a hitelező a rendes kereskedő gondossága mellett az adós teljesitésére okszerüleg várhatott és a míg a szaporodó birságok összege (az ügylet természetéhez és a birság kikötésének czéljához képest) tulzott mennyiségüvé nem vált. C. 99/98. DIII. 13. 1. l.

275. §. A kötbér nem követelhető, ha a szerződés teljesítése vétlen baleset, vagy a hitelező vétkessége miatt lehetetlenné válik, vagy a szerződés teljesítése fentartás nélkül elfogadtatott.

1. Az adóst terheli annak a bizonyítása, hogy a teljesítés vétlen baleset vagy a hitelező vétkessége következtében vált lehetetlenné. L. J. 12128/77. DI. 19. 121. l.

Vétlen balesetnek tekintendő pl. az adós betegsége, ha a teljesítés

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nem volt helyettesíthető. L. J. 12.129/77. DI. 19. 121. l., vízáradás vízi munkánál. C. 8250/91. J. Sz. 4. 243. l.

2. A fentartás megtörténtét a kötbért követelő fél tartozik bizonyítani. C. 702/86. P. T. 13. 180. l.

Némely esetben a körülmények a fentartást szükségtelenné teszik: így, ha a kötbér a késedelem tartama arányában, pl. naponkint van megállapítva. C. 99/98. DIII. 13. 1. l. Visszatérő időszakban történő teljesítések esetében, a korábbi teljesítés fentartás nélküli elfogadása nem hat ki a későbbi teljesítések elmulasztása esetében fizetendő kötbérre. C. 204/97. DIII. 10. 64. l.

276. §. A foglaló, egyéb megállapodás hiányában, csak a szerződés megkötése jeléül szolgál, s ennek teljesítésével visszaadatik vagy beszámíttatik.

Visszaadandó a foglaló akkor is, ha a szerződés a felek kölcsönös elállása, vagy egyéb okok miatt megszünik.

1. Nem tekinthető foglalónak az oly szolgálmány, a mely a szerződés megkötésekor nem adatik át, a melynek átadása tehát csak a jövőre köttetik ki. C. 392/97. DIII. 11. 62. l.

Nem foglaló továbbá az olyan összeg, a melyre nézve a felek előre kikötik, hogy a szállítandó árú árába a szállított részletek arányában betudassék; ez csak vételárelőleg, még ha a felek foglalónak nevezték is. L. J. 8424/78. DI. 22. 68. l. C. 170/95. DIII. 2. 124. l. Ha ily vételárelőleggel van dolgunk, szerződésszegés esetében a foglalóra irányadó szabályok nem alkalmazhatók és csak a beigazolt kár megtérítése követelhető. C. 1784/82. DII. 3. 11. l. 1089/91. Ü. L. 91. 7. sz. 5371/93. DII. 33. 35. l. 1062/93. M. IV. 205. l. 170/95. DIII. 2. 124. l.

2. Ha a szerződés részben való teljesítése következtében, a foglaló részben visszaadatott (betudatott) is, megmaradt része továbbra is megtartja *foglaló*-természetét. C. 938/90. J. Sz. 4. 22. l.

277. §. Egyéb megállapodás vagy eltérő kereskedelmi szokás hiányában az, kinek vétkessége miatt a szerződés nem teljesíthető, az adott foglalót elveszti, a kapott foglalót pedig kétszeresen visszatéríteni tartozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A szerződésszegő e mellett a másik félnek mindkét esetben a foglaló összegét meghaladó kárt is megtéríteni köteles.

1. Vétkességnek tekintendő a vevőnek már az a kijelentése is, hogy az árút csak az eredeti megállapodástól eltérő, az eladóra terhesebb feltételek mellett veszi át. C. 1154/86. DII. 17. 166. l.

Nem követelhető a foglaló mindkét fél vétkessége esetében. L. J. 62968/76. DI. 17. 70. l. C. 841/85. P. T. 11. 19. l.

2. A foglaló erejéig kár nem itélhető meg, mert tényleg nem merült fel. C. 1154/86. DII. 17. 166. l. A foglaló tehát, ha van kár, annak egyenlegeként fogható fel. L. J. 397/78. DI. 21. 40. l. C. 621/82. DII. 4. 250. l. De a foglaló a kár létezése és igazolása nélkül is követelhető. C. 130/84. DII. 9. 291. l.

Ha a foglalót meghaladó kár megtérítése követeltetik, a foglaló kétszerese külön nem itélhető meg. L. J. 701/78. DI. 21. 60. l.

A foglaló mellett a kötbér megitélhető. L. J. 12129/77. DI. 18. 21. l.

3. Ha a szerződéshez hű fél az adott foglaló kétszeresét követeli, vagy pedig megtartja a kapott foglalót, ezután kamatot nem követelhet. L. J. 8735/76. DI. 16. 100. l. C. 1736/86. 2836/85. P. T. 12. 13. l. Az adott foglaló egyszerű visszakövetelése esetében azonban kamat is követelhető. L. J. 2299/81. DI. 28. 48. l.

4. Ha a visszaküldött foglalót a másik fél fentartás nélkül elfogadja, nem áll jogában utóbb annak kétszeresét követelni (e jogától elállottnak tekintendő). C. 4036/83. DII. 6. 255. l. 10.739/92. DII. 34. 132. l.

278. §. Ha valamelyik fél a szerződés megkötésekor bánatpénzt adott, vagy ilyet igért, — ez a szerződéstől visszaléphet, a mennyiben annak teljesítését meg nem kezdette, vagy a másik fél részéről az egészben vagy részben történt teljesítést el nem fogadta.

A visszalépő a kikötött bánatpénzt megfizetni tartozik, az adott bánatpénzt pedig elveszti.

1. A bánatpénz kikötése csak annak a félnek ad választási jogot, a ki azt adta vagy igérte, de nem a másik félnek. L. J. 6719/78. DI. 21. 102. l. C. 1601/90. Ü. L. 91. 25. sz.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Bánatpénz után kamat nem követelhető. C. 8129/85. DII. 12. 152. l. 3243/96. DIII. 7. 140. l.

279. §. Ha a szerződés teljesíttetik, a bánatpénz visszaadatik, illetőleg a teljesítőnek beszámíttatik. Visszaadandó a bánatpénz az esetben is, ha a szerződés a felek megállapodása vagy más ok következtében megszünik.

280. §. Kereskedelmi ügyletek a felén tuli sérelem miatt meg nem támadhatók.

A részletügylet azonban a vevő, illetőleg jogutódja által megtámadható, ha az értékpapir oly árban adatott el, a mely az ügylet megkötésekor jegyzett árfolyamot és annak a részletügylet tartama szerint számítandó évi 15%-át meghaladja. 1883. XXXI. t.-cz. 8. §.

Ez a 15% a teljes árfolyam, nem pedig a fizetendő részletek levonása következtében időről-időre fenmaradó hátralék után számítandó C. 793/87. P. T. 15. 121. l. 585/98. DIII. 13. 174. l.

281. §. A törvényi és a késedelmi kamatok kereskedelmi ügyekben a töke hat százalékát teszik évenkint.

Minden oly esetben, midőn a jelen törvény kamatfizetési kötelezettséget állapit meg, évenként 6% kamat számítható.

Ezt az intézkedést 1895. julius 1-ével hatályon kivül helyezte az 1895. XXXVI. t.-cz. 1. §-a, a mely szerint a kikötés nélkül járó (törvényes vagy késedelmi) kamat 5%-ot tesz ki.

Ha azonban a szerződéses kamat 5%-nál magasabb összegben köttetett, ez, a felek más megállapodásának hiányában, az adós késedelme esetében tovább folyik. 1895. XXXVI. t.-cz. 1. §.

282. §. Kinek oly ügyletből, mely az ő részéről kereskedelmi ügyletnek tekintendő, lejárt követelése van, a lejárat napjától, fizetési határnap hiányában pedig a megintés napjától, hamatot követelhet.

A számla megküldése magában véve megintésnek nem tekinthető.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

283. §. Kereskedők, kölcsönös kereskedelmi ügyleteikből eredő követeléseik után a lejárattól előleges kikötés vagy megintés nélkül is követelhetnek kamatokat.

1. A megintés per útján is történhetik. Ez esetben a kamatok a kereset beadásától számíthatók. C. 480/95. DIII. 2. 96. l. kártérítési követelésnél is. C. 1139/98. Jogt. K. 98. 8. sz. m.

2. Adásvételnél, ha az eladás nem hitelre történt, a késedelmi kamat az árú átadásától követelhető, mert a 345. §. szerint ez a lejárat. C. 910/90. J. Sz. 5. 398. l. 870/91. P. T. 24. 52. l. 5502/95. P. T. 32. 144. l.

A számlán kitett fizetési határidö a kikötött lejárattal egyenlő. C. 125/98. DIII. 11. 206. l.

3. Birói gyakorlatunk ugyanezen szabályokat alkalmazza a polgári ügyekben is. C. 9749/88. DII. 22. 130. l. 9049/93. DII. 38. 22. l.

284. §. A kereskedő, ki üzleti körében más kereskedő vagy nemkereskedő részére ügyleteket végez, vagy szolgálatokat teljesít, ezekért előleges kikötés nélkül is, a helybeli szokásnak megfelelő díjt, s a mennyiben valamely dolog megőrzése forog kérdésben, a raktári díjt is követelheti.

Az adott kölcsönök és előlegek, nemkülönben a tett kiadások után a kereskedő a teljesítés, illetőleg a történt kiadás napjától kamatot számíthat.

1. Ily szolgálat pl. a csomagolás. L. J. 420/81. DI. 28. 86. l.

2. E §. intézkedésének hasonszerü kiterjesztése alapján az adásvételi ügyletnél az egyik fél által a másiknak kölcsön adott zsákokért kikötés nélkül is követelhető kölcsöndíj. C. 156/91. DII. 30. 320. l., ellenk. C. 621/82. DII. 4. 250. l. 812/84. DII. 11. 156. l. B. T. 2589/81. DI. 28. 263. l. (Ily értelmü kereskedelmi szokást vélnek megállapíthatni. C. 136/84. M. Ig. D. 1. 142. l. 1030/85. P. T. 12. 34. l.)

Hasonlóan a kereskedő az általa kölcsön adott gép után használati bérösszeget követelhet. C. 1149/96. DIII. 6. 276. l.

3. E §-nak a kamatokra vonatkozó intézkedése nem terjeszthető ki a vételárkövetelésre: az után a kamat csak a lejárat, illetve a keresetindítás napjától követelhető. C. 480/95. DIII. 2. 96. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

285. §. Ha a kereskedő más kereskedővel vagy nemkereskedővel folyószámlán alapuló összeköttetésben áll, az, kinek a számadás lezárásakor fenmaradó követelése van, ettől, habár abban kamatok is foglaltatnak, a lezárás napjától kamatokat igényelhet.

A számadás lezárása, egyéb megállapodás vagy szokás hiányában, minden üzleti év végével történik.

1. Nem állunk folyószámla viszonynyal szemben vételártartozás fokozatos törlesztése esetében. C. 870/92. DII. 33. 322. l.

2. A folyószámlába beállított váltó, ha a számla nem záratott le, s az egyenleg nem ismertetett el, külön perelhető. C. 530/94. P. T. 30. 133. l.

3. Folyószámlai viszonyon kívül a kamatok kamatja csak kikötés alapján, vagy pedig a kereset beadása napjától számítható. 1868. XXXI. t.-cz. 4. §. C. 7289/95. DIII. 3. 223. l.

286. §. Az 1868: XXXI. t.-cz. 1. §-ának azon intézkedése, mely szerint a kamatláb csak irásbeli kikötés mellett nem esik korlátozás alá, kereskedelmi ügyletekre alkalmazást nem nyer.

A hátralékos kamatok kereskedelmi ügyletekben akkor is követelhetők, ha azok a tőke összegét meghaladják.

1. E §. módosítást szenvedett az 1877: VIII. t.-cz. által, mely szerint 8%-nál magasabb kamat közjegyzői okiratban nem köthető ki, a biró által meg nem állapítható, telekkönyvi előjegyzés vagy bekebelezés által nem biztosítható. 1877. VIII. t.-cz. 1., 3. és 4. §§. Az ezt meghaladó kamat tovább sem biztosítási, sem kielégítési végrehajtás tárgya nem lehet. 1883. XXV. t.-cz. 21. §.

Ezzel a 8%-nál magasabb kamat kikötése nem mondatott érvénytelennek, s az, ha önként megfizettetett, vissza nem követelhető. 1877. VIII. t.-cz. 5. §. 1. bek. és pedig beszámítás útján sem. L. J. 12887/77. DI. 17. 92. l. C. 24. sz. polg. teljes ülési döntvény.

A kamatot előre félévnél hosszabb időre nem szabad levonni; 8%-ot meghaladó kamatot pedig egyáltalában nem szabad levonni, ellen-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kező esetben az a tőkéből levonottnak tekintendő. 1877. VIII. t.-cz. 5. §. 1. és 2. bek.

Nem terjednek ki ezen korlátok a váltóügyletekből, továbbá a bejegyzett kereskedők kölcsönös kereskedelmi ügyleteiből eredő követelésekre. 1877. VIII. t.-cz. 9. §. Az osztrák-magyar banknak alapszab. 57. cz.-e privilegiumot biztosít.

A 8%-nál nagyobb kamat kikötése esetleg az uzsora vétségét állapíthatja meg, ld. erről az 1883. XXV. t.-cz.-t.

2. Az 1883. XXV. t.-cz. 19. §-a szerint a kamatok három év alatt évülnek el azon év végétől számítva, a melyben azok követelhetők voltak. Ezen szabály alól maga a törvény kiveszi a pénzintézeteknél elhelyezett betéteket. A birói gyakorlat szerint pedig C. 65. sz. polg. döntvény DIII. 10. 264. l., ez az intézkedés egyáltalában csak kölcsön, vagy más hitelezési ügyletből eredő szerződési kamatokra vonatkozik.

287. §. A számadás — számla vagy folyószámla — elismerése a tévedés vagy csalás igazolhatását ki nem zárja.

1. A számla elismerése önmagában véve kötelező, s kötelezvényben elegendő jogczím. C. 65/85. DII. 10. 199. l. 6767/85. DII. 12. 70. l. 9374/84. 7033/87. 466/98. DIII. 11. 132. l.

Az elismerésnek (elfogadásnak) nem kell kifejezettnek lenni, s eléggé kitünik pl. abból, hogy a számlát átvevő fél arra kifogás nélkül részletfizetést eszközöl. C. 3680/86. DII. 16. 71. l.

Nem teszi azonban az elismerés perelhetővé az oly követelést, a melytől a törvény az oltalmát megvonta. C. 204/96. DIII. 7. 16. l. *Szegedi T.* 6/99. DIII. 15. 325. l.

2. Külön megállapodás nélkül az elismerés nem szünteti az alapul szolgáló jogviszonyt (nincs novatorius hatása), a felek tehát szabadon választhatnak a két kereset között. C. 573/98. DIII. 14. 270. l.

3. Az elismerés akkor is megtámadható, ha a számla már kiegyenlíttetett. L. J. 156/84. DI. 27. 96. l.

A tévedés, illetve csalás bizonyítása az elismerést megtámadó (a fizetést visszakövetelő) felet terheli. C. 569/82. DII. 3. 279. l. 1331/82 DII. 3. 154. l. 248/90. J. Sz. 3. 495. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

288. §. A megbizás érvényességéhez meghatározott alak nem kivántatik, s a megbizott jogkörére nézve a felek kifejezett akarata, ilyennek hiányában pedig a szokás s az ügylet természete szolgál irányadóul.

289. §. Az ajánlat, a megbizás vagy meghatalmazás, mely a kereskedelmi üzlet körében kereskedőtől ered, ennek halálával visszavontnak nem tekinthető, kivéve ha az ellenkező szándék az illetőnek saját nyilatkozatából, vagy a fenforgó körülményekből kitünik.

290. §. Kereskedelmi ügyletekre vonatkozó meghatalmazásnál, a meghatalmazó és meghatalmazott, továbbá az utóbbi és harmadik személyek közti jogviszonyra nézve a jelen törvény I. rész, ötödik czimében foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

Ha valaki az általa megkötött ügylet alapján pereltetik, tagadásával szemben felperes kötelessége annak a bizonyítása, hogy alperes az ügyletet saját nevében kötötte, alperes ezzel szemben ellenbizonyítással élhet. C. 4233/90. DII. 25. 157. l. 282/90. DII. 27. 224. l. 5532/95. O. T. 32. 144. l. ellenk. C. 910/83. DII. 9. 28. l.

291. §. Kereskedelmi utalványoknak tekintetnek:

1. a rendeletre szóló és

2. a kereskedők által kibocsátott vagy elfogadott irásbeli utalványok.

Az ily utalványok tárgyai pénzen kívül, értékpapirok és más helyettesíthető dolgok is lehetnek, s azok érvényességéhez sem a kötelezettség jogczimének felemlítése, sem az érték elismerése nem szükséges.

1. Az utalvány kereskedelmi minőségéhez elegendő, ha csak a kibocsátó, illetve csak az elfogadó (utalványozott) kereskedő, s nem szükséges, hogy mind a kettő kereskedő legyen. C. 533/88. DII. 21, 307. l. ellenk. C. 28/88. DII. 20. 165. l.

2. Az utalvány érvényét nem érinti a fizetési hely vagy idő kitéte-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lének hiánya ebben az esetben a 322., ill. a 327. § alkalmazandó. C. 533/88. DH, 21. 307. l. 398/97. DHI. 8. 252. l.

3. Az utalvány levélbe is foglalható. C. 1097/85. DH. 12. 88. l.

292. §. Az utalványozott a reá intézett utalvány elfogadása által az utalványos, illetőleg ennek jogutóda iránt arra kötelezi magát, hogy az utalványban foglalt meghagyást teljesítendi.

Érvényes elfogadásnak tekintetik, ha az utalványozott nevét, vagy czégét az utalvány előlapjára vezeti.

1. Ha az utalvány lát után bizonyos időre szól, a lejárat megállapítása végett ugyanúgy be kell mutatni, mint a váltót. C. 650/86. P. T. 13. 10. l.

2. Az utalványozottat határozott elfogadási nyilatkozat nélkül az utalvány alapján nem terheli felelősség. C. 93/94. DH. 38. 191. l.

Ez a nyilatkozat külön okiratra is vezethető. C. 1097/85. DH. 12. 88. l.

A névaláírás alatt a vezetéknév aláírása értendő, a keresztnév aláírása nem szükséges. C. 533/88. DH. 21. 307. l.

3. Az utalványos az utalvány alapján (engedmény nélkül) nem érvényesítheti az utalványozónak az utalványozott ellen fennálló s az utalványozás alapjául szolgáló követelését. L. J. 6452/78. DI. 22. 72. l.

Az utalvány visszavonása csak az elfogadás előtt hatályos: ha ez után történt, az elfogadó fedezeti igényét a visszavonás ellenére is érvényesíthető. C. 1097/85. DH. 12. 88. l.

293. §. Az utalvány sem az utalványozó, sem az utalványos, sem végre az utalványozott halálával meg nem szünik, feltéve, hogy ennek ellenkezője magán az utalványon ki nem köttetett.

294. §. A pénzfizetés, vagy helyettesíthető dolgok, vagy értékpapirok szállítása iránt viszteher kikötése nélkül kiállított utalványok és kötelezőjegyek, ha rendeletre szólnak, hátirattal is átruházhatók. A hátirat akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti az okirat hátlapjára (üres hátirat).

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A kötelezőjegyek pénz, helyettesíthető ingók vagy értékpapirok bizonyos mennyiségének szállítása iránt kiállított, egyenes fizetési igéretet tartalmazó papirok. (Bon, érvény : C. 721/84. DII. 10. 145 l. 87/85. DII. 13. 12. l.) S. 27175/80. DI. 24. 65. l. B. T. 5742/83. Ü. L. 87. 51. sz.

A kötelezőjegy bemutatóra is szólhat. C. 28/88. DII. 20. 165. l.

A kötelezőjegyben kitehető a jogczim. C. 721/84. DII. 10. 145. l. 87/85. DII. 13. 12. l., sőt az is lehetséges, hogy korlátolt törlesztési alapra bocsáttatik ki, pl. C. 27/97. DIII. 8. 197. l. (a részvénytársaság tiszta nyereségének meghatározott részére); de viszont a jogczim kitétele még a nem forgatható kötelezőjegynél sem szükséges s hiánya annak érvényét nem érinti. C. 1185/89. DII. 23. 114. l. 485/91. DII. 32. 45. l. 811/94. Ü. L. 94. 39. sz. ellenk. L. J. 200/81. DI. 27. 195. l.

A kötelezőjegyekre, az utalványokkal hasonszerü elbánás következtében. B. T. 115/82. DII. 1. 315. l., a váltó és pedig a saját váltó szabályai alkalmazandók. C. 936/94. DIII. 2. 5. l. 268/97. DIII. 10. 92. l.

2. A hátirat érvényességének nem feltétele, hogy a papir hátán álljon. B. T. 3699/78. DI. 18. 261. l. C. 975/95. DIII. 2. 126. l.

3. A törvény a forgatmány megengedésével nem zárta el annak a lehetőségét, hogy a forgatható utalvány (vagy más értékpapir) engedmény útján átruháztassék. L. J. 89/77. DI. 17. 158. l.

295. §. Hasonló módon ruházhatók át a tengeri hajósok elismervényei, a fuvarozók rakjegyei, továbbá a hajókölcsönlevelek és a biztosítási kötvények, a mennyiben rendeletre lettek kiállítva.

Más papirok, mint az e §-ban említettek, továbbá a névre szóló részvény (173. §.), és a közraktári jegy (441. §.), nem ruházhatók forgatmánynyal át. Az ekként nem forgatható papirra vezetett hátirat engedménynek tekintendő. C. 316/84. DII. 9. 306. l.

296. §. A megelőző két §-ban érintett okmányok átruházásával az azokon alapuló jogok a forgatmányosra mennek át.

Az adós egyedül a nyugtatványozott papir kiadása mellett tartozik kötelezettségét teljesíteni.

Az adós csak oly kifogásokkal élhet, melyek magán

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az okiraton, vagy a közte s az okirat birtokosa közt fenforgó viszonyon alapulnak.

Ha az okirat jogczimet tartalmaz, a jogczimre vonatkozó kifogás az okiraton alapulónak tekintendö s így bármely forgatmányos ellen felhozható. C. 87/85. DH. 13. 12. l.

297. §. A háirat útján átruházható papiroknál a forgatmányos birtokosi minőségét a hátiratok összefüggő és egész ő hozzá lenyúló lánczolata által köteles igazolni.

A kitörült hátiratok a birtokosi minőség megbirálásánál mint nem létezők tekintetnek.

A fizető a hátiratok valódiságát megvizsgálni nem tartozik.

298. §. A váltótörvénynek a fizetés végetti bemutatásra, a fizetésre, az óvásra, az előzők értesítésére, a fizetési viszkeresetre, az elévülésre s a megsemmisitésre vonatkozó határozatai a kereskedelmi utalványokra is alkalmazást nyernek.

Az utalványnak egy különös fajtája, s igy a reá vonatkozó szabályok alatt áll a cheque. — A hamis cheque veszélyét a letéteményes (az utalványozott, a bankár) viseli, ha a cheque-ürlap tulajdonosát (a letevőt) vétkesség nem terheli, de ez a felelösség kizárható. B. T. 44/97. DIII. 10. 353. l.

299. §. Azon árúk vagy egyéb ingóságok, melyeket a kereskedő üzleti körében elárusított és átadott, az esetben is a jóhiszemü vevö tulajdonába mennek át, ha az eladó tulajdonos nem volt. A korábban szerzett tulajdon megszünik; megszünik továbbá a korábban szerzett zálog és más dologi jog is, ha a vevő az elárusitás alkalmával arról tudomással nem birt.

Ha a kereskedő üzleti körében árukat vagy egyéb ingóságokat elzálogosított és átadott, e tárgyakra a korábban szerzett tulajdon, zálog vagy dologi jogot a jóhiszemü zá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

logbirtokos vagy ennek utódai hátrányára érvényesíteni nem lehet.

A bizományost, szállítmányozót és fuvarozót illető törvényi zálogjog hatályára nézve a szerződési zálogjoggal egyenlő.

1. E §. csak egyes ingók elárusításának s átadásának esetére vonatkozik, nem pedig az egész üzlet átruházásának esetére. B. T. 1586/81. DI. 28. 262. l.

2. A jóhiszemü vevő, ill. zálogbirtokos ellen a korábbi birói zálogjogot sem lehet érvényesíteni. C. 5738/87. DII. 18. 271. l.

300. §. Az előbbeni §. határozatai a bemutatóra szóló és a forgatható papiroknál az esetben is alkalmazást nyernek, ha azok eladása vagy elzálogosítása nemkereskedő részéről történik.

1. Bemutatóra szóló papir nemcsak az, a melynél a teljesítési igéret kifejezetten a papir birlalója javára tétetett, hanem az is, amelyben a hitelezőről említés egyáltalában nem tétetett. C. 995/84. DII. 12. 136. l. 296/85. DII. 12. 297. l., továbbá az is, a melyben a hitelező meg van ugyan nevezve, de e mellett hitelezőnek vagylagosan a papir birtokosa is ki van jelölve. C. 5678/87. DII. 20. 47. l.

2. A bemutatóra szóló papirnál a hitelező a mindenkori birtokos, a nélkül, hogy az adós más igazolást követelhetne. C. 981/92. DII. 34. 50. l. A hitelező ellen csak azokat a kifogásokat teheti meg, a melyek vagy a papiron vagy a közte és az okirat birtokosa között fennálló viszonyon alapulnak. C. 995/84. DII. 12. 136. l. 296/85. DII. 12. 197. l.

3. A bemutatóra szóló vagy forgatható értékpapir kiállítója a papir alapján akkor is kötelezve van, ha az akaratán kivül került a forgalomba, pl. elveszés, lopás vagy sikkasztás esetében. C. 995/84. DII. 12. 136. l. 296/85. DII. 12. 297. l. 2149/84. M. IV. 122. l.

4. Forgatható papirnál e §. alkalmazásának előfeltétele a hátiratok összefüggő lánczolata: a puszta átadás tehát nem elegendő. C. 9461/89. M. Jg. D. 6. 120. l.

5. A takarékpénztári betéti könyvecskék akkor sem bemutatóra szóló papirok, ha a betét fentartás nélkül van elhelyezve. Ilyenkor a takarékpénztárnak jogában áll a betétet a könyvecske bemutatójának

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kifizetni, de erre nincs kötelezve, s jogában áll szabályszerü igazolást követelni (igazolási papir: Legitimationspapier). C. 357/84. M. IV. 223. l. 210/93. DII. 35. 275. l. 1387/93. DII. 38. 52. l. 1499/95. DIII. 4. 136. l. 22. 146/95. T. É. 95. 11. sz. 3222/900. Jogt. K. 900. 51. sz. m. ellenk. 5678/87. DII. 20. 47. l. 853/92. DII. 34. 177. l.

A takarékpénztári betétkönyvecskékre tehát sem a 299., sem a jelen §. intézkedései nem alkalmazhatók. C. 4440/82. DII. 1. 132. l. 1387/93. Jogt. K. 94. 3. sz.

A takpt. betétkönyvecske jogczimet tartalmaz és igy alapján a zálogjog előjegyzése elrendelhető. C. 2439/95. DIII. 2. 51. l.

301. §. Ingóságoknál, bemutatóra szóló és oly papiroknál, melyek hátirat útján átruházhatók, továbbá a kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogszerződés érvényességére, ha az kereskedelmi ügylet tekintetében keletkezik, a felek egyszerű megállapodása mellett egyedül a következő §§-okban megállapított feltételek szükségesek.

302. §. Ingóságoknál elegendő, ha a kézi zálog a hitelezőnek, vagy az ő részére egy harmadiknak átadatik.

Tényleges átadás szükséges, az úgynevezett constitutum possessorium nem elegendő. C. 260/85. DII. 11. 223. l. B. T. 3615/78. DI. 18. 261. l.

303. §. Bemutatóra szóló papiroknál a zálogjog azok tényleges átadásával, oly papiroknál pedig, melyek hátirat útján átruházhatók, az által szereztetik meg, ha a papir hátirattal ellátva a hitelezőnek, vagy helyette egy harmadiknak tényleg átadatik.

A tényleges birtokbavétel ezen papirok tekintetében a végrehajtási zálogjog megszerzéséhez is szükséges. 1881. LX. t.-cz. 80. §. C. 849/81. DII. 1. 194. l. 1360/89. DII. 27. 5. l.

304. §. Kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogjog megszereztetik, ha az elzálogositási nyilatkozattal ellátott könyvkivonat a hitelezőnek átadatik, s

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

maga az elzálogosítás a kereskedelmi könyvben, a zálogba adott követelésnél, följegyeztetik.

A végrehajtási zálogjogra l. az 1881. LX. t.-cz. 81. §.

305. §. Ha a kézi zálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére irásbeli szerződés mellett adatott, s az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll magát a zálogtárgyakból kielégíteni a nélkül, hogy az adós ellen előbb keresetet indítani tartoznék.

E végből a hitelező a szükséges okmányok bemutatása mellett saját illetékes törvényszékéhez folyamodik, mely az adós meghallgatása nélkül az elzálogosított tárgyak vagy azok egy részének a hitelező veszélyére és költségein leendő eladatását elrendeli.

A hitelező az adóst, a mennyiben ez lehetséges, úgy az eladás elrendeléséről, mint annak megtörténtéről azonnal értesíteni s a vételár feleslegét átadni köteles. Ha a hitelező az értesítést elmulasztja, kártérítéssel tartozik.

1. Ha a zálogszerződés csak szóval köttetett, per útján érvényesítendő. C. 1510/96. DIII. 7. 250. l.

2. Illetékes az árverés elrendelésére a ker. elj. 10. §-ának helyes értelmezése alapján a járásbiróság. Az elrendelés végzésben történik, a mely ellen a ker. elj. 37. §-a értelmében előterjesztésnek és felfolyamodásnak van helye. A másodbiróság végzése ellen, a mennyiben nem helybenhagyó, további felfolyamodásnak van helye. Ker. elj. 43. §. h. p.

Az árverés az 1881. LX. t.-cz. 115. §-a szerint eszközlendő.

3. Nem terheli a hitelezőt az értesítés kötelezettsége, ha a zálogjegy nem szól névre. B. T. 2628/81. M. IV. 234. l.

4. A szabálytalan eljárás kártérítésre kötelez. C. 1098/83. DII. 9. 234. l. 195/92. M. IV. 234. l. A kár nagysága az eladás időpontja szerint állapitandó meg: igy pl. a szabálytalanul eladott sorsjegyre utóbb esett főnyereményt a záloghitelező nem köteles megtéríteni. C. 1510/96. DIII. 7. 250. l.

5. Ha a zálog tárgya követelés, a zálogjog a követelésnek a hite-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lezőre való átruházása vagy behajtása útján is érvényesíthető, l. 1881. LX. t.-cz. 122.—129. §§.

6. A kézi zálogkölcsön-intézetek tekintetében ld. az 1881. XIV. t.-cz.-et.

306. §. Ha a kézi zálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére adatik, s a felek irásbelileg abban állapodtak meg, hogy a hitelező magát a zálogból birói közbenjárás nélkül kielégítheti, ez esetben, ha az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll a zálogot nyilvánosan eladni; szabadságában áll ez esetben a zálogtárgyakat, ha azok tőzsdei árfolyammal birnak, hiteles személy által a folyó árban magánúton is eladatni. A megtörtént eladásról, a mennyiben ez lehetséges, az adóst különbeni kártérítés mellett azonnal értesíteni, egyúttal a vételár feleslegét ennek átadni tartozik.

Hiteles személynek tekintendő a közigazgatási hatóság kiküldöttje, pl. a községi elöljáró. C. 622/84. DII. 12. 172. l. 1537/95. DIII. 4. 97. l. továbbá a közjegyző.

307. §. Oly esetben, midőn az adós csőd alá kerül, a hitelező az eladásról az előbbeni két §. értelmében a csődtömeget tartozik értesíteni, s a vételár feleslegét ennek köteles átadni.

A zálogjognak a csődben való érvényesítéséről a csődtörvény 1881. XVII. t.-cz. 115. 152. 173—175. §§. intézkednek. Ezek szerint a záloghitelező csőd esetén is önállóan jár el, de a tömeggondnok felhívására köteles a zálogjogot neki bejelenteni, s a zálogtárgyat megbecsülés végett felmutatni. A tömeggondnok továbbá a zálogtárgyak birói elárverezését kérheti, s a hitelező, a mennyiben az árverés elrendeléséről annak napját 15 nappal megelőzőleg értesíttetett, köteles a zálogtárgyakat elárverezés végett, külön kielégítési jogának épségben hagyása mellett, a birói kiküldöttnek kiadni.

308. §. A biztosított követelés átruházásával a zálog-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jog akkor tekintetik átruházottnak, ha maga a kézizálog is átadatik.

309. §. A hitelező kereskedelmi ügyletekből eredő és lejárt követelései tekintetében, megtartási joggal élhet adósának azon pénzeire, ingóságaira és értékpapirjaira, melyek ennek akaratával tényleges birtokába vagy rendelkezése alá kerülnek. E jog nem gyakorolható, ha a tárgyak akár az adós, akár egy harmadik által az átadás előtt, vagy az átadás alkalmával meghatározott rendelkezés végett kerülnek a hitelező birtokába.

Kereskedők egymás közt, kölcsönös kereskedelmi ügyletekből eredő, le nem járt követeléseik tekintetében is megtartási joggal élhetnek: ha az adós csőd alá kerül vagy csak fizetéseit szüntette meg, vagy ha az ellene vezetett birói végrehajtás siker nélkül maradt. Ez esetekben az adós utasítása, vagy a határozott rendelkezés tekintetében elvállalt kötelezettség a megtartási jog gyakorlását ki nem zárja, ha az érintett ténykörülmények a tárgyak átadása után következtek be, vagy ha a hitelező azokról a tárgyak átvétele után értesült.

1. A megtartási jog nem dologi jog s így nem egyenlő erejü a zálogjoggal: ez csak a megtartási kereset folytán hozott, s az eladást elrendelő birói iléletről tehető fel. C. 2401/98. DIII. 11. 301. l., ellenk. S. 20965/79. DI. 24. 68. l.

2. A megtartási jogot nemcsak az eredeti hitelező, hanem az engedményes (forgatmányos) is gyakorolhatja. L. J. 149/78. DI. 20. 35. l. Csöd esetén, a csödtörv. 39. §-nak korlátai a megtartásra is kiterjednek. ld. B. T. 2646/78. is DI. 28. 264. l.

3. Megrendelések nem teljesítésére alapított kárkövetelés nem tekinthető oly lejárt követelésnek, a mely alapján megtartási jog volna gyakorolható. L. J. 151/79. DI. 23. 40. l.

4. Megtartási jog csak az adós tulajdonát képező tárgyakon gyakorolható; nem gyakorolható tehát pl. az adós adósának tulajdonán L. J. 149/78. DI. 20. 35. l.; valamint az eladó által a vevő részére való átadás

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

czéljából beküldött dologra a vevő ellen fennálló követelés alapján. C. 344/85. P. T. 11. 42. l.

Pénz alatt, a pénz mint dolog értendő és így, ha az adósnak hitelezője ellen pénzkövetelése van, nem élhet megtartással, hanem csak beszámítással. B. T. 5705/77. DI. 28. 264. l. C. 853/92. DII. 34. 177. l. 1052/98. DIII. 12. 239. l. K. V. T. 719/96. Ü. L. 97. 5. sz.

A kiadói jog nem ingóság, s így rajta megtartási jog nem gyakorolható. C. 260/82. DII. 2. 154. l.

Oly értékpapiroknak, a melyek a megtartásnak tárgyai lehetnek, tekintendők egyebek között a váltók is. C. 727/82. DII. 7. 31. l., valamint a takarékpénztári betétkönyvecskék C. 357/84. Ü. L. 84. 37. sz.

5. Az építési vállalkozó által az építtető telkére szállított építési anyagok nem tekinthetök az építtető birtokában s rendelkezése alatt levőknek. L. J. 878/78. DI. 20. 45. l. Nem gyakorolható továbbá a megtartási jog azon dolgokon, a melyek átadattak ugyan a hitelezőnek, de azután az adós birlalatában hagyattak. C. 5/99. DIII. 14. 246. l.

Gyakorolható ellenben a megtartási jog azokon a dolgokon is, a melyek zálogszerződés alapján kerültek a hitelezőhöz. C. 260/82. DII. 2. 154. l. 860/84. P. T. 10. 26. l. 1329/86. M. Ig. D. 6. 103. l. B. T. 5195/81. M. IV. 237. l.

Oly határozott rendelkezésnek, a mely a megtartási jog gyakorlását kizárja, tekintendő pl. az az utasítás, hogy a hitelező a birtokába került ruhát valakinek tisztítás végett átadja. C. 859/89. J. Sz. 2. 158. l.

6. A fizetésbeszüntetés a körülményekből levont következtetés útján állapítandó meg. C. 6253/87. DII. 20. 137. l. Megállapítható pl. abból, hogy az adós maga kijelentette fizetésképtelenségét. B. T. 6440/85. Ü. L. 86. 3. sz. 2357/93. DII. 36. 362. l., hogy az adós ellen több rendbeli, tetemes összegü (bár bizt.) végrehajtás vezettetett C. 2/83. DII. 4. 227. l. 389/87. J. 87. 138. l. 1071/91. P. T. 22. 26. l. 48/99. DIII. 15. 155 l. hogy az ellene vezetett (bár bizt.) végrehajtás alkalmával összes árui lefoglaltattak s a bolt bezáratott, C. 4019/91. DII. 32. 14. l., hogy az adós kereskedő a végrehajtás elkerülése czéljából nagyobb mennyiségü árút fizetés gyanánt ad. C. 4954/90. P. T. 22. 28. l.

310. §. A hitelező, kit az előbbeni §. értelmében meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tartási jog illet, köteles annak gyakorlásáról az adóst azonnal értesíteni.

A mennyiben az adós más úton kellő idő alatt fedezetet nem ad, jogában áll a hitelezőnek az adós ellen elrendelt csőd esetében is saját illetékes törvényszékénél a megtartott tárgyak eladását kereset utján követelni s magát a vételárból minden más hitelezőt megelőzőleg kielégíteni. A netaláni felesleget az adósnak, illetőleg csődtömegének átadni tartozik.

1. Az értesítés elmulasztása kártérítésre kötelez. C. 727/82. DII. 4. 31. l. 1329/86. M. Ig. D. 6. 103. l.

2. A keresetre illetékes: a törvényszék, mint kereskedelmi bíróság keresk. elj. 6. §. 10. p. és 7. §.

A kereset arra irányúl, hogy az adós a megtartott tárgyak eladásának türésére köteleztessék, ezzel a követelés megitélésének kérelme egybekapcsolható, anélkül, hogy ez az egybekapcsolás szükséges volna. S. 20965/79. DI. 24. 68. l. C. 222/94. DII. 38. 301. l., ellenk. B. T. 358/80. DI. 28. 262. l.

3. A csőd a hitelező kielégítésének nem áll útjában; a kereset a rendes bíróság előtt indítható meg (nem kell a csődbirósághoz fordulni), de a tömeggondnok ellen intézendő. Csődt. 57. 152. §§. A tömeggondnoknak a csődt. 175. §-n alapuló elárverezési joga a megtartási jog gyakorlása esetében is fennáll.

4. Ha a megtartott dolgokat (az adós tartozása fejében) lefoglalják, a megtartási jog nem ad elsőbbséget a végrehajtási zálogjoggal szemben. B. T. 2999/81. DII. 1. 205. l. 1736/81. DI. 28. 262. l. C. 1065/98. P. T. 36. 86. l.

A megtartási jog érvényesítésének módja ily esetben nem az igényper, hanem az elsőbbségi bejelentés. C. 267/96. DIII. 7. 161. l.

HARMADIK FEJEZET.

A kereskedelmi ügyletek megkötése.

311. §. A kereskedelmi ügyletek érvényességéhez a jelen törvényben kijelölt eseteket kivéve, azok irásba foglalása vagy egyéb alakszerüségek nem szükségesek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A törvényben felsorolt eseteken kivül, irás szükséges a részletügyletnél is. 1883. XXXI. t.-cz. 5. 6. §§.

312. §. Ha valamely ügylethez a jelen törvénynél fogva bizonyos alak kivántatik, vagy ha a felek az ügylet érvényességét bizonyos alaktól tették függővé, az ügylet megkötöttnek csak akkor tekintetik, ha a meghatározott alakban létesül.

1. Ha a felek irásbeli szerződésben állapodtak meg, anélkül, hogy azt kifejezetten megállapodásuk érvényessége előfeltételének tüzték volna ki, azt kell feltételezni, hogy az irás csak a könnyebb bizonyítás czéljából tüzetett ki, de a szerződés már a szóbeli megállapodással létrejött C. 2456/82. DII. 3. 246. l. 355/97. DIII. 7. 304. l. 1699/96. DIII. 8. 4. l. 578/98. DIII. 14. 294. l. ellenk. L. J. 9236/76. DI. 17. 42. l. 2714/77. DI. 18. 57. l.

2. Ha az ügylethez szükséges alakszerüség nem jött létre, a szerződés nem tekinthető megkötöttnek, még akkor sem, ha az egyik fél a másiknak biztosítékot (nem foglalót) adott. L. J. 2714/77. DI. 18. 57., vagy a teljesítés már megkezdetett, pl. a vételár egészben vagy részben lefizettetett. L. J. 9236/76. DI. 17. 42. l. C. 1764/94. DIII. 5. 167. l.

3. Az okirattal egyidejüleg létrejött s vele ellenkező szóbeli megállapodások figyelembe nem vehetők. L. J. 9200/74. DI. 13. 38. sz. C. 7593/83. P. T. 9. 9. l. 8721/90. DII. 26. 237. l. 17/99. DIII. 14. 330. l., ellenk. L. J. 614/81. DI. 28. 231 l. C. 500/84. DII. 11. 323. l.

Figyelembe veendők azonban a szerződést kiegészítő s így azzal nem ellenkező megállapodások. L. J. 3535/75. DI. 17. 159. l. C. 841/82. DII. 4. 24. l. 764/96. DIII. 6. 34. l. 436/98. DIII. 11. 241. l. 175/98. DIII. 13. 31. l. Ilyennek tekintette C. 115/95. P. T. 32. 108. l. azt a kikötést, hogy a vétel csak megtekintésre szól. C. 5546/95. DIII. 9. 147. l. pedig az oly feltétel kitüzését, a mely a szerződés tartalmával nem ellenkezik.

Figyelembe veendők továbbá a szerződést értelmező szóbeli megállapodások. L. J. 3043/70. DI. 8. 164. sz. C. 1550/86. Ü. L. 86. 21. sz. 30/97. 157/97. 188/97. P. T. 35. 57. l.

Egyáltalában nem terjed ki ez a korlát az utóbb létrejött szóbeli megállapodásokra. C. 8721/90. DII. 26. 237. l. 868/93. DII. 36. 193. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. C. 153/97. DIII. 9. 216. l. szerint szokás áll fenn, oly irányban, hogy a vételnél az irásbeli szerződés kiállításának költségei a vevőt terhelik.

313. §. Az irásbeli szerződések érvényességéhez elegendő, ha az okmány a kötelezett fél által aláiratik.

Ha a felek valamelyike írni nem képes, kézjegyét két tanú aláirásával köteles hitelesíttetni, kiknek egyike által az írni nem képes félnek neve is aláirandó.

1. E §. szabálya a tőzsdebiróság illetékességének kikötésére is kiterjed. C. 53. sz. telj. ül. döntv.

Ha a szerződésből mindkét félre kötelezettség háramlik, mindkét félnek alá kell írnia a szerződést, vagy pedig külön okiratot kell kiállítania. C. 556/94. P. T. 29. 119. l.

2. Az ezen §-nak megfelelő okirat teljes bizonyító erővel bir. C. 1350/90. J. Sz. 6. 134. l. 379/91. J. Sz. 6. 290. l. 1893. XVIII. t.-cz. 73. §. ut. bek.

Kitöltetlenül aláirt megrendelési jegynek azonban csak akkor van bizonyító ereje, ha felperes kimutatja, hogy a birtokosa jogosítva volt a tartalom szerinti kitöltésre. C. 10,498/96. DIII. 5. 135. l.

Annak az előadása és bizonyítása, hogy a fél nem érti az okirat nyelvét, nem elég annak lerontására, hanem azt is bizonyítani kell, hogy az okirat nem felel meg az akaratának. C. 1323/96. DIII. 7. 261. B. T. 3876/95. T. É. 96. 2. sz., ellenk. K. V. T. 141/900. Jogt. K. 900. 38. sz. m.

314. Ha valamely kereskedelmi ügylet megkötésére ajánlat tétetik és ennek elfogadására bizonyos idő köttetik ki, akár vannak a felek jelen, akár nem, az ajánlattevő a kitüzött idő eltelte előtt vissza nem léphet.

Ily kikötés hiányában az ajánlat, mely jelenlevők közt tétetik, hatályát veszti, ha annak elfogadása iránt azonnal nem történik nyilatkozat.

Jelenlevők között tett ajánlat az is, a mely a felek meghatalmazottjai (pl. utazó) között tétetett. L. J. 252/78. DI. 20. 34. l. Ha tehát a másik fél meghatalmazottja az ajánlatot meghatalmazója jóváhagyásának fenntartásával fogadja el, az ajánlatot tevő ajánlatát a jóváhagyás előtt nem vonhatja vissza, ellenk. C. 1629/91. DII. 30. 70. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

315. §. Távollevők közt, ha az ajánlat elfogadására bizonyos idő ki nem köttetett, az ajánlattevő annyi ideig marad kötelezve, mennyi rendes körülményekhez képest a válaszadásra szükséges. Ez idő számításánál az ajánlattevő azon feltevésből indulhat ki, hogy ajánlata kellő időben ért rendeltetése helyére.

Ha a kellő időben elküldött elfogadási nyilatkozat a fentebbi határidő után érkezik meg, a szerződés hatályát veszti, a mennyiben az ajánlattevő visszalépését a másik féllel időközben, vagy az elfogadási nyilatkozat beérkezte után azonnal közölte.

1. Ha az ajánlatot tevő ajánlatában megjelölte a válaszadás módját, pl. távirati választ kivánt, az idő megállapításánál ez irányadó. C. 81/86. DII. 14. 138. l. B. T. 3823/78. DI. 28. 261. l.

2. Lehetséges, hogy az ajánlattevő nem vár külön választ, hanem az azonnali szállítást kivánja; ily esetben a teljesítést kell a megfelelő időben megkezdeni, különben az ajánlat hatályát veszti. C. 81/86. DII. 14. 138. l.

3. Az elkésve feladott (elküldött) elfogadási nyilatkozatot visszautasítani sem kell; az ajánlatot tevőnek jogában áll az elkésett elfogadással megelégednie s ha ezt teszi, az elfogadó saját késedelmére nem hivatkozhatik. C. 552/97. P. T. 36. 28. l.

316. §. Az ajánlat nemtörténtnek tekintendő, ha annak visszavonása az ajánlat előtt vagy azzal egyidejüleg jut a másik fél tudomására. Az elfogadás hatályát veszti, ha az ajánlattevő annak visszavonásáról az elfogadási nyilatkozat megérkezte előtt, vagy ezzel egyidejüleg értesült.

317. §. Oly esetben, midőn az ügyletnek a felek szándéka szerint azonnal teljesíttetni kell, az elfogadás visszavonásának helye nincs, ha a teljesítés már megkezdetett.

318. §. Oly szerződésnél, mely távollevők közt keletkezett, a megkötés idejéül azon időpont tekintetik, melyben az elfogadási nyilatkozat elküldetett, vagy elküldés végett feladatott.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A szerződés megkötése helyének az a hely tekintendő, a hol az elfogadási nyilatkozat elküldés végett feladatott. S. 15379/79. DI. 23. 70. l.

319. §. Az oly elfogadási nyilatkozat, mely feltételek vagy megszorítások mellett tétetik, az ajánlat visszautasításának s egyszersmind új ajánlatnak tekintendő.

Ily megszorításnak tekintendő pl. az ajánlottnál nagyobb mennyiség kivánása L. J. 243/81. DI. 27. 232. l., eltérő fizetési mód mellett való elfogadás C. 467/84. DII. 10. 82. l., vagy a megrendeléstől eltérő küldemény C. 1375/94. P. T. 31. 208. l.

320. §. A kereskedő, ki egy másikkal üzleti összeköttetésben áll, vagy ez irányában megbizások teljesítésére ajánlkozott, köteles a nyert megbizás iránt azonnal nyilatkozni, ellenkezőleg hallgatása az ajánlat, illetőleg a megbizás elvállalásának tekintetik.

Az esetben is azonban, ha az ajánlatot vagy megbizást visszautasítja, köteles az egyidejüleg átküldött árúkat vagy egyéb tárgyakat az ajánlattevő vagy megbizó költségein ideiglenesen a lehető károsodástól megóvni, feltéve, hogy ezt saját hátránya nélkül teheti s felmerülhető költségeire nézve kellő fedezettel bir.

Egyébiránt az illetékes törvényszék a megbizott kérelmére addig is, míg a tulajdonos másképen intézkedik, az átküldött tárgyaknak közraktárba, vagy gondnok őrizete alá helyezését elrendelheti.

1. Hogy mikor forog fenn üzleti összeköttetés, azt a körülmények alapján kell megállapítani; általában véve ehhez több ügylet szükséges. C. 1375/94. P. T. 31. 208. l. C. 634/90. P. T. 21. 155. l. üzleti összeköttetést vélt megállapíthatni már egy előző ügylet alapján.

2. Ajánlatnak tekintendő a megrendelt mennyiséget meghaladó árúküldemény is. C. 975/84. DII. 11. 294. l. 1703/95. DII. 4. 134. l., továbbá a kialkudottnál magasabb vételár utánvétele mellett történt küldés. C. 1375/94. P. T. 31. 208. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az ajánlatnak azonban a megkötendő ügylet összes lényeges elemeit magában kell foglalnia. C. 775/83. DII. 7. 279. l., továbbá magától a féltől kell származnia: az ügylet közvetítőjétől származó ajánlatra ez a §. nem alkalmazható. C. 1088/90. J. Sz. 6. 182. l.

3. Ajánlat alatt nemcsak az eredeti ajánlat értendő, hanem az arra adott válasz is, ha új ajánlatnak tekintendő. C. 218/85. DII. 12. 46. l. B. T. 11/96. DIII. 5. 336. l. Nem ajánlat azonban a visszautasítás következtében történt ismételt felszólítás az árú átvételére. K. V. T. 125/99. DIII. 12. 361. l. Továbbá a fizetésre való halasztási kérelem, még ha az adós új váltót küldött is a régi kicserélése végett, C. 709/97. DIII. 10. 196. l. 136/97. P. T. 35. 229. l.

4. A hallgatás következménye akkor is beáll, ha a válasz nem szándékosan, hanem (vétkes) elnézésből mulasztatott el C. 486/85. DII. 12. 205. l.

Megdől ez a következmény, ha az ajánlattevő később új ajánlatot tesz s a másik fél ezt elfogadja C. 350/85. DII. 13. 42. l.

5. Törvényszék alatt a keresk. elj. 10. §-a értelmében a járásbíróság értendő. C. 65/98. DIII. 11. 205. l.

6. Némely esetben birói gyakorlatunk, a körülmények figyelembe vétele alapján, a hallgatást üzleti összeköttetés hijján is elfogadásnak tekintette; így, midőn a címzett a megrendelés nélkül küldött árút a maga czéljaira felhasználta. L. J. 103/78. DI. 20. 16. l. C. 761/85. P. T. 12. 2. sz. 436/86. P. T. 16. 90. l. 799/88. DII. 21. 274. l. 1435/89. J. Sz. 3. 412. l., továbbá midőn az árút a fuvarostól átvette, s a fuvarozási költséget kifizette C. 848/89. DII. 23. 301. l., kivéve, ha a kiváltás pusztán megőrzés végett történt. C. 30/98. DIII. 11. 262. l.

Elfogadásnak tekintetett továbbá az árú átvétele és megtartása, midőn azt más küldte, mint a kinél a megrendelés történt. C. 1162/95. P. T. 33. 65. l. 1359/95. P. T. 33. 170. l. 1296/96. P. T. 34. 151. l. Nem tekintetett ellenben elfogadásnak a más által küldött árú átvétele akkor, a midőn az árú már ki volt fizetve s a küldő nem értesítette a megrendelőt arról, hogy az ügyletet a maga részére kötöttnek tekinti. C. 940/96. P. T. 34. 152. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

NEGYEDIK FEJEZET.

A kereskedelmi ügyletek teljesítése.

321. §. Ha a szerződésben az árú faja és minősége iránt közelebbi meghatározás nem foglaltatik, az adós középfajú és minőségü árút tartozik szolgáltatni.

1. A minöség meghatározása az árú előállítójának a megjelölése útján is történhetik, pl. Concordia malombeli liszt. C. 392/84. DII. 10. 118. l.

2. Az árú minősége csak szakértőkkel bizonyítható. C. 479/90. DII. 28. 23. l. Ha az árú rossz minősége miatt a hatóság által elkoboztatott, ez a felekre a bizonyítás kizárásával irányadó. C. 1143/92. DII. 35. 132. l.

322. §. A kereskedelmi ügyletek azon helyen teljesítendők, mely a feleknek határozott, vagy a körülményekből, különösen az ügylet természetéből vagy czéljából kivehető megállapodása által a teljesítés helyéül kitüzetett.

Ily megállapodás hiányában az ügylet — a következő §-ban érintett eset kivételével — azon helyen teljesítendő, hol a kötelezettnek a szerződés megkötésekor kereskedelmi telepe, vagy ilyennek hiányában lakása volt.

1. „Ab Budapest“, „Ab Bahn Fiume“ vagy más hasonló kitétel csak azt jelenti, hogy a szállítási költség a nevezett helyig az eladót, onnan a vevőt terheli. B. T. 4119/92. DII. 35. 353. l. C. 1016/98. DIII. 14. 137. l. Hasonlókép áll a dolog, ha bizonyos vasúti állomásra való fuvarozás köttetett ki: ennek is csak az az értelme, hogy a fuvarozási költség a kötelezettet terheli, de a teljesítés helye a kötelezett telepe marad. C. 281/97. DIII. 11. 85. l.

2. Ha az adósnak több a telepe, az a teljesítés helye, a melyen az ügylet megköttetett; ennek hiányában az, a melyet a kötelezett választott. C. 281/97. DIII. 11. 85. l.

Telepnek tekintendő pl. a téglaépítő az ott eladott tégla tekintetében. C. 1000/90. K. J. T. I. 24. l.

323. §. Ha meghatározott oly dolgok adandók át, melyek a szerződés megkötésekor a szerződő felek tudtá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

val más helyen léteztek, az átadásnak e helyen kell történni.

324. §. Pénzbeli tartozásokat a forgatható, vagy bemutatóra szóló papirokon alapuló tartozások kivételével az adós, a mennyiben a szerződésből, az ügylet természetéből, vagy a szerződő felek szándékából más nem következik, saját veszélyére és saját költségein azon helyen köteles fizetni, hol az ügylet megkötésekor a hitelezőnek kereskedelmi telepe, vagy ilyennek nem létében lakása volt.

1. Pénzbeli tartozásnak a birói gyakorlat túlnyomóan csak a kölcsön- és más hasonló követeléseket tekinti. B. T. 1112/82. DII. 2. 342. l. 267/83. DII. 4. 326. l. 3685/83. DII. 8. 309. l. 441/85. 2305/85. 4025/85. P. T. 13. 7. l. 258/86. DII. 15. 225. l. 3291/86. J. 86. 130. l. 2562/88. DII. 20. 357. l. K. V. T. 15/94. DIII. 1. 346. l. 76/95. DIII. 2. 345. l. 277/95. DIII. 3. 339. l.

A régebbi gyakorlat, ellenkezőleg helyesen, minden pénzszolgáltatásra irányuló tartozást ideszámított, tekintet nélkül jogczimére. S. 5487/76. DI. 16. 49. l. 4736/77. DI. 17. 73. l., pl. a vételár-követelést: S. 16769/78. 18463/78. DI. 21. 44. 45. l., fuvarozási költség-követelést: S. 1234/79. DI. 23. 60. l.

Ez intézkedés alá tartozik a tartozatlan fizetés visszakövetelése is. S. 69/78. DI. 19. 98. l. 20965/79. DI. 24. 52. l. ellenk. S. 11963/79. DI. 23. 61. l.

2. Ha a hitelezőnek több telepe van, a teljesítés annál eszközlendő, a hol az ügylet megkötttetett. S. 6946/78. DI. 20. 59. l.

3. A fizetési hely kikötését tartalmazó számla ellenmondás nélküli elfogadása nem tekinthető az ahhoz való hozzájárulásnak. K. V. T. 76/95. DIII. 2. 345. l.

4. A teljesítés helye szerződésekből eredő követeléseknél az illetékességet is megállapítja 1868. LIV. t.-cz. 35. §-a; kivéve a községi eljárást, a hol csak a kikötött teljesítési hely jön figyelembe. 1877. XXII. t.-cz. 15. §.

S. 20708/79. DI. 24. 53. l. C. 824/94. Jogt. K. 94. 22. sz. és B. T. 258/86. DII. 15. 225. l. szerint csak a bejegyzett kereskedő veheti ezt az illetékességet igénybe.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

325. §. Oly esetben, midőn a szerződés több helyen teljesítendő, a kötelezettség, a mennyiben az megosztható, egyéb megállapodás hiányában, a kijelölt helyeken egyenlően felosztva teljesítendő. Ellenben fel nem osztható kötelezettségeknél, ha a választási jog iránt intézkedés nem történt, a kötelezettség a kijelölt helyek bármelyikén teljesíthető.

326. §. Kétség esetében azon mérték, súly, pénzláb, pénznem, idő- és távolságszámítás tekintetik szerződésszerűnek, mely a teljesítés helyén divatozik.

Ha a szerződés számolási értékről vagy oly pénznemről szól, mely a teljesítés helyén forgalomban nincsen, a fizetés a teljesítés helyén a lejárat napján jegyzett árfolyam szerint, országos pénznemben történik. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a fizetés e szavakkal: „természetben“, „valóságban“, vagy ezekhez hasonló más kifejezésekkel bizonyos pénznemben kiköttetett.

327. §. Ha a kötelezettség teljesítési ideje a szerződésben meg nem állapíttatott, a mennyiben az ügylet természete, vagy a kereskedelmi szokás mást nem kiván, a teljesítés bármikor követelhető és bármikor eszközölhető.

328. §. Ha a teljesítés ideje évszakra vagy más időszakra határoztatott, annak megállapításánál a teljesítés helyén divatozó kereskedelmi szokás szolgál irányadóul.

Azon kötelezettségek, melyek valamely hó közepére szólnak, annak tizenötödik napján, azok pedig, melyek valamely hó végére szólnak, annak utolsó napján teljesítendők.

C. 1726/99. DIII. 16.213. szerint hó eleje alatt a hó elsejétől 10-ig terjedő időszakot kell érteni.

329. §. A mennyiben a kötelezettség a szerződés megkötésétől számítandó bizonyos idő eltelte után teljesítendő, a teljesítés időpontjára nézve következő határozatok szolgálnak irányadóul:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. ha a határidő napokban van megállapítva, a teljesítés a határidő utolsó napjára esik, maga a megkötés napja nem számíttatván;

2. ha a határidő hetekben, hónapokban, vagy több hónapra terjedő időszakban, — év, félév és évnegyedben — van megállapítva, a teljesítés ideje az utolsó hét vagy utolsó hó azon napjára esik, mely nevénél vagy számánál fogva a szerződés megkötési napjának megfelel; ha e nap az utolsó hónapban hiányzik, a teljesítés e hó végnapjára esik. Egy hét alatt hét nap értendő;

3. ha a teljesítésre kitüzött határidő egy vagy több egész és fél hóban állapíttatott meg, a fél hó, mely alatt tizenöt nap értendő, az egész hónap vagy hónapok után számítandó.

Ugyanezen elvek szerint történik a határidő kiszámítása akkor is, ha az nem a szerződés megkötésével, hanem más időponttal vagy eseménynyel veszi kezdetét.

Ha a teljesítés napja vasárnapra, vagy valamely közönséges ünnepre esik, a kötelezettség a legközelebbi köznapon teljesítendő.

Az ut. bek. szabálya más teljesítési időkre is irányuló. C. 1043/87. P. T. 15. 139. C. B. T. 82. 8. 5/87. M. IV. 248. l.

330. §. Ha a kötelezettség bizonyos időtartamon belöl teljesítendő, a teljesítésnek ez időtartam eltelte előtt kell bekövetkezni. Ha azonban a kitűzött időtartam utolsó napja vasárnapra vagy valamely közönséges ünnepre esik, a kötelezettség legkésőbb a vasárnapot vagy ünnepet közvetlenül megelőző köznapon teljesítendő.

331. §. Oly szerződéseknél, melyekben a teljesítési idő közelebbi meghatározása helyett következő kifejezések: „mielöbb“, „mihelyt csak lehet“, „alkalmilag“, vagy más hasonló általános kifejezések használtatnak, a teljesítés idejét a fenforgó körülmények s az ügylet természetéhez képest a bíróság határozza meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ellenben, ha a teljesítés akkép ígértetett, hogy annak „néhány“, vagy „egy-két“ nap, hét, hó vagy év alatt kell történnie, — a „néhány“ vagy „egy-két“ kifejezés alatt, két nap, hét, hó vagy év értendő.

1. Oly esetek, a melyekben a teljesítési idő csak általánosságban van megjelölve, s így azt a bíróság határozza meg, a következők is: „ha az üzlet jó menetele meg fogja engedni.“ C. 722/84. DII. 11. 240. l. „azonnali szállítás,“ midőn az idő nincs közelebbről megjelölve. C. 640/85. DII. 12. 275. l. 871/87. DII. 18. 240. l.

2. Az ily megjelölések értelmezésére példák: „lehetőleg deczember 3-án.“ = egy-két nap, vagyis két nap. C. 710/84. DII. 10. 334. l. prompt“ = azonnal, de legkésőbb 8 nap alatt. C. 811/91. DII. 30. 223. l. Ha a szállítás meghatározott hónapon belül, de az eladó tetszése szerint köttetett ki, a vevő abban a hónapban részteljesítéseket is köteles elfogadni. C. 1071/92. M. IV. 312. l. „Successive.“ C. 811/91. DII. 30. 223. l. szerint azt jelenti, hogy a jogosított fél véghatáridőt tüzhet ki.

3. Ha a teljesítési kötelezettség valamely lehetőséghez füzetett, az adóst terheli annak a bizonyítása, hogy az még nem állott be. C. 65/85. DII. 12. 199. l.

Ha a teljesítés az adós akaratától, vagy épen felfogásán alapuló elhatározásától tétetett függővé, pl. „ha üzleti tőkéjéből valamely részt nélkülözhet“, az ügylet érvénytelen s bíróilag nem érvényesíthető. C. 26/85. DII. 12. 19. l.

332. §. A kereskedelmi ügyletek teljesítése az erre rendelt napon a szokott üzleti órákban eszközlendő s ugyanakkor elfogadandó.

333. §. Ha a kötelezettség teljesítésére kitüzött határidő meghosszabbíttatik, az új határidő, más megállapodás hiányában, a korábbi határidő eltelte utáni első nappal veszi kezdetét.

Határidő megszabása nélkül engedélyezett halasztásnál a bíróság állapítja meg a teljesítés idejét. C. 2533/86. DII. 15. 162.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

334. §. Minden oly esetben, midőn lejárati nap állapíttatott meg, az ügylet természete és a felek szándékához képest kell megitélni, valjon a lejárati nap csak az egyik, vagy mindkét szerződő fél javára lett-e megállapítva.

Az esetben is azonban, ha az adós a lejárat előtti fizetésre fel van jogosítva, a hitelező beleegyezése nélkül leszámítolási díjt csak ugy vonhat le, ha őt erre a kereskedelmi szokás feljogosítja.

A készpénzfizetés esetében a vételárból való levonás (rabatt, sconto) szintén csak akkor követelhető, ha kiköttetett vagy ily értelmü kereskedelmi szokás létezik. C. 1018/91. K. J. T. 1. 21. l.

335. §. Kétoldalú szerződésnél az, ki ellen a teljesítés követeltetik, erre csak az esetben kötelezhető, ha a másik fél saját részéről a szerződést teljesítette, illetőleg kész a teljesítésre. Kivételnek e tekintetben csak akkor van helye, ha a teljesítésnek a megtámadott fél részéről a kölcsönös megállapodás, vagy az ügylet természete vagy a kereskedelmi szokás szerint előbb kell történnie.

MÁSODIK CZÍM.

Vétel.

ELSŐ FEJEZET.

Általában.

336. §. A vétel megkötöttnek tekintetik, ha a felek ugy a vétel tárgyára mint az árra nézve megegyeztek.

Azon eladási ajánlatok, melyek felismerhetőleg többek irányában, különösen ár- vagy raktárjegyzékek, próbák vagy mustrák közlése mellett tétetnek, vagy melyek az áru, az ár, vagy a mennyiség határozott kijelölése nélkül történnek, kötelezőknek nem tekintetnek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A mennyiben a felek a szállítás ideje kérdésében is alkudoztak, a vétel nem tekinthető megkötöttnek, a míg ez meg nem határoztatott C. 340/99. DIII. 15. 172. l.

Nincs megegyezés az ár tekintetében, ha annak megállapítása egy csak később megejtendő közös becslésre bízatott. C. 647/96. P. T. 34. 99. l.

2. A vétel létrejöttét az tartozik bizonyítani, a ki azt állítja vagyis rendszerint felperes. L. J. 343/77. DI. 18. 166. l. 441/80. DI. 26. 39. l. 444/81. DI. 28. 224. l. Ez akkor is áll, ha a másik fél más ügylet pl. bizomány létrejöttét állítja. L. J. 620/80. DI. 26. 134. l.

Alperes azon védekezésével szemben, hogy a vétel feltételesen jött létre, felperest terheli annak a bizonyítása, hogy a vétel feltétlenül köttetett meg. C. 775/83. DII. 7. 279. l. 24/85. M. Ig. D. 2. 4. l. 575/94. P. T. 30. 130. l. 111/94. P. T. 30. 131. l. 1110/96. P. T. 34. 179. l. 1327/96. DIII. 7. 52. l. 779/97. DIII. 8. 99. l.

337. §. A vételre vonatkozó határozatok azon kereskedelmi ügyletekre is alkalmazást nyernek, melyek bizonyos mennyiségü helyettesíthető dolgoknak meghatározott árért szállítása iránt köttetnek.

Ilyen ügylet példája a későbbi termésü gabonának eladása. C. 172/98. DIII. 13. 154. l.

338. §. A vételárnak készpénzben kell megállapíttatni. Ha pénz mellett egyéb teljesítések köttetnek ki, s ezek értéke a készpénzt meghaladja vagy azzal egyenlő, az ügylet vételnek nem tekintetik.

1. A cserére a vétel szabályai nem alkalmazhatók. ellenk. C. 1686/90. DII. 32. 47. l.

2. A vételár fejében a pénz mellett adott dolgok ugyanazon tekintet alá esnek, mint a pénzbeli vételár, pl. a 354. §. alkalmazása szempontjából. C. 315/98. DIII. 14. 282 l.

3. A közforgalom tárgyát képező értékpapiroknak részfizetés melletti iparszerü eladásáról az 1883. XXXI. t.-cz., továbbá az 1889. IX. t.-cz. 5. §-a intézkednek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

339. §. Ha vételárként a piaczi vagy tőzsdei ár köttetett ki, egyéb megállapodás hiányában a teljesítés helyén és idejekor jegyzett középár értendő. Árjegyzés nem létében a teljesítés helyéhez legközelebb eső piaczon jegyzett középár szolgál irányadóul.

E mellett nincs kizárva, hogy az érdekelt fél, az illető piaczon a teljesítés idejekor megkötött vételi szerződésekkel, a jegyzett ártól eltérő középárt igazolhasson; mi felett minden egyes esetben a bíróság belátása szerint határoz.

1. Kereskedők között a piaczi, illetve tőzsdei ár tekintendő kikötöttnek minden megrendelésnél, a melynél ár kitéve nincs. C. 104/87. DII. 18. 35. l. 891/92. DII. 33. 80. l. 216/98. DIII. 14. 19. l.

2. Piaczi árnak azon ár tekintendő, a mely valamely helyen és időben jelentékeny kinálat és kereslet hatása alatt képződik. C. 485/86. DII. 16. 187. l. 1030/91. DII. 30. 244. l. 238/97. DIII. 10. 270. l.

Ily ár akkor is lehetséges, ha az árfolyam nem jegyeztetik. K. V. T. 116/900. Jogt. K. 900. 43. sz. m.; ekkor azonban a községi elöljáróság nem adhat bizonyítványt. C. 238/97. DIII. 10. 270. l.

3. A piaczi vagy tőzsdei árnak magánúton való igazolása csak akkor van helyén, ha nincs hivatalos árjegyzés. L. J. 48/79. DI. 22. 47. l. C. 700/84. P. T. 9. 46. l. 1111/93. DII. 36. 99. l. B. T. 3823/78. DI. 28. 261. l.

E §. utolsó bek. minden egyéb esetben is alkalmazandó, a melyben a törvény piaczi árról beszél. C. 525/92. DII. 31. 289. l. 853/97. P. T. 36. 30. l.

340. §. Oly esetben, midőn a vételárnak az árú súlya szerint kell számíttatni, a mennyiben más megállapodás nem történt, vagy a teljesítés helyén divatozó szokás mást nem rendel, a göngysúly leszámíttatik.

Arra nézve, hogy mit lehessen göngysúly fejében leszámítani, vagy súlyfölöslegül a vevő javára felvenni, vagy mit lehessen a megromlott vagy haszonvehetetlenné vált részek fejében követelni, a szerződés, illetőleg a teljesítés helyén divatozó kereskedelmi szokás szolgál irányadóul.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

341. §. Egyéb megállapodás hiányában, vagy a mennyiben a helyi szokás mást nem állapít meg, az átadással, különösen a méréssel és mérlegeléssel járó költségeket az eladó, az átvétellel járó költségeket pedig a vevő köteles viselni.

342. §. Az átadás megtörténtéig, ha a vevőt késedelem nem terheli, az eladó a dolgot a rendes kereskedő gondosságával megőrizni tartozik.

Ha az árú az eladó hibáján kivül elvész, az eladó szabadul kötelezettsége alól. Ennek előfeltétele azonban az, hogy az eladott árú egyedileg meg legyen határozva, pl. „saját" jövőbeli termésü gabona eladás a, ellenesetben az eladó akkor sem szabadul, ha reménylett dolgok tárgyai az ügyletnek. C. 482/98. DIII. 10. 331. l. 479/98. DIII. 11. 115. l. 137/98. DIII. 13. 123. l. 139/98. DIII. 12. 331. l. 150/99. DIII. 15. 145. l. Szegedi T. 89. máj. 31. DIII. 11. 355. l.

343. §. Ha az árú a vevőnek más helyről küldendő át, s ez az átküldés módja iránt nem rendelkezett, az eladó felhatalmazottnak tekintetik arra, hogy a vevő helyett a rendes kereskedő gondosságával intézkedjék, különösen, hogy azon személyt, ki által a fuvarozásnak történni kell, kijelölhesse.

Az eladó jogosítva és egyszersmind kötelezve is van arra, hogy a szükséges begöngyölésről gondoskodjék. L. J. 619/80. DI. 26. 136. l.

344. §. Azon időponttól kezdve, midőn az árú a szállítmányozónak vagy fuvarozónak, vagy a fuvarozásra egyébként kijelölt személynek átadatott, a veszély, mely az árút éri, a vevő által viselendő. Ha azonban a vevő az elküldésre nézve különös utasítást adott, s az eladó attól sürgős ok nélkül eltér, az ebből eredő kárért ő felelős.

A veszély, mely az árút fuvarozás közben éri, az eladót akkor terheli, ha a hely, hová a fuvarozásnak történni kell, rá nézve a teljesítés helyéül tekintendő. Azon körülmény azonban, hogy az eladó a fuvarozással járó kiadások

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

és költségek viselését elvállalta, még magában véve nem szolgálhat okul arra, hogy a hely, hová a fuvarozásnak történni kell, az eladóra nézve a teljesítés helyéül tekintessék.

1. E §., valamint az előbbi, szembe állítja a helykülönbség melletti vételt a helyi vétellel. Helykülönbség melletti vétellel van dolgunk, ha az árú a küldéssel adatik át, az átadás a küldésben van C. 240/97. P. T. 35. 139. l. Ebben az esetben a vevőt terheli a fuvarozás késedelme is. C. 281/97. DIII. 11. 85. l.

2. A helyi (piaczi) vételnél az árú veszélye az átadással megy át a vevőre. Ily vétellel állunk szemben, ha az eladó telepe a teljesítési hely, pl. a vevő az árút ott megvizsgálta és a vételárat kifizette. C. 4405/84. IV. 289. l.; míg akkor is, ha a küldést az eladó eszközli, a ki ez esetben szállítmányozóként szerepel. L. J. 171/78. DI. 20. 44. l.

3. Az ily kifejezések, mint „franco", „cif". „bahnfrei hier lieferbar". C. 775/83. DII. 7. 279. l. 486/93. M. IV. 246. l. „Budapest" B. T. 4119/92. DII. 35. 353. l. C. 69/97. P. T. 35. 66. l. 1016/98. DIII. 14. 137. l. csak a fuvarozási költség elvállalását foglalják magukban, de nem a rendeltetési helynek a teljesítés helyeként való kikötését.

4. Kikötés nélkül a küldés költsége, mivel rendszerint az eladó telepe a teljesítési hely (322. §. 2. bek.) s így a küldési költség az átvétellel járó költség, a vevőt terheli. C. 520/83. DII. 7. 252. l. 576/85. P. T. 11. 202. l. 1000/90. DII. 29. 61. l. Az utánvét mellett való megrendelésből nem következtethető, hogy az eladó vállalta el a küldés költségét. C. 912/87. DII. 19. 239. l.

5. A begöngyölés visszaküldésének költsége rendszerint a vevőt terheli. C. 935/84. DII. 11. 198. l.

Ha a vevő a begöngyölést haladéktalanúl, illetve a kikötött időig nem küldi vissza, az eladó a begöngyölés árát követelheti. C. 602/89. DII. 24. 58. l. 599/89. DII. 24. 60. l. 330/89. P. T. 19. 141. l. 566/89. P. T. 19. 181. l. 1263/94. P. T. 31. 175. l. 1848/94. P. T. 32. 60. l.

345. §. A vevő az árút, a mennyiben az a szerződésnek, vagy különös megállapodás hiányában a törvényi kellékeknek (321. §.) megfelel, átvenni tartozik. Az átvé-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

telnek, ha más megállapodás nem történt, vagy a helyi szokás mást nem követel, azonnal kell történni.

A vételár kifizetésének, ha más megállapodás nem történt, vagy a kereskedelmi szokás, avagy az ügylet természete mást nem követel, az átadáskor kell történni.

1. Megtagadhatja a vevő az árú átvételét, ha a megrendelt mennyiségnél sokkal több küldetik és a megrendelt árú a küldeményből egyáltalán nem vagy csak nehezen választható el. C. 885/85. DII. 12. 310. l. 670/86. 675/86. P. T. 13. 178. l. 397/88. DII. 21. 133. l. 1095/90. DII. 25. 323. l. 1005/90. DII. 27. 115. l. 8/90. J. Sz. 2. 797. l. 1198/90. Ü. L. 91. 17. sz. 1092/92. DII. 33. 181. l. 485/92. DII. 34. 276. l. 47/94. P. T. 30. 17. l. B. T. 209/96. DIII. 5. 335. l.; továbbá akkor is, ha az átvétel csak a meg nem rendelt mennyiségnek a vasútnál való kiváltásával lett volna lehetséges. C. 864/88. J. 88. 1. l. 1005/90. DII. 27. 115. l. Megtagadható továbbá az átvétel, ha az árú a kikötés vagy szokás ellenére utánvét mellett, vagy bérmentetlenül küldetett. L. J. 2722/78. DI. 20. 95. l. B. T. 5387/80. DI. 28. 263. l. 503/82. DII. 3. 142. l. 95/83. DII. 5. 132. l. 548/85. DII. 12. 193. l. 827/87. Ü. L. 87. 6. sz. 758/87. J. 88. 74. l. 221/89. M. Ig. D. 5. 70. l. 1016/95. Ü. L. 95. 11. sz. 1186/95. DIII. 3. 140. l.

Nem tagadható meg ellenben az árú átvétele a kialkudottnál nagyobb vételár felszámítása miatt, ez csak kifogásra szolgálhat alapul a vételár ellen. C. 104/87. DII. 18. 35. l. 575/87. DII. 18. 315. l. 674/86. P. T. 13. 126. l. 485/92. DII. 34. 276. l. 240/93. M. IV. 278. l.

2. A vevő nem tartozik az árút átvenni, ha az eladó nem értesítette őt arról, hogy az átvehető. K. V. T. 205/95. DIII. 3. 336. l.

3. A „per Cassa“ kitétel átvételkori fizetést jelent. C. 1104/98. DIII. 11. 152. l.

Helykülönbség melletti vételnél ez a rendeltetési helyen történt átvételt jelenti, folytatólagos részleges szállítás esetében az utolsó részlet átvételét. C. 1004/98. DIII. 11. 152. l.

4. Ha a vételár később lejárandó váltóval volt fedezendő, s ezt a vevő haladéktalanul be nem küldi, az eladó azonnal követelheti a fizetést. L. J. 482/77. DI. 19. 9. l. 324/81. DI. 27. 196. l. C. 92/82. DII. 1.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

183. l. 125/91. DII. 31. 88. l. 389/91. DII. 31. 222. l. 248/93. DII. 35. 306. l. 705/86. M. IV. 247. l. 236/96. DIII. 6. 87. l. 222/97. Jogt. K. 97. 40. sz.

Ha azonban az eladó a megállapodás ellen rövidebb lejáratú váltót intéz a vevőre, ennek jogában áll az elfogadást a megállapított időre korlátolni. C. 209/93. DII. 37. 156. l.

Az árú átvételének megtagadása ellenben nem jogosít fel a vételárnak a kikötött határidő előtt való követelésére. C. 1025/96. DIII. 4. 273. l. 368/98. DIII. 14. 83. l.

5. Ha a vevő arra hivatkozik, hogy a vételár nem az átvételkor, hanem később fizetendő, a bizonyítás öt terheli. C. 1241/95. Ü. L. 95. 6. sz. Viszont, ha a vevő az állítja, hogy a vételárat kifizette, mivel a hitelvásárlás nem vélelmeztetik, az eladónak kell bizonyítania, hogy az árut hitelbe adta el. L. J. 214/81. DI. 27. 192. l. C. 9474/90. DII. 26. 254. l. 588/95. P. T. 31. 98. l. B. T. 3171/85. Ü. L. 86. 6. sz. 88. nov. 26. elvi megállapodás. M. IV. 251. l.

346. §. A vevő a más helyről küldött árút, a mennyiben ez a rendes üzleti kezelés szerint lehetséges, az átvétel után haladéktalanul megvizsgálni, s ha az a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, e körülményről az eladót azonnal értesíteni tartozik.

Ha a vevő az értesítést elmulasztja, az árú nemkifogásoltnak tekintetik, feltéve, hogy oly hiányok nem forognak fenn, melyek az azonnali megvizsgáláskor rendes üzleti kezelés szerint felismerhetők nem voltak.

A mennyiben ily hiányok később mutatkoznak, az értesítésnek a felfedezés után azonnal meg kell történni, ellenkezőleg az árú e részben is nemkifogásoltnak tekintetik.

Ezen határozatok a megtekintésre, próbára, vagy mustra szerint történt vételekre is alkalmazást nyernek, a mennyiben az átküldött árúknál oly hiányok forognak fenn, melyek a szabályszerű megtekintés vagy megvizsgálás mellett felismerhetők nem voltak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E §. csak a helykülönbség melletti vételre vonatkozik. A helyi vételnél a szokás határozza meg, hogy a vevő az eladót mennyi idő alatt köteles értesíteni. C. 85/90. DII. 26. 260. l. 1020/89. J. 90. 50. l. Ily szokás nem létében. C. 430/90. DII. 29. 162. l. 1781/95. P. T. 33. 205. l. 281/97. DIII. 11. 85. l. a §. szabályát a körülmények tekintetbe vételével megfelelően alkalmazták. C. 723/96. DIII. 6. 77. l. 173/97. DIII. 8. 82. l. pedig azonnali megvizsgálást és értesítést követeltek.

2. Átvétel alatt a *tényleges* átvétel értendő C. 1171/92. M. IV. 175. l.; a helykülönbség melletti vételnél tehát a rendeltetési hely mérvadó C. 1330/94. P T. 31. 73. l. B. T. 263/95. DIII. 3. 323. l.

Ha a vevőt az átvétel tekintetében késedelem terheli, a vizsgálat és értesítés akkor is elkésett, ha az átvétel után haladéktalanul megtörtént. C. 915/82. DII. 1. 265. l. 1157/88. P. T. 15. 194. l. 1754/91. K. J. T. 91. 25. l. 13/93. DII. 37. 300. l. 790/94. DIII. 1. 146. l. K. V. T. 733/99. Jogtk. 900. 43. sz. m.

Elkésettnek tekintendő a megvizsgálás és értesítés akkor is, ha a vevő az árút más helyre tovább küldi, s csak ott eszközli az átvételt, ill. megvizsgálást C. 332/87. P. T. 15. 195. l. 838/93. DII. 38. 85. l., kivéve, ha az eladó a más helyre való küldésbe belenyugodott, és nem kötötte ki, hogy az árú az első helyen tekintessék átvettnek. C. 970/96. P. T. 34. 78. l. 1088/96. DIII. 7. 99. l.

Ha ellenben a vevő az árút ugyanazon helyen tovább adja, a megvizsgálás a második vevőnél is történhetik. C. 924/93. DII. 38. 46. l. 517/95. T. É. 95. 10. sz. A meghatalmazott által történt átvétel a főnök által eszközölttel egyenlőnek tekintendő: C. 1206/89. DII. 22. 160. l.

3. Hogy concret esetekben kellő időben történt-e a megvizsgálás, azt a bíróság állapítja meg. Kellő időben történtnek tartotta C. 942/83. DII. 7. 255. l. a negyednapon történt megvizsgálást és értesítést, midőn az árú nagy mennyisége következtében a megvizsgáláshoz nagyobb munkaerő volt szükséges; C. 108/87. DII. 17. 154. l. 1356/90. DII. 26. 52. l. italnemüeknél az üllepedés bevárása utáni értesítést; C. 475/88. DII. 20. 291. l. cséplőgépnél a cséplés megkezdésekor eszközölt megvizsgálást; C. 503/89. M. Ig. D. 6. 38. l. szerint ligroin minősége csak égési próba útján lévén megállapítható, az azután történt értesítés megfelelő; C. 1152/92. DII. 34. 135. l. szerint a liszt minősége csak sütési próba

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

útján állapítható meg, ez azonban azonnal eszközlendő még akkor is, ha a liszt továbbadási szándékkal vétetett. Ellenben elkésettnek tartotta C. 377/89. DII. 24. 88. l. a sajt-árú megvizsgálását az átvétel után 2 nap múlva, 995/88. P. T. 17. 193. l. gabona megvizsgálását 5—6. nap múlva.

Ha az átvétel napja ünnepnap, a megvizsgálás a következő köznapon is történhetik C. 1400/95. DIII. 4. 103. l. Figyelembe veendő a vevő lakásának a távolsága is. C. 1781/95. P. T. 33. 205. l. Ha a vevő hosszabb ideig távol van, kötelessége helyettesről gondoskodni, a ki az árút átveszi és megvizsgálja. C. 430/90. DII. 29. 162. l.

4. A megvizsgálás nem feltétele az árú kifogásolásának: ha a vevőnek az árú hiányairól tudomása van, a hiányokat minden megvizsgálás nélkül is érvényesítheti, tehát akkor is, ha az árút kézhez sem vette, C. 890/82. DII. 4. 184. l. 942/87. DII. 19. 236. l. 118/90. DII. 27. 52. l.

5. A törvény e §-a csak a minőségi hiányokról intézkedik. C. 488/86. P. T. 13. 66. I. B. T. 57/96. DIII. 5. 339. l. C. 4290/84. M. IV. 283. l. 1443/93. P. T. 30. 169. l. 518/94. P. T. 30. 172. l. K. V. T. 222/95. DIII. 3. 3841. l. szerint azonban mennyiségi hiányokra megfelelően alkalmazandó; ellenk. C. 1358/90. P. T. 24. 24. sz. 1237/91. P. T. 24. 24. sz. Nem alkalmazható azonban arra az esetre, ha egész más árú küldetett. B. T. 3/98. DIII. 11. 362. l.

6. Értesítendő az eladó, illetve meghatalmazottja, de nem az ügynök, aki az ügyletet csak közvetítette. C. 340/86. DII. 16. 183. l. 924/93. DII. 38. 46. l; a hozzá intézett értesítés tehát csak akkor megfelelő, ha kellő időben jutott el a főnökhöz, C. 1026/90. DII. 25. 285. l. 84/93. DII. 86. 24. l. 528/95. DIII. 3. 78. l.

Az értesítésben a hiányok legalább általánosságban megjelölendők: nem elég azt írni, hogy az árú „használhatatlan". C. 340/86. DII. 16. 183. l. 592/86. P. T. 13. 88. l. 842/89. DII. 25. 282. l. 118/90. J. Sz. 3. 298. l. 533/94. DII. 40. 163 l.

7. Azonnal fel nem ismerhetőnek tekintendő az árú hiányos volta pl. akkor, ha hordóban adatott el s a vevő azt abból kicsinyben tovább adja. L. J. 163/80. DI. 25. 56. l., továbbá, ha vegyi úton való megvizsgálás szükséges, mint a mübornál. C. 585/85. DII. 11. 269. l. Annak a bizonyítása, hogy a hiány nem volt azonnal felismerhető, a vevöt terheli. C. 910/83. DII. 9. 28. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7a. E §. ut. bek. akkor is irányadó, ha az árú előzetes megszemlélés alapján vásároltatott C. 910/83. DII. 9. 28. l, feltéve, hogy az alapos megvizsgálás egyáltalában lehetséges volt. C. 292/87. J. 87. 47. l. Ily esetben is lehet rejtett hiányokról szó. C. 1781/95. P. T. 33. 205. l. 315/97. P. T. 35. 31. l.

8. A kellő időben történt értesítést a vevő köteles bizonyítani. C. 873/91. DII. 30. 100. l.; K. V. T. 223/95. DIII. 3. 338. l. szerint elegendő az értesítés elküldésének a bizonyítása.

9. C. 281/97. DIII. 11. 85. l. szerint az értésítés nem szükséges, ha a vevö az árut megtartja s csak vételár-leszállítást akar követelni.

347. §. A vevö az esetben, ha a más helyről átküldött árú ellen kifogásai vannak, azt egyszerűen vissza nem küldheti, hanem az árúnak az eladó rendelkezése alá bocsátásával annak megörzéséről egyelöre gondoskodni tartozik.

Az átvétel alkalmával, vagy később felmerült hiányokat jogában áll a vevőnek szakértői szemle útján megállapíttatni. E megállapítást az eladó is követelheti, ha a vevő őt arról értesíti, hogy az árú ellen kifogásai vannak.

A mennyiben az árú megromlásnak van kitéve s a halasztás veszélylyel jár, a vevőnek jogában áll az árút, ha annak tőzsdei ára van, szabad kézből, egyébként pedig hiteles személy közbenjöttével nyilvános árverés utján eladni.

Az eladó értesítésének ily esetben az eladás után azonnal meg kell történni.

1. A rendelkezésre bocsátás és megőrzés akkor is szükséges, ha a vevönek mennyiségi kifogásai vannak. C. 214/84. DII. 10. 63. l. 213/85. DII. 12. 310. l. 1016/90. DII. 25. 285. l.

Meg nem rendelt árút azonban nem kell rendelkezésre bocsátani és megörizni. B. T. 4210/78. DI. 28. 262. l. C. 214/84. DII. 10. 63. l. 392/83. DII. 10. 118. l. 1055/92. M. IV. 274. l. 30/98. DIII. 11. 282 l. K. V. T. 35/95. Jogt. K. 95. 5. sz.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

C. 1005/90. DII. 27. 115. l. és B. T. 209/96. DIII. 5. 335. l. szerint ugyanez áll többküldemény esetében is.

2. A rendelkezésre bocsátás tekintetében a vevő által használt kifejezés közömbös, ezért az árú átvételének megtagadása egyértelmü a rendelkezésre bocsátással. C. 143/88. DII. 20. 75. l.; ugyanez a hatása az árú visszaküldésének. L. J. 211/80. DI. 24. 152. l. 633/81. DII. 1. 110. l. C. 288/88. DII. 21. 130. l. 314/90. DII. 27. 272. l. 1332/88. Ü. L. 89. 11. sz. 41/89. J. 91. 7. sz.

A hiányokról való értesítés azonban magában véve nem rendelkezésre bocsátás, mert lehet, hogy a vevő az árút megtartja s a vételár leszállítását követeli. C. 79/89. DII. 23. 187. l. 281/97. DIII. 11. 85. l.

C. 855/97. DIII. 10. 118. l. szerint a rendelkezésre bocsátásnak is a 346. §-ban megállapított határidön belül kell történnie.

3. Nem bocsátható az árú rendelkezésre, ha a vevő erről a jogáról lemondott; ha azonban a lemondás feltételes volt, e jog a feltétel be nem következése folytán újból feléled. L. J. 482/77. DI. 19. 9. l. 490/79. DI. 23. 162. l. 420/81. DI. 28. 86. l.

A rendelkezésre bocsátásról lemondottnak tekintendő a vevő különösen akkor, ha az áruval a maga czéljaira rendelkezik, ezt felhasználja. C. 216/89. P. T. 19. 15. sz. 304/92. M. IV. 296. l. 1330/94. P. T. 31. 73. l. 517/95. T. É. 95. 10. sz., vagy pl. azt bár részben tovább adja, C. 872/93. DII. 37. 101. l. Az árú azon részének felhasználása azonban, a mely a megvizsgáláshoz szükséges, a vevőt a rendelkezésre bocsátástól nem zárja el. C. 69/97. P. T. 35. 66. l.

4. A megőrzés díját, pl. a fekbért a vevő a 284. §-tól függetlenül, vagyis akkor is követelheti, ha nem kereskedő. L. J. 494/79. DI. 23. 150. l.

5. A rendelkezésre bocsátás és megőrzés elmulasztása (pl. a visszaküldés) kártérítésre kötelez, de nem vonja maga után az árú hiányosságából eredö jogok elvesztését. L. J. 211/80. DI. 24. 152. l. C. 633/81. DII. 1. 110. l. ellenk. elveszetteknek mondják ki. C. 92/82. DII. 1. 163. l. 340/86. P. T. 13. 11. sz.

6. A szakértöi szemle a feleknek joga, de nem kötelessége. L. J. 640/79. DI. 24. 72. l. C. 982/95. DIII. 3. 183. l. K. V. T. 359/900. Jogtk. 900. 27. sz. m.

A szemlére az 1868. LIV. t. cz. 540—542. §§. irányadók; fogana-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tosítására az a járásbiróság illetékes, a melynek területén az árú létezik ker. elj. 10. §.

7. Az eladót terheli annak a bizonyítása, hogy az árú a kikötött, illetve a törvényes minöségnek megfelel. L. J. 497/79. DI. 24. 31. l. 742/79. DI. 24. 51. l. 640/79. DI. 24. 72. l. 211/80. DI. 24. 152. l. 1103/79. DI. 24. 163. l. 163/80. DI. 25. 56. l. 760/80. DI. 27. 46. l. C. 890/82. DII. 4. 184. l. 990/83. DII. 5. 59. l. 942/83. DII. 7. 255. l. 243/84. P. T. 9. 74. l. 757/86. P. T. 13. 147. l. 871/87. DII. 18. 246. l. 475/88. DII. 20. 291. l. 288/88. DII. 21. 130. l. 1356/90. DII. 26. 52. l. 479/90. DII. 28. 23. l. 1208/92. DII. 34. 73. l. 793/90. M. IV. 294. l. 1171/92. M. IV. 275. l. 788/96. DIII. 6. 170. l. 69/97. P. T. 35. 66. l. 270/97. P. T. 35. 138. l. Ha a küldés a vevö veszélyére történt, az eladónak csak azt kell bizonyítani, hogy az árú minösége az elküldéskor megfelelö volt. C. 1104/98. DIII. 11. 152. l.

Ha azonban a vevő az árút kifogás nélkül átvette, vagy vele saját czéljaira rendelkezett, s utóbb rejtett hiányokat érvényesít, a bizonyítás őt terheli. L. J. 1422/78. DI. 19. 125. l. 249/79. DI. 23. 10. l. 1124/80. DI. 27. 70. l. C. 2763/82. DII. 2. 245. l. 97/89. DII. 23. 187. l. 1330/94. P. T. 31. 73 l. 270/97. P. T. 35. 139. l., különösen ha a 348. §. értelmében árleszállítást követel. C. 97/89. DII. 23. 187. l. 1199/91. DII. 30. 169. l. 1511/92. DII. 40. 171. l. 281/97. DIII. 11. 85. l.

Az árú minöségének bizonyításánál a biróság az elöleges szakértői szemlét is felhasználhatja s nem köteles azt megismételni. C. 347/97. DIII. 10. 320. l. A bizonyítás egyébként tanukkal is történhetik. L. J. 742/79. DI. 24. 51. l. C. 243/84. P. T. 9. 74. l. 1400/95. DIII. 4. 103. l. ellenk. C. 1199/91. P. T. 30. 169. l. Az esküvel való bizonyítás. L. J. 12302/76. DI. 17. 88. l. és C. 890/92. DII. 4. 184. l. szerint ki van zárva.

A felek az árút bizalmi férfiakkal is megvizsgáltathatják oly módon, hogy azok véleménye feltétlenül irányadó legyen. C. 700/84. P. T. 9. 46. l.

8. Az a körülmény, hogy az árú megőrzése nagyobb költséggel jár, nem jogosítja fel a vevőt az eladásra. B. T. 263/95. DIII. 3. 323. l. Viszont, ha az eladás feltételei fenforognak, a vevőnek kötelessége is az árút eladni. C. 1519/96. DIII. 7. 55. l.

8a. Nemcsak a tözsdei, hanem a piaczi árral biró árúk is szabad

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kézből adhatók el. C. 496/88. DII. 21. 4. l. Ezeket a tőzsdei, ill. piaczi áron alul nem szabad eladni. C. 834/93. DIII. 5. 174. l.

Ha az árú szabad kézből eladható, a vevőnek jogában áll azt hiteles személy útján is eladatni, miután ez nagyobb biztosítékot nyújt. C. 1001/84. DII. 8. 43. l. 77/84. DII. 9. 297. l. 538/97. DIII. 10. 181. l.

9. Ha a vevő nem értesíti az eladót az árú eladásáról, kártérítéssel tartozik, de jogait nem veszti el. C. 1537/95. DIII. 6. 97. l.

10. E §. rendelkezései a megtekintésre (próbára) kötött és a próba szerinti vételnél is irányadók. C. 633/81. DII. 1. 110. l.; nem irányadók a helyi vételnél. C. 788/96. DIII. 6. 170. l.

348. §. Ha az árú a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, a vevőnek jogában áll az ügylettől elállani, vagy a vételár aránylagos leszállítását igényelni. — Emellett mindegyik esetben a netaláni kár megtérítését is követelheti.

1. Kártérítés önállóan (árleszállítás, ill. elállás nélkül). C. 1511/92. DII. 40. 171. l. szerint nem követelhető.

2. A vevőnek nem áll jogában az árú egy része tekintetében az egyik, más része tekintetében a másik módozatot választani. C. 1152/92. DII. 34. 135 l.

2a. A vevő választási jogát a rendelkezésre bocsátás után, sőt a keresetben vagy kifogásban is gyakorolhatja. C. 123/94. P. T. 30. 108. l.

3. A vevő kifogásolásától elállottnak tekintendő, ha az árút az eladó felszólítására nem adja vissza, hanem vele mint sajátjával bánik. B. T. 31/900. DIII. 17. 344.

349. §. A vevő azon kifogással, hogy az árú a kikötött, vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, nem élhet, ha a hiányokat az átvételtől számítandó hat hó eltelte után fedezi fel; vagy ha az eladót a hiányokról az átvételtől számítandó 6 hó alatt nem értesíti.

A vevőnek a hiányokra alapított kereseti joga az eladó ellen, az átvételtől számítandó 6 hó alatt elévül.

Ezen határozatok által a törvényes intézkedéseken,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

illetőleg a kereskedelmi szokásokon, melyek bizonyos ügyletekre nézve rövidebb elévülési időt állapítanak meg, változás nem történik.

Ha az eladó felelőssége szerződésileg rövidebb vagy hosszabb időre állapíttatik meg, a megállapodás szolgál irányadóul.

1. Ha a felfedezés, illetve értesítés kellő időben megtörtént, a vevő kifogásolási joga mindaddig fennáll, a mig el nem évült. C. 1092/88. J. 89. 105. l.

2. E §. elévülési ideje tekintetében a kereset alatt a visszkereset is értendő. C. 4281/85. M. IV. 301. l.

2a. C. 982/95. DIII. 3. 183. l. szerint e §. nem terjed ki az elállás esetére.

Birói gyakorlatunk szerint továbbá nem irányadó ez az elévülés a mennyiségi hiányokra. C. 488/96. P. T. 13. 66. l. B. T. 57/96. DII. 5. 339. l., valamint arra az esetre sem, a melyben egész más árú küldetett B. T. 57/98. DIII. 13. 361.

3. Jótállási idő kikötése oly megállapodásnak tekintendő, a mely a 6 havi elévülés alkalmazását kizárja, de nem jelenti azt, hogy a vétel annak elteltéig csak feltételes, s így a vevő csak akkor köteles fizetni. C. 5742/86. DII. 16. 338. l. Ily esetben is betartandók az előző §§. szabályai. C. 347/97. DIII. 10. 320. l.

Az eladó felelőssége szerződésileg egészen ki is zárható. C. 917/87. DII. 19. 259. l. Az a megállapodás pedig, a mely szerint az eladó bizonyos ideig a hiányokat pótolni köteles, a visszalépés és kártérítés követelését zárja ki. L. J. 402/79. DI. 23. 96. l.

350. §. Csalás esetében az eladó a 346. és 349. §§. határozataira nem hivatkozhatik.

Csalás nemcsak a bünt. törv. értelmében, hanem elég a rosszhiszeműség is, pl. eladó tudva hiányos árút szállít, így tiszta zsír helyett keveréket. L. J. 163/80. DI. 25. 56. l.; törkölypálinka helyett keveréket. C. 169/90. DII. 27. 137. l.; egészségre ártalmas élvezeti czikket. K. V. T. 313/95. T. É. 95. 11. sz.; valódi bor helyett műbort, C. 53/99. DIII.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

14. 156. l. K. V. T. 238/900. Jogtk. 900. é. 48. sz. m., ellenk. C. 1350/90. DII. 36. 52. l.

351. §. Oly esetben, midőn a vevőt az árú átvételében késedelem terheli, az eladónak jogában áll az árút a vevő veszélyére és költségein valamely közraktárba, vagy egy magánszemélynél letenni, vagy a 347. §. értelmében eladni, s egyuttal a késedelemből eredett kár megtérítését követelni.

A megtörtént letétel vagy eladásról a vevő, különbeni kártérítési kötelezettség mellett, azonnal értesítendő.

1. Ha az árú szállítása valamely határidőig eszközlendő, s az árú tényleg ezen időn belül szállíttatik, a vevő csak akkor esik késedelembe, ha a szállításról értesíttetett, ellenben a határidő végén ily értesítésre szükség nincs. L. J. 12137/80. DI. 24. 154. l. C. 1784/82. DII. 3. 11. l.

A késedelem esetével azonos, ha a vevő az árú szállítása előtt kijelenti, hogy az árút nem fogja átvenni, vagy csak más az eladóra terhesebb feltételek mellett: C. 1154/86. DII. 17. 166. l. 942/87. DII. 19. 236. l. 235/89. M. IV. 307. l.; vagy pedig az árut visszaküldi. C. 1283/94. DII. 40. 169. l.

2. Az eladó a letétel, illetve eladás helyett arra is perelhet, hogy a vevő az árút a vételár egyidejü lefizetése mellett átvegye. C. 552/97. P. T. 36. 28. l.

3. Az eladó a letételre csak jogosítva van, de nem kötelezve, tehát az árut magánál is tarthatja, a nélkül, hogy a késedelemből eredő kár követelését elvesztené. C. 912/87. DII. 19. 239. l. Ily esetben a késedelem napjától megörzési (raktári) díjat követelhet. L. J. 258/81. DI. 27. 203. l.

4. A 347. §. csak az eladás módjára nézve irányadó, az eladó tehát akkor is eladathatja az árút, ha a halasztás nem jár veszélylyel. L. J. 691/78. DI. 21. 146. l. 241/80. DI. 25. 52. l.

Az eladást a teljesítési helyen kell foganatosítani, nem pl. a feladási, vagy termelési helyen. C. 519/87. DII. 18. 62. l. 1164/87. P. T. 16. 107. l. 380/89. P. T. 19. 115. 1289/89. J. 90. 74. l. 1601/90. Ü. L. 91. 25. sz. 338/98. DIII. 12. 327. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az eladás nemcsak azonnal, hanem később is történhetik, a míg csak a vevő késedelemben van. C. 77/84. DII. 9. 297. l. 1297/90. P. T. 20. 148. l. és pedig akkor is, ha az eladó az árút előzőleg letétbe helyezte. C. 1784/82. DII. 3. 11. l.

5. A késedelemből eredő kárhoz számítandók a késedelem folytán szükségessé vált per megindítása czéljából tett költségek is. L. J. 523/76. DI. 17. 52. l.

5a. Az a körülmény, hogy az árverésen maga az eladó vette meg az árút, az ő kárkövetelésére nincs befolyással. C. 244/97. P. T. 35. 68. l.

Ha azonban az eladó az eladás körül nem tartja meg ezen §. szabályait, a vételtől egyszerüen elállottnak tekintendő s nem követelhet kártérítést. C. 32/89. DII. 23. 209. l. 1098/89. P. T. 20. 149. l.

Ugyanígy nem követelhet az eladó árkülönbözetet, ha az árút megtartja. C. 91/82. DII. 2. 197. l. 753/83. DII. 7. 281. l. 506/89. P. T. 19. 114. l. 936/96. DIII. 5. 33. l.

352. §. Ha a vevő a vételár megfizetésével késik s az árú még átadva nem lett, az eladó tetszése szerint vagy a szerződés teljesítését s a késedelemből eredő kár megtérítését követelheti, vagy az árút a jelen törvény 347. §-ban foglalt határozatok megtartása mellett a vevő rovására eladhatja, s egyúttal a kár megtérítését igényelheti; vagy végre a szerződéstől egyszerüen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

1. Ha a vételár hiteleztetett is, vagyis csak az átadás után fizetendő, az eladó megtagadhatja a hitelben való szállítást, mihelyt a vevő hitelképtelenségét igazolja. C. 1016/98. DIII. 14. 137. l.

2. Az eladó az e §-ban biztosított jogai között szabadon választhat; az egyszer megejtett választás azonban választási jogát megszünteti. C. 77/84. DII. 9. 297. l. 920/93. DII. 37. 84. l. 103/97. DII. 9. 271. l.

3. Ha a vevő helykülönbségi vételnél már előre kijelenti, hogy az árút átvenni nem fogja, a vételár az elküldés megajánlása mellett azonnal követelhető. C. 942/87. DII. 19. 136. l. 235/89. DII. 23. 234. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1028/92. DII. 33. 1. l., kivéve, ha a vételár lefizetésére későbbi határidő volt kikötve. C. 1025/96. DIII. 4. 273. l. 368/98. DIII. 14. 83. l.

4. Az eladás nélkül árkülönbözet nem követelhető. L. J. 932/80. DI. 26. 171. l. C. 1107/84. DII. 9. 286. l. 3662/92. DII. 35. 157. l. 920/93. DII. 37. 84. l.

5. Ha az eladó a szerződéstől eláll, nem követelhet kártérítést, igy pl. az árú visszafuvarozásáért járó költség megtérítésére sem tarthat igényt. C. 32/89. DII. 23. 209. l. 1056/90. DII. 27. 186. l.

Viszont az eladó az ügylettől akkor is elállhat, ha kárt nem szenvedett. C. 230/96. DIII. 6. 87. l.

Elállottnak tekintendő az eladó, ha az árút másnak eladta. C. 32/89. J. 88. 101. l. 1056/90. DII. 27. 186. l. 485/92. DII. 34. 276. l.; hasonlóképp, ha az árút visszaveszi és megtartja. C. 1283/94. Jogt. K. 94. 43. sz. 1028/94. P. T. 31. 12. l. ellenk. 169/94. DII. 38. 308. l.

6. E §. csak arról az esetről intézkedik, a melyben az árú a vevőnek *tényleg* még nem adatott át (bár esetleg a jogi, pl. jelképes átadás már megtörtént). C. 1065/98. DIII. 14. 170. l. Ha ellenben az árú már átadatott, az eladó csak a vételár megfizetését és a késedelmi kamatokat követelheti. A kamatok csak a lejárattól, illetve a kereset beadása napjától számíthatók. C. 480/95. DIII. 2. 96. l. 164/98. DIII. 11. 182. l., ha pedig az egységes vételügylet részletekben teljesítendő, az utolsó részlet átvételétől. C. 1104/98. DIII. 11. 152. l.

Ha az eladó ily esetre a visszalépés jogát magának fentartotta és visszalép, a felvett vételárrészleteket visszafizetni köteles. C. DII. 15. 241. l.

Az a kikötés, mely szerint az eladó a vételár lefizetéséig az árú tulajdonát magának fentartja, (pactum reservati dominii) újabb birói gyakorlatunk szerint érvényes. C. 8364/88. DII. 13. 241. l. 4509/87. DII. 18. 328. l. 1969/88. DII. 21. 75. l. 2292/90. DII. 27. 205. l. 1391/95. P. T. 30. 91. l. 4678/95. DIII. 2. 297. l. 142/96. DIII. 4. 315. l. 269/96. DIII. 7. 179. l. 60/97. Ü. L. 97. 21. sz. 8379/97. DIII. 10. 106. l. 382/97. DIII. 11. 45. l. 3080/bünt. 98. DIII. 11. 112. l. 864/bünt. 98. DIII. 13. 335. l.

6a. A helykülönbség melletti vétel tekintetében intézkedik a vevő csődje esetére a csődtörvény az 1881. XVII. t. cz.: 44. §. Az eladó a közadósnak elküldött, de ez által még teljesen ki nem fizetett árúkat

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

visszakövetelheti, a mennyiben ezek már a csődnyitás előtt rendeltetésük helyére nem értek és a közadósnak, vagy helyette egy harmadiknak birtokába nem jutottak.

45. §. A visszakövetelési jog a 44. §. alapján nem gyakorolható, ha a tömeggondnok a közadósnak a vételi ügyletből eredő kötelezettségeit teljesíti.

353. §. Ha az árú átadásával az eladó késik, a vevő telszése szerint, vagy a szerződés teljesítését s a késedelemből eredö kár megtérítését, vagy teljesítés helyett a nemteljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy végre a szerződéstől egyszerüen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

1. A késedelemmel egyenlő, ha az eladó (bár a teljesítési idö előtt) a vételt tagadja. C. 480/90. J. 90. 202. l. vagy ha új ajánlatot tesz azzal, hogy annak el nem fogadása esetében a vételt megszüntnek tekinti. C. 1454/90. M. IV. 318. l.

2. A vevőnek szabad választása van, de ha választott, ezzel választási joga megszünt. C. 695/82. DII. 4. 26. l. 1957/84. DII. 9. 130. l. 113/88. DII. 20. 96. l. Ez a körülmény azonban hivatalból nem vehető figyelembe. C. 234/88. P. T. 16. 99. l., sőt a kereset is vagylagosan teljesítés vagy kártérítés iránt indítható. C. 356,94. P. T. 31. 11. l.

3. A vevő a teljesítést is követelheti, bár a késedelemből kára nem támadt, és pedig akkor is, ha az árú egyedileg van meghatározva és az eladó azt állítja, hogy nincs az árú birtokában K. V. T. 20/99. DIII. 15. 340. l.

Ha az eladó az itélet után sem teljesít, a végr. törv. 214. §-a szerint kell eljárni. C. 20/91. DII. 31. 94. l.

A teljesítéssel együtt azonban a szerződési és a piaczi ár közötti különbözet nem követelhető. C. 1016/98. DIII. 14. 137. l.

4. Ha a vevő az elkésve átadott árút fenntartás nélkül elfogadta, a késedelemből eredö kárának követeléséről lemondottnak tekintendő. L. J. 800/81. DII. 1. 128. l.

5. Ha a vevő az elkésve érkező árút elfogadni nem akarja, az eladót kellő időben értesíteni köteles, s az árút az eladó rendelkezésére

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bocsátani és megőrzéséről gondoskodni tartozik. C. 86/81. DII. 14. 138. l. 378/89. DII. 24. 86. l.

Az átvétel megtagadására azonban helykülönbségi vételnél csak akkor van feljogosítva, ha az eladó elkésve adta fel az árút, vagy kellő időben ugyan, de ő viseli a küldés veszélyét. C. 246/83. DII. 5. 190. l.

A rendelkezésre bocsátás és megőrzés akkor is kötelessége a vevőnek, ha az árú a kikötöttnél korábban küldetik. C. 830/87. P. T. 15. 198. l.

5. A nemteljesítés miatti kártérítés a fedezeti vétel útján is érvényesíthető, t. i. akként, hogy a vevő az árút mástól megszerzi, s kára gyanánt a szerződési és az új vételár közötti különbözetet számítja fel. Erre a vevő jogosítva van, de kötelezve nincs. B. T. 24/95. DIII. 3. 326. l. C. 758/97. DIII. 8. 216. l. E nélkül is követelheti kárát, sőt a nemteljesítés miatti kártérítés czímén az elmaradt haszon akkor is követelhető, ha az árúnak nincs piaczi vagy tőzsdei ára. C. 485/93. DII. 35. 288. l. 1549/94. DII. 38. 238. l. B. T. 24/95. DIII. 3, 326. l. 872/98. DIII. 13. 38. l.

Ha a vevő a fedezeti vételt választja, azt az eredeti vétel összes kikötéseinek megfelelően, s a rendes kereskedő gondosságával tartozik eszközölni. L. J. 567/80. DI. 26. 160. l. 477/81. DI. 28. 84. l. C. 931/88. P. T. 18. 26. l. 1030/91. DII. 30. 244. l. 525/91. DII. 31. 289. l. 1515/92. DII. 34. 325. l. 484/95. DIII. 4. 131. l. (és 6. 12. l.) 402/97. Jogt. K. 97. 19. sz. m.

A fedezeti vételt e szerint a teljesítés helyén kell eszközölni. Kivüle a rendeltetés helyén is történhetik. C. 1515/92. DII. 34. 325. l. 484/95. DIII. 4. 131. l. Másutt csak akkor, ha a vevő igazolja, hogy előzőleg megkisérlette a beszerzést a teljesítés helyén, de sikertelenül, vagy pedig, hogy a beszerzés ott nem lehetséges; ilyenkor a beszerzés a legközelebbi piaczon eszközölhető és a teljesítési helyig felmerülő fuvarköltség felszámítható. C. 872/98. DIII. 13. 38. l. 167/98. DIII. 13. 254. l. 731/900. Jogt. K. 900. 48. sz. m.

354. §. A szerződő felek közül az, ki a teljesítés helyett kártérítést követelni, vagy a szerződéstől elállani kiván, erről a másik felet azonnal értesíteni, s ennek, ha ezt az ügylet természete megengedi, az utólagos teljesítésre kellő időt engedni tartozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. Az értesítést pótolja a kereset. C. 351/97. DIII. 7. 256. l. Az értesítésben nem szükséges annak a kijelölése, hogy elállás, vagy kártérítés fog-e választatni. C. 77/84. DII. 9. 297. l.

2. Az utólagos teljesítésre a határidőt a hitelező csak akkor köteles megadni, ha az adós azt kéri, ha tehát az az értesítésre hallgat vagy csak huzamosabb idő után nyilatkozik, az utólagos teljesítést nem kell elfogadni. L. J. 460/81. DI. 28. 99. l. C. 449/83. DII. 8. 39. 201. l. 485/86. DII. 16. 187. l. 1167/88. DII. 20. 175 l. 252/86. P. T. 12. 129. l. 505/86. DII. 13. 89. l. 167/84. M. Ig. D. 1. 107. l. 1208/92. DII. 34. 73. l. 236/96. DIII. 6. 87. l. 351/97. DIII. 7. 256. l. 993/95. T. É. 95. 11. sz. 16/96. T. É. 96. 12. sz. 244/97. DIII. 10. 290. l. 732/99. DIII. 16. 73. l. Önként azonban utólagos teljesítési határidő később is adható s ha adatott, ugyanúgy kellőnek kell lennie, mint kérelem esetén. C. 1361/89. P. T. 20. 145. l.

Hogy az adott utólagos teljesítési határidő kellő volt-e vagy sem, a bíróság állapítja meg. C. 167/84. M. Ig. DI. 107. l. 1361/89. P. T. 20. 145. l. 37/900. DIII. 17. 250. l.

3. Nem köteles az eladó utólagos teljesítési határidőt adni a fizetésre, ha az árú könnyen romlásnak indul, s igy a halasztással kényszereladási jogát veszélyeztetné. L. J. 691/78. DI. 21. 146. l.

4. Nem kell az utólagos teljesítésre halasztást adni, ha a késedelmes fél a teljesítést már eleve megtagadta. L. J. 806/81. DI. 28. 233. l. C. 720/83. Ü. L. 84. 6. sz. 803/87. DII. 19. 223. l. 1454/90. M. IV. 172. l. 1039/90. J. Sz. 4. 384. l. 1161/93. DII. 37. 207. l. 1644/94. Ü. L. 94. 49. sz. 969/95. T. É. 95. 11. sz. 515/98. DIII. 14. 282. l.

C. 324/88. P. T. 16. 105. l. szerint ugyanez áll abban az esetben is, ha a teljesítés megkisértetett, de az árú hiányossága miatt visszautasíttatott.

5. Ha a hitelező a késedelmes adós értesítését elmulasztja, a későbbi teljesítést elfogadni köteles, de nem veszti el visszalépési és kártérítési jogát. C. 485/86. DII. 16. 187. l. 505/86. DII. 13. 89. l. 844/87. Ü. L. 87. 7. sz. 1114/88. DII. 19. 334. l. 1304/89. DII. 22. 242. l. 478/89. DII. 25. 63. l. 980/94. DII. 40. 140. l. 1580/94. P. T. 29. 147. l. 1644/94. Ü. L. 94. 49. sz. 903/95. T. É. 95. 7. sz. 1077/95. DIII. 4. 72. l, 351/97. DIII. 7. 256. l. 402/97. DIII. 8. 202. l. 244/97. DIII. 10. 290. l. 173/98. DIII. 13. 227. l. 732/99. DIII. 16. 73. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

355. §. Ha a szállításnak határozottan kijelölt határnapon vagy határidőben kell történnie, az előbbeni §. határozatai alkalmazást nem nyernek. A vevő, úgy mint az eladó az őket a 352. és 353. §§. szerint illető jogokat tetszésük szerint gyakorolhatják. Azonban ily esetben is az, ki a szerződés teljesítéséhez ragaszkodni kíván, erről a másik felet a határidő vagy határnap elteltével azonnal értesíteni tartozik, ellenkezőleg a későbbi teljesítést nem követelheti.

1. E §. az ú. n. fix, záros határidőre szóló vételről intézkedik. Hogy ily vétellel van-e dolgunk vagy sem, a bíróság állapítja meg.

1a. Miután a halasztó határidőre kötött vétel a szabály, a fix a kivétel, annak kell az utóbbit bizonyítani, a ki azt állítja. L. J. 252/78. DI. 22. 135. l. 866/81. DI. 28. 236. l. C. 1019/88. DII. 22. 135. l. 1304/89. DII. 22. 242. l. 1890/90. DII. 26. 79. l. 666/90. DII. 28. 197. l. 811/91. DII. 30. 223. l. 980/94. Jogt. K. 94. 4. sz. m. 1756/93. P. T. 29. 147. l. 1076/94. P. T. 29. 148. l. 244/97. DII. 10. 290. l.

2. Az ügylet fix természete mindenekelőtt a felek nyilatkozatából tünhetik ki, de a használt kifejezés nem irányadó, ha az ügylet körülményei az ellenkezőt mutatják. Igy *nem* állapíttatott meg az ügylet fix volta, bár a használt kifejezés arra mutatott volna, a következő esetekben: »bizonyosan«, »legfeljebb«, »okvetlenül«. C. 6900/87. J. 88. 98. l. 287/89. P. T. 19. 162. l. 666/90. DII. 28. 197. l.; szállítandó december 15-éig (bizonyos határidő végéig). L. J. 691/78. DI. 21. 146. l. C. 1075/85. DII. 13. 37. l. 1019/88. DII. 22. 135 l. 1006/90. DII. 25. 325. l. 803/87. J. 88. 54. l. 758/85. P. T. 11. 178. l. 485/86. DII. 11. 187. l.; »azonnal,« »haladéktalanul.« C. 640/85. DII. 12. 275. l. 1075/85. DII. 13. 37. l. 1890/90. DII. 26. 79. l. 811/91. DII. 30. 223. l. 871/87. DII. 18. 246. l.; »felmondástól két napra.« C. 1167/88. DII. 20. 175. l. »prompt« 811/91. DII. 30. 223. l.; 20/81.; K. V. T. 24/95. Jogt. K. 95. 5. sz. m.: »hó közepe.« C. 16/96. T. É. 96. 12. sz.

Másfelől a vétel *fix ügylet* lehet a felek kifejezett nyilatkozata nélkül is, ha a körülményekből ily értelmü akaratuk vehető ki. L. J. 252/78. DI. 22. 135. l. C. 640/85. DII. 12. 275. l. 119/88. DII. 22. 135. l. Igy pl.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

fix vétel a képviselöválasztás napjára kötött vétel. C. 246/83. DII. 5. 190. l., a vadászat napjára szóló v. C. 10767/94. P. T. 29. 149. l. cholerajárvány elleni óvszerek vétele járványos időben. C. 1819/94. P. T 31. 174. l. Kitünhetik továbbá az ügylet ily jellege az árú minőségéből. C. 1890/90. DII. 26. 79. l. 20/91. viszont az árú minősége esetleg ezt a feltevést meg is czáfolhatja, pl. az oly értékpapir, a mely nem tárgya a tözsdei forgalomnak. C. 37/900. DIII. 17. 250. l. Hasonlókép a szokásból is következhetik az ügylet fix jellege. C. 1075/85. DII. 13. 37. l.

3. Ha a felek a késedelem következményeit szabályozták, az ügyletnek fix vagy halasztó jellege nem jön tekintetbe. C. 260/86. DII. 14. 213. l. 1039/91. J. Sz. 4. 12. sz.

3a. Az eredetileg fix ügylet elveszti ezt a jellegét, ha a hitelező utólag határidöt enged, vagy a teljesítési idő eltelte után sürgeti a szállítást. C. 1075/85. DII. 13. 37. l. 660/90. DII. 27. 197. l.

356. §. A feleknek az elöbbeni §-ban megállapított jogaira nézve következő elvek szolgálnak irányadóul:

1. Ha az eladó a teljesítés helyett az árút a késedelmes vevő rovására eladni kivánja, a mennyiben az árú piaczi vagy tözsdei árral bir, az eladást a kitűzött határnap vagy határidő eltelte után azonnal köteles eszközölni; ellenkezőleg az eladás a vevő rovására történtnek nem tekintetik. A késedelmes vevö előleges felszólítása ily esetben nem szükséges ugyan, de az eladás eredményéről azonnal értesítendő.

2. Ha ellenben a vevö a késedelmes eladó ellenében teljesités helyett kártérítést követel, ennek tárgyát oly áruknál, melyek piaczi vagy tőzsdei árral birnak, azon különbözet képezi, mely a teljesítés helyén és idejekor a szerződési és piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozik. E mellett azonban nincs kizárva, hogy a vevő igazolható nagyobb kára megtérítését is követelhesse.

1. Ha a fix vétel esetében az árúnak nincs piaczi, illetve tőzsdei ára, az eladás nem teljesítendő okvetlenül azonnal. C. 553/86. DII. 16.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

147. l., mindenesetre azonban szükségtelen késedelem nélkül. C. 55/96. DIII. 6. 217. l.

2. Ha az árúnak nincs tőzsdei, ill. piaczi ára, árkülönbözet nem követelhető, kivéve tényleges fedezeti vétel esetét. L. J. 567/80. DI. 26. 160. l. 477/81. DI. 18. 84. l, 872/98. DIII. 13. 38. l. Ily vétel nélkül csak a bebizonyítható kár követelhető. C. 758/97. DIII. 8. 216. l. 877/98. DIII. 13. 38. l. 52/98. DIII. 11. 140. l. (pl. közösen megválasztott szakértő ármegállapítása alapján.)

Viszont tőzsdei (piaczi) árral biró áruk után akkor is követelhető árkülönbözet, ha a vétel halasztó hatályú, C. 286/85. DII. 13. 68. l. 525/92. DII. 31. 289. l. 1092/89. P. T. 20. 149. l. 1438/95. DIII. 1. 248. l. 758/96. P. T. 34. 80. l.

2a. Ha az árú tényleg csak a piaczi (tőzsdei) árnál magasabb áron volt kapható, a vevő az ezzel szemben fennálló különbözetet, mint az ő nagyobb kára megtérítését követelheti. C. 525/92. DII. 31. 289. l.

3. *A különbözeti ügyletről.* Különbözeti ügyletnek az oly ügyletet nevezzük, a melynél a felek a tényleges szállítást közös akarattal kizárták. A kizárásnak nem kell kifejezettnek lenni, a feleknek a körülményekből kivehető akarata a kifejezettel egyaránt figyelembe jön. C. 204/96. DIII. 7. 16. l. 825/97. DIII. 9. 235. l. 689/97. Ü. L. 98. 11. sz. m. 1000/97. T. É. 7. 2. sz. Természetesen azonban csak mindkét fél egyező szándéka jöhet figyelembe, a felek egyikének egyoldalú szándéka ellenben közönbös: C. 172/98. DIII. 13. 154. l. 173/98. DIII. 13. 227. l. A felek akaratára következtetést engedő körülmények pl. a megbízó (vevő) személye, foglalkozása (nem kereskedő), a vétel tárgya, (az árúk minősége és mennyisége). C. 612/98. DIII. 13. 344. l. 752/98. DIII. 12. 259. l. 870. 98. DIII. 13. 321. l.

A különbözeti ügyletből, birói gyakorlatunk szerint nem származik bíróilag érvényesíthető kötelem. L. J. 689/77. DI. 19. 70. l. 4708/78. DI. 20. 73. l. C. 389/85. DII. 12. 228. l. 593/84. P. T. 10. 20. l. 989/86. DII. 18. 152. l. 477/87. DII. 18. 249. l. 324/89. DII. 24. 21. l. 90. junius 11/12. DII. 27. 124. l. 1206/92. DII. 34. 250. l. 377/95. DIII. 2. 207. l. 1166/96. DIII. 5. 98. l. 204/96. DIII. 7 16. l. 689/97. Ü. L. 98. 11. sz. Annak a bizonyítása azonban, hogy tényleg különbözeti ügylettel állunk szemben, alperest terheli. C. 593/84. P. T. 10. 20. l. 1206/92. DII. 34.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

250. l. 230/92. DII. 36. 94. l. 1563/93. DII. 38. 114. l. 1783/93. DII. 39. 91. l. 1133/93. T. É. 12. sz. 811/94. Ü. L. 94. 39. sz. 377/95. DIII. 2. 207. l.

A különbözeti ügyletre vonatkozó bizományi ügylet általában véve perelhető. C. 1206/94. P. T. 31. 29. l. De azt, hogy valóban ily ügylet forog fenn, annak kell bizonyítani, a ki ezt állitja, tehát rendszerint felperesnek. C. 689/97. Ü. L. 98. 11. sz. m. Nem perelhető azonban a bizományi ügylet sem, ha ez a viszony csak színlelt és tényleg a bizományos mint önszerződő fél lép fel a 381. §. értelmében. C. 204/96. DIII. 7. 16. l. 689/97. Ü. L. 98. 11. sz. m. B. T. 2497/97. DIII. 13. 321. l. C. 612/98. DIII. 13. 344. l. 752/98. DIII. 12. 259. l. Továbbá akkor sem, ha a bizományos tudomással bir az ügylet különbözeti minőségéről. C. 825/97. DIII. 9. 235. l. 1000/97. T. É. 7. 2. sz.

A különbözeti ügyletről kiállított számla elismerése azt érvényesíthetővé nem teszi. C. 204/96 DIII. 7. 16. l. Ellenben az oly váltó ellen, a mely a tőzsdebiróság itéletével megállapított tartozásról van kiállítva, a különbözeti ügylet kifogása nem emelhető. C. 839/99. DIII. 16. 245. l.

357. §. Az előbbeni §. eseteiben mindegyik félnek jogában áll a másik késedelmét ennek költségein óvási okmánynyal igazolni.

Az óvatolásra nézve ily esetben a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

358. §. Ha a 352., 353. és 355. §§. eseteiben a körülményekből, különösen az ügylet természetéből, a szerződő felek akaratából, vagy a szerződési tárgy minőségéből az tűnik ki, hogy a teljesítés mindkét részre nézve felosztható, a felek egyike a szerződésnek csak azon részére nézve léphet vissza, mely a másik által még teljesítve nem lett.

1. Ha egy vétellel több árú vétetett meg s a vételár minden egyes minőségű árúért külön-külön számíttatott fel, a teljesítés megosztható-nak tekintendő. C. 1011/85. J. 86. 50. l. 402/97. DIII. 8. 202. l.

2. E §. irányadó arra az esetre is, a melyben az árúnak csak egy része hiányos minőségü. L. J. 640/79. DI. 24. 72. l. 154/84. DI. 27. 106. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Ha a vevő e §. értelmében csak a nem teljesített résztől állhat el, a már teljesített részlet után járó vételárat megfizetni köteles. C. 1042/85. DII. 12. 345. l.

4. Ha a vétel részletekben teljesítendő, a visszalépés joga a feleket már akkor is megilleti, ha a másik fél csak egy részletet is nem teljesített, vagy nem kellően teljesített. L. J. 938/80. P. T. 10. 133. l. C. 34/85. u. o. 793/90. M. IV. 294. l. 270/97. P. T. 35. 139. l. 515/98. DIII. 14. 282. l.

4a. Az értékpapir részletügyletet az eladó megszüntetheti, ha a vevő a kikötött részletet a lejárat utáni nyolczadik napon le nem fizeti. 1883. XXXI. t.-cz. 9. §.

MÁSODIK FEJEZET.

A vétel különös nemei.

359. §. A vétel megtekintésre, vagy próbára a vevő akaratától függő azon feltétel alatt köttetik, hogy ez az árút megtekintés vagy megpróbálás után elfogadandja. Kétség esetében e feltétel felfüggesztő hatálylyal bir.

1. A megtekintésre v. próbára kötött vételnél az árú elfogadása a vevő akaratától függ, a vevő tehát nem tartozik számot adni arról, hogy miért utasítja vissza az árút. B. T. 680/83. M. IV. 339. l. C. 1327/96. DIII. 7. 52. l.

2. Ha az alperes (vevő) azzal védekezik, hogy a vétel csak próbára köttetett, felperest (eladót) terheli annak a bizonyítása, hogy a vétel feltétlen. C. 245/86. DII. 14. 320. l. B. T. 237/95. DIII. 3. 318. l.

360. §. Ha az árú a vevőnek megtekintés végett vagy próbára átadatott, az árú elfogadottnak tekintetik, a mennyiben a vevő a kikötött vagy szokásos határidő alatt, vagy az eladó felszólítására azonnal nem nyilatkozik.

361. §. Ha az árú a vevőnek átadva nem lett, s ez a megállapított vagy szokásos határidő alatt jóváhagyólag nem nyilatkozik, a vétel meg nem kötöttnek tekintendő.

Szerződésileg megállapított vagy szokásos határidő hiányában, az eladó a körülményekhez mért idő lefolyása

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

után a vevőt nyilatkozatra szólíthatja fel. Ha a vevő a felszólításra azonnal nem nyilatkozik, az eladó kötelezettsége megszűnik.

362. §. A mustra vagy próba szerinti vétel feltétlenül ugyan, de az eladó azon kötelezettsége mellett köttetik meg, hogy az áru a mustrának, illetőleg próbának megfeleljen.

1. A mustra (próba) szerinti vétel lehetőségéhez elegendő, ha az árú a mustra (próba) szerint egyáltalában előállítható. C. 464/84. DII. 10. 305. l.

2. A mustra adása még nem teszi a vételt mustra szerint kötött vétellé, mert a mustra u. n. jellegmustra is lehet. C. 1206/89. DII. 22. 160. l. 413/90. DII. 27. 216. l. 1413/90. M. IV. 272. l. 591/96. DIII. 6. 119. l. Különösen áll ez a nyitott mustrák tekintetében. C. 692/90. DII. 29. 6. l. 519/96. DIII. 6. 119. l.

Ha a mustra csak a vétel megkötése után adatott át, egyáltalában nem lehet mustra (próba) szerinti vételről szó. C. 315/97. P. T. 35. 31. l.

3. A mustrán felül, minőségi kikötések is lehetségesek, pl. hogy a búza ne legyen üszkös. C. 621/82. DII. 4. 250. l. Az ily kikötés hallgatólagos is lehet, pl. hogy a mustra szerint rendelt bor természetes bor legyen. C. 585/85. DII. 11. 269. l. Árpánál a malátakészítésre való használhatóságot azonban nem lehet hallgatólag kikötöttnek tekinteni. C. 279/94. DII. 39. 84. l.

4. A vevő a mustránál jobb árút sem köteles elfogadni. C. 143/83. DII. 6. 88. l.

363. §. Ha a vevő a neki átadott mustrát vagy próbát fel nem mutathatja, az árú mustra-, illetőleg próbaszerűnek vélelmeztetik.

1. Általában véve az eladót terheli annak a bizonyítása, hogy az árú a mustrának megfelel. B. T. 4446/79. DI. 25. 98. l. C. 325/85. DII. 12. 174. l. 431/87. DII. 18. 202. l. 591/96. DIII. 6. 119. l. 1004/98. DIII. 13. 178. l.

2. Az eladó tagadásával szemben vevőt terheli annak a bizonyítása,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hogy a felmutatott mustra (próba) az átadottal azonos. C. 325/85. DII. 12. 174. l. 780/85. u. o. 431/87. DII. 18. 202. l. 591/96. DIII. 6. 119. l.

Ha az eladó nyitott mustrát adott át a vevőnek, neki kell bebizonyítani, hogy az utóbb meg lett változtatva. C. 1004/98. DIII. 13. 178. l.; C. 692/90. DII. 29. 6. l. és 591/96. DIII. 6. 119. l. szerint a nyitott mustra csak akkor jöhet figyelembe, ha mindkét fél elismerte.

364. §. Ha a felek abban állapodtak meg, hogy az eladó a szerződéstől tetszése szerint visszaléphessen, a vétel felbontó feltétel alatt kötöttnek tekintetik.

A visszalépési jognak más megállapodás hiányában, a szerződés megkötésétől számítandó három nap alatt kell gyakoroltatni.

365. §. A visszalépési jog gyakorlásával a vétel joghatályát veszti.

Ily esetben a vevő a vétel tárgyát, az eladó pedig a vételárt köteles visszaadni. Ha a vétel tárgya általában nem, vagy rosszabb állapotban adatnék vissza, a vevő az ebből eredő kárt megtéríteni tartozik.

366. §. Az eladó a visszalépés fenntartásából eredő jogokat nem gyakorolhatja az ellen, ki a tárgyat a vevőtől jóhiszemüleg szerezte; ily esetben egyedül a vevőtől követelhet kártérítést.

367. §. A visszalépési jog a vevő javára is kiköthető; ez azonban e joggal a 364. §-ban érintett határidő alatt csak azon feltétel mellett élhet, ha a vétel tárgyát oly állapotban adhatja vissza, minőben azt átvette.

HARMADIK CZÍM.

Bizományi ügylet.

368. §. A kereskedelmi ügylet megkötése bizománynak tekintetik, ha ezt valaki megbizásból saját nevében, de más (a megbizó) részére eszközli. Ki az ügyletek ily

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megkötésével iparszerüleg foglalkozik, bizományosnak tekintendő.

Azon ügyletek által, melyeket a bizományos harmadik személyekkel köt, jogosítva és kötelezve ő lesz; a megbizó és a harmadik közt jogok és kötelezettségek nem keletkeznek.

Ha az ügylet a megbizó határozott kivánságához képest, ennek nevében köttetik, az nem bizománynak, hanem megbizásnak tekintetik.

Az ingyenesség nem zárja ki az ügylet bizományi jellegét. C. 1184/87. DII. 17. 216. l.

369. §. A bizományos az ügyletet a rendes kereskedő gondosságával a megbizó érdekeinek megfelelőleg s a megbizás értelmében köteles ellátni; tartozik továbbá a megbizót a szükséghez képest tudósítani, s őt különösen a megbizás teljesítéséről haladéktalanul értesíteni; kötelességében áll végre a megbizónak az ügyletről számolni, s irányában azt, mit az ügylet alapján követelhet, teljesíteni.

Ha a bizományos nem a megbizás értelmében jár el, a megbizó az ügyletet saját részére kötöttnek elismerni nem tartozik s minden esetben kártérítést követelhet.

1. Az értesítés, ill. annak tudomásul vétele nem feltétele a bizományi ügylet létrejövetelének. C. 855/95. DIII. 3. 150. l.

2. A bizományos követelését a számadás előzetes előterjesztése ill. felhívási per néikül is érvényesítheti. C. 661/83. DII. 7. 259. l.

2a. A bizományos késedelme az elszámolásban a megbizót nem jogosítja fel a megbizás visszavonására. C. 1058/83. DII. 9. 203. l.

Ha a megbizó a bizományos számadása ellen, bár vele az üzleti összeköttetést folytatja, hosszabb ideig kifogást nem tett, az vélelmezendő, hogy a számadást jóváhagyta. C. 972/88. DII. 21. 58. l.

3. C. 870/98. DIII. 13. 321. l. szerint a bizományos, ha a megbizó már előzőleg jogosulatlanul visszautasítja az ügyletet, azt mégis csak a kikötött teljesítési időben bonyolíthatja le.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

370. §. A bizományos, ha a részére kijelölt áron alól ád el, a megbizónak az árkülönbözetet megtéríteni tartozik, a mennyiben nem igazolhatja, hogy az eladás a kijelölt áron nem volt eszközölhető; s hogy a teljesített eladás által a megbizót kártól óvta meg.

Ha a bizományos a vételnél a kijelölt áron túl megy, a megbizó az ügyletet mint nem saját részére kötöttet visszautasíthatja, a mennyiben a bizományos a tudósítással egyidejüleg a különbözet fedezésére késznek nem ajánlkozik.

A megbizó azonban, ha a vételt mint nem saját részére kötöttet visszautasítani akarja, erről a bizományost a nyert tudósítás után azonnal értesíteni tartozik, ellenkezőleg a vétel jóváhagyottnak tekintetik.

1. »Legjobb eladás«, valamint »lehető legjobb ár« azt jelenti, hogy az eladásnak minden fölösleges halasztás nélkül a piaczi áron kell történnie. L. J. 725/81. DI. 28. 189. l. C. 569/88. DII. 22. 1. l.

A bizományosra e §. 1. bek. akkor is irányadó, ha az árúkat árverésen adja el. L. J. 725/81. DI. 28. 189. l.

2. A megbizó akkor is haladéktalanul köteles értesíteni a bizományost, ha az utasítás ellenes eladást akarja visszautasítani. C. 972/88. DII. 21. 58. l., ellenk. L. J. 725/81. DI. 28. 189. l.

371. §. Ha az árún, mely a bizományosnak beküldetett, az átvételkor külsőleg felismerhető sérülések vagy hiányok mutatkoznak, a bizományos különbeni kártérítés terhe alatt a megbizó érdekeit a szállítmányozó vagy fuvarozó ellenében megóvni, az árú mibenlétének igazolására szolgáló bizonyítékokról gondoskodni s erről a megbizót azonnal értesíteni tartozik.

A bizományos az árú mibenlétét szakértői szemle útján megállapíthatja s azt, ha megromlásnak van kitéve és a halasztás veszélylyel jár, a 347. §. értelmében eladhatja.

372. §. Ha az árúban oly változás történik, mely miatt az értéktelenné válhatnék, a mennyiben a megbizó utasí-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tását időrövidség miatt kikérni nem lehet, vagy ha ez utasításával késik, — a bizományos az árút a 347. §. határozata szerint eladhatja.

Ugyanezt teheti a bizományos minden oly esetben, midőn a megbizó, habár erre a dolog természete szerint kötelezve volna, az árú iránt nem rendelkezik.

1. Értékpapiroknál az árcsökkenés nem tekinthető e §. értelmében, vett oly változásnak, a mely az árút értéktelenné tenné. C. 324/89. DII. 24. 21. l. jun. 11/12. 90. DII. 27. 124. l. 855/95. DIII. 3. 150. l.

2. Oly esetnek, a melyben a bizományost a megbizó rendelkezésének elmulasztása alapján az eladás joga illeti meg, tekintendő pl. a vételi bizománynál, ha a megbizó az árú átvételével késik. C. 477/87. DII. 18. 249. l.

2a. Az eladás (ill. kárkövetelés) jogának nem feltétele a 359. §-ban szabályozott értesítés. C. 477/87. DII. 18. 249. l. Közönbös továbbá az eladás ideje. C. 1206/94. P. T. 31. 29. l.

A bizományos tényleges eladás igazolása nélkül árkülönbözetet nem követelhet. B. T. DIII. 1. 11. l.

373. §. A bizományos a gondviselése alatt levő árúban történt kárért felelősséggel tartozik, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kár rendes kereskedő gondosságával elhárítható nem volt.

A biztosítás elmulasztásáért csak az esetben felelős, ha az árú biztosítására a megbizótól utasítást nyert.

374. §. A bizományos által kötött ügyletekből eredő követeléseket a megbizó az adós ellen csak azok átengedése után érvényesítheti.

Az ily követelések azonban a bizományos és ennek hitelezői irányában akkor is, ha átengedve nem lettek, a megbizó követeléseinek tekintetnek.

1. Engedmény nélkül a megbizónak nincs kereshetőségi joga. C. 275/82. DII. 2. 112. l.; és pedig még akkor sem, ha a megbizó közvetlenül teljesítette az általa kötött ügyletet. C. 7062/93. DII. 38. 122. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. E §. elve a bizományi vételből származó árúkra is irányadó: a bizományos által megvett árúk már a vétel időpontjától a megbizó tulajdonát képezik. C. 324/89. DII. 24. 21. l.

Ugyanígy az eladási bizománynál az árúk a megbizó tulajdonát képezik mindaddig, a míg a harmadiknak át nem adattak, és a bizományos, ha az utánuk befolyt vételárat eltulajdonítja, sikkasztást követ el. C. 1210/83. DII. 5. 120. l. 12008/84. DII. 8. 1. l.

375. §. Ha a bizományos a megbizó beleegyezése nélkül harmadik személyeknek előlegez vagy hitelez, ezt saját veszélyére teszi.

A mennyiben azonban a vételár hitelezése az üzlet helyén divatozó kereskedelmi szokás által igazolható, erre a bizományos is fel van jogosítva, feltéve, hogy megbizójától ellenkező utasítást nem kapott.

A bizományos, ki jogosulatlanul hitelbe ád el, a vételárt adósként azonnal lefizetni tartozik, ha a megbizó a hitelre történt eladást jóvá nem hagyja. A mennyiben a bizományos igazolni képes, hogy készfizetés mellett csak csekélyebb ár lett volna elérhető, csak ezen árt, ha pedig ez a megbizó által megszabott árnál csekélyebb volna, a 370. §. értelmében az árkülönbözetet is megtéríteni tartozik.

376. §. A bizományos a vele szerződő fél fizetési, vagy egyéb kötelezettségeiért egyenes adósként felelősséggel tartozik, ha ezt elvállalta, vagy ha a felelősség őt a saját üzlete helyén divatozó kereskedelmi szokásnál fogva terheli.

A bizományos felelössége részleges is lehet, pl. a kötelezettség bizonyos százaléka erejéig. C. 1548/96. T. É. 97. 2. sz.

377. § A megbizó köteles a bizományosnak mindazt megtéríteni, mit ez az ügyletre készpénzben kiadott, vagy arra szükségkép vagy hasznosan fordított. Ez azon esetre is áll, ha a bizományos saját raktárait, fuvarozási eszközeit vagy saját munkásait használja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E mellett a bizományos az ügylet után bizományi díjt követelhet, mely határozott megállapodás hiányában a helybeli kereskedelmi szokásnak megfelelőleg állapíttatik meg. Ha a bizományos a szerződő fél kötelezettségeiért jótállást vállalt (star del credere), ezért külön díjt igényelhet. A díj rendszerint csak akkor követelhető, ha az ügylet foganatba ment.

Eladási bizománynál azonban, ha az ügylet a bizományos hibáján kivül nem volt foganatosítható, ez az árú visszaadásakor díjt követelhet, a mennyiben ezt a helybeli kereskedelmi szokás megengedi.

1. Azon kiadások közé, a melyeket a bizományos az ügyletre szükségkép fordított s ennélfogva követelhet, számítandó az a kártérítés, a melyet a bizományos kénytelen volt a megbizó szerződésszegése következtében a vele szerződött harmadik személynek fizetni. C. 425/900. Jogt. K. 900. 43. sz. m.

2. A bizományi díj követelésének nem áll útjában az a körülmény, hogy a bizományos a másik fél részéről is meg volt bízva és attól is kap bizományi díjat. C. 160/900. Jogt. K. 900. 36. sz. m.

378. §. Ha a bizományos kedvezőbb feltételek mellett köti meg az ügyletet, mint melyek a megbizó által megállapíttatnak, az ebből eredő előny a megbizót illeti.

379. §. A bizományost a bizományi árúkra nézve, a mennyiben azok még birtokában vannak, vagy a mennyiben azok felett általában, különösen pedig hajóselismervények, rakjegyek vagy közraktári jegyek által rendelkezhetik, zálogjog illeti a bizományi ügyletre fordított költségek, a bizományi díjak, előlegek, kölcsönök és az elvállalt váltói és egyéb kötelezettségek, nemkülönben a folyószámlán alapuló és a bizományból származó követelések erejéig.

E zálogjog alapján, mely a megbizó ellen időközben elrendelt csőd esetében is hatályos, a bizományos magát érintett követeléseire nézve a megbizó, vagy ennek hitele-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zői előtti elsőbbséggel elégítheti ki. Ugyanez áll a bizományi ügyletből eredő s még künlevő követelésekre nézve is.

1. Az, hogy a bizományi árúk nem a megbizó, hanem egy harmadik személy tulajdonát képezik, a bizományos zálogjoga gyakorlásának nem áll útjában. L. J. 583/77. DI. 18. 138. l., 20. 167. l.

2. A bizományos nem gyakorolhatja a zálogjogát oly kártérítési kötelezettség alapján, a melynek összege egyelőre még bizonytalan. L. J. 796/77. DI. 19. 33. l.

3. A bizományos zálogjoga még a korábbi végrehajtási zálogjogot is megelőzi. C. 5738/87. DII. 18. 271 l.

380. §. Ha a megbizó az előbbeni §-ban érintett kötelezettségeknek kellő időben eleget nem tesz, a bizományosnak jogában áll magát a zálogtárgyakból a 305. és 307. §§. határozatai szerint kielégíteni.

1. A 305. és 307. §§. szerinti eladáshoz a bizományi ügylet irásba foglalása nem szükséges. B. T. 1435/82. DII. 2. 340. l. C. 329/89. J. 89. 40 l.

2. B. T. 3103/88. szerint, DII. 20. 338 l. az árverés a törvényszéknél volna kérendő, mert a ker. elj. 10. §-a erről az esetről nem emlékezik meg.

381. §. Ha a bizomány tárgyát tőzsdei vagy piaczi árral biró árúk, váltók vagy értékpapirok vétele vagy eladása képezi, a bizományos, feltéve, hogy megbizója másként nem rendelkezett, a megszerzendő árúkat eladóként maga szolgáltathatja, a bizományba átvett árúkat pedig vevőként maga megtarthatja.

Ily esetben a bizományos számadási kötelezettsége egyedül annak igazolására szorítkozik, hogy az ár felszámításánál a megbizás teljesítésekor jegyzett tőzsdei vagy piaczi árt megtartotta. A kikötött, illetőleg a 377. §-ban érintett díjt, továbbá a rendszerint felmerülő bizományi költségeket ily esetben is felszámíthatja.

A mennyiben a bizományos a megbizás teljesítését

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tárgyazó tudósítással egyidejüleg vevő- vagy eladóként egy harmadik személyt meg nem nevez, a megbizó vevőnek, illetőleg eladónak a bizományost tekintheti.

1. Ha a bizományos a harmadik szerződőt már megnevezte, utóbb az önszerződés jogát nem gyakorolhatja. C. 1166/96. DIII. 5. 98. l.

2. A bizományost az önszerződés esetében is megilleti a zálogjog C. 324/89. DII. 24. 21. l.

3. Ha a bizományos önszerződőként lép be az ügyletbe, az abból eredő jogokat ugyanúgy gyakorolhatja, mintha közvetlenül (mint vevő ill. mint eladó) kötötte volna azt meg. C. 1783/94. DII. 39. 91. l. Ez alapon eladási bizomány esetében a bizományos a 352. és 356. §§. által adott jogokat igénybe veheti. C. 455/84. DII. 10. 338. l.

382. §. Ha a megbizó a megbizást visszavonja s e visszavonás a bizományoshoz előbb érkezik, mint a megbizás teljesítéséről szóló tudósítás feladatott volna, a bizományos nem élhet többé azon joggal, hogy mint eladó vagy mint vevő felléphessen.

Mennyiben emelhető a bizományos ellen a különbözeti ügylet kifogása, arra nézve l. a 356. §. 3. jegyzetét.

383. §. A jelen czímben foglalt határozatok akkor is alkalmazást nyernek, ha kereskedő, a nélkül, hogy az rendes üzleti köréhez tartoznék, megbizásból más részére saját nevében egyes kereskedelmi ügyletet köt.

NEGYEDIK CZÍM.

Szállítmányozási ügylet.

384. §. Az árúk tovaküldésének elvállalása szállítmányozási ügyletnek tekintetik, ha ezt valaki fuvarozók vagy hajósok által saját nevében, de mások rovására eszközli. Ki ily ügyletekkel iparszerűleg foglalkozik, szállítmányozónak tekintendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az átvevő a szállítmányozóval a szállítmányozási ügylet alapján nem áll jogviszonyban, tehát csak akkor léphet fel ellene, ha az esetleg az ő megbizottja is volna. K. V. T. 27/99. DIII. 14. 354. l.

385. §. A szállítmányozó az árúk átvételénél és megőrzésénél, a fuvarozók és közvetett szállítmányozók megválasztásánál, s általában az elvállalt szállítmányozás eszközlésénél felmerülő károkért felelős, ha nem a rendes kereskedő gondosságával jár el. Azt, hogy rendes kereskedő gondosságával járt el, a szállítmányozó köteles igazolni.

Ha a szállítmányozó és feladó közt a fuvarozási költségek eleve bizonyos összegben megállapíttatnak, — a szállítmányozó más megállapodás hiányában a szállítmányozást eszközlő fuvarozók és közvetett szállítmányozók eljárásáért egyenes felelősséggel tartozik.

Pl. romlásnak kitett árúknál a szállítmányozó, a mennyiben a hosszabb útirányt választotta, a romlásért felelős, ha nem igazolja, hogy a rövidebb vonalon is bekövetkezett volna. C. 636/88. P. T. 17. 89. l.

386. §. Ha a szállítmányozó a fuvarozásnak a feladó által kijelölt módjától vagy nemétől fontos ok nélkül eltér, a vétlen balesetért is felelős. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a szállítmányozó igazolhatja, hogy a vétlen baleset a meghagyás pontos teljesítése mellett is bekövetkezett volna.

387. §. A szállítmányozó saját díjain kivül költségeinek, kiadásainak s általában mindannak megtérítését követelheti, mit a szállítmányozásra szükségkép vagy hasznosan fordított. A kialkudott fuvardíjnál magasabbat azonban fel nem számíthat.

A szállítmányozási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi; ilyennek hiányában a helybeli szokás szolgál irányadóul.

Oly esetben, midőn a feladó és szállítmányozó közt a fuvarozási költségek eleve bizonyos összegben megállapít-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tatnak, szállítmányozási díj csak úgy számítható, ha ez világosan kiköttetett.

1. A fuvardíjban a biztosítási, továbbá ki- és berakodási díjak a fennálló keresk. szokás értelmében nem tekinthetők bennfoglaltaknak, azok tehát külön felszámíthatók. C. 708/95. DIII. 4. 202. l.

2. A vasutak által engedélyezett fuvarbér-visszatérítések a szállítmányozót illetik meg, s nem a megbizót, ill. átvevőt. L. J. 176/77. DI. 17. 156. l. B. T. 1968/77. DI. 28. 260. l.

388. §. A szállítmányozót az árúkra nézve, a mennyiben azok birtokában vannak, vagy a mennyiben azok felett rendelkezhetik, a szállítmányozási és fuvardíjak, továbbá a költségek és kiadások, nemkülönben az árúkra adott elölegezések erejéig zálogjog illeti, melynek érvényesítésére nézve a 379. és 380. §§. határozatai szolgálnak irányadóul.

Ha a szállítmányozásnál közvetett szállítmányozó közreműködése vétetik igénybe, az előző jogait különösen ennek zálogjogát, a közvetett szállítmányozó köteles gyakorolni.

A mennyiben az előző követelésére nézve a követő részéről kielégíttetett, a követelés és a zálogjog a követőre megy át. Ugyanez áll a fuvarozó követelésére és zálogjogára nézve is, ha és a mennyiben ez a közvetett szállítmányozó által kielégíttetett.

B. T. 480/96. DIII. 5. 332. l. szerint az árverés elrendelésére a törvényszék illetékes, mert a ker. elj. 10. §-a erről az esetről nem emlékezik meg.

389. §. A szállítmányozó ellenkező megállapodás hiányában a fuvarozást maga is eszközölheti. Ez esetben őt a fuvarozó jogai és kötelességei illetik, s a 387. §-ban érintett költségek és díjakon kivül a fuvardíjt is felszámíthatja.

390. §. A szállítmányozó ellen az árú teljes vagy részben elveszése, megsérülése, vagy elkésett kiszolgáltatása miatt támasztható keresetek egy esztendő alatt évülnek el. Ezen határidő az árú teljes elveszése esetében azon nappal,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

melyen a kiszolgáltatásnak történni kellett volna, egyéb esetekben pedig azon nappal veszi kezdetét, melyen az árú tényleg kiszolgáltatva lett.

Hasonló módon évülnek el az árú teljes vagy részben elveszése, megsérülése vagy elkésett kiszolgáltatása miatt emelhető kifogások is, ha a tudósítás e tényekről a szállítmányozó részére egy év alatt el nem küldetett.

A szállítmányozó által elkövetett csalás vagy sikkasztás esetében ezen határozatok alkalmazást nem nyernek.

1. E §. egy évi elévülési ideje csak a szállítmányozó elleni kereset elévülésére vonatkozik, de nem a szállítmányozónak megbizója elleni keresetére, ez tehát a rendes elév. idő alatt évül el. K. V. T. 411/95. DIII. 5. 345. l.

Nem terjed ki továbbá ez az intézkedés a tartozatlanul fizetett fuvardíjak visszafizetése iránti keresetekre. C. 813/90. Ü. L. 90. 16. sz. valamint mindazon keresetekre sem, amelyek nem az átadott árúban esett kár megtérítésére vonatkoznak. C. 1088/90. I. Sz. 6. 182. l.

2. Ha az árú másnak szolgáltatott ki, az elévülés azon nappal veszi kezdetét, amelyen a kiszolgáltatásnak történnie kellett volna. C. 101/88. DII. 20. 118. l. 982/92. DII. 32. 282. l. Az árú átvételének megtagadása esetében pedig azzal a nappal, a melyen az árú átvehető lett volna, illetve a melyen a megérkezésről szóló értesítés kézbesíttetett. C. 771/82. DII. 4. 66. l.

3. A elévülést (a keresetindításon kivül) a szállítmányozó elismerése is megszakítja. C. 910/87. P T 16. 122. l.

Nem szakítja meg azonban a peren kívüli érvényesítés. C. 27/83. DII. 5. 231. l. C. 108/86. P. T. 13. 29. l., továbbá a szállítmányozóval a kártérítési összeg iránt folyamatba tett alkudozások. C. 1433/89. P. T. 20. 105. l. 4302/90. Ü. L. 90. 30 sz. 982/92. DII. 32. 282. l.

Az értesítés csak a kifogás elévülését szakítja meg, s nem a keresetét is. C. 3081/83. DII. 5. 242. l.

391. §. A szállítmányozó jogai- és kötelességeire nézve, a mennyiben azok iránt a jelen czímben intézkedés nem történik, az előbbeni czím határozatai szolgálnak irányadóul.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

392. §. A jelen czím határozatai akkor is alkalmazást nyernek, ha kereskedő, anélkül, hogy ez rendes üzleti körébez tartoznék, egyes szállítmányozási ügyletekre vállalkozik.

ÖTÖDIK CZÍM.

Fuvarozási ügylet.

ELSO FEJEZET.

Általában.

393. §. Fuvarozási ügyletnek az tekintendő, mely árúknak szárazon vagy folyókon és belvizeken való fuvarozása iránt köttetik. Ki ily ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik, fuvarozónak tekintetik.

1. Nem fuvarozás az árúnak az egyik helyről a másikra való szállítása, ha az a továbbítónak közvetlen őrizet végett nem adatik át. C. 8846/92. DII. 34. 192. l. 1427/95. DIII. 4. 48. l.; igy különösen a hajóvontatás, a melynél a vontatott hajó és rakománya a vontatóval szerződő felügyelete és rendelkezése alatt marad. C. 741/87. P. T. 15. 116. l. B. T. 2718/88. DII. 21. 345. l.

Nem fuvarozás továbbá az árúnak a vasúttól a lakásra való vitele. B. T. 5698/86. DII. 16. 331. l.

2. A nemzetközi vasúti fuvarozást részletesen szabályozza az 1890. okt. 14-én kötött és az 1892. XXV. t.-cz. által beiktatott berni egyezmény, továbbá vasúti fuvarozást általában az id. t. 2. §-a értelmében 1892. decz. 10-kén kibocsátott új vasúti üzletszabályzat.

3. A nagyobb hajózási vállalatok által kibocsátott üzletszabályzatok szerződési kikötések jellegével birnak és annyiban is érvényesek, a mennyivel a törvénynyel ellenkeznek. L. J. 350/81. DI. 18. 210. l. C. 719/87. DII. 19. 340. l. 229/88. DII. 20. 222. l. 1004/90. DII. 25. 280. l.

394. §. A fuvarlevél a feladó és fuvarozó közt keletkezett szerződés bizonyítékául szolgál.

A fuvarozó a fuvarlevél kiállítását követelheti.

1. A vasúti fuvarozásnál azonban az Ü. Sz. 54. §. (a B. E. 8. cz.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

értelmében a fuvarozási szerződés csak akkor van megkötve, ha a feladó állomás az árút fuvarozás végett a *fuvarlevéllel* átvette.

2. A fuvarlevelet rendszerint teljes bizonyító erő illeti meg. A vasúti fuvarozásnál azonban, ha az árú felrakását a feladó eszközli, a fuvarlevél súly- vagy mennyiség megjelölése a vasút ellen csak akkor bizonyít, ha általa utánmérés (utánszámlálás) történt és ezt a fuvarlevél tanusítja. Ü. Sz. 54. §. Ha ez megtörtént, a vasút nem mentheti magát azzal, hogy a fuvarozás zárt (ólmozott) kocsiban történt és a zár a leadáskor sértetlen volt. C. 1355/89. DII. 26. 300. l.

A fuvarlevéllel szemben a (z ellen-) bizonyítás meg van engedve, különösen arra nézve is, hogy a vasútnál való lebélyegzéskor valamely kellék még nem volt reávezetve. C. 3569/86. DII. 15. 77. l.

395. §. A fuvarlevél magában foglalja:

1. az árú megjelölését minőség, mennyiség és az ismertető jelek szerint;

2. a fuvarozó nevét és lakhelyét;

3. a feladó nevét;

4. annak nevét, kinek az árú kiszolgáltatandó;

5. az árú rendeltetési helyét;

6. a fuvardíjra vonatkozó határozatokat;

7. azon különös megállapodásokat, melyek a felek közt egyéb pontok, különösen az út irányára, az árú megérkezési idejére, vagy az e részbeni késedelemre nézve keletkeztek;

8. a kiállítás helyét és idejét.

1. A vasúti fuvarlevélnek több kelléke van, l. Ü. Sz. 51. §. (B. E. 6. cz.); a vasúti fuvarozásnál továbbá csak az előirt, nyomtatott s a vaspályaigazgatás által lebélyegzett fuvarlevelek használhatók. Ü. Sz. 52. §. (B. E. végr. hat. 2. cz.)

2. A vasúti fuvarozásnál az árú minőségének vagy súlyának helytelen bevallása esetében, a fuvarozási díj esetleges pótlásán felül, fuvardíjpótléknak nevezett birság fizetendő. Ü. sz. 53. §. C. 1398/99. DII. 17. 195. l. szerint a fuvardíjpótlék nem követelhető a feladó oly mulasztása alapján, a melyet a fuvaros a feladáskor ismert, illetve a rendes gondosság kifejtése mellett ismerni tartozott.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Ha a meghatalmazott saját nevét írta is a fuvarlevélbe, feladónak a 49. §. 2. bek. értelmében a főnök tekintendő. C. 257/82. DII. 2. 37. l.

396. §. A feladó köteles oly árúknál, melyek az átvevő részére leendő kiszolgáltatás előtt vám- vagy adókezelés alá esnek, a fuvarozót a szükséges kisérő iratokkal ellátni. A mennyiben a fuvarozót magát vétkesség nem terheli, a feladó felelős a fuvarozónak azon büntetések és károkért, melyek ez utóbbira a kisérő iratok helytelenségéből vagy elégtelenségéből származnak.

1. V. ö. a vasúti fuvarozás tekintetében Ü. Sz. 56—58. §§. továbbá Ü. Sz. 42. és 50. §§-t. Az Ü. Sz. 59. §. 2. p. értelmében, a vasút nem köteles ezen iratok helyességét megvizsgálni.

2. Ha a fuvarozót vétkesség nem terheli, nem köteles a feladónak azon kárt megtéríteni, melyet az iratok hiányai következtében szenvedett. C. 387/86. P. T. 13. 58. l.

397. §. A fuvarozást határozott megállapodás vagy helyi szokás hiányában a körülményekhez mért határidő alatt kell megkezdeni.

Ha a fuvarozás megkezdése, vagy az út folytatása természeti esemény vagy más véletlenség miatt ideiglenesen meggátoltatik, a feladó nem köteles az akadály megszüntét bevárni, hanem a szerződéstől elállhat; köteles azonban ily esetben a fuvarozónak, a mennyiben ezt vétkesség nem terheli, az előkészületi, a ki- vagy lerakodási költségeket s a fuvardíjból a megtett útra eső részt megtéríteni. A megtérítendő összeget, ha az iránt a felek meg nem egyezhetnek, helyi szokás hiányában a bíróság határozza meg.

A vasútaknál a szállítási időt, valamint a fuvarozás megkezdését az Ü. Sz. 63. §. szabályozza; ugyanannak 65. §. 1. p. szerint a vasút a fuvarozás megkezdésének akadályoztatása esetén, ha a fuvarozás más útirányon nem eszközölhető, köteles az árú feletti másnemü rendelkezés végett a feladóhoz fordulni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

398. §. A fuvarozó minden kárért, mely az árúban az átvételtől a kiszolgáltatásig elveszés, vagy megsérülés által történik, felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kárt erőhatalom, vagy az árú természetes minősége, különösen belső megromlás, beszáradás, rendes csurgás vagy a begöngyölésnek kivülről fel nem ismerhető hiányai okozták.

Drágaságok, pénzek vagy értékpapirokért a fuvarozó csak akkor felelős, ha a tárgyak ezen minősége vagy értéke neki kijelentve lett.

1. A fuvarozó nem felelős azon kárért, a mely az árút az átvétel előtt érte, igy tehát azért sem, a mely a feladás közben állott elő. C. 562/96. DIII. 6. 209. l.

Annak a bizonyítása, hogy az árú átvételkor már meg volt sérülve, a fuvarozót terheli. C. 1054/83. DII. 9. 198. l. 198/85. DII. 12. 208. l.

A fuvarozó felelőssége a kiszolgáltatásig áll fenn: a fuvarozó tehát a megérkezés és a kiszolgáltatás közötti időben történt kárért akkor is felelős, ha az árú a kikötött határidő eltelte előtt érkezett meg és szolgáltattatott ki. C. 82/98. P. T. 36. 19. l.

2. A fuvarozó felelőssége, eltekintve a vaspályától, szerződésileg korlátozható s ki is zárható, igy pl. a hajózási vállalatoknál. C. 719/87. DII. 19. 340. l. 229/88. DII. 20. 222. l. 1004/90. DII. 25. 280. l. Az a kijelentés azonban, hogy a fuvarozó a fuvarozást »biztosítás nélkül« vállalja el, nem tekinthető a felelősség kizárásának. C. 375/86. DII. 16. 285. l.

3. C. 1040/82. DII. I. 242. l., a hajó összeütközést erőhatalomnak tekinti; ellenben, C. 5296/94. DIII. 1. 49. l. nem tekinti annak a vonatkisiklást, C. 784/95. DIII. 4. 79. l. pedig a lopást, míg C. 319/88. Ü. L. 88. 21. sz. a vonatösszeütközés esetére kétes.

4. Ha a begöngyölés hiányai kivülről felismerhetők, a fuvarozó nem menekül a felelőssége alól. C. 1004/90. DII. 25. 280. l. Hasonlókép a fuvarozót terheli a felelősség a begöngyölésnek a fuvarozás közben előálló hiányosságáért, pl. a hordó abroncsának kitágulásáért. C. 197/83. DII. 5. 105. l.

5. Azonos intézkedést tartalmaz. Ü. Sz. 76. §. és B. E. 30. cz.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

399. §. Az árú elveszése vagy megsérülése miatti kártérítés esetében, a kár kiszámításánál, az árúnak szükséghez képest szakértők által megállapított rendes kereskedelmi, ilyennek nem létében pedig közönséges értéke vétetik alapul.

Ehhez képest a fuvarozó az árú elveszése esetében azon rendes kereskedelmi értéket tartozik megtéríteni, melylyel a hason fajú és minőségű árú a rendeltetés helyén birt akkor, midőn a kiszolgáltatásnak történni kellett volna; ellenben az árú megsérülése esetében azon különbözet térítendő meg, mely a megsérült árú eladásai ára s azon rendes kereskedelmi érték közt létezik, melylyel az a sérelem nélkül, a kiszolgáltatás helyén és idejekor birt volna.

A kártérítési összegből mindegyik esetben levonandó az, mi az elveszés, illetőleg a megromlás folytán vám- és egyéb költségekben megtakarítva lett.

Ha a fuvarozó vagy emberei bebizonyíthatólag vétkes gondatlansággal vagy gonosz szándékkal jártak el, a fuvarozó teljes kártérítéssel (272. §.) tartozik.

1. A vasúti fuvarozásnál az árú elveszése esetében az árúnak a feladás helyén és idején fennállott rendes kereskedelmi, ill. közönséges értéke térítendő meg. Ezenfelül visszatérítendők a vám- és egyéb költségek, valamint fuvardíjak fejében netán már kifizetett összegek. Ü. Sz. 80. §. (B. E. 34. cz.)

2. Az árú megsérülésének esete az is, a melyben az árú idegen anyaggal összevegyíttetett, pl. kőszénbe kavics esett. C. 5184/90. DII. 25. 321. l.

2a. Az árú megsérülése esetében a különbözetet a megsérült árú eladási ára és az ép árú rendes kereskedelmi értéke között a feladónak (felperesnek) kell bizonyítani. C. 869/93. Jogt. K. 94. 50. sz. Ez a bizonyítás szakértők, vagy pl. tőzsdei, ill. piaczi árjegyzékek útján történhetik, anélkül, hogy a megsérült árút tényleg el kellene adni. C. 474/87. DII. 18. 1 57. l. Nem lehet azonban az árút visszautasítani s az egésznek értékét követelni. C. 869/93. Jogt. K. 94. 50. sz.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

400. §. A fuvarozó felelős a kikötött vagy szokásos fuvaridő elmulasztásából eredő kárért, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a késedelmet rendes fuvarozó gondosságával elkerülnie nem lehetett.

1. Azt, hogy a kár csakugyan a fuvaridő elmulasztásából származik, a feladó ill. átvevő tartozik igazolni, L. J. 343/81. DI. 27. 206. l.

2. A kártérítés mérvére ebben az esetben nem a 399. §., hanem az általános szabály (272. §.) irányadó. C. 1026/88. P. T. 17. 156. l.

401. §. Ha a fuvaridő elmulasztása esetére a fuvardíj bizonyos részének levonása vagy teljes elvesztése, vagy más kötbér állapíttatott meg, — kétség esetében a késedelemből eredő, s az érintett kikötmények összegét meghaladó kár megtérítése is követelhető.

A mennyiben a fuvarozó igazolhatja, hogy a késedelem a rendes fuvarozó gondosságával elhárítható nem volt, az érintett kikötmények csak ugy vehetők igénybe, ha ez szerződésileg megállapíttatott.

A megállapított kötbér erejéig kárt igazolni nem kell. 423/89. J. 89. 17. l. 1300/92. DII. 34. 27. l.

402. §. A fuvarozó felelős azokért, kiket az elvállalt fuvarozás teljesítésénél alkalmaz.

Ugyanígy Ü. Sz. 9. cz.; az Ü. Sz. 68. §. 3. bek. szerint a vasút által az árúk házhozvitelére alkalmazott fuvarosok a vasút közegeinek tekintendők.

403. §. Ha a fuvarozó az árút, az elvállalt fuvarozásnak egészben, vagy részben eszközlése végett, más fuvarozónak adja át, az árú kiszolgáltatásáig nemcsak közvetlen követőjeért, hanem minden későbbi fuvarozóért is felelős.

Minden fuvarozó, ki mint követője jelentkezik egy másiknak, az által, hogy az árút az eredeti fuvarlevéllel

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

veszi át, ennek értelmében a fuvarozási szerződésbe lép; felelőssé lesz előzőinek a már teljesített fuvarozásból eredő kötelezettségeiért s egyszersmind önálló kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a fuvarozást az eredeti szerződés értelmében, különösen a fuvarlevélben kijelölt vonalakon fogja eszközölni.

Ha mindegyik fuvarozó új fuvarlevéllel vállalta el a fuvarozást, a későbbi fuvarozók önállóan jönnek tekintetbe, reájuk tehát e §. nem irányadó. C. 245/96. BT. 34. 45. l.

404. §. A fuvarozó a feladó későbbi utasításait az árú visszaadása, vagy annak más mint a fuvarlevélben kijelölt átvevő részére leendő kiadása tekintetében, mindaddig teljesíteni tartozik, mig a fuvarlevelet az árú megérkezése után a rendeltetés helyén a kijelölt átvevőnek ki nem szolgáltatta.

Ha ez már megtörtént, a fuvarozó csak a kijelölt átvevő utasításait veheti figyelembe, ellenkezőleg ennek az árúért felelős.

Az esetre, ha feladási vevény lett kiállítva, ezen rendelkezési jog csak a feladási vevény birtokosát illeti.

1. A vasúti fuvarozásnál az Ü. Sz. 64. §-a szerint kizárólag a feladó adhat utasításokat; a feladó rendelkezéseit a vasút csak akkor köteles figyelembe venni, ha azok a feladási állomás közvetítésével és az előirt alakban (64. §. 7. p.) adattak. Fuvarlevél-másodlat vagy feladási vevény kiállítása esetén a feladót ez a jog csak a fuvarlevél-másodlat, illetve feladási vevény elömutatása alapján illeti meg. (2-ik p.) A vasútnak jogában áll a feladótól a rendelkezései végrehajtásából keletkező költségek megtérítését követelni. (8. p.)

2. Az utólagos utasitás nem vonatkozhatik az árúnak más helyre vagy vissza való fuvarozására; ily rendelkezést (a vasútaktól eltekintve) a fuvaros nem köteles elfogadni. C. 324/86. DII. 15. 95. l.

3. Ha a fuvarozó elkésetten utasítja közegeit az ellenrendelet foganatosítására, az ezzel okozott kárért felelős, C. 91/94. DII. 39. 63. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

405. §. A fuvarozó köteles az árút rendeltetése helyén a fuvarlevélben kijelölt átvevőnek kiszolgáltatni.

1. A vasúti fuvarozás tekintetében az Ü. Sz. 68. és 75. §-ai 2. p. közelebbről körülirják az árú kiszolgáltatása körüli eljárást.

2. A fuvarozónak a kiszolgáltatás körüli mulasztása az okozott kár megtérítésére kötelez. C. 20/86. DII. 142.83. l.

A fuvarozó az átvevő személyazonosságának megállapítása körül gondosságot köteles kifejteni s ennek elmulasztásáért felelős. C. 721/84. DII. 8. 246. l.

406. §. A fuvarlevélben kijelölt átvevőnek jogában áll, még mielőtt az árú rendeltetése helyére érne, annak biztonsága végett a szükséges intézkedéseket megtenni s e végből a fuvarozót kellő utasításokkal ellátni. Az árú kiszolgáltatását, mielőtt a rendeltetése helyére érkeznék, csak az esetben követelheti, ha erre a fuvarozó a 404. §. értelmében felhatalmaztatott.

407. §. Mihelyt az árú rendeltetése helyére érkezik, a fuvarlevélben kijelölt átvevőnek szabadságában áll a fuvarozási szerződésen alapuló jogokat, a fuvarlevélből kivehető kötelezettségek teljesítése mellett, a fuvarozó ellen saját nevében érvényesíteni, különösen ez utóbbit a fuvarlevél átadására s az árú kiszolgáltatására szorítani; feltéve, hogy a kereset megindítása előtt a 404. §. értelmében ellenkező utasítás nem adatott.

Az, hogy a kijelölt átvevő saját vagy más érdekében jár-e el, különbséget nem tesz.

1. Hasonlóan intézkedik az Ü. Sz. 66. §-a. 1—3. p.

2. Ha az átvevő az átvételt megtagadja, a rendelkezési s kereseti jog a feladóra visszaszállottnak tekintendő, s az átvevő utóbb csak a feladó meghatalmazása alapján követelheti a kiszolgáltatást. C. 986/84. Ü. L. 85. 47. sz. 368/98. DIII. 12. 91. l.

3. Az átvevőt a feladónak fizetett előleg és vámilleték terheli. C. 1749/93. DII. 38. 180. l. A súly helytelen bevallására a vasút által kiszabott kötbér (birság) ellenben nem terheli K. V. T. 232/96. DIII. 7. 351. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. Az átvevő e §. korlátai között a fuvarozótól azon kára megtérítését is követelheti, a melyet az árú elveszése vagy megsérülése, illetve jogtalan visszatartása vagy a fuvaridő elmulasztása folytán szenvedett. KVT. 27/99. DIII. 14. 353. l.

408. §. Az árú és fuvarlevél elfogadása által az átvevő a fuvarlevél értelmében a fuvarozó kielégítésére kötelezteti.

Az átvevő a fuvarozóval szemben akkor is felelős, ha a közte és a feladó közötti szerződés értelmében a feladó tartozik viselni a fuvarozási költségeket. C. 232/94. DII. 38. 273. l.

409. §. Ha az, ki az árú átvevőjeként kijelöltetett, nem található; vagy ha ez az átvételt megtagadja; vagy ha az átvétel vagy az árú mibenléte iránt vita keletkezik, az érdekelt félnek jogában áll az árú mibenlétét birói szemle utján megállapíttatni.

E mellett az átadási hely bírósága az érdekelt fél kérelmére elrendelheti, hogy az áru egyelőre közraktárba, vagy egy harmadik személy gondviselése alá helyeztessék, és hogy a fuvardijnak s a fuvarozó egyéb követelésének kielégítése végett az áru vagy annak egy része nyilvános árverés utján eladassék.

Ezen kérelem iránt az ellenfél, a mennyiben helyben tartózkodik, a bíróság által elölegesen meghallgatandó.

1. Az illetékes bíróság a járásbíróság ker. elj. 10. §.; a szemlére az 1868. LIV. t.-cz.-nek az elöleges birói szemlére vonatkozó szabályai irányadók.

A szemle elmulasztása folytán az átvevő elesik az értékkülönbözet bizonyításának lehetőségétől. C. 5184/89. DII. 25. 321. l.

2. A vasutakat az Ü. Sz. 70. §-a feljogosítja a magánúton való előadásra.

410. §. Az árú átvételével és a fuvardíj kifizetésével a fuvarozó ellen minden igény megszünik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Oly hiány vagy sérülés miatt azonban, mely a kiszolgáltatáskor külsőleg felismerhető nem volt, a fuvarozó az árú átvétele és a fuvardíj kifizetése után is felelősségre vonható, ha a hiány vagy sérülés, a 409. §. értelmében a felfedezés után azonnal megállapíttatik, s egyuttal igazoltatik, hogy a hiány vagy sérülés a feladás és kiszolgáltatás ideje közt történt.

A 390. §-nak a kereset és kifogások elévülésére vonatkozó határozatai a fuvarozók tekintetében is alkalmazandók.

1. Az átvétel alatt az árú kicsomagolása és megvizsgálása utáni tényleges átvétel értendő. C. 526/84. M. IV. 372. l.

Nem alkalmazható tehát a szabály akkor, ha az átvétel nem történt meg, pl. az árúból csak egy darab is hiányzik. C. 367/89. DII. 24. 62. l. 1088/90. J. 92. 5. sz.

C. 298/85. DII. 12. 208. l. szerint e szabály csak az átvevő igényeire vonatkozik, nem terjed ki tehát a feladó igényeire.

1a. A vasúti fuvarozás tekintetében ld. az Ü. Sz. 90. §-t; ennek 3. p. szerint az árú átvétele alkalmával tett fenntartások hatálytalanok, hacsak a vasút hozzájárulásával nem történtek. Ugyanezen §. 2. p. 4. bek. szerint a külsőleg fel nem ismerhető hiányokra alapított kártérítési igények csak akkor érvényesíthetők, ha a tényállás felvétele iránti eljárás a hiány felfedezésétől számított 7 napon belöl folyamatba tétetett.

2. A fuvarozó keresetének elévülésére a rendes idő irányadó. KVT. 411/95. DIII. 5. 345. l. Az egy évi elévülés a vasúti fuvarozásnál is irányadó és pedig az alacsonyan számított fuvardij pótlására és a tartozatlanul fizetett fuvardij visszafizetésére is. Ü. Sz. 91. 61. §§-ai; nem terjed azonban ki a helytelen bevalláson alapuló s birság jellegével bíró fuvardijpotlékra C. 60/900. Jogtk. 900. 29. sz. m. Ugyancsak a vasúti fuvarozásnál csalárdság és gondatlanság esetén az igények 3 év alatt évülnek el. Az elévült igények pedig visszkereset vagy kifogás útján sem érvényesithetők. Ü. Sz. 91. §.

Az Ü. Sz. 91. §-nak egy évi elévülése a korábban keletkezett visszafizetési igényekre is alkalmazandó, és pedig hatályba lépése napjától

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kezdve C. 31896/96. DIII. 6. 21. l. 600/96. P.T. 34. 35. l. 371/98. DIII. 12. 129. l. 38/900. Jogtk. 900. 22. sz. m. BT. 4819/95. Ü. L. 95. 11. sz. 746/96. Ü. L. 96. 9. sz. 26/96. P. T. 32. 133. l.

Az Ü. Sz. ill. a B. E. (45. cz.) egy évi elévülése az oly fuvarozásra is irányadó, a mely a berni egyezményhez nem csatlakozott országba pl. Törökországba történt. C. 325/96. P T. 32. 131. l.

411. §. A fuvarozót a fuvarozási szerződésből eredő követelések, különösen a fuvardíj, fekbér, valamint a vámok és egyéb kiadások erejéig a fuvarozott árukra zálogjog illeti. E jog addig áll fenn, míg a fuvarozott árúk az átvevőnek kiszolgáltatva nem lettek.

A zálogjog alapján, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos, a fuvarozó követelésének kielégítése végett a 409. §. értelmében a fuvarozott árúk részbeni vagy teljes eladását követelheti.

1. A vasúti fuvarozásnál az Ü. Sz. 66. §. szerint a zálogjog addig áll fenn, a míg az árú a vasutnak vagy oly harmadiknak őrizetében van, a ki azt a vasút számára tartja magánál.

2. Illetékes a járásbíróság, ker. eli. 10. §.

A bíróság ezen eljárás keretében nem határoz a fuvarozó követelésének valódisága és fennállása felett, hanem csak azt vizsgálja, vajjon a fuvarozó követelése e §-nak megfelel s a zálogjog még fennáll. C. 384/83. DH. 316. l. 670/91. Ü. Sz. 91. 29. sz.

412. §. Ha az árú egymásután több fuvarozó kezén megy keresztül, a mennyiben a fuvarlevél mást nem rendel, az utolsó fuvarozó a kiszolgáltatás alkalmával, előzőinek a fuvarlevélből kitünő követeléseit érvényesíteni s ezek jogait, különösen a zálogjogot is gyakorolni tartozik.

Azon fuvarozó, ki előzője követelését kiegyenlíti, a törvény erejénél fogva ennek összes jogaiba lép. Ugyanez áll a szállítmányozó követelésére nézve is, melyet a fuvarozó kiegyenlít. (388. §.)

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az előzők zálogjoga addig áll fenn, mig az utolsó fuvarozó e joga meg nem szünik.

A vasúti fuvarozásnál a feladó utánvételéről az Ü. Sz. 62. §-a intézkedik; ennek 5. p. szerint a vasút, ha az árút az utánvét behajtása nélkül szolgáltatta ki, a feladó kárát az utánvét összege erejéig megtéríteni köteles, fenmaradván visszkereseti joga az átvevő ellen.

413. §. A mennyiben ugyanazon árúra nézve a 379., 388. és 411. §§. értelmében több zálogjog szereztetett, azon zálogjogok közt, melyek a szállítmányozásból, illetőleg fuvarozásból erednek, a későbbi keletkezett megelőzi a korábbit; a most érintett zálogjogok elsőbbséggel birnak azon zálogjog előtt, mely a bizományost és az előlegek tekintetében a szállítmányozót illeti; az utóbbiak közt pedig a korábban keletkezett megelőzi a későbbit.

414. §. Ha a fuvarozó az árút a fuvardíj kifizetése nélkül szolgáltatja ki, ugy ő, mint a megelőző fuvarozók és szállítmányozók is saját előzöik ellen viszkereseti jogaikat elvesztik. Az átvevő elleni kereseti jogon ez által változás nem történik.

415. §. A feladó és fuvarozó abban állapodhatnak meg, hogy a fuvarozó a neki átadott árúkról rakjegyet állítson ki.

A rakjegy által a fuvarozó az árú kiadására kötelezi magát, az okmány minden jogszerü birtokosa irányában.

416. §. A rakjegynek, mely a szövegben világosan mint ilyen megjelölendő és a fuvarozó által aláirandó, magában kell foglalni:

1. a fuvarozandó árúk megjelölését és azok mennyiségét;
2. a fuvarozó nevét;
3. a feladó nevét;
4. annak nevét, ki részére vagy kinek rendeletére az árú kiszolgáltatandó lesz. Ilyennek a feladó tekintendő, ha a rakjegy pusztán rendeletre lett kiállítva;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

5. a kiszolgáltatás helyét;
6. a kiállítás helyét és idejét.

Ha a fuvarozó ezt kivánja, a feladó köteles neki a rakjegynek egy általa aláírt másolatát kézbesíteni.

417. §. A rakjegy a fuvarozó és átvevő közti viszonyokat szabályozza. A fuvarozási szerződésnek a rakjegybe fel nem vett határozatai az átvevő irányában joghatállyal nem birnak.

A fuvarozó és feladó közti jogviszonyokra nézve a fuvarozási szerződés szolgál irányadóul.

418. §. Ha rakjegy lett kiállítva, a fuvarozó a feladó későbbi utasításait az árúk visszaadása vagy más mint a rakjegyben kijelölt átvevő részére leendő kiadása tekintetében csak az esetben teljesítheti, ha neki a rakjegy visszaadatik. Ha e határozat ellen cselekszik, a rakjegy jogszerü birtokosának az árúért felelős.

419. §. Az árú átvételére az tekintetik feljogosítottnak, a ki a rakjegyben átvevőként van kijelölve, vagy ki rendeletre szóló rakjegynél birtokosi minőségét a hátiratok összefüggő és egész ő hozzá lenyuló lánczolata által igazolja.

A fuvarozó az árút csak a nyugtatványozott rakjegy visszaadása mellett köteles kiszolgáltatni.

A fuvarozó jogaira és kötelességeire vonatkozó határozatok az esetben is alkalmazást nyernek, ha rakjegy lett kiállítva.

420. §. A jelen fejezet határozatai akkor is alkalmazást nyernek, ha a kereskedő, a nélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, egyes esetben árúknak szárazon, folyókon vagy belvizeken leendő fuvarozását elvállalja.

421. §. A postaintézetekre a jelen fejezet határozatai csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben ezek az e részben fennálló külön rendeletekkel nem ellenkeznek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

MÁSODIK FEJEZET.

Eltérő intézkedések a vaspályák fuvarozási ügyleteit illetőleg.

422. §. Jelen törvénynek a fuvarozásra vonatkozó határozatai, a következő §§-ban foglalt eltérésekkel, a vaspályák fuvarozási ügyleteire is alkalmazást nyernek.

423. §. A közforgalomnak átadott és árúfuvarozásra rendelt vaspályák a fuvarozást a feladó által kijelölt vonalakon, saját pályáikon, meg nem tagadhatják, feltéve:

1. hogy az árúk minőségük vagy begöngyölésüknél fogva az üzleti szabályok vagy a pálya szerkezete és használati módja szerint fuvarozásra alkalmasak;

2. hogy a feladó az igazgatóságnak a fuvardíjra, a rakodásra s a fuvarozásnak egyéb megengedett feltételeire vonatkozó intézkedéseit magára nézve kötelezőknek elismeri;

3. hogy a vaspálya rendes fuvarozási eszközei a fuvarozás teljesítésére elegendők.

A vaspályák az árúkat, mielőtt azok elküldése megtörténhetik, fuvarozás végett átvenni nem tartoznak. Kötelesek azonban, ha ezt a pálya helyiségei megengedik, a feladó kívánságára az árúkat megőrzés végett átvenni s a fuvarozást a jelen §. határozatai szerint foganatosítani.

Ha ezt a pálya berendezése, a fuvarozási viszonyok, vagy a közérdek nem követelik, — az elküldés idejére nézve egyik feladót sem szabad előnyben részesíteni.

Az e §. határozataival ellenkező cselekvények, az azokból eredő kár megtérítésére kötelezik a vállalatot.

Az Ü. Sz. 6. §-a szerint a szállítás meg nem tagadható, ha 1. az érvényben álló szállítási föltételek és a vasút egyéb általános rendelkezései teljesittetnek. 2. A szállitás a rendes fuvarozási eszközökkel lehetséges. 3. Oly körülmények, a melyek erőhatalom gyanánt tekintendők, a szállítást nem akadályozzák. — Oly tárgyakat, melyeknek be- és kirakása

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

különös berendezéseket igényel, a vasút csak oly állomásokon és állomásokra köteles elfogadni, a hol ilynemü berendezések léteznek.

A szállításból kizárt és a csak feltételesen szállítható tárgyakra l. Ü. Sz. 50. §., az árú ideiglenes beraktározására 51. §-t, a szállítás sorrendjére 56. §. 4. p.

424. §. Az előbbeni §-ban érintett vaspályák a következő §§-ban felsorolt esetek kivételével, a jelen törvény 398., 399., 400., 402., 403., 410. és 423. §§-nak a fuvarozók kártérítési kötelességeire vonatkozó határozatait, sem a kötelezettség keletkezése, terjedelme és tartama, sem a bizonyítási teher tekintetében saját előnyükre szerződések — szabályok vagy külön megállapodások — által nem módosíthatják.

Az e határozattal ellenkező szerződések és megállapodások joghatálylyal nem birnak.

425. §. A vaspálya kiköthetí:

1. oly árúknál, melyek a feladóval történt megállapodás szerint nyitott kocsikon fuvarozandók: hogy a károkért, melyek a fuvarozás ezen módjával járó veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal. A fuvarozás e módjával összekötött veszélyek alatt azonban a feltünő súlyapadás és az árú teljes vagy részben elveszése nem érthető;

2. oly árúknál, melyek habár minőségüknél fogva a fuvarozás közben az elveszés vagy megsérülés meggátlása végett begöngyölést igényelnek — épen nem, vagy csak hiányosan begöngyölve adatnak fel: hogy azon károkért, melyek a begöngyölés hiányából vagy ennek hiányos minőségével járó veszélyekből erednek, felelősséget nem vállal;

3. oly árúknál, melyeknek fel- vagy lerakodását a történt megállapodás szerint a feladó, illetőleg az átvevő eszközli: hogy nem vállal felelősséget azon károkért, melyek a fel- vagy lerakodásból vagy a hiányos rakodással egybekötött veszélyekből erednek;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

4. oly árúknál, melyek sajátszerű minőségüknél fogva a teljes vagy részbeni elpusztulás vagy károsulás, nevezetesen a törés, megrozsdásodás, benső megromlás, rendkivüli csurgás, vagy öngyulladás veszélyeinek vannak kitéve: hogy azon károkért, melyek ezen veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal;

5. élő állatoknál: hogy ezekért felelősséget nem vállal azon kárra nézve, mely az állatokban a fuvarozásukkal járó különös veszélyből támad;

6. kisérettel ellátott árúknál: hogy felelősséget nem vállal azon károkért, melyeknek elhárítása a kiséret teendője lett volna.

Ha a jelen §. szerint megengedett határozatok valamelyike kiköttetett, az ellenkező igazolásáig azon vélelem is kikötöttnek tekintendő, hogy a bekövetkezett kár, ha ez az el nem vállalt veszélyből eredhetett, valójában ezen veszély által okoztatott.

A pályát a jelen §. szerint kikötött mentesség daczára felelősség terheli, ha igazoltatik, hogy a kár a vállalatnak vagy embereinek vétkessége által okoztatott.

1. E kikötések tényleg megtörténtek az Ü. Sz. 77. §.-a által. (B. E. 31. cz.)

2. Ad 1. Az oly árúknál, a melyek a díjszabás szerint nyitott kocsikban szállíttatnak, a feladó, ha a fuvarlevél az ellenkezőt nem tartalmazza, úgy tekintendő, mintha a nyitott kocsin való fuvarozást kivánta volna. Ü. Sz. 57. §. C. 368/98. DIII. 12. 91. l.

A fuvarozás e módjával összekötött veszélynek tekintendő pl. a mozdonyból kihulló szikrák által okozott tüzeset. C. 368/98. DIII. 12. 91. l.

Ad 2. A begöngyölést igénylő áruknál, a vasút, a mennyiben nem akarja az árú átvételét megtagadni, azt követelheti, hogy a feladó a fuvarlevélre vezetett megjegyzésben a begöngyölés teljes hiányát, illetve hiányosságát elismerje és ezen kivül a feladási állomás számára külön nyilatkozatot állítson ki. Ü. Sz. 58. §. Ha a vasút ettől eltekintett, a begöngyölés kivülről felismerhető hiányát nem érvényesítheti. C. 519/88. DII. 21. 146. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. A vasút csak azt köteles bizonyítani, hogy a következett kár az el nem vállalt veszélyből *eredhetett*; annak a bizonyítása azonban, hogy a kár tényleg *nem* ezen veszélyből eredt, a felet terheli. C. 368/98. DHI. 12. 95. l.

Vétkesség forog fenn a vasútvállalat emberei részéről, ha az üveget tartalmazó láda a szokásos jelzéssel („üveg", „tör ékeny", „vígyázz" stb.) el volt látva, s a láda behorpadását még sem kerülték el. B. T. 40/97. T. É. 97. 9. sz.

426. §. A vaspálya kikötheti: hogy a fuvarozás végett feladott podgyászért csak az esetben vállal felelősséget, ha az a kiszolgáltatási idő elteltétől számítandó bizonyos határidő alatt visszakövetteltetik. E határidő három napnál rövidebb nem lehet.

A most érintett határidő eltelte nem zárja ki azt, hogy a tulajdonos a meglevő podgyász kiadatását követelhesse.

A podgyász fogalmára ld. Ü. Sz. 30. §-t. E §. szabálya csak a feladott podgyászra vonatkozik, míg a fel nem adott (az utas őrizetében maradt) kézi podgyászért Ü. Sz. 28. 29. §§. a vasút csak vétkesség esetén felelős. A podgyász követelésének határideje Ü. Sz. 34. §. szerint 8 nap.

427. §. Ha a fuvarozás végett feladott árú vagy podgyász fuvarozás közben elveszett, az érdekelt fél a kártérítési összeg kifizetése alkalmával kikötheti, hogy az elveszett tárgy, ha az megkerül, a kártéritési összeg visszaadása mellett, a pálya által költség- és díjmentesen, és pedig az érdekelt fél választása szerint a feladási vagy a rendeltetési helyen kiadassék.

Ü. Sz. 82. §. szerint a fél az előkerült árú kiadását csak akkor követelheti, ha a kártéritési összegről kiállított nyugtatványban fentartotta, hogy a vasút öt, a mennyiben az árú a szállítási határidő lejáratától számított 4 hónapon belül megkerül, erről rögtön értesítse. Ez esetben az értesítés vételétől számított 30 nap alatt azt követelheti, hogy az árú neki

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

választásához képest a feladási vagy a rendeltetési állomásra dijmentesen, de a kifizetett kártérítési összeg visszaadása mellett kiadassék.

428. §. Oly árúkra nézve, melyek természetes minőségüknél fogva a fuvarozás alatt súlyban vagy mértékben rendszerint veszteséget szenvednek, a vaspálya kikötheti: hogy a súly vagy mérték bizonyos százalékáig a veszteségért felelősséget nem vállal. E százaléktétel azonban, ha egy fuvarlevél mellett több darab adatik fel, minden egyes darabra nézve külön számíttatik, a mennyiben az egyes darabok súlya vagy mértéke akár a fuvarlevél által, akár egyébként igazolható.

A vaspálya az érintett kedvezményt nem veheti igénybe, ha igazoltatik, hogy a veszteség az eset körülményeihez képest nem az árú minőségéből származott, vagy hogy a felvett százaléktétel e minőségnek, vagy az eset körülményeinek meg nem felel.

V. ö. közelebbről Ü. Sz. 78. §-t, a mely szerint súlyveszteség czimén a folyékony és nyirkos, valamint a felsorolt száraz árúnál egy százalékot lehet levonni. Ugyanezen §. ut. bek. szerint nem szabad súlyhiány miatt levonást eszközölni, ha az árú egészen elveszett.

429. §. A vaspálya kikötheti:

1. hogy a 399. §. szerinti kártérítés kiszámításánál alapul veendő érték, a fuvarlevélben, rak- vagy podgyászjegyen kitett összeget, ily adatok hiányában pedig az eleve megállapított szabályzati tételt meg nem haladhatja;

2. hogy a fuvaridő elmulasztásáért a 400. §. értelmében fizetendő kártérítés azon összeget, mely a fuvarlevélben, rak- vagy podgyászjegyen a kellő időben megérkezés biztosításául kiköttetett, ily kikötés hiányában pedig az eleve megállapított szabályzati tételt, mely a fuvardíjnak teljes vagy részbeni elvesztésében is állhat, meg nem haladhatja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 – Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A vállalatnak vagy embereinek vétkes vagy gonosz szándékú eljárása esetében a felelősségnek ezen korlátozásai alkalmazást nem nyerhetnek.

1. Az 1. p.-ban említett maximaltételek csak kivételesen mérsékelt díjszabás esetén alkalmazhatók. Ü. Sz. 81. §.

2. A kártérítés kiszámítása alapjául előre meghatározott összeg kitétele (érdekbevallás) csak fuvardíjpótlék mellett történhetik. Ü. Sz. 84. §. Oly érdekbevallás esetén, ha az árú elveszett vagy megsérült, a rendes kereskedelmi értéken felül, a bevallott összeg erejéig követelhető kártérítés, de csak annak bebizonyítása esetén. Ü. Sz. 85. §.

3. A késedelem esetében a vasút által teljesítendő kértérítés tekintetében. l. Ü. Sz. 87. §-t.

4. E §. ut. bek. egyezőleg Ü. Sz. 88. §. a. a szándékos vagy vétkes eljárás esetére a teljes kártérítést engedi követelni. l. C. 784/95. DIII. 4. 79. l.

Vonatösszeütközés esetén a vétkesség vélelmezendő. C. 319/88. Ü. L. 88. 21. sz.

430. §. A vaspálya kiköthetí, hogy az árú átvételével s a fuvardíj lefizetésével az igény oly hiány vagy megsérülés miatt is, mely az átvételkor azonnal felismerhető nem volt, elenyészik, ha az a kiszolgáltatástól számítandó bizonyos határidő alatt be nem jelentetik. E határidő négy hétnél rövidebb nem lehet.

Ü. Sz. 80. §. szerint (B. E. 44. cz.) e határidő 7 nap.

431. §. A vaspálya, ha az árút oly fuvarlevéllel veszi át, mely szerint a fuvarozásnak több egymáshoz csatlakozó pályán kell történni, kiköthetí: hogy fuvarozóként az egész fuvarozásért, a 403. §. értelmében, csak az első és azon pálya tartozik felelősséggel, mely az árút a fuvarlevél mellett legutóbb vette át; ellenben a közbeeső pályák valamelyike csak az esetre tartozzék felelősséggel, ha bebizonyíttatik, hogy a kár az ö vonalán történt.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A vaspályák egymás közti viszkeresete ez által nem érintetik.

V. ö. Ü. Sz. 74. §.

432. §. A vaspálya, ha az árút oly fuvarlevél mellett veszi át, melyen a kiszolgáltatás helyéül az átvevő vagy a csatlakozó pályák valamelyikén kivül fekvő hely van kijelölve, kikötheti: hogy fuvarozói felelössége csak odáig terjed, a hol a vasúti fuvarozásnak véget kell érni. A pálya ily esetben a további fuvarozásra nézve szállítmányozónak tekintetik.

V. ö. U. Sz. 76. §.

433. §. A mennyiben a feladó a fuvarlevélben akkép intézkedett, hogy az árú a pálya mellett fekvő valamely helyen maradjon vagy szolgáltassék ki, — a fuvarozás, habár a fuvarlevélben más rendeltetési hely van kijelölve, csak az előbb érintett helyig tekintetik elvállaltnak s a vaspálya a további fuvarozásért nem felelős.

V. ö. Ü. Sz. 76. §. 3. bek.

HATODIK CZIM.

Közraktári ügylet.

434. §. Azon vállalat, mely árúk elhelyezésével és közraktári jegyek kibocsátásával foglalkozik, közraktárnak tekintetik.

A közraktári jegy azon okmány, mely a forgalomban a közraktárilag elhelyezett árúk helyettesítésére szolgál.

435. §. Közraktárakat úgy egyesek, mint társaságok nyithatnak; kötelesek azonban ebbeli szándékukat a czégbejegyzésre nézve illetékes törvényszéknél bejelenteni, s legalább fél millió forintnyi tényleges alaptőkét kimutatni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az alaptőke a jelen czímben kijelölt ügyleteken kivül másra nem fordítható.

Az alaptőke kimutatása előtt sem az üzlet megkezdésének, sem a vállalat bejegyzésének helye nem lehet.

Ha a vállalat közraktárát meg nem vámolt külföldi vagy még fogyasztási adó alá eső árúk elhelyezésére akarja berendezni és ily árúkat a közraktárba felvenni, ezt csak a pénzügyi szabályok megtartása mellett teheti.

436. §. A közraktárak az elhelyezés és kezelés végett elfogadott árúkra az érték két harmada erejéig előleget adhatnak.

Minden közraktári vállalat üzleti és díjszabályzatát koronként megállapítani és közzétenni tartozik. Ez utóbbinak magában kell foglalni azon dijak tételeit, melyek a vállalatnak az elhelyezésért s az azzal járó teendőkért fizetendők.

437. §. A vállalat minden kárért, mely a nála elhelyezett tárgyakban, az átvételtől a kiszolgáltatásig elveszés, megromlás, megsérülés által történik, vagy az árúk késedelmes kiszolgáltatása által okoztatik, felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kárt erőhatalom vagy a tárgyak természetes minősége (398. §.) vagy a begöngyölésnek kivülről fel nem ismerhető hiányai, vagy a letéteményező avagy ennek emberei okozták.

438. §. A közraktári vállalatot, dijai tekintetében, a nála elhelyezett tárgyakra zálogjog illeti, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos.

439. §. A vállalat köteles a nála letett tárgyakról közraktári jegyet kiállítani. E jegy, mely a vállalat által időrendben vezetett letéti könyv szelvényrészét képezi, összefüggő, de egymástól elválasztható két részből, t. i. az árújegyből (cedule) és a zálogjegyből (warrant) áll.

440. §. A közraktári jegy mindkét részének magában kell foglalni:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. a közraktár megnevezését;
2. a letéti könyv sorszámát;
3. a letevő nevét és lakhelyét;
4. a letett tárgyak megjelölését és mennyiségét;
5. a kiállítás idejét, s a vállalat által meghatalmazott tisztviselő aláirását.

441. §. A közraktári jegy átruházása ugy együttesen, mint különválasztva hátirat útján történhetik.

Az árú- és zálogjegy együttes birtoka jogot ád a letett tárgyak feletti szabad rendelkezésre.

A zálogjegy magában véve a letett tárgyakra zálogjogot ád a kölcsönösszeg és járulékai erejéig, ellenben az árújegy magában véve a zálogjog által korlátolt rendelkezési jogot ád a birtokosnak.

442. §. Ha a zálogjegy külön ruháztatik át, az első hátiratnak következőket kell tartalmazni:

1. a kölcsönadó nevét és lakását;
2. a kölcsön adott összeget;
3. a kölcsön lejárati idejét.

Ezen adatok az árújegyen is kitüntetendők.

Ezenfelül a zálogjegy első átruházása, az előrosolt adatokkal együtt, a vállalat letéti könyvébe bejegyzendő s e bejegyzés úgy az árú-, mint a zálogjegyen kitüntetendő. A bejegyzést a zálogjegy minden későbbi birtokosa is követelheti.

443. §. A közraktár köteles úgy az árú-, mint a zálogjegy birtokosának megengedni, hogy ezek a letett tárgyakat bármikor megtekinthessék.

444. §. A közraktári vállalat a nála elhelyezett tárgyakat egyedül az árú- és zálogjegy visszaadása, illetőleg a zálogjegyet terhelő összeg és járulékai lefizetése mellett, köteles kiszolgáltatni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

445. §. Ha a különvált árújegy birtokosa a letett tárgyakat a közraktárból kivenni akarja, a zálogjegyet magához váltani tartozik.

A mennyiben azonban a zálogjegy birtokosa távol van, vagy ismeretlen, vagy ha a felek a visszafizetés feltételei iránt meg nem egyezhetnek, az árújegy birtokosának jogában áll a zálogösszeget járulékaival együtt a közraktárnál letenni. E jogával a közraktári jegy lejárata előtt is élhet.

446. §. A mennyiben a zálogösszeg lejáratkor le nem fizettetik, a zálogjegy birtokosa köteles e ténykörülményt, a viszkereset különbeni elvesztésének terhe alatt, az első forgatónál óvással megállapíttatni.

Az óvás idejére nézve a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

V. ö. az 1876. XXVII. t. cz. 41. §-a, az óvás feltételének módjára pedig ugyanazon törv. 98—102. §§.

447. §. Ha a fizetés a lejárattól számítandó három nap alatt nem teljesíttetik, a zálogjegy birtokosának jogában áll a közraktárnál a letett tárgyaknak hiteles személy közbenjöttével nyilvános árverésen eladását s a vételárból kielégítését követelni. Ugyane jog illeti az első forgatót, ha ez a zálogjegyet beváltja, az árújegy birtokosa ellenében.

A zálogjegy birtokosa, ha teljes kielégítést nyert, a zálogjegyet a közraktárnak visszaadni tartozik. A vételár feleslege az árújegy birtokosát illeti, s ha tartózkodása ismeretlen, az részére birói letétbe helyezendő.

A mennyiben a vételár a zálogjegyre adott összeget nem fedezi, a történt részletfizetés a zálogjegyre rávezettetik s ez a birtokosnak ismét visszaadatik.

448. §. A zálogjegy birtokosát, ha a letett tárgyakból teljes kielégítést nem nyert, a fedezetlen követelés erejéig,

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a forgatók ellenében viszkereseti jog illeti, melyre a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

A viszkereset ideje az árverés befejezésének napjától számítandó. E jog azonban elenyészik, ha a zálogjegy birtokosa a letett tárgyak elárverezését az óvás felvételétől számítandó harmincz nap alatt nem szorgalmazza.

449. §. Ha a határozott időtartamra letett tárgyak a letéti idő elteltével, vagy a határozatlan időtartamra letett tárgyak a letételtől számítandó egy év alatt ki nem váltatnak, vagy ha a letett tárgyakat a letéti idő alatt a megrongálás veszélye fenyegeti, a közraktárnak jogában áll, a letevő előleges felszólítása után, a letett tárgyakat hiteles személy közbenjöttével elárvereztetni, s magát követelésére nézve a vételárból kielégíteni.

A vételárnak a vállalat követelését meghaladó része a zálogjegy birtokosának, a netaláni felesleg pedig a letevőnek vagy jogutódjának adatik ki.

Ha akár az árújegy, akár a zálogjegy birtokosának tartózkodása ismeretlen, a vételárnak ezeket illető része birói letétbe helyezendő.

450. §. A közraktárban letett tárgyakra az árú- vagy zálogjegy birtokosának hitelezői sem biztosítást, sem végrehajtást nem vezethetnek.

Maga az árú-, illetőleg zálogjegy ugy biztosítás, mint végrehajtás tárgya lehet.

A közraktári jegyre vezetendő végrehajtást az 1881. LX. t. cz. 80. §-a szabályozza.

451. §. Az árú- és zálogjegy birtokosát, a közraktárban letett tárgyak megsemmisülése, vagy megsérülés esetében a biztosítási összegre ugyanazon igények illetik, melyekkel a letett tárgyak tekintetében birt.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

452. §. Az elveszett árú- vagy zálogjegy megsemmisitésére nézve, a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

A megsemmisítési eljárás folyamatba tétele után a jegy birtokosa, ha kellő biztosítékot nyújt, a vállalattól egy másodlat kiállítását követelheti. A biztosíték mennyiségét, ha az iránt a felek meg nem egyezhetnek, a bíróság határozza meg.

Ha az elveszett jegy semmisnek nyilváníttatot, a letett biztosíték visszaadandó.

HETEDIK CZIM.

Biztosítási ügylet.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

453. §. Minden biztosítási vállalat köteles a czégbejegyzésre illetékes törvényszéknél a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön legalább százezer forintnyi tényleg befizetett biztosítási alapot kimutatni.

Ezen alap kimutatása előtt sem a czég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet.

Temetkezési egyletek is biztosítási vállalatok s igy kötelesek a 200,000 korona biztosítási alapot kimutatni. C. 1596/95. DIII. 4. 176. l. Hasonlókép a kiházasítási egyletek is. C. 938/91. J. Sz. 5. 238. l.

454. §. A biztosítási vállalatok kötelesek a czégbejegyzés alkalmával azon elveket bejelentei, melyek szerint a befizetett alaptőke s díjtartalék elhelyeztetik. Ezen elvek a törvényszék által közzététetnek.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A vállalatnak a közzétett elvektől addig, mig a szándékolt eltérés a törvényszéknél be nem jelentetett s közzé nem tétetett, eltérni nem szabad.

455. §. Az életbiztosítási vállalatok a czégbejegyzés alkalmával az előbbeni §-ban érintetteken kivül a dijtartalék kiszámításának elveit, az ennél alkalmazott halandósági, illetőleg élettartami táblázatok bemutatása és a számításnál alapul vett kamatláb kijelölése mellett, bejelenteni tartoznak.

Ez adatok közzé nem tétetnek ugyan, de a törvényszéknél mindenki által megtekinthetők és másolatban kivehetők.

Azon biztosításoknál, melyek az ezen elvektől szándékolt eltérés bejelentése előtt vállaltattak el, alapul az eredetileg bejelentett díjtartaléknál csekélyebb nem vehető.

456. §. Az életbiztosítási díjtartalék csak következő módon helyezhető el:

1. jelzálogi kölcsönökbe a fekvőségnek nem terhelt feleértéke erejéig;

2. állampapirokba és állami kamatbiztosítást élvező vállalatok elsőbbségi kötvényeibe;

3. a budapesti tőzsdén jegyzett záloglevelekbe;

4. a vállalat életbiztosítási kötvényeire és a 2. és 3. pont alatt érintett értékpapirokra adott kölcsönökbe.

457. §. A biztosítási vállalatok kötelesek a bevételek és kiadások összeállítását, nemkülönben a mérleget az illetékes törvényszéknek közzététel végett évenként benyújtani.

458. §. A bevételek és kiadások összeállításánál a következő eljárás szolgál irányadóul:

A bevételek közé felveendők:

1. a számadási év dijbevételei, (a dijjutalék levonása nélkül), a különböző biztosítási ágak szerint;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. a kamatok;
3. egyéb bevételek.

A kiadások közé helyezendők:

1. a kifizetett biztosítási összegek, levonásával a viszontbiztosítás által megtérített résznek;
2. a viszontbiztositási díjak;
3. a biztosítási jutalékok;
4. az igazgatási költségek;
5. a többi netáni kiadások lehetőleg részletezve.

459. §. A mérlegre nézve következő elvek szolgálnak irányadóul:

A követelések közé felveendők:

1. a részvény- vagy alaptőkének még be nem fizetett része;
2. a leltár értéke;
3. az ingatlanok értéke;
4. a vagyonbefektetés, az egyes értékek szerint részletezve;
5. az ügynököknél künnlevő követelések;
6. a pénztári készlet;
7. a későbbi követelhető kamatok, a mennyiben a számadási évre esedékesek;
8. az első szervezési költségek a 199. §., s a szerzési költségek a 460. §. értelmében;
9. egyéb követelések;
10. a számadási, illetőleg az előbbeni évek netaláni veszteségei.

A tartozások közé helyezendők:

1. a névleges részvény- vagy alaptőke, szövetkezeteknél pedig a biztosítási alap;
2. a bejelentett, de még ki nem egyenlített biztosítási követelések, a viszontbiztosítás által fedezett rész levonásával;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. a biztosítási díjtartalék, az egyes biztosítási ágak szerint;

4. a számadási éven túl befizetett dijak (díjátvitel);

5. a netaláni tartaléktőke;

6. a többi tartozások lehetőleg részletezve;

7. az előre beszedett kamatoknak a jövő évre eső része;

8. a számadási év netáni nyeresége.

460. §. A szerzési költségek kárbiztosításoknál, valamint a testi épséget és egészséget tárgyazó biztosításoknál a biztosítási időre, a tulajdonképeni életbiztosításoknál pedig 15 évre oszthatók fel.

461. §. A külföldi biztosítási vállalatok, a mennyiben mint részvénytársaságok a 210. és 211. §§. rendeleteinek megfelelnek, müködésüket a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi müködésükre nézve magukat jelen czím határozatainak alávetik, mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak.

1. Hazájuk törvényei szerint megalakult és tényleg működő külföldi kölcsönös biztosító társaságok (szövetkezetek) Magyarországban fiók-intézetet vagy ügynökséget állíthatnak fel és czégüket bejegyeztethetik, ha a KT. által e végre megállapított feltételeknek eleget tesznek. C. 52. sz. telj. ül. hat. DII. 30. 10 l.

A külföldi szövetkezetek helyzetére nézve ld. a 230. §. 8. j.

2. A biztosító társaságok tekintetében Ausztriával fennálló viszonyunkról az 1899. XXXIX. t. cz. a következőkép intézkedik: „Az egyik állam területén létező biztosító társaságok, melyek müködésüket fióktelep felállítása által a másik állam területére kiterjesztik (1878. XXII. t. cz. 1. §.), üzleteik folytatása tekintetében a másik állam területén azon szabályoknak vannak alávetve, melyeket az ottani törvények és rendeletek a belföldi biztosító vállalatokra nézve előírnak. Kötelesek azok a fióktelep üzemét az illető állam területén a belföldi biztosító társaságokra nézve előírt szabályoknak megfelelően berendezni s az e tekintetben az

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

állami felügyeletet gyakorló illetékes hatóságok részéről adott utasításoknak megfelelni.

A fióktelep kereskedelmi birósági bejegyzésének kieszközlését követő 3 nap alatt köteles a társaság erről a biztosító társaságok felett az állami felügyelet gyakorlására illetékes hatóságnak a czégkivonat bemutatása mellett jelentést tenni. — Ugyanannak bemutatandók az általa bekövetelt egyéb okmányok is. Hasonlókép köteles a társaság eljárni az alapszabályoknak a társaság hazájában jogérvényesen történt és az 1878. XXII. t. cz. 4. §.-a értelmében a másik állam területén külön bejegyzett kiegészítése vagy módosítása esetében is.

A társaság megszünése a társaság részéről ugyanakkor jelentendő be a felügyeletet gyakorló illetékes hatóságnak, midőn az az 1878. XXII. t. cz. 4. §.-a értelmében a törvényszéknek bejelentetik.

A mennyiben ezen rendelkezések be nem tartatnának, a felügyelő hatóság előzetes felszólítás után, az 1878. XXII. t. cz. 6. §-a szerint, a fióktelep bejegyzésének törlése iránt intézkedhetik."

462. §. A jelen fejezet határozatainak meg nem tartása esetében a vállalat igazgatósága, illetőleg a külföldi vállalat belföldi képviselősége a jelen törvény 218. és 220. §§-ban megállapított büntetéssel sujtandók.

MÁSODIK FEJEZET.

Kárbiztosítás.

463. §. Azon ügylet, melynél fogva valaki ellenérték (díj) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy bizonyos személynek az ezt valamely meghatározott esemény következtében érő vagyoni hátrányt megtéríti, kárbiztosítási ügyletnek tekintetik.

Az, ki magát a hátrány megtérítésére kötelezi, biztosítónak; az, kinek javára a kártérítés kiköttetett, biztosítottnak neveztetik.

464. §. Biztosítás tárgya minden lehet, mi a biztosítottra nézve pénzben kifizethető értékkel bir.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. E §. szabálya értelmében csak az lehet biztosított, a kire nézve a biztosított dolog pénzbeli érdekkel bir. C. 5252/82. DII. 2. 358 l. 1612/93. DII. 38. 27 l. Tehát első sorban a tulajdonos C. 650/83. DII. 9. 252. l., továbbá a bérlő, ill. haszonbérlő LJ. 3571/78. DI. 21. 35 l. C. 650/88. PT. 17. 124. l., az, akinek őrizetére a dolog bízva van, s aki annak veszélyét viseli, C. 1612/93. DII. 38. 27 l. a szállítmányozó. 1622/95. DIII. 1. 228 l. a záloghitelező, LJ. 787/77. M. IV. 386 l. a vevő, még mielőtt a dolog neki átadatott volna, C. 755/84. PT. 9. 192 l. 4/87. Ü. L. 87. 21. sz. a társtulajdonos (társa részére nézve is), C. 546/90. J. Sz. 4.2 sz. 578/90. DII. 28. 161. l. 192/94. Ü. L. 94. 21. sz. 1673/94. DII. 40. 83. l.; C. 163/96. DIII. 6. 278. l. szerint a nő férje vagyona tekintetében érvényesen köthet biztosítási szerződést.

2. Ha valaki oly biztosítási ügylet alapján, a melynél az érdek (egészben vagy részben) másé, a biztosítási összeget felvette, azt, illetve megfelelő részét, mint megbízás nélküli ügyvivő az érdekeltnek kiadni tartozik. C. 7398/84. DII. 12. 43. l. 7582/92. J. 92. 61. l. 192/94. Ü. L. 94. 21. sz. 1673/94. DII. 40. 83. l. Az érdekelt továbbá a kárigény engedményezése nélkül felléphet a biztosító ellen. LJ. 3571/78. DI. 21. 35. l. C. 1612/93. DII. 38. 27. l.

2a. Ide vág az 1881. IX, t. cz. a végrehajtási törvény 66. §. 2. és 3. bek.: „Épületek tüzkár elleni biztosítása folytán a biztosító által fizetendő kártérítési összeg a biztosított adósságai miatt végrehajtás alá vonható ugyan, de azon jelzálogos hitelezők, kik a tüzkárt megelőző időpontban nyertek zálogjogot, a végrehajtási eljárásról a kiküldött által értesítendők. E hitelezőknek jogukban áll a foglaltatás ellen kielégítési elsőbbségi jogaikat érvényesíteni, vagy pedig azt követelni, hogy a kártérítési összeg zár alá vétessék és a leégett épület helyreállítására fordíttassék.

Biztosított ingóságokért fizetendő kártérítési összeg, a biztosított adósságaiért végrehajtás alá vehető; azonban azok, a kik a biztosított ingóságokra szereztek zálogjogot, kielégítési elsőséget igényelhetnek, ha ebbeli igényeiket a biztosított összeg utalványozása előtt bejelentik."

465. §. A biztosítási ügylet érvénytelen:

1. ha oly vagyoni hátrány tekintetében köttetik, mely a biztosítottat egy általa vagy a biztosítási ügyletet meg-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kötő harmadik személy által szándékolt tiltott cselekvény folytán érheti;

2. ha az esemény, melyre a biztosítás irányúl, az ügylet megkötésekor már bekövetkezett, s a biztosított vagy a szerződő fél arról tudomással birt, vagy ha a biztosító tudta, hogy az esemény többé be nem következhetik;

3. ha a biztosítási szerződés a jelen törvényben kijelölt kellékeknek meg nem felel.

466. §. A biztosítási ügylet harmadik személy érdekében is köthető és pedig ennek tudtával és megnevezése mellett, vagy e nélkül. Ez utóbbi esetben azonban a szerződésben világosan kiteendő, hogy biztosítottnak a lehető kár által érdekelt kötvénybirtokos tekintetik.

Az ügylet a szerződő fél érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tünik.

467. §. Ki más érdekében, ennek meghatalmazása nélkül köt biztosítási ügyletet, a biztosítási díjért személyesen felelős.

Ha a biztosítási díj rendesen fizettetik, az ügylet későbbi jóváhagyása akkor is hatálylyal bir, ha az esemény megtörténte után következik be.

1. Hogy mennyiben van visszkeresete a szerződő félnek a biztosított ellen, az a közöttük fennálló jogviszony, illetve a megbizás nélküli ügyvitel szabályai szerint döntendő el. C. 7582/91. J. 92. 61, l. 7468/92. DII. 34. 94. l.

2. A kár megtérítését csak az követelheti, a kinek érdekében a szerződés köttetett. C. 7582/91. J. 92. 61. l. 7463/92. DII. 34. 94. l.

468. §. A biztosítási ügylet érvényességéhez irásbeli szerződés szükséges.

Az irásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztosító által kiállított kötvény, vagy az elfogadott ajánlatnak a biztosító könyveibe történt bevezetése.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A bevezetés megtörténtnek tekintetik, ha a biztosító a biztosítási ajánlatot annak vételétől számítandó 48 óra alatt vissza nem utasította.

Ez utóbbi esetben a biztosítás az ajánlat elküldését vagy átadását követő napon déli 12 órakor veszi kezdetét.

1. Az ajánlat tétele alkalmával a biztosított által kitöltendő kérdőív az ajánlat kiegészítő része. C. 1262/88 Ü. L. 89, 6. sz.

Hasonlókép alkatrészei az ajánlatnak, ill. kötvénynek a biztosítási feltételek, a melyek az ajánlati (kötvény) ürlapokra nyomtatva vannak; a mennyiben azonban a kötvény (ajánlat) tartalmával ellenkeznek, nem jönnek figyelembe. C. 986/99. DIII. 17. 39. l. Másfelől a fél az ajánlatba fel nem vett, ill. irásba nem foglalt oly kikötésekre, a melyek a bizt. feltételekkel ellenkeznek, nem hivatkozhatik. C. 7871/88. DII. 20. 50. l. 892/97. DIII. 11. 53. l.

A biztosított ajánlata akkor is érvényes, ha a bizt. dijat nem fejezi ki közvetlenül, hanem annak a kijelölt tarifa alapján való meghatározását a biztosítóra bízza. C. 892/97. DIII. 11. 53. l. 5062/98. DIII. 13. 303. l. 72/99. DIII. 14. 288. l.

2. A biztosított ajánlatától csak ugyanazon feltételek mellett léphet vissza, mint általában az ajánlatot tévő az ajánlattól. LJ. 1342/81. DI. 18. 200. l. C. 3908/83. DII. 7. 94. l. 316/84. DII. 9. 307. l. 932/94. DII. 39. 82. l. 110/95. DIII. 2. 129. 734/98. DIII. 11. 31. l. B. T. 15/95. DIII. 2. 344. l.

Ha a kötvény az ajánlattal ellenkezik, a biztosítási ügylet mégis létrejön, a mennyiben a biztosított a kötvényt elfogadja, vagy pedig kifogás nélkül átveszi. C. 1397/89. J. 90. 197. l. 346/91. M. IV. 385. l. 2274/94. DII. 38. 276. l. — C. 3750/95. DIII. 5. 47. l. és 4518/99. DIII. 17. 212. l. szerint ily esetben a biztosított elfogadására nincs szükség, az ügylet létrejött, s ő nem állhat el töle, hanem csak új, az ajánlatnak megfelelő kötvény kiállítását követelheti.

3. A 48 órai határidőt az ajánlatnak a biztosító, illetve meghatalmazottja (de nem ügynök l. 4. j.) által történt vételétől kell számítani. Ennek az időpontját a biztosított tartozik bizonyítani. C. 514/83. DII. 9. 289. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Birói gyakorlatunk megengedi, hogy a biztosító részére hosszabb határidő köttessék ki az ajánlatban, ill. az ahhoz tartozó nyomtatott feltételekben. C. 394/83. DII. 5. 253. l. 1590/95. DIII. 7. 198. l. 1315/96. DIII. 7. 132. l. 1105/99. DIII. 17. 43. l.

C. 514/83. DII. 9. 189. l. szerint a biztosító a határidőn belül az ajánlatot akkor is visszautasíthatja, ha azt könyveibe már bevezette.

Ha a biztosított dolog 48 óra alatt elenyészett, a biztosítás a visszautasítás hiánya daczára sem tekinthető létrejöttnek. C. 1128/91. DII. 29. 208. l.

4. A biztosítási ügynökök: A biztosítási ügynökök rendszerint a biztosító társaság alkalmazottai, s nem önálló kereskedők, ezért iparigazolványra nem szorulnak, s a czégbejegyeztetésre nem kötelezhetők. 48. 005/93. keresk. min. rend. B. T. 4582/79. DI. 28. 257. l.

A biztosítási ügynökök rendszerint nem tekinthetők a biztosítási ügyletnek a biztosító nevében való megkötésére felhatalmazottaknak. C. 5519/84. M. IV. 53. l. 1788/93. DIII. 5. 175. l. Ezért az ügynök irányában tett nyilatkozatok és pedig úgy feltételek, mint bevallások, a menynyiben az ajánlatba fel nem vétettek, a biztosító ellen nem hozhatók fel, kivéve, ha (esetleg) tudomására jöttek. C. 1177/82. DII. 1. 240. l. 230/84. P. T. 8. 90. l. 358/85. P. T. 11. 52. l. 1110/86. P. T. 14. 60. l. 43/86. M. Ig. D. 2. 70. l. 828/90. DII. 29. 121. l. 141/98. DIII. 11. 200. l.; továbbá arra az esetre, ha a biztosított magának az ügynökkel szemben a visszalépés jogát tartotta fenn. C. 13877/99. DIII. 17. 90. l. 4518/98. DIII. 17. 212. l. 507/900. Jogtk. 900. 39. sz. m. 703/900. Jogtk. 900. 49. sz. m. ellenk. erre az esetre B. T. 1/900. DIII. 17. 332. l. Holott a meghatalmazottal való szerződéskötés esetében a meghatalmazott tudomása a biztosító tudomásával egyenlő. C. 1315/96. DIII. 7. 132. l.

Ugyanezen okból az ügynök által tett s a bizt. feltételektől eltérő igéretek a biztosítót nem kötelezik. LJ. 732/81. DI. 28. 243. l. C. 505/84. P. T. 10. 100. l. 950/90. DII. 29. 232. l. 3020/98. DIII. 13. 275. l. Továbbá, ha a biztosított az ajánlatot részben vagy egészben nem maga tölti ki, a kitöltés tekintetében az ügynök nem a biztosító, hanem az ő megbizottjának tekintendő és az általa elkövetett visszaélések a biztosító ellen nem hozhatók fel. C. 1397/89. J. 90. 197. l. 1250/93. DII. 37. 150. l. 1315/96. DIII. 7. 132. l. 141/98. DIII. 11. 200. l. 5062/98.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DIII. 13. 303. l. KVT. 17/99, DIII. 14. 356. l. ellenk. C. 12047/95. DIII. 1. 309. l. arra az esetre, a melyben az ügynök a biztosítottat a biztosító személye tekintetében ejtette tévedésbe.

Másfelől ugyanezen elv következménye, hogy a biztosított ajánlatát mindaddig visszavonhatja, a mig az a biztosítóhoz meg nem érkezett. C. 1025/84. P. T. 12. 12. l. 795/91. Ü. L. 91. 13. sz.

Az ügynökkel azonos szabályok alá esik, az (élet) biztosító orvosa, ha ő tölti ki az egészségi állapotra vonatkozó kérdőivet. C. 141/98. DIII. 11. 200. l. (ez a határozat azonban mégis megengedte annak a bizonyítását, hogy az írás nem tükrözi híven vissza a kérdéseket, és az azokra adott feleleteket.)

4a. Az ügynök magában néve (külön meghatalmazás nélkül) a dijak felvételére sincs felhatalmazva. C. 618/85. P. T. 11. 151. l. 437/88. DII. 21. 79. l. 1333/91. J. Sz. 7. 219. l. 1788/93. DIII. 5. 175. l. Az a körülmény, hogy a társaság a dijnyugtát az ügynöknek kiadta, elegendő a meghatalmazás vélelmezésére. C. 213/83. DII. 5. 276. l.

A mennyiben az ügynök a dijak felvételére meghatalmazottnak tekintendő, a kezéhez történt fizetés a biztosítottat mentesíti, s ha az ügynök a felvett összeget elsikkasztja, az a biztosító terhére megy, C. 213/83. DII. 5. 276. l. és pedig akkor is, ha az a dijnyugtát nem adta át a félnek, mert a nyugta csak bizonyíték, s így átadása nem feltétele a fizetés joghatályának. C. 619/98. DIII, 13. 158. l.

A díj felvételére vonatkozó meghatalmazás egymagában nem jogosítja fel az ügynököt a díjfizetésre való halasztás engedélyezésére. C. 437/88. DII. 21. 79. l., továbbá az elkésett díjfizetés elfogadására. C. 322/96. DIII. 6. 4. l., végül a biztosítottnak a díjfizetés iránt való beperlésére. C. 1214/98. DIII. 14. 207. l.

A dijak beszedésével megbízott ügynöknek a biztosító iránti viszonya tekintetében l. C. 45/96. DIII. 5. 286. l.

469. §. A szerződő fél követelheti, hogy neki a biztosító kötvényt állítson ki. A kötvénynek magában kell foglalni:

1. a felek neveit;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. a tárgyat, melyen a vagyoni hátránynyal járó esemény bekövetkezhetik;
3. az eseményt, mely ellen a biztosítás irányul;
4. a biztosítási összeget;
5. a biztosítás kezdetét és végét;
6. a biztosítási dijt, és
7. a kiállítók aláírását.

1. Ad. 5. A bizt. ügylet érvényét nem érinti az a körülmény, hogy a kötvényben a biztosítás kezdőpontjának a törvény szabályából (468. §. 4. bek.) következő kezdőponttól eltérő időpont van megjelölve, mert az ily kikötés érvénynyel nem bir. C. 4518/99. DIII. 17. 212. l.

2. A kötvény (mint általában a bizt. szerződés és a bizt. feltételek) a biztosító terhére vagyis a biztosítottra kedvezőbb értelemben magyarázandó. C. 721/84. DII. 10. 145. l. 640/92. DII. 31. 308. l. 1622/9. 5 DIII. 1. 228. l.

3. A biztosítási kötvény értékpapir, arg. 295. §. C. 84/85. DII. 12. 245. l. 9134/87. M.VI. 379. l. s mint értékpapir elzálogosítható és megtartás tárgyát képezheti, C. 2572/95. DIII. 9. 259. l. 2401/98. DIII. 11. 301. l.

470. §. A biztosítási összeg a biztosítás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja. Ezen értéken túl a biztosítás érvénytelen.

Ha a biztosítási összeg az érintett okokból leszállíttatik, a biztosítási díj is aránylagos levonás alá esik, illetőleg a megfizetett többlet a szerződő félnek visszaadatik.

Ha a túlbiztosítás bebizonyíthatólag roszhiszeműséggel történt, a biztosítási ügylet egészben érvénytelen s a biztosító sem a befizetett dijakat visszaadni, sem az esetleges kárt megtéríteni nem tartozik.

A biztosítónak jogában áll a biztosított tárgy értékének megállapítása végett a biztosított tárgyat bármikor megvizsgálni.

A biztosított rosszhiszeműségét a biztosítónak kell igazolni. C. 260/90. DII. 28. 161. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

471. §. Ha valamely tárgyat többen ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen külön biztosítanak, az egyes biztosítások összesen csak a tárgy teljes értéke erejéig érvényesek, s az egyes biztosítók csak azon arányban felelnek, melyben az általuk biztosított összeg az egész biztosítási összeghez áll.

Ha valamely tárgy ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen újból biztosíttatik, a későbbi biztosítás csak annyiban érvényes, a mennyiben a korábban biztosított összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi.

A mennyiben a biztosított többszörös biztosításoknál valamelyik biztosító elleni igényeiről lemond, ez a többiek jogaira és kötelességeire befolyással nincsen.

1. E §. szabálya arra az esetre is irányadó, a melyben több személy biztosíttatja ugyanazon dolgot bár különböző érdekek alapján, pl. a tulajdonos és a záloghitelező. L. J. 787/77. M. IV. 386. l.

2. Nem tekinthető a túlbiztosítás fenforgónak abban az esetben, midőn valaki a biztosítási szerződése lejárta előtt dolgát újból biztosíttatja s rövid ideig (pl. 2 napig) a dolog kétszeresen mutatkozik biztosítottnak. C. 699/900. Jogtk. 900. 46. sz. m.

471. §. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok a jelen fejezetben megállapítva nincsenek, a biztosítási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul.

473. §. A biztosítási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi.

A szerződő fél köteles a megállapított díjt kellő időben megfizetni, s kétség esetében a díj megfizetése előtt, a kötvény kiadását nem követelheti.

Ha a kötvény a díj lefizetése előtt adatik ki, ez a díj kifizetésének elhalasztásául tekintendő.

1. A biztosított csak azt a dijat köteles megfizetni, a mely a kötvényben (szerződésben) világosan kiköttetett; pótlékok tehát csak akkor követelhetők, ha kiköttettek. C. 640/91. DII. 31. 308. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A kötvényben (szerződésben) kiköthető, hogy a biztosított kár esetén pótdijat köteles fizetni: ez nem teszi a díjmegállapítást határozatlanná. C. 705/99. DIII. 16. 115. l.

2. A mennyiben a díj visszatérő időszakok szerint állapíttatott meg, a biztosított csak az első díjrészlet lefizetésére kényszeríthető. C. 7964/82. DII. 4. 46. l. 3908/83. DII. 7. 94. l. 316/84. DII. 9. 307. l. 87/85. DII. 13. 11. l. 7871/88. DII. 20. 50. l. 950/90. DII. 29. 232. l. 932/94. DII. 39. 82. l. 3750/95. DIII. 3. 47. l. 734/98. DIII. 11. 31. l. 892/97. DIII. 11. 53. l. B. T. 15/95. DIII. 2. 344. l., mert a 485. §. 4. p, ill. a 486. §. értelmében a visszatérő időszakokban fizetendő díj lefizetésének elmulasztása esetében a biztosítási szerződés megszünik, s a biztosított csak az eddig már lejárt díjért felelős, l. az idézetteken felül L. J. 8240/76. DI. 16. 159. l. 1362/93. DII. 38. 50. l. 1665/94. DIII. 1. 263. l. 1528/95. DIII. 2. 84. l. 832/99. Jogtk. 900. sz. m.

Joggyakorlatunk visszatérő időszakoknak nemcsak az évi időszakokat tekinti, hanem a mennyiben az évi dij részletekben fizettetik, azokat az időszakokat is pl. félévet, negyedévet, hónapot, a melyek után a részletek fizettetnek. C. 26. sz. telj. ül. dönt. 109/84. 705/84. P. T. 9. 109. l. 6519/85. DII. 14. 186. 230. l. 951/86. P. T. 16. 3. l. 5362/87. P. T. 15. 178. l. 280/90. DII. 28. 46. l. 1447/90. P. T. 24. 3. sz. 832/90. Ü. L. 91. 14. sz. 1412/92. M. IV. 407. l. 1362/93. DII. 38. 50. l. 1449/96. DIII. 9. 256. l. 5216/98. DIII. 15. 120. l. Sőt ha a kötvény évi időszakokról szól, a körülményekből megállapítható az ellenkező, pl. hogy az időszak féléves. B. T. 4/900. DIII. 17. 347. l. 335/99., u. o. 348. l. Igy pl. abból, hogy a kötvény az egész első évi dijat nyugtatja ugyan, de annak csak egy része fizettetett meg, a többiről díjváltó adatott. C. 1449/96. DIII 9. 256. l. vagy abból, hogy bár a kötvény szerint a díj évenként egy összegben fizetendő, a biztosító havi részleteket fogad el. C. 81/900. Jogtk. 900. 39. sz. m. (előbb ellenk. C. 355/94. DII. 40. 155. l. 1347/96. DIII. 6. 54. l) Annál inkább áll ez arra az esetre, a melyben a több évre járó díj egy összegbe foglaltatott össze, s a biztosító a fizetéseket csak részletfizetéseknek akarta tekinteni. C. 322/97. DIII. 10. 174. l.

Ha a díj később fizetendő, mint a mikor a biztosítás kezdetét veszi (illetve az időszak megújul) és a szerződés a nemfizetés következtében megszünik, a biztosító a lejárat napjáig terjedő időre

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

esedékes dijat követelheti. C. 442/96. DIII. 6. 310. 45/98. DIII. 12. 130. l. 832/99. Jogtk. 900. 1. sz. m.

3. A későbbi dijak akkor sem követelhetők, ha róluk váltók (díjváltók) vagy kötelezvények adattak. C. 157/82. DII. 2. 328. l. 133/90. Ü. L. 90. 22. sz. 1518/95. DIII. 2. 84. l. 493/96. P. T. 32. 189. l. 859/96. DIII. 7. 88. l. 684/98. DIII. 13. 187. l. A biztosított a díjváltó forgatmányosának sem tartozik a dijat megfizetni. C. 547/85. DII. 13. 362. l. 223/86. DII. 15. 146. l. és ha kötelezteteti, a társaságtól a fizetett összeg megtérítését követelheti. C. 1675/93. DII. 38. 78. l. — Ellenkezőleg áll a dolog, ha a biztosított a váltót a díj esedékessége után, a nyugta átadása ellenében állította ki, ezzel a díj kifizetettnek, s a biztosítás hatálya meghosszabbítottnak tekintendő, s igy az ily váltó kötelez. C. 1114/96. DIII. 7. 172. l.

Ugyanezen elvek alapján az a kikötés, hogy kár esetén a biztosító a még le nem járt díjkötvények összegét a kártérítési összegből levonhatja, érvénytelen. C. 123/88. DII. 20. 245. l. 713/87. J. 87. 202. l.

4. Az a (kötvényekben gyakori) kikötés, a mely szerint a biztosítási ügylet csak az első dij lefizetésével lép hatályba, joggyakorlatunk állandó felfogása szerint nem menti fel a biztosítottat a díj megfizetése alól. Ugyanezen kikötésnek a biztosító szempontjából való érvénye kérdésében a birói gyakorlat felfogása megoszlott: az egyik (régebben kizárólagos) felfogás szerint ez a kikötés egyátalában érvénytelen, vagyis a biztosító ily kikötés esetében is a biztosítási ügylet létrejövetelétől kezdve viseli a koczkázatot. C. 7871/88. DII. 20. 50. l. 1506/90. P. T. 24. 3. sz. B. T. DII. 29. 211. l. 10093/95. DIII. 2. 337. l. 1865/97. DIII. 11. 35. l. 3020/98. DIII. 13. 275. l. 5062/98. DIII. 13. 303. l. A másik felfogás szerint ez a kikötés nemcsak hogy nem érinti a biztosított díjfizetési kötelezettségét, hanem ezen felül érvényes is, vagyis a biztosító a díj kifizetése előtt a koczkázatot nem viseli. C. 893/97. Jogtk. 98. 2. sz. m. 72/99. DIII. 14. 288. l.

Ily kikötéstől eltekintve, a biztosító, birói gyakorlatunk felfogása szerint, mindenesetre viseli a koczkázatot a biztosítási szerződés kezdőpontjától, ha a díj nem fizettetik is ki és a biztosító nem adta ki a kötvényt. C. 860/95. DIII. 4. 35. l.; C. 1042/98. DIII. 13. 233. l. ugyanigy

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

döntötte el az esetet a későbbi díjrészlet tekintetében, midőn az megitéltetett, s a kárt okozó cselekmény a jogerős marasztaló itélet után következett be.

A kötvény kiadása C. 650/84. DII. 9. 252. l. szerint a mellett is vélelmet alkot, hogy a díj kifizettetett, vagyis az ellenkezőnek a biztosítása a biztosítót terheli. l. még 485. §. 2. j. és 486. §.

5. Ha a kötvényben kiköttetett ugyan, hogy a dijak a biztosítónál annak telepén fizetendők, de a biztosító a dijakat mégis ügynökei által szedeti be, úgy tekintendő, mintha kikötésétől maga elállott volna. C. 7340/82. DII. 3. 144. l. 1393/90. P. T. 21. 169. l. 433/91. Ü. L. 92. 9. sz. Annak a bizonyítása azonban, hogy a biztosító ezt a szokást követi, a biztosítottat terheli s erre egyes kivételes esetek igazolása nem elegendő. C. 1282/96. DIII. 6. 260. l.

6. A biztosított nem köteles a dijat megfizetni, ha a biztosított tárgyat még a biztosítás hatályba lépte előtt másnak eladta. C. 785/97. M LX. 310. l. 1218/99. DIII. 17. 47. l.

474. §. A biztosított a szerződés megkötésekor az előtte levő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztosítás elvállalására befolyással lehetnek, a biztosítóval közölni tartozik.

Ha a biztosítás egy harmadik megbízásából vagy ennek érdekében köttetik, a biztosítóval azon körülmények is közlendők, melyekről az érdekelt harmadik bir tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott e körülményeket a helyette vagy érdekében szerződő féllel tudatni.

Oly esetben, midőn a szerződő fél a biztosítási ügylet megkötésekor a biztosító részéről elébe terjesztett kérdőív kitöltésére szólíttatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős.

1. Az e §-ban megállapított közlési kötelesség azon körülményekre is kiterjed, a melyek nem magára az elvállalásra, hanem csak annak feltételeire, pl. a díj nagyságára vannak befolyással. L. J. 58/81. DI. 17. 144. l. C. 259/82. DII. 3. 133. l. és 4. 259. l. 1177/82. DII. 1. 240. l. 163/96. DIII. 6. 278. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. Ha a tulajdonostárs az egész közös dolgot biztosítja, őt a másik társra vonatkozó, illetve a másik társ által ismert körülmények tekintetében a közlési kötelesség csak e §. 2-ik bek. korlátai között terheli. C. 294/89. P. T. 19. 67. l. 163/98. DIII. 6. 278. l., míg arra az esetre, ha a tulajdonostársak közösen szerződnek, ez a korlát nem terjed ki. C. 1491/90. Ü. L. 90. 23. sz.

3. Fontos körülményeknek tekintendők pl. tüzkárbiztosításoknál a megelőző tüzesetek, L. J. 359/80. C. 259/82. DII. 3. 133. l. 418/88. Ü. L. 88. 24. sz. 1250/93. DII. 37. 150. l., még akkor is, ha a biztosítottnak más községben levő dolgát érték. C. 230/84. P. T. 8. 90. l., de nem gyujtási kisérletek C. 779/82. DII. 5. 155. l. vagy a hosszú idő (12 év) előtt történt s jelentéktelen tüzesetek C. 697/900. Jogtk. 900. 48. sz. m.

Nem fontos vajjon a biztosítottat zálog-, vagy tulajdonjog illeti meg, s ha zálogjog, megelőzi-e őt abban valaki. L. J. 918/78. DI. 19. 118. l., hogy a biztosított dolog bérlő kezén van, vagy hogy a biztosított kiskorú, C. 162/85. DII. 13. 56. l.

Hasonlókép nem jön figyelembe, hogy a vevő magát az átadás előtt már tulajdonosnak nevezte. C. 4/87. M. Jg. D. 3. 65. l., hogy az épület rendeltetése helytelenül vallatott be, feltéve, hogy valódi minősége szerint a koczkázat nem nagyobb. C. 1047/82. DII. 2. 260. l. 260/90. M. Jg. D. 6. 110. l. C. 1192/94. Ü. L. 94. 42. sz.

4. A kérdőpontokra adott valótlan válasz nem teszi az ügyletet okvetlenül megtámadhatóvá, a bíróság az ily előadás jelentőségét is szabadon mérlegeli. L. J. 406/80. DI. 26. 35. l. 58/81. DI. 27. 144. l. C. 259/82. DII. 3. 133. l.

A kérdőpontokban nem foglalt körülményeket, a biztosított akkor sem köteles közölni, ha azok lényeges súlylyal birnának a biztosítás elvállalására. L. J. 58/81. DI. 27. 144. l. C. 163/96. DIII. 6. 278. l.

475. §. A mennyiben a biztosított, vagy a helyette szerződő fél, az ügylet megkötésekor fontos (474. §.) és a biztosító előtt tudva levő ténykörülményeket elhallgatott, vagy ha a fontos körülményeket valótlanul adta elő, a biztosítónak, ha előtte az adatok vagy előadás valótlansága vagy helytelensége tudva nem volt, jogában áll a szerződés ér-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

vényességét az esemény bekövetkezte után is, akár kereset, akár kifogás alakjában megtámadni.

1. A biztosító megtámadási jogának nem feltétele a biztosított rosszhiszemüsége, akkor is megtámadhatja az ügyletet, ha az jóhiszemüleg járt el. L. J. 406/80. DI. 26. 35. l. C. 1177/82. DII. 1. 239. l. 358/85. DII. 13. 142. l. 1110/86. P. T. 14. 60. l.

2. A megtámadási jogra nincs befolyása annak, vajjon az elhallgatott körülmény okozta-e az eseményt, illetve közvetlen befolyást gyakorolt-e reá vagy sem. L. J. 767/77. Fayer Döntv. gyüjt. 5. 1. l.

476. §. Ha az esemény, melyre a biztosítás köttetett, bekövetkezik, a biztosított azt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztosítóval haladéktalanul közölni, s a kár enyhítésére kitelhető szorgalmat fordítani tartozik. A biztosított, ha e kötelességeit bebizonyíthatólag elmulasztja, a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A biztosítottnak a kár enyhítésére fordított költségeit, a biztosító az esetben is megtéríteni tartozik, ha a fáradozás siker nélkül maradt. A mennyiben azonban a tárgy nem teljes értékben volt biztosítva, az érintett költségek azon arányban térítendők meg, melyben a biztosítási összeg a tárgy értékéhez áll.

1. A törvény nem követeli meg a kár okának bejelentését, a bizt. feltételek azonban kiköthetik. C. 181/96. P. T. 33. 130. l., hasonlókép közelebbről meghatározhatják a bejelentés idejét és módját. L. J. 272/79. DI. 23. 83. l.

2. Az oly kikötés, amely szerint a biztosító a bejelentés elmulasztása esetében a kártérítési kötelezettség alól szabadulna, érvénytelen. C. 181/96. P. T. 31. 130. l., továbbá (az élethiztosítás tekintetében) B. T. 95/97. P. T. 35. 179. l. C. 866/98. DIII. 13. 81. l.

477. §. A biztosító köteles a bekövetkezett kárt a szerződés értelmében megtéríteni.

Azon kárt azonban, mely a biztosított vétkességéből eredett, megtéríteni nem tartozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. Ha a közös tulajdon azonos érdek alapján biztosíttatott, az egyik tulajdonostárs vétsége által okozott kár megtérítését a másik tulajdonostárs nem követelheti. C. 191/99. DIII. 14. 242. l.

A biztosított azon mulasztása, hogy a biztosítás tényét harmadik személyek előtt felismertető jelvényt (pl. táblát), bár elő volt írva, nem alkalmazta, általában nem menti fel a biztosítót kötelezettsége alól, felmenti azonban akkor, ha a káreset épen ezen mulasztás következménye (bosszúból történt felgyújtás). L. J. 918/78. DI. 19. 118. l. C. 599/87. DII. 19. 36. l.

2. Érvényesen kiköthető, hogy a biztosító csak akkor köteles a kárt megtéríteni, ha a biztosított a hatósági, u. n. ártatlansági bizonyítványt, vagy az ezt helyettesítő felmentő büntető ítéletet (beszüntető végzést) felmutatja. L. J. 595/79. DI. 24. 80. l. 732/81. DI. 28. 243. l. C. 1042/98. DIII. 13. 233. l. 913/99. DIII. 16. 280. l.

478. §. A kártérítés összege azon érték szerint állapittatik meg, melylyel a biztosított tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

Ha ez érték a biztosítási összeget meghaladja, a tárgyak teljes megsemmisülése esetében kártérítés fejében egyedül a biztosítási összeg fizetendő; ellenben ha a tárgyak részben semmisülnek meg, kártérítésnek azon arányban van helye, melyben a biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll.

1. A jégkárbiztosításnál nem a megsemmisülés, hanem az aratás, illetve szüret időpontjában fennálló érték térítendő meg. L. J. 732/77. DI. 19. 127. l.

E kivételtől eltekintve a megsemmisülés (megsérülés)kori érték akkor is irányadó, ha a biztosítási ügylet megkötése időpontjában fennállott értéktől eltér, annál kisebb vagy nagyobb. L. J. 1363/79. DI. 22. 110. l. (árúk eladási értéke közvetlenül a tüzeset előtt).

2. Piaczi árral biró árúk tekintetében a kár helyén, ha pedig ott nem jegyeztetik, a legközelebb eső piaczon jegyzett ár irányadó. L. J. 918/78. DI. 19. 118. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A károsszegből levonandó mindaz, a mi az esemény következtében megtakaríttatott, pl. a gabonánál a cséplési és fuvarozási költség. C. 1180/90. J. Sz. 4. 812. l.

479. §. Ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben nem állapíttatott meg, a biztosított köteles azon értéket igazolni, melylyel a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

Ellenben ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben megállapíttatott, a kártérítésre nézve ez az érték szolgál irányadóul, a mennyiben a biztosító igazolni nem képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak.

Az értéknek a kötvényben való kitétele csak is akkor tekinthető a felek kölcsönös megállapításának, ha kitünik, hogy közös becsün alapszik, vagy pedig a biztosító a biztosított becsüjét elfogadta. C. 779/85. DII. 5. 155. l. 461/83. DII. 5. 178. l. 1054/84. DII. 11. 295. l. 260/90. M. Jg. D. 6. 114. l. 1489/96. DIII. 5. 369. l.

480. §. A mennyiben oly tárgyak közül, melyeknek biztosítási értéke átalában lett megállapítva, egy vagy több megsemmisül vagy megsérül, a kártérítésre nézve azon érték szolgál irányadóul, mely a megmaradt tárgyak értékének levonása után a biztosítási összegből fenmarad. E részben kivételnek csak akkor van helye, ha a biztosító igazolni képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak.

Ha a biztosított tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja, a kártérítés arányára nézve a 478. §. szolgál irányadóul.

481. §. A biztosítónak jogában áll a történt kárt egyéb megállapodás hiányában szakértői szemle utján megállapítani. Ha azonban a biztosító e jogát a kárfeljelentés vételétől számítandó 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztosítottnak jogában áll a kárt a biztosító költségein megállapíttatni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A kár megállapításáig a biztosított oly intézkedést nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétében változás történnék.

Részbeni jégkár esetében a biztosító a kár megállapítását a termés beszedéséig elhalaszthatja.

1. Érvényesen kiköthető, hogy a kárt a társaság kiküldöttje veszi fel, a ki maga mellé magánszakértőt vehet, úgy, hogy a biztosítottnak is jogában áll magához szakértőt venni, továbbá, hogy a biztosító társaság a kárfelvételt felülvizsgálhatja és helyreigazíthatja, és amennyiben a biztosított ebben megnyugodni nem akarna, szakértői bizottság dönt. Ha ily eljárás kiköttetett, az a felekre kötelező, eredménye tehát irányadó, ha csak az eljárás körül szabálytalanság, vétség vagy tévedés nem igazoltatik. L. J. 4665/78. DI. 21. 96. l. C. 300/84. P. T. 10. 38. l. 809/84. P. T. 10. 38. l. 1142/93. DII. 38. 135. l. 635/84. DII. 38. 197. l. 108/95. DIII. 4. 74. l. 54/95. P. T. 32. 96. l. 1179/93. P. T. 32. 198. l. 599/97. DIII. 8. 283. l. 1003/99. DIII. 16. 278. l. 914/900. Jogtk. 900. 49. sz. m. ellenk. C. 123/88. DII. 20. 245. l. — Ha a becslés a károsult távollétében eszközöltetett, őt arról értesíteni kell. C. 599/97. DIII. 8. 28. l.

Hasonlókép kiköthető árúk tekintetében a rendesen vezetett és jól megőrzött könyvek által való bizonyítás; az ily kikötés azonban csak akkor zárja ki a más úton való bizonyítást, ha (a mi a kikötésből magában véve nem következik) mindkét félre egyaránt kötelezőnek állapíttatott meg. C. 1463/96. DIII. 5. 110 l. 192/99. DIII. 15. 184. l.

2. A kárnak a biztosító mulasztása esetén szakértők által való megállapítása a biztosítottnak joga, de nem kötelessége, tehát a kárt máskép is bizonyíthatja, igy pl. becslő esküvel. C. 153/88. DII. 20. 245. l. 1180/90. J. Sz. 4. 812. l. 1151/93. DII. 36. 96. l. A bizonyítás természetesen a biztosítottat terheli. C. 721/84. DII. 10. 145. l.

3. A biztosított által a biztosított tárgyon tett változtatás csak akkor menti fel a biztosítót kártérítési kötelezettsége alól, ha a kár megmegállapítását lehetetlenné teszi. L. J. 214/78. DI. 20. 63. l. 7378/78. DI. 21. 173. l. 13744/80. DI. 25. 100. l. C. 20/91. DII. 32. 26. l.

4. »Termés beszedéséig« alatt azt az időt kell érteni, a mely alatt a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gabonát még nem vitték el a termés helyéről, nevezetesen csürbe vagy asztagba nem rakták. C. 809/84. P. T. 10. 4. sz.

482. §. Teljes kár esetében a biztosítási összeg, más megállapodás hiányában, a kötvény visszaadása mellett a biztosítottnak, illetőleg jogutódainak fizetendő ki. Részbeni kár esetében a kötvény vissza nem adatik, s a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában, a biztosítási összeg a kár megállapításától számított 15 nap alatt fizetendő.

Ha a biztosító késedelembe esik, az e §-ban, illetve a szerződésben megjelölt időponttól kezdve kamatokkal tartozik. C. 622/99. DIII. 17. 24. l.

483. §. A biztosító, ha a kárt a szerződés értelmében megtérítette, az általa fizetett kártérítési összeg erejéig s az általa elvállalt koczkázat arányában, már a törvény erejénél fogva mindazon jogokba lép, melyek a biztosítottat a kár tekintetében egy harmadik ellen illetik.

A biztosított felelős azon cselekvényekért, melyek által a biztosító érintett jogait megrövidíti.

484. §. Ha a biztosított tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a szerződés tartama alatt, vétel utján vagy egyébként másra ruháztatik át, a biztosítási szerződés minden jogokkal és kötelességekkel együtt a biztosító beleegyezése nélkül is, az új tulajdonosra megy át, feltéve, hogy ennek ellenkezője a biztosítási szerződésben ki nem köttetett s a tulajdon átruházásával a szerződés feltételein változás nem történik.

1. E §. intézkedése nem alkalmazható a biztosított dolog lefoglalásának esetére, s erre az esetre a biztosítás megszűnése nem köthető ki. C. 214/87. DII. 17. 316. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

C. 650/88. P. T. 17. 124. l. szerint e §. arra az esetre sem terjed ki, midőn a biztosított bérlő a bérleményt a bérbeadónak visszabocsátja.

2. A biztosítás az új tulajdonosra a törvénynél fogva átszáll, a kár esetén tehát a kárkövetelés engedményezése nem szükséges. L. J. 3571/78. DI. 21. 35. l.

3. Ha a biztosító, (a szerződés kikötése vagy a feltételek változása alapján) az ügylettől eláll, a biztosított a dijak aránylagos részét követelheti. C. 1394/90. J. Sz. 5. 376. l.

485. §. A biztosítási szerződés hatályát veszti:

1. ha a biztosított tárgy a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, megsemmisül vagy elvész;

2. ha a biztosított tárgy azon időpont után, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, nem a szerződésben kijelölt, hanem más esemény folytán megsemmisül vagy elvész;

3. ha a biztosított vállalat nem létesül, vagy oly időpontra halasztatik el, midőn a veszély, mely ellen a biztosítás irányúl, már megszűnt;

4. ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztosított a díj lefizetésében véletlen baleset vagy erőhatalom által gátoltatott;

5. ha azon érdek, mely miatt a biztosítási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszűnik.

1. Más megszünési esetek szerződésileg nem állapithatók meg. C. 214/87. DII. 17. 316. l. 341/88. J. 88. 102. l.

2. Ad. 4. A biztosítási szerződés a díjfizetés elmulasztása következtében akkor is megszünik, ha a később fizetendő dijakról váltók vagy kötelezvények állíttattak ki, ezek tehát nem perelhetők. C. 157/82. DII. 2. 328. l. 437/88. DII. 21. 79. l. 322/97. DIII. 10. 174. l. 270/99. DIII. 17. 1. l. Ellenkezőleg fizetésképadottaknak tekintettek s ez alapon a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

perelhetőség megadatott a köv. esetekben. C. 721/84. DII. 10. 145. l. 124/88. P. T. 17. 65. l. 355/94. DII. 40. 155. l.

ld. közelebbről 473. §. 4. j.-t.

Ha a biztosító a díj lefizetésére halasztást adott és a biztosított ezt sem tartotta be, a szerződés már a lejáratkor megszüntnek tekintendő, a díj tehát a halasztási időre sem követelhető. Bp. tvsz. fel. tan. 372/97. Ü. L. 97. 15. sz.

486. §. Ha a biztosítási szerződés kezdettől fogva érvénytelen volt (465. §.) vagy ha később érvénytelennek nyilváníttatott (475. §.), vagy ha az később hatályát elveszti (485. §.), a befizetett díj a biztosítottnak visszaadandó. Ha azonban az idő, melyre a szerződés köttetett, egészben vagy részben már eltelt, a biztosítónak más megállapodás hiányában, jogában áll a befizetett díj kétharmad részét visszatartani.

A mennyiben a biztosítási szerződés érvénytelenségét vagy megszüntét a biztosított okozta, a befizetett díjt vissza nem követelheti, illetőleg a lejárt díjt megfizetni köteles, s ezenfelül a biztosítónak kártérítéssel tartozik; ellenben ha a most érintett körülményeket a biztosító idézte elő, a díjt vissza nem tarthatja, illetőleg a lejárt díjt nem követelheti, s e mellett a biztosítottnak az okozott kárt megtéríteni tartozik.

1. Ha a biztosítási szerződés a felek kölcsönös megegyezése alapján szünik meg, a biztosított visszakövetelheti a megszünés utáni időre járó, s előre lefizetett dijakat. C. 944/99. DIII. 16. 137. l.

2. Ha a biztosító a biztosítottat a több évre kötött biztosításnál a biztosítás tartamára való tekintettel kedvezményben (díjengedményben, rabattban, ingyen évben stb.) részesítette, és a szerződés a biztosított visszalépése következtében megszünt, az a kedvezményekre a lefolyt időszakok tekintetében sem tarthat igényt, illetve az elengedett összegeket utólagosan megfizetni tartozik. C. 650/88. P. T. 17. 124. l. 311/93. DII. 35. 308. l. 1812/92. J. 94. 9. sz. 1053/92. M. IV. 412. l. 4620/94. DII.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

40. 124. l. 1169/94. P. T. 31. 187. l. 790/97. Ü. L. 98. 4. sz. m. 5216/98. DIII. 15. 120. l.

Ha a kedvezmény az első év ingyenességében állott, a biztosított a második évi dijat, mint első dijrészletet, megfizetni köteles. C. 943/96. DIII. 5. 272. l.

A biztosító ezen igényét akkor is csak köztörvényi úton érvényesítheti, ha a dijakról váltót kapott. C. 859/96. DIII. 7. 88. l.

487. §. A biztosítási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt évülnek el azon időponttól számítva, midőn azok érvényesíthetők lettek volna.

1. Az egy évi elévülés nemcsak a biztosított, hanem a biztosító kereseteire is vonatkozik. B. T. 5851/82. M. IV. 414. l. C. 5838/91. M. IV. 415. l.

Nem irányadó azonban a díjváltó forgatásával okozott kár megtérítése iránti keresetre. C. 1675/93. DII. 38. 78. l.

2. A biztosítási feltételek a törvényesnél rövidebb elévülést nem állapithatnak meg. C. 8600/88. P. T. 17. 163. l. B. T. 95/97. P. T. 35. 179. l. C. 866/98. DIII. 13. 81. l. ellenk. L. J. 13744/80. DI. 25. 100. l. C. 6999/83. DII. 5. 35. l.

3. Az elévülés nem veszi kezdetét a mig a felek között a kárigény megállapítása körüli eljárás, vagy a fizetendő összeg iránti egyezségi tárgyalás folyamatban van. L. J. 638/78. C. 6999/83. DII. 5. 35. l. 721/84. DII. 10. 145. l. 450/90. J. Sz. 4. 17. sz. 866/98. DIII. 13. 81. l., illetve a míg a kárkövetelés feltételéül kikötött ártatlansági bizonyitvány nem volt beszerezhető. C. 570/99. DIII. 15. 223., l. vagy a biztosító által folyamatba tett bünvádi eljárás véget nem ért. C. 8600/88. P. T. 17. 163. l. 191/99. DIII. 14. 242. l.

C. 866/98. DIII. 13. 81. l. a kiskorú kedvezményezett keresetének elévülését a gyám kinevezésétől számította.

4. Az elévülést félbeszakítja a biztosító elismerése is. C. 450/90. J. Sz. 4. 17. sz. 1428/92. DII. 35. 165. l. 157/96. P. T. 34. 34. l. Továbbá az illetéktelen, bíróság előtt megindított kereset akkor, ha ez a szerződésben ki volt kötve. L. J. 918/78. DI. 19. 118. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

488. §. Tüzkár ellen az ingó és ingatlan dolgok úgy egészben, mint egyes részeikben biztosíthatók.

A tűzkár elleni biztosítás, mely valamely épület teljes értékére szól, világos kikötés hiányában, az alépítményekre (pinczékre, kutakra s egyéb földalatti részekre) ki nem terjed.

Ingó dolgoknál a hely vagy helyiség, hol azok léteznek, világosan kijelölendő. A biztosítás csakis a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bir foganattal.

Ha az ingó dolgok más helyre vitetnek s ott égnek el, a biztosító nem tartozik kártérítéssel. L. J. 732/81. DI. 28. 243. l. C. 862/87. J. 88. 31. l.

A mennyiben a szerződés értelmében a biztosított ingónak más helyre való vitele bejelentendő, ez alatt csak az eredetitől különböző községbe vagy helyiségbe való szállítás értendő, ellenben az eredeti helyre való visszaszállítás nem esik a kikötés alá, azt tehát nem kell bejelenteni. C. 1413/94. DIII. 4. 209. l.

489. §. Tűzkár ellen oly árúkészletek is biztosíthatók, melyeknek mennyisége koronkint változik. Ez esetben azonban a koronként változó mennyiség igazolandó.

1. Az igazolás nemcsak könyvek (C. 1463/96. DIII. 5. 110. l.) hanem tanúk s eskü által is történhetik. C. 650/83. DII. 9. 252. l.

Nem bizonyítható azonban az esküvel az árú minősége. C. 1151/93. DII. 36. 96. l. vagy a kár valódisága. C. 1463/96. DIII. 5. 110. l.

2. Túlbiztosításról e §. esetében nem lehet szó. C. 96/88. P. T. 18. 36. l.

490. §. Ha a biztosított épületben vagy annak rendeltetésében oly változás történik, mely által a tüzveszély akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előtte tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem, vagy nem ugyanazon feltétel mellett kötötte volna meg, a biztosítás megszűnik, ha a biztosító a változásról nyert értesítés folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A mennyiben a biztosító a szerződést fenn nem tartja, a befizetett biztosítási díjnak a még le nem járt időre eső része a biztosítottnak visszaadatik.

A biztosított ház lakatlanná válása nem oly körülmény, a mely bejelentendő. C. 1047/82. DII. 2. 110. l.

491. §. A tűz elleni biztosítás kiterjed a tűzveszély által okozott minden kárra, tekintet nélkül a tűz keletkezési módjára. A tűz keletkezésének azon nemei, melyekre a felek a biztosítást kiterjeszteni nem kivánják, a szerződésben világosan felsorolandók.

A közvetlen tűzkárral egyenlőnek tekintetik az, mely a szomszédos épületekben kiütött tűz folytán a biztosított tárgyakon oltás vagy mentés következtében történik. Ez áll különösen akkor, ha a biztosított tárgyak oltás vagy mentés következtében megsemmisülnek vagy megsérülnek.

A lovaknak tüz ellen való biztosítása nem terjed ki a tüz nélküli villámcsapásra. C. 1413/95. DIII. 4. 209. l. Ellenben tüzkárnak tekintendő az égő szivar által okozott kár. C. 864/87. J. 88. 31. l.

492. §. A jégkár elleni biztosításnál, mely egyedül a jégverés által okozott károkra terjed ki, a kötvénynek a 469. §-ban érintett adatokon kivül a biztosított földek dülőnként pontos leirását is kell tartalmaznia.

493. §. A szárazon, folyókon vagy belvizeken fuvarozott árúk biztosíthatók azon teljes értékben, melylyel a feladás helyén és idejekor birnak. Ezen értékhez számíthatók a biztosítási díjon kivül a rakodási és fuvarozási költségek, a vámkiadások és mindazon költségek, melyek a rendeltetés helyére beérkeztéig felmerülhetnek.

Biztosítható azonfölül azon áremelkedés is, mely az esemény bekövetkeztekor a rendeltetés helyén mutatkozni fog. Ezen reménylett áremelkedés a 470. §. következményeinek terhe alatt a biztosítási kötvényben külön számszerűleg kiteendő.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A biztosítás e neme kiterjed mindazon károkra, melyek a fuvarozott tárgyakban tüz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés, a gőzkazán szétrobbanása vagy erőhatalom által okoztatnak. Kizártnak csak azon események tekinthetők, melyek a biztosítási szerződésben világosan kijelölvék.

494. §. A fuvarozás veszélyei ellen kötött biztosítás, más megállapodás hiányában, azon időponttal veszi kezdetét, midőn az árúk fuvarozás végett feladatnak, s azon időponttal végződik, midőn az árúk rendeltetésük helyén, az átvevőnek vagy megbizottjának kiadatnak.

495. §. A biztosítás szakadatlanul tart akkor is:

1. ha a részben szárazon, részben vizen fuvarozandó árúk útközben más járművekre rakatnak át;

2. ha a vizen fuvarozandó árúk útközben más hajóra rakatnak. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a biztosítás a szerződésben világosan kijelölt hajón leendő fuvarozásra köttetett; de ily esetben is a veszély a biztosítót terheli, ha az átrakodást valamely esemény teszi szükségessé, s a hajó, melyen az árú útját folytatja, a szerződésbeli feltételeknek megfelel;

3. ha az árúk valamely esemény miatt, az út folytatásáig, ideiglenesen elhelyezendők.

A 2. és 3. pont eseteiben a biztosító, mihelyt ez lehetséges, értesítendő.

496. § A biztosító nem felelős a kárért, ha a fuvarozás anélkül, hogy erre szükség volna, a közönséges módtól eltérőleg történik.

Ha a biztosított az árú elküldését vagy szállítmányozását szükség nélkül késlelteti, a biztosító a késedelem ideje alatt történt kárért nem felelős.

Ha e késedelem egy hónapnál tovább tart, vagy ha a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kijelölt átvevő az árú rendeltetési helyén az átvétellel késik, a biztosító minden további felelősség alól megszabadul.

497. §. Ha a kijelölt átvevő az árút, a kár megállapítása előtt fogadja el, a biztosító felelőssége megszünik.

A külsőleg fel nem ismerhető sérelmeket köteles az átvevő az átvételtől számítandó 8 nap alatt a biztosítónak bejelenteni, ellenkezőleg kártérítési igényeit ezekre nézve is elveszti.

A kárbiztosításnak a törvényben nem említett fajai is képzelhetők; az életben tényleg több ily biztosítás fejlődött ki, pl. a betörés elleni biztosítás, ld. ily szerződés értelmezésére C. 1270/99. Jogtk. 900. 27. sz. m.

HARMADIK FEJEZET.

Életbiztosítás.

498. §. Életbiztosításnak azon ügylet tekintendő, mely által valaki, ellenérték (díj) kikötése mellett bizonyos összeg fizetésére kötelezi magát olyképen, hogy a fizetési kötelezettség valamely személy élettartamától vagy egészségétől vagy testi épségétől tétetik függővé.

Az, ki az összeg fizetésére magát kötelezi, biztosítónak, az, kinek élettartamától vagy egészségétől vagy testi épségétől a fizetés függővé tétetik, biztosítottnak s az, kinek javára a fizetendő összeg kiköttetik, kedvezményezettnek tekintetik.

1. Életbiztosításnak tekintendő a temetkezési biztosítás is, még ha a biztosító a temetkezést természetben teljesíti is. C. 1526/95. DIII. 4. 176. l.

2. A kijelölt kedvezményezett javára kötött életbiztosításnál a biztosított az esemény bekövetkeztéig rendelkezik a szerződés felett, azaz a kötvényt elzálogosíthatja. C. 2572/95. Jogtk. 97. 42. sz., az tartozásai fejében lefoglalható C. 8743/87. DII. 19. 337. l., továbbá új kedvezményezet-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

tet jelölhet ki. C. 828/90. DII. 20. 121. l., és pedig a biztosító beleegyezése nélkül is, ha a kedvezményezett személye a biztosítási feltételek megállapítására befolyást nem gyakorol. C. 517/94. DII. 40. 132. l.

Ha az ily biztosítási ügylet a hitelezők vagy a köteles részre jogosultak érdekeit sértik, azok az ált. szabályok szerint a fizetett dijak visszatérítését követelhetik. B. T. 14965/86. DII. 16. 301. l.

A kedvezményezett helyzetéről az esemény bekövetkezte esetén ld. az 503. §. 3. és 4. j. t.

499. §. Az életbiztosítási ügylet egy harmadik személy halála esetére csak akkor érvényes, ha ennek v. törvényes képviselőjének beleegyezésével köttetik, vagy ha a szerződő fél kimutatja, hogy a biztosítottnak életbenmaradása érdekében fekszik.

Kivételnek e tekintetben házastársakra, fel- és lemenő ágbeli rokonokra és jegyesekre nézve van helye, kik egymás életét feltétlenül biztosíthatják.

500. §. Az életbiztosítási kötvénynek a 489. §. 1. 4. 5. 6. és 7. pontjaiban felsorolt kellékeken kivül magában kell foglalni:

1. a biztosított nevét;

2. a kedvezményezett nevét; ilyennek a bemutató is kijelölhető;

3. azon eseményt vagy időt, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetik.

501. §. Az életbiztosításnál a szerződő felek a biztosítási összeget minden megszorítás nélkül szabadon állapithatják meg. Az ügylet e neménél a többszörös biztosítás kizárva nincsen.

502. §. Ha a biztosított személy foglalkozásában oly változás történik, mely által a koczkázat akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előre tudva lett volna, az ügyletet egyátalán nem, vagy nem ugyanazon feltételek mellett kötötte volna meg, az ügylet más megállapodás

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

hiányában megszünik, ha a biztosító a változásokról nyert értesítés folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

A mennyiben a biztosító a szerződést fenn nem tartja, a befizetett dijak egy harmadrésze a szerződő félnek (illetőleg a kedvezményezettnek) visszaadatik.

A kárbiztosításnak a közlési kötelezettségre vonatkozó szabályai (a 473. 474. 475. §§.) az 506. §. szerint az életbiztosításra is kiterjednek. A joggyakorlatból kiemelendők a következő tételek:

1. Fontos körülmények elhallgatása alapján a bizt. ügylet akkor is megtámadható, ha a biztosító a biztosítottat az ajánlat tételekor orvosilag megvizsgáltatta. L. J. 3597/79. DI. 23. 112. l. C. 792/87. DII. 19. 183. l.

2. Fontos körülmény az életkor. L. J. 406/80. DI. 26. 35. l. C. 1364/99. DIII. 17. 267.; szülők korának a valótlansága azonban nem árt, ha a közlés mégis megközelítő s a tévedés tudata nélkül történt; nem árt továbbá a testvérek korának helytelen bemondása, kivéve, ha a valódi életkor öröklödő bajra engedett volna következtetést. C. 326/94. DII. 39. 201. l.

Fontos továbbá a megelőző oly betegség, a mely rendszerint befolyást gyakorol az élet tartamára. L. J. 1773/77. DI. 18. 24. l., bár a halál nem áll vele okozati összefüggésben. L. J. 58/81. DI. 24. 141. l. C. 636/86. P. T. 13. 116. l 792/87. J. 88. 2. l. Nem közlendő azonban oly betegség, a mely lényegtelen s minden következmény nélkül maradt. C. 784/88. DII. 21. 246. l. 828/90. DII. 29. 121. l. 1374/97. Ü. L. 97. 21. sz.

Hasonlókép fontos a megelőző orvosi gyógykezelés. L. J. 58/81. DI. 27. 141. l. C. 43/86. M. Jg. D. 2. 70. l. 1062/91. J. Sz. 6. 457. l. 141/98. DIII. 10. 200. l. kivéve, ha az nem a biztosított kívánságára, hanem fogházi orvos által történt. C. 1374/97. Ü. L. 97. 21. sz. Valamint a nöknél a terhesség. C. 1110/86. P. T. 14. 60. l.; továbbá a más társulatnál tett ajánlat visszautasítására. C. 1117/82. DII. 1. 239. l. 358/85. DII. 13. 142. l.

Végül fontos és közlendő a foglalkozás: a biztosító tehát a foglalkozás helytelen közlése alapján megtámadhatja a szerződést, ha a tény-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

leges foglalkozás a biztosított élettartamára befolyással van. C. 1364/99. DIII. 17. 267. l.

503. §. Ha az idő vagy esemény, melyre a biztosítás köttetett, bekövetkezik, a kedvezményezett ezt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztosítóval késedelem nélkül közölni tartozik, ellenkezőleg a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztosítási összeg a fizetési feltétel bekövetkeztének igazolásától számítandó 8 nap alatt fizetendő.

1. Az oly kikötés, mely szerint az értesítés (a haláleset igazolásának) elmulasztása a biztosítási összeg elvesztését vonja maga után, érvénytelen. B. T. 95/97. P. T. 35. 179. l. C. 866/98. DIII. 13. 81. l. 107/900. Jogtk. 900. 45. sz. m.

2. Ha a biztosító magát csak baleset esetére kötelezte (balesetbiztosítás) a fizetésre, a kedvezményezett köteles bizonyítani a balesetet. Baleset alatt oly sérülés értendő, a melyet a fél a kellő figyelem és óvatosság elmulasztása nélkül akarata ellenére szenvedett. K. V. T. DII. 28. 144. l. A vérmérgezés pl. csak akkor baleset, ha a méreg behatása erőszakos módon történt. C. 532/86. P. T. 13. 35. l.

Ha pedig a bizt. feltételek szerint a biztosító csak arra az esetre kötelezte magát a fizetésre, ha a halál közvetlen és kizárólagos oka a baleset, a biztosító felelőssége nem állott be, ha a halált oly betegség (tüdőlob) okozta, a mely nem következménye a baleset által okozott sérülésnek (lábtörés), bár a baleset a halálos kimenetelt nagyban előmozdította. C. 755/99. DIII. 16. 11. l.

3. A végrehajtási törvény 1881. LX. t. cz. 66. §. 1. bek. szerint: „A kedvezményezettet illető életbiztosítási összeg a biztosított adósságai miatt végrehajtás alá nem vonható. E szabály áll akkor is, ha a kedvezményezettekül a biztosított örökösei, — habár minden közelebbi megjelölése nélkül — vannak megnevezve. »Ugyanez áll akkor is, ha kedvezményézettül első sorban maga a biztosított, korábbi elhalálozása esetére

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

pedig az örökösök vannak kijelölve, feltéve, hogy a biztosított előbb halt el. C. 5880/87. DII. 18. 112. l. 1533/91. DII. 31. 239. l.

Lefoglalható azonban a biztosítási összeg, ha a kötvény bemutatóra szól, és a biztosítottnál, illetve hagyatékában megtaláltatik. B. T. 27882/83. 27888/83. P. T. 8. 76. 77. l. C. 678/85. DII. 11. 108. l. 3315/89. DII. 20. 5. l.

4. Ha a biztosított a díjfizetéssel hátralékban volt, a biztosító a hátralék erejéig a kedvezményezett ellen is élhet beszámítással. C. 517/94. DII. 40. 132. l.

504. §. A biztosító, ha a szerződésben az ellenkező világosan ki nem köttetett, a megállapított biztosítási összeg fizetésére nem kötelezhető:

1. ha a biztosított életét halálos ítélet, párbaj vagy öngyilkosság folytán veszti el;

2. ha a biztosított csatában, vagy az ott nyert sebek következtében halt meg;

3. ha a biztosítás tárgyát az egészség vagy testi épség képezi és az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, a biztosított vagy a kedvezményezett vétkességéből következett be.

Az 1. és 2. pont alatti esetekben a kedvezményezett a befizetett díjak egy harmadrészét visszakövetelheti.

1. A bizt. szerződés nem kötheti ki érvényesen, hogy a biztosító a felsoroltakon kívül még más esetekben se legyen köteles fizetni. C. 620/97. Ü. Sz. 97. 32. sz.

2. Ha a biztosított az öngyilkosságot önkívületi állapotban követte el, a biztosító kötelezettség alól nem szabadul. L. J. 593/81. DII. 1. 109 (4. 270. l.) B. T. 10969/83. P. T. 9. 85. l. C. 873/96. DIII. 9. 255. l. C. 139/99 DIII. 14. 195. l. 1090/99. DIII. 17. 111. l. szerint az a kikötés, hogy a biztosító a beszámíthatatlan állapotban elkövetett öngyilkosság esetében is csak akkor köteles fizetni, ha a biztosítás előzőleg bizonyos ideig már fennállott, érvényes volna, holott a biztosított helyzetét hátrányosabbá teszi.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ha a biztosító a szándékos öngyilkosságért való felelősséget is elvállalja, de csak arra az esetre, ha a biztosítás előzőleg bizonyos időn át fennállott, az előbb bekövetkezett öngyilkosságért nem felelős és pedig akkor sem, ha a dijak a kikötött időre már megfizettettek. C. 393/84. P. T. 9. 85. l.

Az öngyilkosság tényét a biztosító, a beszámíthatatlanságot a biztosított köteles bizonyítani. B. T. 1946/81. DI. 262. l. 10969/83. P. T. 9. 85. l.

2a. E §. 3. p.-ja nem terjed ki és szerződésileg sem terjeszthető ki a halál elleni biztosításra. C. 671/88. DII. 22. 184. l. (iszákosság folytáni halál).

3. Az oly kikötés, a mely szerint a biztosító nem köteles a dijak egy harmadát visszatéríteni, érvénytelen. C. 967/82. DII. 4. 111. l.

505. §. Az életbiztosítási szerződés hatályát veszti:

1. ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a biztosítási összeg kifizetése függővé tétetik, a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt következik be, melytől kezdve a biztosító a koczkázatot viselni tartozik;

2. ha a kijelölt kedvezményezett meghal; vagy ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, többé be nem következhetik;

3. ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejárat után 30 nap alatt, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom vagy vétlen baleset által okoztatik;

4. ha a kedvezményezett a biztosított életét vagy egészségét veszélyeztető valamely cselekményt szándékosan követ el. Ha azonban a kedvezményezett a biztosított összegnek csak egy részére tarthat igényt, a biztosító csak ezen részösszeg megfizetése alól szabadul fel.

A már befizetett dijak egy harmadrésze az 1. és 2. pont alatti esetekben visszaadandó.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. A felsorolt eseteken felül a biztosítási szerződés hatálya vesztésének további esetei szerződésileg nem köthetők ki. C. 806/86. P. T. 13. 217. l. 671/88. DII. 22. 184. l.

2. ad. 3. A biztosító az elkésett díjfizetést nem köteles elfogadni azért, mert az előző, szintén elkésett díjrészleteket elfogadta. C. 859/95. DIII. 4. 52. l.

Ha a biztosított az elkésett díjfizetést elfogadta is, a közbeeső idő alatt bekövetkezett eseményért nem felelős. C. 577/90. DII. 28. 144. l.

Az elkésett díjfizetésnek a főügynökség által történt elfogadása a biztosítót nem kötelezi. C. 322/96. DIII. 6. 4. l.

3. A biztosító csődje esetében a biztosított, ha a tömeggondnok az ügylettől eláll, a díjtartaléknak megfelelő összeget követelheti. C. 1103/85. DII. 14. 128. l.

Az üzletátruházás esetére l. a 20. §. 3. j.-t.

3. Ha a biztosítási szerződés a 3. p. esetére a tőkésítés jogát adja meg, e jog gyakorlásának módjai tekintetében a bizt. feltételek irányadók. C. 381/99. DIII. 15. 199. l.

506. §. A 465., 467., 468., 473., 474., 475., 483., 486. és 487. §§. határozatai, a mennyiben a jelen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a dolog természetének megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazást nyernek.

A biztosítási összegre vonatkozó igény elévülése nem az esemény bekövetkeztével, hanem az 503. §-ban megállapított fizetési idővel veszi kezdetét. B. T. 95/97. P. T. 35. 179. l.

507. §. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok a jelen fejezetben megállapítva nincsenek, a biztosítási szerződés határozatai szolgálnak irányadóul.

NEGYEDIK FEJEZET.

Viszontbiztosítás.

508. §. A viszontbiztosítási ügylet által a viszontbiztosító, ellenérték (díj) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy a viszontbiztosítottnak bizonyos összeget fizetend

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

azon teljesítés fejében, melyre az utóbbi biztosítási szerződés alapján kötelezteték.

A viszontbiztosítottnak nem áll jogában a (fő) biztosítási díjtartalékot egészben vagy részben a viszontbiztosítóra átruházni. L. J. 274/78. DI. 20. 47. l. 394/78. DI. 21. 183. l.

509. §. A viszontbiztosítási szerződésben a 469. §-ban felsorolt kellékeken kívül kijelölendő az, hogy az ügylet mint közvetlen vagy mint közvetett viszontbiztosítás lesz-e megkötendő.

510. §. A viszontbiztosítás hatálya megszünik, ha azon biztosítás, mely miatt a viszontbiztosítási ügylet keletkezett, hatályát vesztette.

Ily esetben, ha más megállapodás nem történt, a viszontbiztosító azon díjhoz, mely a biztosítót netán illeti, igényt csak az elvállalt viszontbiztosítási koczkázat arányában tarthat.

511. §. Ha az esemény, melynek alapján a viszontbiztosított saját biztosítási kötelességének eleget tenni tartozik, bekövetkezett, erről a viszontbiztosítót más megállapodás hiányában a tudomásvétel után legfelebb három nap alatt értesíteni köteles, ellenkezőleg ennek kötelezettsége megszünik.

512. §. A viszontbiztosító fizetési kötelezettsége, más megállapodás hiányában, azon időponttól veszi kezdetét, midőn a viszontbiztosítottra nézve a fizetési kötelezettség bekövetkezik.

513. §. A viszontbiztosított, ha a kártérítési összeget a 483. §. értelmében harmadik személyektől egészen vagy részben visszanyerte, ebből a viszontbiztosításnak megfelelő aránylagos részt a viszontbiztosítónak kiszolgáltatni tartozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

514. §. A 472., 473., 474., 475., 486. és 487. §§-ban foglalt határozatok a viszontbiztositásokra is alkalmazandók.

NYOLCZADIK CZIM.

Kiadói ügylet.

515. §. Azon ügylet, mely által valaki (a kiadó) kész vagy készitendő irodalmi, műszaki vagy müvészeti munka többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a szerzőtől vagy ennek jogutódaitól kizárólagos jogot szerez, kiadói ügyletnek tekintetik.

1. A szerzővel azonos elbirálás alá esik a fordító. B. T. 3406/86. P. T. 15. 62. l.

2. Árjegyzék nem tekinthető irodalmi munkának, akkor sem, ha ábrák vannak benne. C. 3999/93. DII. 35. 304. l.

3. Hirlapok kiadásánál, ha a kiadó tulajdonosa a hirlapnak, a szerkesztő (valamint a munkatársak) és a kiadó között nem kiadói ügylet, hanem munkabéri szerződés köttetik. C. 245/83. DII. 7. 9. l.

Ha a kiadást a kiadó a szerzővel közös haszonra és veszteségre vállalja el, nem kiadói ügylet, hanem társasági szerződés jött létre, a melyre az alkalmi egyesülés szabályai alkalmazandók; ezen az sem változtat, hogy a kiadó a szerzőnek részesedése után valamit elöre kifizetett. C. 942/89. DII. 25. 227. l.

516. §. A szerző köteles a kiadónak az igért munkát, a szerződésileg megállapított minőségben és kellő időben átadni.

Ha a szerző e kötelességének saját hibájából meg nem felel, a kiadó tetszése szerint, a szerződés teljesítését s a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a nemteljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

517. §. Addig, mig a többszörözés végett átengedett munkának azon példányai, melyeknek forgalomba helyezésére a kiadó jogot nyert, el nem keltek, a szerző munkájával oly intézkedéseket nem tehet, melyek a kiadó kárára lehetnének; nevezetesen nem áll jogában ugyanazon munkát vagy annak egy részét újra kiadni, vagy kiadás végett másnak átengedni, vagy összes munkái kiadásába, vagy valamely gyüjteménybe felvétetni.

A szerző, ha valamely gyüjteménybe egyes dolgozatokat szolgáltat, ezeket akár külön, akár összes munkáiban közzéteheti, feltéve, hogy az egyes dolgozatok azon alakban, melyben a gyüjtemény részeként jelentkeznek, a könyv- vagy műkereskedés önálló tárgyait nem képezik.

A kisebb dolgozatok, melyek hirlapnak vagy folyóiratnak engedtetnek át, megjelenésük után a szerző szabad rendelkezése alá kerülnek.

C. 974/81. DII. 1. 196. l. szerint a szerzőnek jogában áll munkáját lefordítani s így kiadni.

518. §. A kiadói jog nem ád egyszersmind jogosultságot a munka fordításához s ennek kiadásához.

519. §. A kiadó a kéziratban vagy a megállapított eredetiben átvett munkát, saját költségén változatlanul többszörözni és kellően forgalomba hozni tartozik.

520. §. A kiállítás határozott megállapodás hiányában a munka czéljának és jelentőségének megfelelő alakban történik.

A példányok számát és az egyes példányok árát, ha ez iránt a felek közt megállapodás nem történt, a kiadó saját belátása szerint határozza meg; de nem áll jogában oly túlságos árt szabni, mely a munka kelendőségének árthatna.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ha a kiadó a kikötöttnél nagyobb számú példányt nyomat, a szerzőnek jogában áll a többlet elárúsítását megtiltani, illetve, ha elárúsíttatott volna, érte külön dijazást követelni. C. 600/84. P. T. 9. 23. sz.

521. §. Ha a felek új kiadás iránt szerződnek, arra nézve, miről az új szerződésben nem intézkednek, a korábbi szerződés szolgál irányadóul.

522. §. A kiadói jog terjedelmére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Kétség esetében a szerződés a munkának csak egyszeri kiadására ád jogosítványt.

Ha a munka további kiadásai is átruháztattak, a kiadó az előbbi kiadás teljes elkelte után azonnal köteles új kiadást eszközölni.

523. §. Ha a kiadó az átvett munka többszörözését és forgalomba helyezését vagy az első kiadás teljes elkelte után az új kiadás eszközlését saját hibájából elmulasztja, a szerző tetszése szerint, a szerződés teljesítését és a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a nemteljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

524. §. A kiadó, ha a szerző egyes munkáinak kiadására jogot nyert, e munkák összkiadásának eszközlésére feljogosítottnak nem tekintetik.

Ha a szerző munkáinak összkiadását engedi át, a kiadó nem nyer jogot arra, hogy az egyes munkákat, vagy azok részeit külön kiadhassa.

525. §. Tiszteletdijat a szerző csak akkor követelhet a kiadótól, ha ilyen nyiltan vagy hallgatag kiköttetett. A tiszteletdíj hallgatag kikötöttnek akkor tekintetik, ha a körülmények szerint a munka átengedése csak tiszteletdíj mellett volt feltehető. A tiszteletdijt ily esetben, a körülményekhez képest szakértők meghallgatása mellett a bíróság állapítja meg. Ugyanez történik akkor is, ha a tiszteletdíj közelebbi meghatározás nélkül átalában köttetik ki.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

526. §. Ha a tiszteletdíj megállapításánál bizonyos ívszám vétetett alapul, a kiadó a megállapított ívszámot meghaladó részért tiszteletdijat fizetni nem tartozik, de a szerzőtől követelheti, hogy ez teljes munkát szolgáltasson.

527. §. A kiadó más megállapodás hiányában köteles a tiszteletdíjt, ha az a munkáért átalában köttetett ki, a teljes kézirat vagy az eredeti átvételével azonnal kifizetni; ellenben, ha a tiszteletdíj ivek szerint állapíttatik meg, az a többszörözés befejezésekor, a mennyiben pedig a munka részekben jelenik meg, az egyes részek bevégzett kiállításakor fizetendő.

528. §. Oly esetben, midön a szerződés teljesítése a kiadó személyében történt véletlenség miatt lehetethenné válik, a kiadó a tiszteletdíj fizetése alól csak ugy szabadul fel, ha a szerző a munkát ugyanazon feltételek mellett más kiadónak átadta.

529. §. Ha a többszörözés végett átadott munka a kiadónál véletlenül elvész, ennek kötelezettsége a tiszteletdíj megfizetésére szorítkozik.

A szerző azonban ily esetben, ha egy másik példány birtokában van, ezt esetleges költségeinek megtérítése mellett a kiadónak átengedni tartozik.

530. §. Azon esetben, ha a már kész kiadás a forgalombahelyezés előtt egészben vagy részben véletlenül megsemmisül, a kiadónak jogában áll a megsemmisült példányokat saját költségén kipótolni, anélkül, hogy ezekért a szerzőnek tiszteletdíjt fizetni tartoznék.

A kész kiadás forgalomba helyezettnek tekintendő, mihelyt csak egy példány is eladási szándékkal a kiadó üzlethelyiségébe, illetve kirakatába tétetett vagy elküldetett, C. 5563/92. DII. 32. 38. l.

531. §. A kiadói szerződés megszűnik:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. ha kész munka iránt köttetett szerződés és e munka az átadás előtt a szerzőnél véletlenül elvész;

2. ha a szerző a munka befejezése előtt meghal, vagy a munka szerződésszerű elkészítésében egyébként véletlenül meggátoltatik, vagy az elkészítésre képtelenné válik;

3. ha a czél, mely a szerződők szándéka szerint a közzététel által elérendő volt, a kézirat vagy eredeti átadása előtt véletlen eset folytán lehetetlenné válik.

A szerző, illetőleg ennek jogutódai az érintett esetekben a kötelezettség alól felszabadulnak ugyan, de tiszteletdíjt nem követelhetnek, sőt ha ilyet kaptak, azt visszafizetni tartoznak.

Ellenben ha a 3. pont alatt érintett körülmény a kézirat vagy eredeti átadása után következik be, a szerző vagy jogutódai tiszteletdíjt követelhetnek, illetőleg a kapott tiszteletdíjt visszafizetni nem tartoznak.

532. §. A szerzőnek jogában áll a szerződést egyoldalúlag felbontani, ha a kiadó csőd alá kerül.

Ha azonban a többszörözés már megkezdetett, a kiadó csődtömege, a mennyiben a szerzőnek kellő biztosítékot nyújt, a szerződést fentarthatja.

E §.-t hatályon kivül helyezte a csődtörvény (1881. XVII. t. cz.) ld. annak 267. §. 1. bek.

E törvény 18. és 20. §§. értelmében a tömeggondnoktól függ, vajjon fentartja és teljesíti-e a szerződést vagy nem. A fentartáshoz a felszámolási határnap előtt a csődbiróság felhatalmazása, utána a csődválasztmány határozata szükséges. 160. §. A szerző a tiszteletdíj iránti igényét, ha a munkát a csődnyitás előtt nem szolgáltatta át, mint tömegtartozást érvényesítheti. 48. §. 2. p.

533. §. A jelen czím határozatai, a dolog természetének megfelelő alkalmazással, oly esetben is irányadóul szolgálnak, midőn a kiadói ügylet valamely irodalmi, mü-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szaki vagy művészeti munka tulajdonosával, ki a szerzőnek nem jogutódja, köttetik meg.

KILENCZEDIK CZIM.

Alkuszi ügylet.

534. §. A kereskedelmi ügyletek megkötésének közvetítése alkuszi ügyletnek, s az, ki ily ügyletekkel iparszerűleg foglalkozik, alkusznak tekintetik.

Az ügylet közvetítésével megbizott alkusz még nem tekinthető feljogosítottnak arra, hogy fizetést vagy a szerződésben kikötött más szolgálmányt átvehessen.

1. A tőzsdealkuszokról (ügynökökről) az 1897. aug. 1-én életbelépett szabályzat intézkedik, a mely szerint kereskedelmi ügyletek megkötésének közvetítésével a budapesti tőzsdén minden tőzsdetag foglalkozhatik, azok a tagok azonban, a kik iparszerűleg kívánnak ezzel foglalkozni, kötelesek ezt a tőzsdetanácsnak bejelenteni és 3000 frt ovadékot letenni, továbbá igazolni, hogy czégük a czégjegyzékbe bejegyeztetett. Id. Szab. 1. 3. §§.

2. Azok az alkuszok, akiknek üzlete nem haladja meg a kisipar körét, czégök bejelentésére és az alkuszi napló vezetésére kötelezve nincsenek, keresk. min. rend. 1892. máj. 30-ról 306. 27. sz. a. Közp. Ért. 1892. évi 48. sz.

3. Azt, hogy az alkusznak volt megbizása a teljesítés elfogadására, az állítólagos megbizó ellen fellépő fél tartozik bizonyítani. C. 194/89. DII. 24. 102. l.

535. §. Az alkusz, a mennyiben a felek által az ellenkezőre feljogosítva nem lett, vagy az ügylet természete ellenkezőt nem kiván, a megbizások, alkudozások és kötések tekintetében harmadik személyek irányában titoktartásra kötelezteti.

536. §. Az alkusz naplót vezetni, ebbe a megkötött ügyleteket mindennap bevezetni és a megtörtént bevezetéseket naponkint aláírni tartozik.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A napló, melynek bekötve, laponkint folyó számmal ellátva és átfűzve kell lenni, használatbavétel előtt azon törvényszék által hitelesítendő, melynek kerületében az alkusz üzletét gyakorolni szándékozik.

Ha az alkusz kizárólag kereskedelmi ügyletek közvetítésével foglalkozik, a naplón kivül egyéb könyveket vezetni nem köteles.

Az alkuszi napló hitelesítése nem történhetik meg, a míg az alkusz czége a czégjegyzékbe be nem jegyeztetett. B. T. 4231/77. DI. 28. 259. l.

537. §. A naplóba iktatott bevezetéseknek, melyek bármely élő nyelven történhetnek, a szerződők neveit, az ügylet megkötésének idejét, tárgyának megjelölését, s annak feltételeit, jelesen árúk eladásánál azok nemét és mennyiségét, nemkülönben az árt és a szállítás idejét kell tartalmaznia.

E bevezetések időrendben, hézag hagyása nélkül eszközlendők.

538. §. Az alkusz az ügylet közvetítésénél rendes kereskedő gondosságával a megbizás értelmében s a felek érdekeinek megfelelőleg köteles eljárni. Az ügylet megkötése után a felek mindegyikének, egy általa aláírt s a bevezetés tárgyául kijelölt ténykörülményeket (537. §.) magában foglaló kötjegyet azonnal kézbesíteni tartozik.

Oly ügyleteknél, melyek nem azonnal teljesítendők, a kötjegy a feleknek aláírás végett kézbesítendő s mindegyik félnek a kötjegy azon példánya küldendő meg, melyet a másik fél aláírt.

Ha valamelyik fél a kötjegy elfogadását vagy aláírását megtagadja, erről a másik fél az alkusz által azonnal értesítendő.

1. Az ügylet létrejövetelére az alkusz közvetítése esetén ugyanazon szabályok irányadók, mint egyébként. C. 855/95. DIII. 3. 150. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. A kötjegy engedményezhető akkor is, ha nem szól rendeletre. C. 449/83. DII. 8. 38. l.

539. §. Az alkusz köteles naplójából a felek kívánatára, ezeknek kivonatokat kiállítani, melyeknek mindazt magában kell foglalni, mi az alkusz által a feleket érdeklő ügyletre vonatkozólag bevezettetett.

Harmadik személyek részére ily kivonatok csak az érdekelt felek beleegyezésével állíthatók ki.

540. §. Az alkusz által közvetített szerződés megkötése az 537. és 538. §§-ban megállapított bevezetéstől, illetőleg a kötjegy kiadásától független.

E tények egyedül a szerződés megkötésének bizonyítékául szolgálnak.

541. §. Az alkusz szabályszerüen vezetett naplója, épugy mint az alkusz által szabályszerüen kiállított kötjegy az ügylet megkötése s annak tartalmára nézve nem teljes, eskü vagy más bizonyítási eszköz által kiegészíthető bizonyítékot képez.

Mindazonáltal a bíróság, a fenforgó körülmények megfontolása alapján, belátása szerint határozand a felett: valjon a napló és kötjegy tartalma bizonyítéknak tekinthető-e, valjon azok mellé az alkusz esküje vagy egyéb bizonyíték követelendő-e, valjon különösen a kötjegy elfogadásának vagy aláírásának megtagadása az ügy elbirálásánál nyomatékkal bir-e vagy sem.

542. §. A jelen törvény 32. 33. és 35. §§-aiban foglalt határozatok az alkuszok naplóira is alkalmazandók.

543. §. A bíróság a per folyamában elrendelheti, hogy az alkusz naplója a kötjegygyel, a kivonattal, vagy egyéb bizonyítékokkal összehasonlítás végett felmutattassék.

E felmutatásra az alkusz a 21. §-ban megállapított pénzbirság terhe alatt kötelezhető.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

544. §. Az alkusz, a mennyiben a felek által, vagy az árúk minőségét tekintve, a helybeli szokás által, ez alól fel nem mentetik, köteles a közvetítése mellett létrejött minden mustra szerinti eladásnál a mustrát, miután azt felismerhetés végett megjelölte, addig megőrizni, míg az árú a minőségét illetőleg, ellenmondás nélkül átvétetett, vagy az ügylet más módon kiegyenlíttetett.

545. §. Az alkuszok, kik a jelen törvényben megállapított kötelességeiket megszegik vagy azokat elhanyagolják, a feleknek az ebből eredő kárért felelősek.

546. §. Az alkuszt közbenjárásáért a következő §-ban megállapított díj illeti. E díj, más megállapodás hiányában akkor követelhető, ha az ügylet megköttetett vagy a feltételesen kötött ügylet feltétlenné vált s az alkusz a kötjegy kézbesítését tárgyazó kötelességnek megfelelt.

Ha az ügylet meg nem köttetett vagy feltétlenné nem vált, a közbenjárásért alkuszdíj nem követelhető.

1. Az alkuszdíj csak akkor követelhető, ha a szerződés létrejött s annak létrejöttét a közbenjárás eredményezte. L. J. 1121/79. DI. 24. 164. l. C. 7651/83. DII. 4. 223. l. 5060/85. DII. 12. 268. l. 405/86. DII. 15. 227. l. 6919/87. DII. 18. 269. l.

Megkötés alatt ingatlan vételénél a tulajdonjog bekebelezésének megengedését magában foglaló szerződés aláirását kell érteni. C. 284/96. DIII. 7. 139. l. A biztosítási ügyletnél az alkusz (ügynök) alkuszdijat nem követelhet, ha a biztosító az ideiglenes kötvényt kiállította, de a végleges kötvény kiállítását megtagadta. C. 283/97. DIII. 10. 316. l.

2. Ha az ügylet létrejött, az alkuszdíj követelhető, habár a fél utóbb attól elállott. C. 6317/85. DII. 13. 258. l., és pedig akkor is, ha az ügylet megszüntetése szintén az ő közvetítése mellett történt. C. 1613/95. T. É. 96. 3. sz.

Az alkuszdíj azonban feltételesen is igérhető s akkor az igéret irányadó. C. 450/84. DII. 10. 308. l., a feltétel jelesül az is lehet, hogy az ügylet tényleg teljesedésbe menjen, pl. kölcsönnél a folyósítás, s nem a megszavazás. C. 2873/95. DIII. 2. 284. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Ha azonban az ügylet nem az alkusz közbenjárása folytán köttetett meg, az alkuszdíj nem követelhető, még ha a megbizó fél az ügyletet utóbb közvetlenül vagy más alkusz közbenjövetelével mégis megkötötte. L. J. 646/80. DI. 26. 120. l. C. 9/82. DII. 2. 145. l. 5322/96. DIII. 6. 80. l.

Némely esetben az ügylet tárgyának, illetve a szerződő félnek megnevezése, ajánlása elegendőnek tartatott az alkuszdíj megítélésére, midőn az ügylet utóbb tényleg létesült. C. 1219/95. DIII. 4. 153. l. 5322/96. DIII. 6. 80. l. 5414/96. P. T. 34. 161. l. ellenk. C. 1452/92. DII. 34. 241. l. (35. 60. l.) 2133/96. P. 2. 34. 162. l. 3816/96. u. o. Sőt C. 6804/96. DIII. 6. 84. l., megfelelő dijat állapított meg megbizás hiányában azon az alapon, hogy a fél az alkusz által közölt adatokat felhasználta.

4. Az ügylet megkötésével egyenlő a megkötött ügylet feltételeinek utólagos megváltoztatása, pl. a szállítási határidő meghosszabbítása, ennek a közvetítésért tehát ujabb alkuszdíj követelhető. L. J. 7/80. DI. 25. 15. l.

547. §. Az alkuszdíj mennyisége szabad egyezkedés tárgyát képezi. Ily egyezkedés vagy más helyi szokás hiányában, az alkuszt, a közvetített ügylet által képviselt értéket véve alapul, díj fejében 5000 frtig fél száztóli, az ezen felüli összeg után egy negyed száztóli illeti.

E dijakat, ha más ki nem köttetett, vagy a helybeli szokás mást nem állapít meg, a felek egyenlően tartoznak viselni.

A tőzsde-alkuszok dijaira nézve l. id. Szab. 6. §.-t.

548. §. Ha az alkusz meghal, ha üzletével felhágy vagy azt bármi okból nem folytathatja, naplója azon törvényszéknél leteendő, melynek területén az alkusz üzletét gyakorolta.

Átmeneti és vegyes intézkedések.

549. §. Jelen törvény hatálybaléptétől kezdve azon törvények és rendeletek, melyek a kereskedelmi törvény tárgyaira s az ez által szabályozott viszonyokra vonatkoz-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nak, a mennyiben a jelen törvény által fenn nem tartatnak, hatályon kívül helyeztetnek.

Az 1871. évi XXXIV. t. cz. határozatai a jelen törvény által nem érintetnek.

550. §. Ezen törvény hatálybaléptétől kezdve új czégjegyzékek fognak nyittatni. A régibb czégjegyzékekbe bevezetések csak annyiban történhetnek, a mennyiben ezek valamely korábbi bevezetés törlését czélozzák.

551. §. A jelen törvény azon határozatai, melyek szerint a kereskedelmi czégek a czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendők és az aláírások a kereskedelmi ügyek elintézésére hivatott törvényszéknél hitelesítendők, illetőleg hiteles alakban bemutatandók, azon kereskedők által is megtartandók, kik üzletüket a jelen törvény hatályba lépte előtt már megkezdették, akár voltak bejegyezve, akár nem. E czélra a most említett időponttól számítandó hat hónapi határidő állapíttatik meg, melynek eltelte után a késedelmesek a törvényes határozatok megtartására a 21. §-ban kiszabott pénzbirság terhe alatt szorítandók.

Azon korlátozások, melyeket a jelen törvény 11., 13., 14., 17. és 18. §§-ai a czégek használatára nézve megállapítanak, oly czégre, mely e törvény hatálybalépte előtt már használtatott, nem alkalmazhatók, ha e czég az érintett határidő alatt a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentetik.

552. §. Mig a jelenlegi csődtörvény hatályban van, az 1840. évi XVI. t. cz. 9. §-ának a női hozomány, hitbér és jegyajándék bejegyzésére vonatkozó határozatai érvényben maradnak.

A jelen törvény hatályba lépteig bejegyzett hozomány, hitbér és jegyajándék az új czégjegyzékekbe bevezetés végett az 551. §-ban megállapított határidő alatt bejelentendő, ellenkezőleg csőd esetében elsőbbséggel nem bir. E bevezetést a nő is kérheti.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. Az 551. §-ban megállapított határidő csak a már törvényesen bejegyzett hozománynak az új czégjegyzékbe való átvezetésére vonatkozik. Legf. itélőszz. 1878. janár 21-én 26. sz. a. kelt hat.

1840: XVI. t. cz. 9. §-a: Ha a kereskedő akkor, midőn czimét illető hatóságánál bejegyeztette, házas, felesége hozományának (allatura), hitbérének (dos) és jegyajándékának (paraphernum) mennyiségét, mindjárt a bejegyzés alkalmával — ha később házasodnék meg, hat hónap alatt az egybekelés után — azon hozományokra nézve pedig, melyek a a házasság után jöttek kezéhez, azonnal ugyanazon hatóságnál, melynél kereskedelmi czimét bejegyeztette, irásban két példányban bejelenteni és bejegyeztetéseért folyamodni köteles. A megkeresett hatóság a hozomány, hitbér és jegyajándék sommáját végzésben mind a két példányra hitelesen feljegyzendi, az egyiket a kereskedő feleségének visszaadja, a másikat a betáblázási jegyzőkönyv mellett megtartandja. — 10. §.: A kereskedő feleségének ily módon be nem jelentett követelései csőd esetében elsőbbséggel nem birnak.

2. A csődtörv. (1881. XVII. t. cz.) 267. §. az 1840. XVI. t. cz. 9. és 10. §§.-t hatályon kivül helyezte, de az addig szerzett jogokat érintetlenül hagyta, ugy hogy a bejegyzett hozomány, hitbér és jegyajándék az általános csődtömegből az első osztálybeli követelések után és a második osztálybeli követeléseket megelőzőleg elégítendő ki.

553. §. Ha a korábbi bevezetésre vonatkozó beadványok és okmányok eredetben azon törvényszéknél vannak, melynél a bejelentésnek történni kell, a bejelentésben elég a korábbi bejegyzésre és annak mellékleteire hivatkozni.

554. §. Az új czégjegyzékbe történt bevezetés közzétételével (9. §.) a czégre vonatkozó s az eddigi czégjegyzékben foglalt összes bevezetések hatályukat vesztik.

Hatályukat vesztik az eddigi czégjegyzékekben foglalt összes bevezetések az esetben is, ha a kötelezett bejelentések az 551. §-ban megállapított határidő alatt meg nem történnek.

555. §. Ha a kereskedelmi üzlet tulajdonosa (főnöke)

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az általa a jelen törvény hatálybalépte előtt adott czégvezetői jogosítványt az 551. §-ban érintett bejelentéskor vagy a jelen törvény hatálybaléptétől számítandó 6 hónap eltelte előtt vissza nem vonja, a czégvezető a jelen törvényben megállapított hatáskörrel kirendelt czégvezetőnek tekintetik.

Vajjon a kereskedő e határidő alatt bejegyeztette-e magát vagy sem, a vissza nem vont czégvezetői jogosítvány fennállására közömbös. C. 517/86. DII. 16. l. 605/86. P. T. 13. 15. l.

556. §. Az 1840. évi XVIII. t. cz. 2. fejezete értelmében keletkezett társasági szerződések azon intézkedései, melyek a jelen törvénynek szerződésileg meg nem változtatható, különösen a társaságnak harmadik személyek elleni jogviszonyaira vonatkozó határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapított határidő elteltével hatályukat vesztik.

Ha azonban a társasági szerződés az érintett határidő alatt az új czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentetik, annak a jelen törvény határozataival ellenkező intézkedései a bevezetés közzétételével vesztik hatályukat.

557. §. Azon részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek a jelen törvény hatálybalépteig az eddigi gyakorlat szerint keletkeztek, az új czégjegyzékekbe az esetben is bevezetendők, ha keletkezésük tekintetében a jelen törvényben megállapított kellékeknek meg nem felelnek.

558. §. Azon részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek a jelen törvény hatálybalépte előtt működésük megkezdésére feljogosíttattak, alapszabályaikat az 551. §-ban megállapított határidő alatt ezen törvény értelmében módosítani tartoznak.

E határidő eltelte után a társaság képviseletére jogosítottak az alapszabályok módosítására a 21. §-ban megállapított pénzbirság terhe alatt szorítandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

559. §. A jelen törvény hatályba lépte előtt keletkezett részvénytársaságok és szövetkezetek alapszabályainak azon intézkedései, melyek a törvénynek alapszabályilag meg nem változtatható határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapított határidő elteltével hatályon kivül helyeztetnek.

560. §. A bányatörvény szabályai szerint alakult vagy jövőben alakulandó bányatársulatoknak belső szervezésére, valamint a társulati tagoknak egymás közt és harmadik személyek iránti jogviszonyaira nézve jövőre is a bányatörvény határozatai irányadók.

C. 407/85. DII. 13. 64. l. szerint a bányatársulatok, a mennyiben üzletük a kisipar körét meghaladja, alá vannak vetve a czégbejegyzési kényszernek.

561. §. A jelen törvénynek a kivált szövetkezeti tagok felelősségére (236. §. és 238. §. 2. kikezdése), nemkülönben a szövetkezeti tagok ellen támasztható keresetek elévülésére (254. §.) vonatkozó határozatai a magyar földhitelintézetre nem alkalmazandók.

562. §. Azon beadványok, melyek e törvény hatálybaléptétől számított hat hónap alatt nyújtatnak be, ha az eddigi gyakorlat szerint érvényesen megtörtént bejegyzésnek az új czégjegyzékbe bevezetését czélozzák, illeték- és bélyegmentesek.

562. §. A kereskedelmi könyvekbe a jelen törvény hatálybalépteig történt bevezetések bizonyító ereje és ennek tartamára nézve az eddigi törvények alkalmazandók.

564. §. A jelen törvénynek az elévülésre vonatkozó határozatai azon esetekre, melyekben az elévülés a jelen törvény hatályba lépte előtt már megkezdetett, nem alkalmazandók, ha a már megkezdett elévülés betöltésére a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jelen törvényben megállapított elévülési határidönél rövidebb idö kivántatik.

565. §. Jelen törvény hatálybaléptével a hites alkuszok intézménye megszünik. Az ily alkuszok által ezen időpontig vezetett könyvek és kiállított kötlevelek bizonyító ereje az eddigi szabályok szerint itélendö meg.

Az alkuszok könyvei az 551. §-ban megállapított határidö alatt eredetben azon törvényszéknél teendök le, melynek területén az alkusz müködését gyakorolta.

566. §. Jelen törvény életbeléptetési időpontjának meghatározásával, valamint e törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi minister, a törvénykezés tekintetében pedig az igazságügyi miniszter, illetőleg Horvát- és Szlavonországban a Horvát-Szlavon-Dalmátországi bán bizatik meg.

A földm. ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1875. decz. 1-jén 26,922. sz. a. kelt rendelete által a keresk. törvény a magyar korona egész területére 1876. évi január 1-ével léptettetett életbe.

A kereskedelmi törvénykezést Magyarországra, Erdélyre és Fiumére nézve az 1881. november 1-én 3269. I. M. E. sz. a. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet szabályozza. L. e rendelet szövegét a függelékben.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

FÜGGELÉK.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

I.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi ministereknek, egyetértve a pénzügyi, valamint a közmunka- és közlekedési ministerekkel, kiadott szabályrendelete,

a keresk. törvény 3., 4. és 5. czímeinek az állam keresk. vállalataira alkalmazása tárgyában.

Az 1875: XXXVII. t.-cz. I. részében foglalt 3., 4. és 5. czimeinek az állam kereskedelmi vállalataira mikép leendő alkalmazása, az e törvényczikk 5. és 566. §§-ban nyert felhatalmazás alapján, következőleg szabályoztatik:

1. §. Az államnak kereskedelmi vállalatai czégbejegyzésre kötelezvék; ilyenek nevezetesen:

a) az állami vasútak;

b) a kir. postának személy- és árú-fuvarozási (kocsipostai), valamint pénzutalványozási üzlete;

c) a kincstári gyárak, nyomdák, bányák, kohók és terményárudák; kivéve azokat, melyek egyedárúsági czikkekkel foglalkoznak, az állami egyedárúsági vállalatok egyátalában a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem jegyeztethetvén;

d) az országos fegyintézetnek és a kir. törvényszéki börtönöknek házilag kezelt iparüzlete, a mennyiben a kis ipar körét túlhaladják;

e) a kir. zálogház.

2. §. A czég bejelentése az államvasútaknál az igazgatóság, a kir. postánál az illető kerületi póstaigazgatósá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

gok, a többi állami vállalatoknál ezeknek helybeli üzletvezető főtisztviselője által azon törvényszéknél, melynek kerületében a vállalat telepe létezik, a budapesti és pestvidéki kir. törvényszékek területeire nézve pedig a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél eszközlendő (keresk. törv. 16. és 18. §§.)

Ezen bejelentés az üzletvezető főtisztviselő által és az illetékes kir. miniszternek elhatározása alapján történik.

Ugyan e tisztviselő tartozik minden a czégre nézve történt változást bejegyzés végett bejelenteni (keresk. törv. 19. §.)

3. §. Annak eldöntése, valjon az államnak valamely vállalata kereskedelmi természetü-e és valjon terjedelménél fogva bejegyzésre alkalmas (K. T. 5. §. és 259. §. 6. pontja) a czégbejegyzésre hivatott törvényszéket illeti.

4. §. A kereskedelmi vállalat czégét az üzlet tárgyától kölcsönzi és e czégben a vállalat állami jellege is mindenesetre kitüntetendő.

5. §. Czégbirtokosnak mindig a magyar állam jegyzendő be.

6. §. Czégaláírásnak vagy annak hitelesítésének (K. T. 16. §.) az állami vállalatoknál helye nincsen.

A czég azon nyilatkozattal jelentendő be, hogy a vállalat üzletvezetése, valamint a czégjegyzés tisztviselők, mint kereskedelmi meghatalmazottak által fog eszközöltetni.

7. §. Az állam kereskedelmi vállalatai az egyéni czégek jegyzékébe vezetendők be.

A 6. §. 2. bekezdése értelmében tett nyilatkozat a „Jegyzetek“ rovatában felemlítendő.

8. §. Ha valamely a bejegyzésre kötelezett állami vállalat bejegyzése elmulasztatott, az illetékes törvényszék

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

az illető előljáró hatóságot figyelmeztetni és a kitüzendő határidő sikertelen lejárta után az esetet az igazságügyi ministeriumnak feljelenteni tartozik.

9. §. Az állam kereskedelmi vállalatainál a könyvek vezetését az illető ministerek által kiadott ebbeli utasítások szabályozzák. Az ezen utasítások szerint vezetett könyvek hitelességükre nézve olyanoknak tekintendők, mint a K. T. 25. §. szerint vezetett könyvek.

A keresk. törv. 26., 27. és 28. §§-ai az állami vállalatokra alkalmazást nem nyernek.

Az üzleti levelek megőrzése és másolása tekintetében (K. T. 29. 30. §§.) az állami vállalatokra csak az ez iránt fennálló vagy kibocsátandó utasítások kötelezők.

10. §. Czégvezetők az állam kereskedelmi vállalatainál nem rendeltetvén (7. §.), ilyenek a czégjegyzékbe be sem jegyezhetők.

11. §. Az állami vállalatoknál alkalmazott tisztviselők ebbeli minőségüknél fogva kereskedelmi meghatalmazottaknak tekintendők és az aláírást tiszti minőségük megjelölése mellett eszközlik.

Meghatalmazásuk terjedelme hivatalos hatáskörük szerint itélendő meg.

Ezen hivatalos hatáskör minden érdekelt féllel annak kivánságára közlendő.

Budapesten, 1875. deczember hó 1-én.

B. **Simonyi Lajos**, s. k.
Perczel Béla, s. k.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

II.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi m. kir. miniszterek rendelete,

a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában.

Érvényes a budapesti és a marosvásárhelyi kir. itélőtáblák egész területén.

Az 1875: XXXVII. t.-cz. 7-ik §-ában nyert felhatalmazás folytán a *kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése* következőleg szabályoztatik:

1. §. A budapesti és pestvidéki tövényszékek kivételével minden törvényszéknél a kerületében létező összes czégekről és fióktelepekről a kereskedelmi törvény hatálybalépte napjától kezdve új keresk. czégjegyzékek vezetendők.

2. §. A kereskedelmi czégjegyzékek kétfélék:

1. *Az egyéni czégek* jegyzékei a kereskedelmi törvény 11. §-ában említett kereskedők czégei részére.

2. *A társas czégek* jegyzékei a kereskedelmi társaságok czégei részére (kereskedelmi törvény 61. §-a).

3. §. A kereskedelmi törvény 5. §-ában említett személyek az egyéni czégjegyzékekbe és azok egyesülései a társas czégjegyzékekbe csak az idézett szakaszban felsorolt feltételek alatt jegyezhetők be.

Ha e feltételek iránt kétség támad, a bíróság felszólítására az iparhatóság tartozik a szükséges adatokat a bírósággal közölni. A bíróság e bejegyzés felett, a nyert adatok alapján, belátása szerint határoz.

4. §. Az egyéni czégjegyzékek az **A)** alatti minta szerint következő 8 rovatra osztandók:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az *első rovatba* vezettetik a czég folyó száma és az egyes bevezetéseket jelző alszám.

A *másodikba* a bejegyzést rendelő birói végzés kelte és iktatói száma.

A *harmadikba* a czég szószerinti szövege.

A *negyedikbe* a főtelep s az esetleg létező fióktelepek helye.

Az *ötödikbe* a czég birtokosa.

A *hatodikba* a czégvezető neve, vagy ha együttes czégvezetés fordul elő, ezen viszony megjelölése.

A *hetedikbe* az irattári szám.

A *nyolczadikba* mindazon körülmények, melyek természetüknél fogva a többi rovatokba fel nem vehetők, jelesen: a női hozomány, hitbér és jegyajándék (keresk. törv. 552. §.), a csődnyitás (u. o. 23. §.), a jelen rendelet 6. és 15. §§-aiban körülirt feljegyzések, a czég törlése stb.

Minden czégjegyzék-lapra egymás alatt közepén kettős vonal által elválasztva, rendszerint két egyéni czég vezetendő.

5. §. Minden későbbi bevezetés, akkor is, ha ez csak kiigazításra, vagy kiegészítésre vonatkozik, az előbbeniektől egy az összes rovatokat átmetsző vonal által elválasztandó.

6. §. Midőn a czégnek szánt lap megtelt, a bevezetések folytatására új lap nyitandó, melybe az összes még érvényesen fennálló bejegyzések egy sorban átvezetendők.

Az új lapszám mellett zárjel közé teendő: »folytatása a . számu lapnak.«

A régi lap vörös téntával keresztül húzva (×) lezárandó és annak utolsó rovatába a »bezáratott« szó, az új lapra való hivatkozással, jegyzendő.

7. §. A társas czégjegyzékek a **B)** alatti minta szerint következő nyolcz rovatra osztandók:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az *első rovatba* vezettetik a czég folyó száma és az egyes bevezetéseket jelző alszám.

A *másodikba* a bejegyzést rendelő birói végzés kelte és iktatói száma.

A *harmadikba* a czég szószerinti szövege.

A *negyedikbe* a főtelep vagy az esetleg létező fióktelepek helye.

Az *ötödikbe* a czégvezetők és felszámoló czégvezetők és ha együttes czégvezetés fordúl elő, ezen jogviszony megjelölése.

A *hatodikba* a társaság jogviszonyai, nevezetesen közkereseti társaságoknál a társasági tagok neve, polgári állása és lakhelye és a társaság keletkezésének időpontja, a betéti társaságoknál a bel- és kültagok neve, polgári állása és lakhelye, és minden egyes kültag vagyonbetételeinek összege, végre a részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél a 10. és 11. §§-ban közelebb kijelölt adatok.

A *hetedikbe* az irattári szám.

A *nyolczadikba* mindazon körülmények, melyek természetüknél fogva a többi rovatokba fel nem vehetők, jelesen a beltagok nejeinek hozományai, hitbérei és jegyajándékai (keresk. törv. 552. §.), a csődnyitás (u. o. 23. §.), a jelen rendelet 9. §-ban körülirt bejegyzések, a czég törlése stb.

8. §. Minden társaság számára egy egész jegyzéklap (két oldal) nyittatik.

9. §. Részvénytársaságok és szövetkezetek számára több egymásután következő lap nyitandó és egyuttal mindegyik lap harmadik rovatába a czégnek szövege már előre bejegyzendő.

Az 5. és 6. §§. a társas czégek jegyzékére is alkalmazandók.

10. §. Részvénytársaságoknál a hatodik rovatba bevezetendő:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1. az alapszabályok és az azokat módosító közgyülési határozatok kelte;

2. a vállalat tárgya és a társaság tartama;

3. az alaptőke nagysága, a részvények vagy hányadrészvények száma és azok névértéke;

4. az esetleg kibocsátott vagy kibocsátandó elsőbbségi kötvények száma és névértéke;

5. annak felemlítése, hogy a részvények névre, vagy bemutatóra lettek-e kiállítva;

6. a társasági határozatok közzétételének módozatai (ker. törv. 158. §.);

7. az igazgatóság tagjai és az azokban történt minden változás (u. o. 184. §.);

8. az okmánytár száma.

Külföldi részvénytársaságoknál még azonkivül:

1. az itteni képviselőség megnevezése és

2. az itt elhelyezett tőke mennyisége (u. o. 212. §.)

11. §. Szövetkezeteknél a hatodik rovatba vezetendő:

1. az alapszabályok és az azokat módosító közgyülési határozat kelte;

2. a vállalat tárgya;

3. a szövetkezet tartama;

4. a szövetkezeti hirdetmények mikénti közzétételének módozatai;

5. annak felemlítése, hogy a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért korlátlan, vagy korlátolt felelősséget vállalnak-e és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelme (keresk. törv. 226. §.);

7. az okmánytár száma.

Külföldi szövetkezeteknél még azonkivül:

1. az itteni képviselőség tagjainak megnevezése és

2. az itt elhelyezett tőke mennyisége (u. o. 230. §.).

12. §. Részvénytársaságoknál az alapszabályok (ke-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

reskedelmi törv. 158. §) az aláirási ivek, a befizetésről szóló kimutatás (u. o. 159. §.), a közgyülési jegyzőkönyvek (u. o. 180. §.), a mérlegek (u. o. 198. §.); külföldi részvénytársaságoknál a keresk. törv. 211. §-ában felsorolt igazolványok — szövetkezeteknél az alapszabályok, a tagok névjegyzéke (u. o. 226. §.), az évnegyedenkint be- és kilépett tagokról, a felmondott üzletrészek számáról szóló kimutatások és az évenkinti betürendes tagjegyzék (u. o. 242.) és mérleg (u. o. 243. §.), továbbá közraktári és biztosító vállalatoknál az alaptőke kimutatás (u. o. 435. és 453. §§.) és az utóbbiaknál az alaptőke és a dijtartalék elhelyezési módja (u. o. 454. §.), az életbiztosítási vállalatoknál ezeken kivül a kereskedelmi törvény 455. §-ában felemlített adatok a törvény rendeleteihez képest eredetiben vagy hiteles alakban egy minden részvénytársasági és szövetkezeti czégre nézve külön számmal ellátandó okmánytárban gyüjtendők.

Ezen okmánytárnak, mely az ilyen társas czégek jegyzékének kiegészitő részét képezi, minden egyes csomója »Okmánytár . . sz. a társas czégek jegyzékének . lapjához« felirattal ellátandó.

13. §. A fióktelep számára külön lap csak következő esetekben nyitandó:

1. ha a főtelep más törvényszék területén van és ott már bejegyeztetett;

2. ha a főtelep ugyanazon törvényszék területéhez tartozik, de a fióktelep czége a bejegyzett főtelep czégével nem azonos (K. T. 18. §.)

Mindkét esetben a czégjegyzék-lapnak csakis első négy rovata töltendő be, a nyolczadik rovatban pedig azon czégjegyzék-lapra történik utalás, melyen a főtelep bejegyezve van.

14. §. Ha ugyanazon czégre vonatkozó előbbi bejegyzések egy későbbi által megszüntettetnek, a korábbi

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bejegyzések többé fenn nem álló részei vörös téntával keresztülhuzandók, úgy azonban, hogy az eredeti bejegyzés olvasható maradjon.

15. §. Ha valamely egyéni czég egyes kereskedő birtokából kereskedelmi társaságra, vagy viszont valamely társas czég egyes kereskedőre megy át, ha továbbá valamely czég székhelye más törvényszék kerületébe tétetik át, vagy a czég egészen megszünik: ezen ténykörülmények az utolsó rovatba feljegyzendők, az egész lap vörös téntával keresztben áthuzandó és ha más lapra átvitel esete forog fenn, az átvitel a régi lap aljára és az új lap fejére jegyzett hivatkozás által kitüntetendő.

16. §. A kereskedelmi czégjegyzékben igazítás, vakarás, vagy beszurásnak helye nem lehet, a felfedezett tévedések birói végzés alapján új alszám alatt eszközlendő bejegyzéssel igazítandók ki.

17. §. A kereskedelmi czégjegyzékek mérsékelt vastagságú tartós kötéssel ellátott kötetekben vezetendők.

Minden egyes kötet küllapján »egyéni czégjegyzék« vagy »társas czégjegyzék« czimmel és a kötet folyó számával ellátandó, továbbá az egyes kötetek lapszámai a kötet első lapján feljegyzendők, a kötet maga pedig zsinórral keresztül huzandó, melynek végei a törvényszék pecsétjével megerősítendők.

18. §. A bejegyzett czégek számára betüsoros mutató készítendő, melybe minden czégre nézve azon kötet és lapszám feljegyzendő, mely alatt az, az egyéni vagy társas czégek jegyzékében előfordúl.

19. §. Az egyéni és társas czégjegyzékek, az okmánytár, valamint a mutató és a bejegyzésre vonatkozó összes ügyiratok a czégjegyzék vezetésével megbizott tisztviselő felügyelete alatt egy és ugyanazon helyiségben külön őri-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 – Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

zendők és az e végre kitüzendö órák alatt mindenki által megtekinthetők.

Az említett hivatalos órák úgy osztandók be, hogy lehetöleg azokkal megegyezők legyenek, melyek alatt a törvényszék iktató-hivatala nyitva áll.

20. §. Másolatok és bizonyítványok a kereskedelmi czégjegyzékekből a jegyzékvezetönél élő szóval tett bejelentés folytán a szükséges bélyeg és papir benyujtása mellett mindenkinek kiadandók.

Ily hivatalosan hitelesített másolatok kiszolgáltathatók a jegyzéklap teljes tartalmáról és az okmánytárban létező okiratokról, még pedig, vagy egész terjedelméről, vagy csak kivonatban.

Hivatalos bizonyítványok adhatók a czégjegyzékben előforduló és érvényben levő bejegyzésekről ; az érvényen kivül helyezett bejegyzésekről pedig azon záradékkal, hogy érvényük mely időpontban szünt meg.

Hivatalos bizonyítvány által tanusíttathatik az is, hogy valamely czég, vagy arra nézve valamely tüzetesen meghatározott bejegyzés a kereskedelmi czégjegyzékben elő nem fordul.

Az irattárban örzött azon okmányok, melyeken valamely bejegyzés alapszik, a fennebbiek szerint szintén megtekinthetők és másolatban kiadhatók.

A kiadott másolatok és bizonyítványok az előadó és a czégjegyzék-vezetö által aláírandók és a hivatalos pecséttel ellátandók.

21. §. A czégbejegyzések, a mennyiben a törvény egyes esetekben (pl. a ker. törv. 159. és 227. §§. eseteiben) irásbeli beadványt nem kiván, szóval is kérhetők.

Ha a bejegyzés szóval kéretik, erről a czég-előadó és czégjegyzék-vezető által jegyzökönyv vétetik fel, melyhez mindazon okmányok, melyek törvény szerint a bejegyzéshez szükségesek, csatolandók.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Ezen jegyzőkönyv a bejegyzést kérők és ha azok a fentemlített birósági tagok egyike előtt sem ismeretesek, a személyazonosságot igazoló, s hitelt érdemlő tanuk és a birói tagok által aláirandó.

Ez alkalommal egyszersmind a szükséges számú czímpéldány is a folyamodók által aláirandó.

A jegyzőkönyv, igtatói számmal ellátva, mellékleteivel és a czímpéldányokkal együtt, törvényszéki elintézés alá bocsátandó.

22. §. A kereskedelmi czégjegyzékbe bejegyzések csak törvényszéki határozat folytán eszközölhetők.

A bejegyzést megengedő végzések kellő rövidséggel fogalmazandók, s egyszersmind ebben az illető felek figyelmeztetendők, hogy üzletbeli aláirásaikat mindenkor a czégjegyzéssel azonos alakban teljesítsék.

A czégjegyzékvezető, az egyes ténykörülményeknek a jegyzék mely részében és rovatában leendő bevezetése végett külön utasítással látandó el.

A czímpéldányok az érdekelt feleknek csakis a bejegyzés után adhatók ki, s azokon a bejegyzés megtörténte a czégelőadó és czégjegyzékvezető által bizonyítandó.

Hasonló bizonyítványnyal látandók el a közjegyzők által hitelesített czimpéldányok is.

A czégek tulajdonosai 10 darab czimpéldánynak dijmentes kiállítását kivánhatják, indokolt kérelem folytán azonban a törvényszék azok számát feljebb is emelheti.

Ha a czimpéldányok folyamodvány mellett mutattatnak, azoknak, valamint a czimaláirásnak is közjegyző által kell hitelesítve lenni.

23. §. A czégjegyzékvezető a bejegyzést, az előadó ellenőrzése mellett, haladéktalanul foganatosítja és minden bejegyzés után a foganatositást a nyolczadik rovatban neve irásával tanusitja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Minden bejegyzés hitelesített másolata a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak a »Központi Értesítőben« leendő közzététel végett boríték alatt azonnal beküldendő.

Hogy a változásoknak mely czégre vonatkozása kitünjék, a későbbi bejegyzésekről kiállított másolatokban, a harmadik és negyedik rovat tartalma is mindenesetre közlendő.

24. §. A kereskedelmi törvény hatályba lépte napjáig vezetett czégjegyzékekbe bejegyzett czégeknek az új czégjegyzékekbe átvezetése a kereskedelmi törvény 551. §-ának figyelembe vétele mellett, a jelen rendelet értelmében eszközlendő.

Budapesten, 1875. deczember hó 1-én.

B. **Simonyi Lajos**, s. k.
Perczel Béla, s. k.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A) Minta

1 A czégek folyó száma s az alszám	2. A bejegyzést rendelő végzés kelte és iktató száma	3. A czég szószerinti szövege	4. A főtelep és a fióktelepek helye	5. A czég birtokosa	6. Czégvezetők	7. Irattári szám	8. Jegyzet
1./1.	1876. aug. 2-án 42430. ikt. sz.	Vályi Nándor	Főtelep Budapest, fióktelep Szeged	Vályi Nándor gabonakereskedő Budapesten	Szabó Vincze	473/II.	F. Varga s. k.
1./2.	1876. decz. 10-én 56219. ikt. sz.				Az elhunyt Szabó Vincze helyett Esztergomi Péter		F. Varga s. k.
1./3.	1879. jan. 4-én 296. ikt. sz.		A szegedi fióktelep megszüntetett	Vályi Nándor halála folytán a czég örökösödés utján fiára Vályi István budapesti kereskedőre ment át			Vályi szül. Barna Mária 10.000 frtnyi hozománya bejegyeztetik. F. Varga s. k.
1./4.	1879. jan. 7-én 420. ikt. sz.						A 1/3 alatti bevezetés oly formán igazittatik ki, hogy Vályi szül. Barna Mária helyett Vályi szül. Barna Róza hozománya jegyeztetett be. F. Varga s. k.
2./1.	1876. aug. 3-án 43000 ikt. sz.	Schwarz Mór	Főtelep Vácz	Schwarz Mór vegyeskereskedő Váczon		474/II.	Schwarz szül. Rajmund Róza 1000 frtnyi hozománya bejegyeztetik. F. Varga s. k.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

B) Minta.

1. A czégek folyó száma s az alszám	2. A bejegyzést rendelő végzés kelte és iktatói száma	3. A czég szószerinti szövege	4. A főtelep és a fióktelepek helye	5. Czégvezetők és felszámoló czégvezetők	6. A társaság jogviszonyai	7. Irattári szám	8. Jegyzet
31/1.	1876. január 15-én 750. ikt. szám	Szentimrei takarékpénztár, mint részvénytársaság	Szt.-Imre	Barna István Szigethy Mihály, Józsa Pál; a czég két czégvezető együttes aláírásával jegyeztetik	Ezen részvénytársaság az 1875. évi deczember 15-én tartott alakuló közgyülés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. A vállalat tárgya: takarékpénztári betétek elfogadása és hitelmiveletek gyakorlása. Tartama 50 év. Alaptőke százezer forint, elosztva ezer darab bemutatóra és egyenkint száz forintról szóló részvényre. A társulati határozatok a hivatalos lapban közzéteendők. Az igazgatóság 3 tagból áll: 1875 deczembar 15. választattak: Ifj. Barna István kereskedő Szigethy Mihály ügyvéd Józsa Pál földbirtakos Szt.-Imre okmánytár 12. sz.	70/II.	F. Varga s. k.
34/2.	1877. február 10-én 2220 ikt. sz.			Józsa Pál helyett Bakics János	Az 1877. január 30. tartott rendes közgyülés alkalmával az alapszabályok oly formán változtattak meg, hogy ötszáz darab uj részvény kibocsátása által az alaptőke százötvenezer forintra emeltetett. A kisorsolt Józsa Pál helyett Bakics János eméli földbirtokos választatott igazgatóvá.		F. Varga s. k.

$\frac{3269}{\text{I.M.E.}}$ szám.

III.

Igazságügyministeri rendelet

a kereskedelmi ügyekben követendő peres és peren kivüli eljárás szabályozása tárgyában.

Az 1881. évi LIX. t.-cz. 107. §-ában nyert felhatalmazás alapján rendelem, a mint következik:

1. §. Az 1875. évi deczember 1-én kereskedelmi ügyekben követendő peres és peren kivüli eljárás szabályozása tárgyában kibocsátott igazságügyministeri rendelet 1882. január hó 1-sö napjától kezdve hatályon kivül helyeztetik, s annak helyébe a következő módosított eljárási szabályok lépnek hatályba:

1. Általános határozatok, birósági szervezet, hatáskör és illetőség.

2. §. A bíróságok a hatáskörükbe utasított kereskedelmi ügyekben (5. 6. 7. §§.) az 1868: LIV. t.-cz. s az ezt módosító későbbi törvények, továbbá az 1881: LIX. és LX. t.-czikkek szerint, mindazonáltal a kereskedelmi törvényben meghatározott, valamint a kereskedelmi ügyek természete folytán szükségessé vált s a jelen rendeletben megállapított eltérésekkel járnak el.

3. §. Kereskedelmi eljárás alá tartozó ügyekben első folyamodású birói hatóságot gyakorolnak:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

a) a budapesti királyi kereskedelmi és váltótörvényszék a budapesti és pestvidéki kir. törvényszékek területén;

b) a királyi törvényszékek, a budapesti és pestvidéki törvényszék kivételével;

c) a királyi járásbíróságok, a budapesti fenyítő járásbíróság kivételével.

4. §. Ha az elsőfolyamodású törvényszék kereskedelmi ügyekben a bírói illetőség kérdésében, vagy a peres, avagy perenkivüli bírói eljárás alá tartozó kereskedelmi ügy érdemében határoz: az 1881: LIX t.-cz. 3. §-ában meghatározott birák közül egy szavazónak kereskedelmi ülnöknek kell lennie.

Más határozatok hozatalánál helyesen alakítottnak tekintendő az eljáró elsőfolyamodású törvényszék tanácsa: akár egy elnök és két biró, akár egy elnök, egy biró és egy kereskedelmi ülnök vesz részt benne.

E szabály megsértése esetében az eljárás megsemmisítendő. B. T. 90/84. M. IV. 663. l.

5. §. A kereskedelmi bíróságok hatásköréhez tartoznak: a kereskedelmi törvénykönyv 258. §. 1. 2. és 4. pontjaiban, valamint a 259., 260. és 261. §§-aiban felsorolt kereskedelmi ügyletekből felmerülő keresetek, ha alperes kereskedő (kereskedelmi törvény 3. §.), vagy e nélkül is, ha az ügylet alperest illetőleg kereskedelmi ügyletet képez.

1. Általában véve a kereskedelmi bíróság hatásköre hivatalból nem vizsgálható. B. T. 6340/86. M. IV. 663. l.

2. Ha valamely ügy tekintetében a kereskedelmi bíróság az örökhagyóval szemben hatáskörrel birt, ezen hatáskörét az örökösök irányában is megtartja. B. T. 6129/83. DII. 8. 321. l. Hasonlókép a keresk. bíróság előtt perelhető a kezes, ha az a főadósra hatáskörrel bir. C. 575/84. M. IV. 663. l.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

6. §. Tekintet nélkül arra, vajjon alperes kereskedő-e vagy nem, a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe tartoznak a következő peres ügyek:

1. a kereskedelmi üzlet átruházásából a szerződő felek közt felmerülő keresetek;

2. keresetek, melyeknek tárgyát valamely kereskedelmi czég használásának joga képezi; továbbá valamely kereskedelmi czég jogosulatlan használásából származó kártérítési keresetek azok között, a kik az ily használás által jogaikban sértetnek és azok között, a kik a czéget jogosulatlanul használják;

3. a közkereseti és betéti társaság tagjainak, alkalmi egyesülések részeseinek és a kereskedelmi törvény 5. §-ának utolsó pontja értelmében kereskedelmi társaságoknak tekintendő egyesületek tagjainak egymás közötti, valamint egy részről a kereskedelmi társaságoknak vagy azok tagjainak, más részről pedig az ily társaság felszámolóinak a társasági viszonyból felmerülő keresetei a társasági viszony megszűnése után is; továbbá azon keresetek, melyek a társaság valamelyik tagjának magánhitelezője által a kereskedelmi törvény 101. §-a értelmében a társaság feloszlatása végett indíttatnak;

4. valamely részvénytársaság alapítói és a részvényt aláírók közt ezen viszonyból származó keresetek;

5. keresetek, melyek a részvénytársaság igazgatósága, felügyelő bizottsága vagy a társaság felszámolói között egy részről, más részről pedig a részvénytársaság vagy ennek tagjai között a társasági viszonyból keletkeznek;

6. azon keresetek, melyeknek tárgyát a részvénytársaság igazgatóságának, felügyelő bizottságának, a felszámolóknak, a részvények jogosulatlan kibocsátóinak és a külföldi részvénytársaság belföldi képviselőségének, harmadik személyek iránti, a kereskedelmi törvényen alapuló felelőssége képezi;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

7. azon keresetek, melyek a szövetkezési viszonyból származnak, ha azok tárgyát a jelen szakasz 5. és 6. pontjaiban meghatározott valamely jog, illetőleg kötelezettség képezi;

8. minden keresetek, melyek egyfelől a kereskedők között, másfelől a czégvezetők, a kereskedelmi meghatalmazottak, vagy kereskedősegédek között ezen viszonyból származnak, amennyiben az 1872. VIII. t. cz. szerint nem tartoznak az iparhatóság hatáskörébe; ugyszintén azon keresetek is, melyek a czégvezetőknek, kereskedelmi meghatalmazottaknak harmadik személyek iránti felelősségéből a kereskedelmi törvény alapján keletkeznek;

9. a kereskedelmi utalványokból, a közraktári jegyekből vagy ezek egy részéből, valamint a kereskedelmi törvény 294-ik és 295. §§. értelmében hátirattal átruházható egyéb papirokból származó keresetek, a mennyiben az ily utalványok, illetőleg papirok a kereskedelmi törvény által meghatározott kellékeknek mindenben megfelelnek;

10. a hitelezőnek a kereskedelmi törvény 309. §-a által szabályozott megtartási jogánál fogva, a megtartott tárgyból való kielégítése végett indított keresete;

11. a kereskedelmi törvény 258. §. 3. és 5. pontjaiban megjelölt ügyletekből származó keresetek;

12. a gyári és kereskedelmi védjegyek, árújegyek, mustra és minta törvényes oltalmára nézve fennálló szabályoknak, valamint a szabadalmi jognak megsértéséből felmerülő kártérítési keresetek.

A ker. elj. 6. §-a által a kereskedelmi bírósághoz utalt ügyekben a bíróság hatáskörét hivatalból tartozik észlelni és attól eltérésnek a felek megegyezése alapján helye nincs. C. 401/83. M. IV. 664. l.

7. §. Az 5. és 6. §§. értelmében a kereskед. bíróságokhoz utalt ügyek rendszerint a kir. törvényszékek hatásköréhez tartoznak.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A kereskedelmi törvény 258. §. 5. pontjában meghatározott ügyletekből származó keresetekben kizárólag a fiumei kir. törvényszék jár el.

(A kereskedelmi törvény 258. §. 1. 2. pontjaiban, továbbá a 259. §. 1., 3., 6. és 7. pontjaiban, nemkülönben a 260. és 261. §§-ban felsorolt kereskedelmi ügyletekből felmerülő, valamint a jelen rendelet 6. §. 8. és 12. pontjában felemlített perek az 1881: LIX. t.-cz. 13. §. 1-sö pontjának és a 2. pont *a*) tételének korlátai közt a kir. járásbíróságok hatásköréhez tartoznak.)

1. A 258. §. 5. p.-ban meghatározott ügyletekből származó kereseteknél a fiumei kir. törvényszék illetékességétől eltérésnek helye nincs. B. T. 4137/84. M. IV. 616. l.

2. E §. 3-ik bekezdését hatályon kivül helyezte az 1893. XVIII. t. cz. 2. §-a: „Sommás eljárás alá és a kir. járásbíróságok hatáskörébe tartoznak az 1. §. 1. 4. és 5. p.-jának korlátai (az ált. értékhatár és kikötés) között: 1. a kereskedelmi törvény 258. §. 1. 2. 3. és 4. pontjaiban, továbbá a 259. §. 1. 2. 3. 6. és 7. pontjaiban, valamint a 260. és 261. §§-aiban felsorolt ügyletekből felmerülő keresetek; 2. azon keresetek, melyek egyfelől kereskedő között, másfelől czégvezetője, kereskedelmi meghatalmazottja vagy kereskedősegédje között ezen viszonyból származnak, a mennyiben az 1884. XVII. t. cz. szerint nem tartoznak az iparhatóság hatáskörébe; úgyszintén azon keresetek is, a melyek a czégvezetőnek, vagy kereskedelmi meghatalmazottnak harmadik személyek iránti felelősségéből a kereskedelmi törvény alapján keletkeznek; 3. az ipari és kereskedelmi mustra és minta törvényes oltalmára nézve fennálló szabályoknak, valamint a szabadalmi jognak megsértéséből felmerülő kártérítési keresetek; 4. a védjegyek oltalmáról szóló 1890. II. t. cz. alapján indított kártérítési keresetek. — A fentebb felsorolt ügyekben — az 1. pont alattiakban azonban csak akkor, ha alperes kereskedő vagy az ügylet alperest illetőleg kereskedelmi ügyletet képez — a budapesti és pestvidéki kir. törvényszék területén levő kir. járásbíróságok mint kereskedelmi birósógok járnak el.“

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

3. Azon ügyek, a melyek értéke 20 frtot meg nem halad. a községi bíróság elé tartoznak akkor is, ha az ügylet alperes részéről kereskedelmi ügylet. C. 64. sz. teljes ülési döntvény.

8. §. A 6. §. 2., 5., 6. és 7. pontjaiban felsorolt perek — alkalmi egyesülések részeseinek egymás közti pereit kivéve, — kizárólag azon törvényszék illetősége alá tartoznak, a melynél az illető czég bejegyeztetett, vagy a mennyiben a czégjegyzés elmulasztatott: a melynél a czég bejegyzendő lett volna (K. T. 16. §.)

A czégbejegyzés kitörlése által ezen peres kérdésekben való birói illetékesség változást nem szenved.

Az e §-ban megállapított illetékesség hiánya hivatalból észlelendő. C. 983/91. M. IV. 665. l.

9. §. A 8. §-ban felsorolt esetekben a kereset, ha az köztörvényi eljárás utján, vagy a nem illetékes bíróság előtt indíttatott meg — hivatalból visszautasítandó.

Ezen eseteken kivül azon körülmény miatt, hogy kereskedelmi eljárás alá tartozó peres ügy köztörvényi eljárás utján indíttatott meg; a kereset hivatalból vissza nem utasítható.

10. §. A perenkivüli kereskedelmi birói eljárás tárgyát képező ügyek közül a kereskedelmi törvény 347., 371., 409., 411. és 481. §§-ban felsorolt s ezekhez hasonló ügyekben az eljárás azon járásbíróságok hatáskörébe és illetősége alá tartozik, a melyek területén az eljárás tárgyául szolgáló ingóságok léteznek. Egyéb perenkivüli kereskedelmi birói eljárás alá eső ügyek az illető kir. törvényszékek mint kereskedelmi bíróságok hatáskörébe tartoznak.

ld. a K. T. 380. és 388. §§.

II. Peres eljárás.

11. §. A kereset küllapján a bíróság mint „kereskedelmi bíróság“ jelölendő, s a bejegyzett kereskedő, czége (K. T. 10. §.) szerint nevezendő meg; kiteendő továbbá al-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

peres lakásán kivül ennek üzleti helyisége is, és ha kereskedelmi társaság ellen intéztetik a kereset, — azon személy neve és lakása, esetleg üzleti helyisége is kiteendő, ki a kereset elfogadására a törvény szerint van jogosítva.

12. §. Az eljárás nemei kereskedelmi ügyekben is: a kir. törvényszékek előtt a rendes és a kir. járásbíróságok előtt a sommás eljárás.

Rendes eljárás alatt a jegyzőkönyvi eljárás értetik; kivételnek csak a 21. §-ban megjelölt esetekben van helye.

A járásbíróságok elé tartozó sommás kereskedelmi ügyekre nézve a törvénykezési rendtartás szabályai alkalmazandók.

Jelenleg sommás ügyekben az 1893. XVIII. t. cz. irányadó.

13. §. Rendes eljárásban a birói illetőség elleni kifogás az első tárgyalás kezdetén adandó elő. A későbben előterjesztett ily kifogás egyedül azon esetekben vétetik figyelembe, a melyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincsen (1868: LIV. t. cz. 53., 54. §§. és jelen rendelet 8. §.)

Ha az első tárgyalás a felek által halasztatik el: az ujabban kitüzött határnapon e kifogásnak csak akkor van helye, ha alperes ehhez való jogát kifejezetten fentartotta.

Ha a kifogás elvettetik: az ezt tartalmazó végzésben az ügynek érdemleges tárgyalására 8 napnál tovább nem terjedhető ujabb határnap tüzendő ki.

14. §. Felperes keresetlevelét a mellékletek másolataival együtt annyi példányban tartozik beadni, hogy mind magának, mind mindenik alperesnek egy-egy példány jusson.

A kereset fölötti tárgyalásra naptár szerint meghatározandó nap és óra oly hozzáadással tüzendő ki, hogy a felek meghatalmazott ügyvédeik által jelenjenek meg, kü-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

lönben az 1868: LIV. t.-cz. 111. §-a értelmében fog ítélet hozatni.

E végzésről a felek a keresetlevél egy-egy példányán értesítendők.

Az 1893. XVIII. t. cz. 215. §-a értelmében a ker. elj.-ra kiterjedő 17. §. 2. bek. szerint:

„Ha a kereset a felek vagy az ügy hiányos megjelölése, az aláírás vagy a képviselő igazolásának hiánya miatt az idézés kibocsátására nem alkalmas, a bíróság a keresetet rövid záros határidő mellett kijavítás végett visszaadja. A határidőn belől beadott kereset úgy tekintetik, mintha eredetileg helyesen lett volna beadva."

Ugyanezen törvény 28. §-nak 3. bek. szerint: „Ha a bíróság azon okból, mert az ügy nem tartozik a keresk. eljárás alá, vagy mert az ügyre nézve nem illetékes, a keresetet hivatalból visszautasította, vagy az eljárást megszüntette: e kereset magánjogi hatályai fenmaradnak, ha felperes keresetét a visszautasító vagy megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 nap alatt az illetékes bíróságnál megindítja."

15. §. A tárgyalási nap akként tűzendő, hogy alperesnek, ha helyben lakik 8 napi; ha ezenkivül, de a törvényszék területén lakik, 15 napi; ha a törvényszék területén kivül, de a magyar állam területén lakik, 30 napi; végre, ha a magyar állam területén kivül laknék, vagy tartózkodnék, vagy ha tartózkodási helye ismeretlen volna, 45 napi időköz maradjon, az idéző végzés átvétele és a megjelenési határnap között.

Ha több az alperes: a határnap a legtávolabb lakónak lakhelyéhez képest tüzendő ki.

16. §. Alperes tartozik a védelemre szükséges valamennyi kifogásait és bizonyítékait elleniratában előadni, s ezt a kitűzött határnapon a tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatni.

Ha több az alperes: ezek szabad választásától függ az

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elleniratot közösen, vagy külön-külön egymásután a jegyzőkönyvbe iktatni.

17. §. A tárgyalásokat a pertárnok (1871. évi XXXI. t.-cz. 6. §.) vezeti, ellenőrzi és a tárgyalási jegyzőkönyveket a jelen rendelet és a birói ügyviteli szabályok értelmében kezeli.

A jegyzőkönyvek a pertárban falragasz által közhírré teendő hivatalos órákban mindaddig nyitva tartandók, mig a tárgyalás befejeztetik.

18. §. Az ügy érdemébeni jegyzőkönyvi tárgyalás rendszerint 8 nap alatt fejezendő be.

Ezen határidőt a pertárnok úgy osztja fel a felek között, hogy az ellenirat beirására három napnál többet egyik fél sem vehet igénybe.

Ha azonban több alperes külön képviselő által jelenik meg, ezek mindegyike az elleniratnak és viszonválasznak jegyzőkönyvbe iktatására a két, illetve 3 napot külön veheti igénybe.

Az ügy érdemének tárgyalásánál végiratnak és ellenvégiratnak is helye van. Ezen periratok mindenike további 2 nap alatt iktatandó a jegyzőkönyvbe.

19. §. A felek a tárgyalási határidőt közös megállapodással kiterjeszthetik; ez esetben azonban ide vonatkozó megállapodásaikat a jegyzőkönyvbe beiktatni kötelesek.

20. §. A törvényszék az ellenfél beleegyezése nélkül csak a fél indokolt kérelmére s mindenik periratra csak egyszer engedhet halasztást. A halasztás iránti kérelem a perirat megkezdése előtt a jegyzőkönyvbe iktatandó s a jegyzőkönyv az ellenfél netaláni észrevételeivel együtt, határozathozatal végett a pertárnok által azonnal birósági elintézés alá terjesztendő.

Ha a biróság megtagadja a halasztást, a tárgyalás további folytatására határnapot tüz ki.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A felek kölcsönös beleegyezéssel többszörös halasztást is engedhetnek egymásnak. Az ily módon engedélyezett halasztás a jegyzőkönyvbe iktatandó.

Az 1893. XVIII. t. cz. 52. §. 3-ik bek. ill. 215. §. szerint a per a szünetelése esetében az utolsó perbeli cselekménytől számított 3 év alatt megszüntnek tekintendő.

21. §. Nagyobb fontosságú vagy bonyolult természetű perekben a törvényszék bármelyik félnek indokolt kérelmére irásbeli eljárást rendelhet. Irásbeli eljárásnak van **helye** akkor is, ha az eljárás ezen módját mindkét fél egyetértőleg **kívánja.** Ezen esetekben, a mennyiben a felek periratainak beadására **nézve** egyezségileg másként meg nem állapodtak: a törvénykezési rendtartás ide **vonatkozó** rendelkezései követendők.

Az irásbeli eljárás elrendelése iránti kérelem azonban csak az első tárgyalási napon, s a mennyiben a 12. §. szerint a birói illetőség ellen is kifogás tétetett, e kifogással egyidejüleg terjeszthető elő.

A kérelem iránt köteles az ellenfél még azon tárgyalási napon nyilatkozni, s ha nem nyilatkozik: úgy tekintetik, mintha a pernek irásbeli tárgyalásába beleegyezett volna.

Az ezen tárgyban felvett jegyzőkönyv, a keresetlevél első s ügyvédi megbizások eredeti példányaival a pertárnok által haladéktalanul a törvényszék elé terjesztendő.

Az irásbeli eljárást megengedő vagy megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.

22. §. A jegyzőkönyvek alakjára és felszerelésére, továbbá az irásbeli eljárásban a periratok kezelésére és kézbesítésére, valamint az iratoknak bemutatására nézve az 1868: LIV. t.-cz. 141—143., 146. és 147. §-ai irányadók.

23. §. Ha valamely ténykörülmény bizonyítására a perbiróságnál vezetett czégjegyzékre történik hivatkozás:

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elegendő a czégjegyzék illető lapjára hivatkozni, s a czégbejegyzés valóságáról a törvényszék hivatalból tartozik meggyőződni. A perbiróság okmánytárában őrzött czégjegyzési ügyiratok azonban egész terjedelmében, vagy a bizonyítandó ténykörülményre vonatkozó kivonatban egyszerű másolatban csatolandók.

A tanuk és szemle általi bizonyítási eljárás befejezése után a feleknek e bizonyítékok fölötti észrevételeik előterjesztése végett hivatalból tárgyalási határnap tűzendő ki. Az észrevételekre mindenik félnek csupán egy perirat engedtetik, s a tárgyalás az erre kitüzött határnapon minden esetre befejezendő.

Az 1895. XVIII. t. cz. 215. §. szerint a kereskedelmi eljárásra is kiterjednek ezen törvény: „59. §.-a 60. §.-a 61. §-nak második bekezdése, melynek rendelkezése a magánokirat valódiságára nézve tett nyilatkozatokra is alkalmazandó.

62. §-a, 63. §-a, 64. §-a, 65. §-a, 68. §-a, 73. §-a, 74. §-a,

75. §-a azzal az eltéréssel, hogy a kereskedelmi törvény 31. és 541. §-aiban említett esküre nézve továbbra is az 1868. LIV. törvényczikkben és a kereskedelmi és a váltóeljárást szabályozó rendeletekben foglalt szabályok alkalmazandók.

77. §-a.

78. §-a azzal az eltéréssel, hogy az 1868. LIV. törvényczikk 172. §-nak c) d) és e) pontjaiban említett eskü továbbra is alkalmazandó.

81. §-nak második bekezdése.

83. §-a.

84. §-nak második és harmadik bekezdése oly módon, hogy a felek külön meghallgatása csak az esetben szükséges, ha a feleknek e kérdésről a periratokban nyilatkozni nem volt alkalmuk, és hogy a felek külön meghallgatása jegyzőkönyvileg történik olyképpen, hogy nyilatkozataikat a tárgyalás napján tartoznak a jegyzőkönyvbe bevezetni.

85. §-a, 86. § a. 87. §-a. 88. §-a. 90. §-a. 91. §-a,

94. §-a azzal az eltéréssel, hogy ha a biróság a szakértők meghallgatását hivatalból rendelte el, a feleknek a szakértők számára és sze-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

mélyére nézve való meghallgatása jegyzőkönyvi tárgyalás útján történik, mely a kitüzött határnapon befejezendő, továbbá, hogy az 1868. LIV. t. cz. 216. §-a. változatlanul érvényben marad.

101. §-a."

Ugyanezen törvény 216. §-a értelmében a 91. §., továbbá a 94. §-nak hetedik bekezdésében a megkeresett bíróra nézve foglalt rendelkezések a kiküldött bíróra is megfelelően alkalmazandók.

Ld. még ugyanezen törvényczikk 217-ik (a tanúkhoz intézendő kérdések), 218-ik (a rendes eljárásnak a tényállítások, tagadások és bizonyítékok felhozásának idejére és helyére, továbbá az esküre vonatkozó szabályainak fentartása) és 220-ik (a perköltség biztosítására vonatkozó szabályok kiterjesztése) §§-ait.

24. §. Ugy a sommás, mint a rendes eljárás során hozandó birói határozatokban világosan kiteendő, hogy a bíróság mint „kereskedelmi bíróság" határozott.

25. §. Kereskedelmi eljárás alá tartozó perekben az eskü-letéti jelentkezést tárgyazó kérvény az itélet jogerejüvé válta után, illetőleg a harmadbirósági itélet kézbesítése után három nap alatt adandó be.

E szabály a gondnok által képviselt félre is kiterjed; a gondnok kérelmére mindazonáltal gondnokoltja lakásának kinyomozása czéljából szükség esetében a bíróság 30 napig terjedhető halasztást engedhet.

26. Ha a honn nem talált alperesnek nyilt üzlete van, a kifüggesztés általi kézbesítésnek csak akkor van helye, ha alperes üzletében nem találtatott. A kifüggesztés azonban ez esetben is alperes lakásán eszközlendő. A kifüggesztésről az üzletbeliek is értesítendők.

27. §. Kereskedelmi eljárás alá tartozó perekben az 1881: LIX. t.-cz. 69. §. 2. és 3. pontja szerinti perújítás az alapperbeli itélet jogeröre emelkedésétől számított 5 év alatt indítandó meg.

A semmiségi per (1881: LIX. t.-cz. 50. §.) az itélet jog-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

erőre emelkedésétől, vagy az egyezség megkötésétől számított 5 év eltelte előtt indítandó meg. De ha az ítélet vagy egyezség alapján ezen 5 évi határidő eltelte után foganatosíttatott a végrehajtás: a semmiségi kereset a végrehajtásról való értesítéstől számított 30 nap alatt még megindítható.

A kellő időben beadott perújítási kereset elutasítására nem szolgálhat okul az a körülmény, hogy az illető kereset elévülési ideje 5 évnél csekélyebb. C. 179/91. M. IV. 668. l.

28. §. Az alapperben jóhiszeműleg eljárt nyertes fél ellen, ha a harmadik személyek ellen viszkereseti vagy visszakövetelési igényei elévülés folytán már elenyésztek, vagy rövidsége miatt többé nem érvényesíthetők: perújításnak nincs helye.

Ugyanezen szabály a semmiségi keresetekre és az igazolásra nézve is megfelelő értelemben alkalmazandó.

29. §. Az 1868: LIV. t. cz. 475—480. §-ai kereskedelmi perekben nem alkalmazhatók.

III. Peren kivüli eljárás.

30. §. Kereskedelmi ügyekben a peren kivüli birói eljárás csupán azon esetekben indíttathatik meg hivatalból, melyekben ezt a kereskedelmi törvény rendeli.

Egyéb esetekben a peren kivüli birói eljárás is csak az erre jogosított fél kérelmére indíttathatik meg.

Ha az eljárás hivatalból indíttatik meg: köteles a bíróság a birói intézkedésekre befolyással levő minden körülményt és viszonyt hivatalból megvizsgálni; azok iránt magukat a feleket, vagy a dologról tudomással biró más személyeket, szükség esetében szakértőket is meghallgatni, vagy más megfelelő módon magának kellő tájékozottságot és tudomást szerezni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Köteles a bíróság, ha ezt a dolog természete igényli, az ügy mibenlétének tüzetesebb felderítése végett, a szükséges okiratok előmutatására a feleket, vagy más érdekleteket is felhívni.

31. §. Valamelyik fél kérelmére indított peren kivüli eljárás esetében csupán azon tényekre, körülményekre és bizonyítékokra lehet tekintettel a bíróság, melyek vagy a felek által hozattak fel, vagy melyekről ugyanazon ügyben előtte folyt korábbi tárgyalásokból vagy egyébként hivatalos úton nyert felvilágosításokból bir tudomással.

32. §. A bíróság végzésileg határoz. A véghatározat mindig indokolandó.

33. §. Ha a beadvány hiányosan adatott be: joga van a bíróságnak a kérvény elutasítása helyett a kérvényezőt a hiányok pótlására utasítani, mely esetben a pótlás iránt a végzésben tüzetes utasítás adandó.

34. §. A peren kivüli birói eljárás tárgyát képező ügyekben senki sem kötelezhető arra, hogy ügyvédet használjon.

35. §. A birói határozatok a házbelieknek is kézbesíthetők. A félnek magának vagy meghatalmazottjának leendő kézbesítés csupán azon esetekben rendelendő el: ha a végzés pénzbüntetéssel való fenyegetést tartalmaz, vagy pedig, ha az ily kézbesítést a bíróság a fenforgó okoknál fogva elővigyázatból szükségesnek tartja.

36. §. A határidők számítására nézve a peres eljárásban fennálló szabályok érvényesek.

A szünnapokon tett intézkedések ezen okból meg nem támadhatók.

37. §. A peren kívüli eljárásban hozott elsőbirósági véghatározat (végzés, 32. §.) ellen, — a mennyiben a 43. §. ellenkezőt nem rendel, — folyamodásnak vagy előter-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jesztésnek, avagy kapcsolatosan mind a keltőnek s a másodfolyamodású bíróság ily határozata ellen csupán felfolyamodásnak van helye.

38. §. A 37. §-ban körülírt ügyekben hozott véghatározat elleni felfolyamodás esetében a másodfolyamodású bíróság azon kir. tábla, mely az első fokon eljárt bíróságnak egyéb ügyekben is másodbíróságát képezi. A kir. táblák ilynemü véghatározatai ellen beadott felfolyamodás esetében a harmadfokú bíróság mindig a m. kir. Curia.

39. §. Ugy a felfolyamodás, valamint az előterjesztés is, a végzés kézbesítését követő naptól számítandó 8 nap alatt az elsőbíróságnál adandó be.

Az eljárás folyama alatt hozott végzések és intézkedések ellen külön felfolyamodásnak nincs helye. Az ezek elleni panaszok a véghatározat ellen beadott felfolyamodásban terjeszthetők elő.

A másodfolyamodású bíróság véghatározata elleni felfolyamodás is szintén a jelen szakaszban meghatározott idő alatt s ugyanazon bíróságnál adandó be, mely az ügyben mint elsőfolyamodású bíróság határozott.

40. §. Előterjesztés esetében az első bíróság korábbi intézkedését, — mennyiben ez által harmadik személyek jogokat nem nyernek, megváltoztathatja. Ez esetben a felfolyamodás felterjesztésének szüksége elesik.

41. §. Ha az előterjesztés felfolyamodással kapcsoltatott össze, s az elsőbíróság nem látja magát előbbi végzésének megváltoztatására indíttatva: köteles az ügyet a felfolyamodás alapján, — a mennyiben annak visszautasítására a jelen rendelet szerint nem forogna fenn ok, — a másodbirósághoz felterjeszteni.

Ha azonban csupán előterjesztés adatott volna be, és a bíróság előbbi intézkedésének megváltoztatására elegendő

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

alapot nem lát: ez esetben a felet, a korábbi elintézésre utasítja.

Az előterjesztésben új körülmények és bizonyítékok is felhozhatók.

42. §. A mennyiben valamely véghatározat ellen felfolyamodásnak helye van, s ezen orvoslat a 39. §. rendelkezéseinek megfelelőleg használtatott: ez esetben a megtámadott határozat végrehajthatósága a felsőbiróság határozatáig felfüggesztetik.

43. §. A következő véghatározatok ellen nincs helye felfolyamodásnak:

a) ha a keresk. törvény 108. §-a esetében a bíróság rendelt felszámolót, vagy ha a felszámolói megbizás visszavonása a keresk. törvény 109. §-a korlátai között a bíróság által történt;

b) ha a keresk. törv. 120. és 146. §§-ai esetében a bíróság a könyvek s egyéb iratok gondviselését valamely társtagra bizta;

c) ha a keresk. törv. 135. §-a esetében a bíróság a mérlegnek s egyéb adatoknak a kültaggal közlését elrendeli;

d) ha a keresk. törv. 175. §-a esetében a bíróság a társaság üzletkezelésének megvizsgálását elrendeli;

e) ha a keresk. törv. 178. §-a esetében a közgyülés összehivását a bíróság rendeli el;

f) ha a bíróság a keresk. törvény 197. §-a esetében a meghatalmazottakat hivatalból kirendeli;

g) választott birósági tagok kirendelésére vonatkozó határozatok ellen;

h) az elsőbirósági határozatot helybenhagyó másodbirósági határozat ellen.

A fennebb meghatározott végzések ellen beadott felfolyamodás a határozat végrehajtását nem függeszti fel.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

44. §. A peren kivüli eljárás költségeit rendszerint azon fél tartozik viselni, a ki arra okot szolgáltatott.

Mennyiben van költségek kölcsönös megszüntetésének helye: a bíróság belátására bizatik.

45. §. Ha az eljárás hivatalból tétetett folyamatba: a bíróság intézkedéseinek foganatosítását hivatalból tartozik ellenőrizni.

46. §. Az iratok felterjesztésére, a tanúk és szakértők idézésére s megesketésére nézve a peres eljárás szabályai tartandók meg.

47. §. A kereskedelmi ügyekben kiszabott pénzbüntetések az állam javára esnek; azok behajtására nézve az e tekintetben fennálló rendeletek szabályozók.

48. §. A birói letétek elfogadása és kezelése tekintetében a fennálló rendeletek értelmében való eljárásnak van helye.

49. §. A kereskedelmi törvény értelmében bemutatandó alapszabályok, mérlegek, közgyűlési jegyzőkönyvek, szövetkezeti tagok névjegyzéke stb., a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése s miként vezetése tárgyában kiadott rendelet értelmében mindenik részvénytársaság és szövetkezet részére vezetendő okmánytárban; az alkuszi naplók és könyvek, továbbá a kereskedelmi törvény hatályba léptétől számítandó hat hónap után használaton kivül helyezendő régi czégjegyzékek pedig a törvényszék irattárában őrizendők.

50. Ha a bíróságok, kir. ügyészek, vagy a keresk. törv. 22. §-ában említett hatóságok a keresk. törv. 218., 219., és 221. §§-ainak sulya alá eső cselekvényről vagy mulasztásról hivatalos tudomást nyernek, kötelesek azt további eljárás végett az illetékes törvényszéknél bejelenteni.

Ezen jelentés folytán, vagy a mennyiben az ezen sza-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

kaszban megjelölt valamelyik cselekmény vagy mulasztás egyébként jut a bíróság hivatalos tudomására: ez utóbbi köteles a netalán szükségessé váló bővebb bizonyítékok beszerzése s panaszlott meghallgatása után a vétkesnek talált ellen a törvényben meghatározott büntetést kiszabni.

Az ily végzés a törvényszéknél alkalmazott kir. ügyésznek és panaszlottnak kézbesítendő.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék ilyen határozatát a budapesti kir. törvényszéknél alkalmazott kir. ügyésznek kézbesítteti.

Ilyen esetekben a felfolyamodási jogorvoslat, a jelen rendelet korlátai között a kir. ügyészt is megilleti.

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása iránt a kir. ügyészség intézkedik.

A kereskedelmi törvény áthágásainak megbüntetésére vonatkozó iratok az illető czég bejegyzésére vonatkozó iratok között külön iratjegyzékben megőrzendők.

51. §. A bíróság idézésére meg nem jelent tanu ellen az 1868: LIV. t.-cz. 206. §. szerint pénzbüntetés állapítandó meg. A pénzbüntetés behajthatlansága esetében a büntetés az idézett törvény rendelkezései szerint elzárásra változtatandó. Ez utóbbi esetben a jogerőre emelkedett határozat foganatosítás végett a kir. ügyészhez teendő át.

IV. Vegyes és átmeneti intézkedések.

52. §. A jelen rendelet hatályba lépte napjáig folyamatba tett perekben a további eljárásra nézve az 1881 LIX. t.-cz. 100. és 102. §-nak rendelkezései megfelelő értelemben alkalmazandók.

A folyamatban levő végrehajtásokra nézve az 1881 LX. t.-cz. 256. és 257. § a rendelkeznek.

53. §. Jelen rendelet hatálya azon naptól kezdve, a mely napon az 1868. évi LIV. t.-cz. és 1881: LIX. t.-cz. a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

polgárosított határőrvidéken hatályba lép, a polgárosított határőrvidékre is kiterjed.

Azon területeken, melyekre az 1881 : LIX. t.-cz. nem bir hatálylyal (Fiume város és kerülete), a kereskedelmi eljárásra utasított ügyekben a fennálló birói hatáskör és illetőség fentartása mellett ezentúl is azon rendeletek és szabályok lesznek alkalmazandók, melyek ezen ügyekre nézve az illető területeken jelenleg hatályban vannak.

Kelt Budapesten, 1881. évi nov. hó 1-én.

Dr. Pauler Tivadar, s. k.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

1898. XXIII. Törvényczikk

a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről.

(Szentesítést nyert 1898. évi julius hó 11-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1898. évi julius hó 16-án.)

ELSŐ CZÍM.

A gazdasági és ipari hitelszövetkezetek.

1. §. A kereskedelmi törvénynek (1875: XXXVII. t.-czikk) a szövetkezetekre vonatkozó rendelkezései (I. rész, XI. czim, 223—257. §§.) a jelen törvény értelmében alakult gazdasági és ipari hitelszövetkezetekre a következő szakaszokban megállapított eltérésekkel alkalmazandók.

ELSŐ FEJEZET.

A gazdasági és ipari hitelszövetkezetek alakítása.

2. §. A jelen törvény hatálya alá eső gazdasági és ipari hitelszövetkezet a jelen törvény értelmében csakis közigazgatási hatóság, nyilvános testület (gazdasági egylet, kereskedelmi és iparkamara, ipartestület), vagy az országos központi hitelszövetkezet (Második czim) közreműködésével alakulhat.

A hatóságnak közreműködése annak ellenőrzésére terjed ki, hogy a szövetkezet megalakulásakor a jelen törvénynek rendelkezései megtartassanak.

A hatóság a jelen törvény rendelkezéseinek megfele-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

löleg alakuló szövetkezet alakitásánál közreműködését meg nem tagadhatja.

3. §. A tagok belépése a szövetkezet megalakítása végett a szövetkezet alapszabálytervezetének sajátkezü aláirása által történik.

Ha az, a ki belépni akar, írni nem tud: kézjegye két előttemező tanú által, kinek egyike az illető nevét is aláírja, hitelesítendö. Ha pedig sem irni, sem olvasni nem tud, vagy az alapszabálytervezet nyelvét nem érti, még az is szükséges, hogy a jelenlevő tanúk az alapszabálytervezetet mind maguk ismerjék, mind a belépönek az általa értett nyelven megmagyarázzák s hogy ez megtörtént, az alapszabálytervezeten bizonyitsák.

4. §. Az alapszabályokba fel kell venni, hogy a szövetkezet szövetkezeti üzletét nem tagokra ki nem terjesztheti; takarékbetéteket azonban nem tagoktól is elfogadhat, ilyeneket más intézeteknél is elhelyezhet és hitelt nem tagoktól is nyerhet.

Az alapszabályokban meg kell határozni az egyes tagnak nyújtható hitel legmagasabb összegét és hitelnyújtás feltételeit.

5. §. Az alakuló közgyülést a közreműködő hatóság, testület vagy országos központi hitelszövetkezet kiküldöttje vezeti.

Határozatképességéhez legalább 14 aláiró jelenléte szükséges.

Mindenik tagnak egy szavazata van.

Érvényes határozathoz a jelenlevő tagok általános szótöbbsége szükséges.

6. §. Az alapszabályokat, az alakuló közgyülés jegyzőkönyvét a czég-bejegyzési kérvényt a közreműködö hatóság, testület vagy országos központi hitelszövetkezet kiküldöttje is aláirja.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A czég-bejegyzési kérvényben, a czégjegyzékben és a bejegyzés közzétételében világosan kiteendő, hogy a szövetkezet a jelen törvény értelmében alakult.

7. §. A jelen törvény értelmében alakult hitelszövetkezetek fióktelepeket nem állíthatnak fel és működésüket kerületükön túl ki nem terjeszthetik.

E kerület a szövetkezet székhelyét képező községen kivül más községeket csak akkor foglalhat magában, ha azok ugyanazon vagy a szomszédos körjegyzőséghez (Horvát-Szlavonországban közigazgatási községhez) tartoznak vagy közvetlenül határosak.

MÁSODIK FEJEZET.

A tagok jogviszonyai.

8. §. A szövetkezetbe csak olyan teljes korú egyén léphet be, ki a szövetkezet kerületében lakik és vagyona fölött szabadon rendelkezik.

A szövetkezet tagja jogi személy is lehet.

Az alapszabályok egyéb feltételeket is állapíthatnak meg.

9. §. A szövetkezet megalakulása után a tagok belépése két tanú előtt sajátkezű aláírással vagy kézjegygyel ellátott irásbeli nyilatkozat által történik (3. §.), melyben a belépni szándékozó egyuttal elismeri, hogy az alapszabályoknak a tagok jogaira és kötelezettségeire vonatkozó határozatai és a szövetkezet vagyoni állapota vele közöltettek.

A belépés elfogadása iránt az igazgatóság legkésőbb 30 nap alatt köteles határozni, ellenesetben a belépni szándékozó nyilatkozatához kötve nincs.

A belépés elfogadásáról az illető értesítendő s neve azonnal a tagok névjegyzékébe, a belépési nyilatkozat, az

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

elfogadás és az erről szóló értesítés keltének kitüntetésével bejegyzendő.

A belépő a belépés elfogadásával tekintetik a szövetkezet tagjának.

10. §. A belépő tag már a belépés tényénél fogva köteles egy üzletrészt az alapszabályokban megállapított részletekben, időben és joghátrányok mellett befizetni.

A tagok a belépéskor vagy később több üzletrészt jegyezhetnek.

11. §. Az üzletrészek az illető tag nevére állitandók ki s legfeljebb száz (100) korona névértékben állapithatók meg. Az üzletrészek megállapított névértéke a szövetkezet fennállása alatt sem fel nem emelhető, sem le nem szállítható.

12. §. Az üzletrészek után kamatot fizetni nem szabad.

Osztalékkép felosztás alá a tagok között csak az kerülhet, a mi az évi mérleg szerint mint tiszta nyereség — a tartalékalapra fordítandó összeg levonása után — megmarad. (13. §.)

A míg a tartalékalap az összes üzletrészek névértékének felét el nem éri, arra a tiszta nyereségnek legalább tíz (10) százalékát kell fordítani.

13. §. A felosztható nyereség (12. §) első sorban az üzletrészek közt az üzleti év elején mutatkozó befizetések arányában osztandó fel, úgy azonban, hogy az osztalék öt (5) százalékot meg nem haladhat s csak akkor fizethető ki, ha az üzletrész már teljesen befizettetett, vagy a veszteség folytán csökkent üzletrész kiegészíttetett. Ellenkező esetben az üzletrész javára irandó.

Az öt százalékot meghaladó nyereség a tartalékalap növelésére fordítandó.

14. §. A mérleg szerint mutatkozó veszteséget első

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

sorban a tartalékalapból kell fedezni. Ha ebből ki nem kerül, a veszteség a tagok között ugyanazon arányban osztatik fel mint a nyereség s az egyes üzletrészekből az év végén lejegyzendő.

Ha a tartalékalap által nem fedezett veszteség az üzletrész követelését meghaladja: a további befizetéseket és a későbbi évek nyereségeit a veszteségből származó tartozás törlesztésére kell fordítani.

Az alapszabályokba felvehető, hogy a tartalékalapból és az üzleti rész-követelésekből ki nem került veszteségek fedezésére a tagoktól az üzletrészek névértékének még egyszeres összegéig terjedő befizetések is követelhetők.

E befizetések a tagoknak a 15. §-ban megállapított felelősségét nem érintik és csak közgyülési határozat alapján vethetők ki.

15. §. A tag a szövetkezet kötelezettségeiért üzletrésze névértékének ötszörös összegéig felelős; az alapszabályokban azonban az üzletrész névértékének tizszeres összegéig terjedhető felelősség is megállapítható.

16. §. A szövetkezet hitelezőinek követelései a tagoktól csak a szövetkezet vagyonára nyitott csőd esetén és csakis a csődeljárással kapcsolatban a jelen törvényben megállapított határozatok (42—45. §§.) szerint hajthatók be.

Sem a csődbe bejelentett, sem a be nem jelentett követelések külön keresettel vagy kifogással az egyes tagok ellen nem érvényesíthetők.

17. §. A szövetkezetből kivált tag vagy örököse a benmaradt tagokkal egyenlően felelős, ha annak az üzleti évnek befejezésétől számított hat hónapon belül, melyben a tag a szövetkezetből kivált, a szövetkezet ellen csőd nyittatott.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Az, hogy a szövetkezet tartozása a kiválás előtt vagy után keletkezett, különbséget nem tesz.

18. §. A kilépés csak előleges, legalább négy heti irásbeli vagy szóbeli felmondás mellett történhetik.

Az alapszabályok a felmondási időt legfelebb hat hónapra terjeszthetik ki.

A felmondás érvényes, ha az igazgatóság bármelyik tagja előtt kijelentetett, a ki a felmondásról elismervényt adni köteles. Ha az elismervény megtagadtatik, a felmondás a községi elöljáróságnál bejelenthető, mely erről a bejelentőnek elismervényt ad és a szövetkezetet haladéktalanul értesíti.

19. §. Az alapszabályokban meghatározott okokból a kizárás csak az igazgatósági tagok kétharmad részének szavazatával, a felügyelő-bizottság hozzájárulásával és ha az alapszabályok a kizárást a szövetkezet irányában fennálló kötelezettségek elmulasztása esetére állapítják meg, csak az irásbeli megintéstől számított négy hét sikertelen letelte után történhetik.

20. §. A kiválás, az ok kitüntetése mellett, a tagok névjegyzékébe bejegyzendő s erről a kivált tag örökösei haladéktalanul értesítendők.

A halál esetét kivéve a tagsági minőség a szövetkezet irányában a kiválás bejegyzéséről szóló értesítés elküldésével, vagy ha ez elmulasztatott, a mikor a bejegyzés és értesítés rendes körülmények között megtörténhetett volna, — harmadik személyekkel szemben a czégjegyzék-bíróságnál lévő névjegyzékhez történt bejelentéssel (1875: XXXVII. törvényczikk 242. §.) tekintetik megszüntnek.

A kivált tag vagy örököse a bíróságnál a kiválás előzetes feljegyzését kérheti, melynek a szövetkezet részéről történt bejelentéssel egyenlő hatálya van: ha ez a bejelentés

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

utólag megtörtént, vagy ha az előzetes feljegyzést kérő a kiválás szabályszerű megtörténtét igazolja.

21. §. Ha a kivált tag a szövetkezet irányában tartozásban maradt: a szövetkezet a tartozás lejárata előtt is beszámítással élhet. A mennyiben pedig akár tartozás czimén, akár veszteség folytán a szövetkezet követelése a tag követelését meghaladja, a szövetkezet a tartozás kiegyenlítését követelheti. (22. §.)

22. §. Az üzletrész kifizetése csak az üzleti év befejezésétől számított hat hó letelte után történhetik.

Ugyanannyi idő alatt egyenlítendő ki a kivált tagnak a veszteségből vagy más czímből származó tartozása.

Ha ezen idő alatt a szövetkezet feloszlott: az üzletrész csak a szövetkezeti vagyon felosztásakor fizethető ki.

23. §. Az országos központi hitelszövetkezet kötelékébe tartozó szövetkezet (49. §. 2. pont) saját tagja ellen fennálló követelése erejéig, végrehajtás vagy csőd esetében minden más törvényes elsőbbséggel nem biró követelést megelőző kielégítési joggal bir adósának összes ingó vagyonára; ez az elsőbbség azonban csupán azon hitelezőkkel szemben illeti meg, akiknek követelése az adósnak a szövetkezet névjegyzékébe történt bevezetése után keletkezett.

24. §. A szövetkezeti tagok névjegyzékét a szövetkezet helyiségében bárki megtekintheti. A szövetkezet köteles az egyes tagok tartozásainak összegét bárkinek kívánatára közölni.

HARMADIK FEJEZET.

Közgyűlés.

25. §. A közgyűlést rendszerint az igazgatóság hívja össze.

A szövetkezet tagjainak egy tizedrésze a közgyűlés

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

összehivását az ok és czél kijelölése mellett bármikor követelheti.

Ha az igazgatóság ennek 8 nap alatt meg nem felel: a tagok kérelmére a közgyűlést az illetékes czégjegyzékbiróság hívja össze.

Az alapszabályok a közgyűlés összehivásának jogát a tagok kisebb számához köthetik.

26. §. A közgyűlésen mindenik tagnak egy szavazata van. Az alapszabályok a szavazati jog gyakorlását az üzletrész teljes vagy meghatározott részben való befizetéséhez köthetik s kimondhatják, hogy csak annak van szavazati joga, a ki a szabályszerű befizetésekkel hátralékban nincs.

27. §. Amennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a közgyűlés határozatképes, ha azon személyesen vagy képviselve legalább a tagok negyedrésze jelent meg.

Ha kevesebb tag jelent meg, új közgyűlés hivandó össze, mely az előbb összehivott közgyűlés napirendjére kitűzött tárgyak fölött a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határoz.

28. §. A czégjegyzék-biróság köteles a közgyűlési jegyzőkönyvet haladéktalanul megvizsgálni, s ha az tűnik ki belőle, hogy a közgyűlés összehivása vagy egyes közgyűlési határozat a törvénynyel vagy az alapszabályokkal ellenkezik, köteles az összes vagy az illető határozatokat legfeljebb 15 nap alatt megsemmisíteni s a szövetkezetet új szabályszerű határozat hozatalára utasítani.

Ezen határozat ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye.

29. §. Minden egyes tagnak joga van a törvénynyel vagy az alapszabályokkal ellenkező közgyűlési határozat

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

megsemmisítését a közgyűlés megtartásától számított 15 nap alatt a czégjegyzék-bíróságnál kérni; fenmaradván kereseti vagy kifogásolási joga a szövetkezet ellen, ha a törvény- vagy alapszabályellenes határozat által jogaiban sérelmet szenved.

A tag kereseti joga a közgyűlés megtartásától számított 3 év alatt elévül.

NEGYEDIK FEJEZET.

Igazgatóság és felügyelő-bizottság.

30. §. A szövetkezet igazgatósága legalább három személyből áll. Az igazgatók legalább egyharmadrészének a szövetkezet tagjának kell lennie.

Az igazgatóság tagjai csak oly magyar honpolgárok lehetnek, kik írni tudnak és vagyoni tekintetben kifogás alá nem esnek.

Kik nyereségvágyból eredt büncselekmény miatt elítéltettek, az igazgatóság tagjává nem választhatók. Felszólalás esetében a czégjegyzésre illetékes bíróság határoz.

Az igazgatóság tagjainak javadalmazása együttvéve a tiszta jövedelem tiz (10) százalékát meg nem haladhatja.

31. §. Az igazgatóság tagjai legfelebb három évre választhatók s a közgyűlés által minden kártérítési igény kizárásával bármikor elmozdíthatók.

32. §. Az igazgatóság a szövetkezet czégét olyképen jegyzi, hogy legalább két tagja a czéghez aláírását csatolja.

Nem irásban tett nyilatkozat érvényéhez szintén két igazgatósági tag együttes hozzájárulása szükséges.

33. §. A mérleg felállításánál következő szabályok irányadók:

1. a szövetkezet vagyona azon összegben veendő fel, mely az üzleti év utolsó napján az egyes tárgyak értékének megfelel;

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

2. az árfolyammal biró értékpapirok legfelebb azon árfolyamban vehetők fel, melylyel azok az üzleti év utolsó napján birnak;

3. az első szervezés költségeiből a követelések közé csak annyi vehető fel, amennyi azoknak legfelebb öt évre való egyenlő felosztása mellett az illető üzleti év után fenmarad;

4. az üzletrészekre történt befizetések összege és a tartalékalap a tartozások közé sorozandó;

5. az üzletrészekre még befizetendő összegek a követelések közé csak annyiban vehetők fel, amennyiben már az üzleti évben esedékessé váltak;

6. a kétes követelések valószinű értékük szerint veendők számításba, a behajthatlanok pedig lejegyzendők;

7. a cselekvő és szenvedő állapot összehasonlításából eredő nyereség vagy veszteség határozottan mint ilyen jelölendő meg.

34. §. Az igazgatósági tagok ellen felelősségük alapján indítható keresetek 3 év alatt évülnek el azon naptól fogva, melyen az igazgatóságból kiváltak.

Amennyiben az igazgatóság által az egyes szövetkezeti tagnak okozott kár a szövetkezet kárában benfoglaltatik, a szövetkezeti tag csak akkor követelhet önállóan kártérítést, ha a közgyülés a kereset megindítására vonatkozó indítványt mellőzi.

35. §. Az igazgatóság a szövetkezet ügyeinek vitelével esetről-esetre vagy állandóan másokat is megbizhat, de ezeknek eljárásáért ép úgy felelős, mintha maga járt volna el.

Az ily alkalmazottak jogaira és kötelességeire nézve a kereskedelmi, illetve ipartörvényeknek a kereskedelmi meghatalmazottakra és segédszemélyzetre vonatkozó intézkedései nyernek alkalmazást.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Czégvezetőt a jelen törvény értelmében alakult szövetkezetek nem rendelhetnek ki.

36. §. A felügyelő-bizottság tagjai az igazgatóság tagjaival sem fel- vagy lemenö ágban vagy az oldalágon első izig rokonságban, sem első izig sógorságban nem állhatnak.

Egyebekben az igazgatóságra vonatkozó 30., 31., és 34. §-ok a felügyelő-bizottságra is alkalmazandók.

37. §. A felügyelő-bizottság tagjai akár együttesen, akár egyenkint az igazgatóság üléseiben jelen lehetnek és az igazgatóságtól bármikor felvilágosítást kérhetnek.

A könyveket és a pénztárt minden évnegyedben legalább egyszer meg kell vizsgálniok.

38. §. A felügyelő-bizottság előzetes hozzájárulása szükséges:

1. az igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagoknak adandó hitel engedélyezéséhez;

2. az igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok által a szövetkezet irányában vállalandó jótállás elfogadásához.

Ha a szövetkezet az országos hitelszövetkezet (Második czím) tagja, a felügyelő-bizottság hozzájárulásán felül a központi hitelszövetkezet igazgatóságának engedélye is szükséges.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Feloszlás.

39. §. Ha a szövetkezet felszámol, fontos okokból a felügyelő-bizottság vagy a tagok egy tizedrészének kérelmére avagy hivatalból a czégjegyzék-bíróság rendelhet ki felszámolókat.

A felszámolói megbizást a bíróság minden kártérítési igény nélkül bármikor visszavonhatja.

40. §. A felszámolók a szövetkezet czégét olyképen

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

jegyzik, hogy legalább két felszámoló a felszámolási viszonyt kitüntető czéghez aláirását csatolja.

Nem irásban tett nyilatkozat érvényéhez szintén két felszámoló együttes hozzájárulása szükséges.

A felszámolók hatásköre a harmadik személyek irányában, valamint azoknak felelőssége ugyanaz, mely az igazgatóságra nézve van megállapítva.

41. §. A felszámolt szövetkezetnek a tartozások és az üzletrészek kielégítése után fenmaradó tartalékalapjából 50%-ot a szövetkezet kerületébe tartozó község vagy községek szegény-alapjának javára kell fordítani. Az alapszabályok erre a czélra többet utalhatnak.

42. §. A jelen törvény szerint alakult szövetkezetek csődje esetében a tagok által felelősségük alapján fizetendő összegek (15—17. §-ok) megállapítása és behajtása az 1881: XVII. t.-czikk 257—261. §§. helyett következő szabályok szerint történik:

1. Mihelyt a mérleg elkészült, a szövetkezet képviselősége (igazgatóság, felszámolók) a tömeggondnokkal egyetemben haladéktalanul járulékkimutatást készít, melyben a nyilván fizetésképtelen tagok kihagyásával megállapíttatik, hogy az üzletrészek arányában mennyi esik minden egyes tagra a mérlegből kitünő vagyonhiányból.

2. A járulék-kimutatás megállapítása után azonnal ki kell hirdetni, hogy minden tagnak jogában áll a kimutatást a szövetkezet helyiségeiben megtekinteni s netaláni észrevételeit a csődbiróság kiküldöttje által a képviselőség és a tömeggondnok jelenlétében legfeljebb két hét alatt megtartandó tárgyaláson előterjeszteni.

3. A csődbiróság az előterjesztett észrevételek figyelembe vételével a járulék-kimutatást végleg megállapítja s azt végzésileg végrehajthatónak nyilvánítja.

4. A végrehajthatónak nyilvánított járulék-kimutatás a tagokkal hivatalos ajánlott levélben azzal a felhívással

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

közlendő, hogy a kivetett járulékok azon tagoktól, kik azokat a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a tömeggondnoknál be nem fizetik, végrehajtás útján fognak behajtatni. A kézbesítés a póstára tétel napját követő harmadik napon tekintendő megtörténtnek.

43. §. A mennyiben a 42. §. értelmében kivetett járulékok behajtása a mérlegből kitünő hiányt hat hónap alatt nem fedezi, vagy ha a csődeljárás folyamán további hiány mutatkozik, ugyanazon szabályok szerint ujabb járulék-kivetésnek van helye, melynél az első kivetés alkalmával fizetésképtelennek bizonyult tagok kihagyandók.

Ujabb eredménytelenség esetében ismételt kivetésnek van helye, mindaddig, míg a szövetkezet tartozásai teljesen fedezve nincsenek, vagy a tagoknak a jelen törvényben megállapított szavatossága kimerült.

44. §. A mennyiben a csődvagyon végfelosztásánál kitünnék, hogy a hiány kisebb, mint a mennyi a szövetkezeti tagoktól behajtatott, a többlet az egyes tagoknak az általok teljesített fizetések arányában visszafizettetik.

45. §. A járulék-kimutatás megállapítása ellen semminemű jogorvoslatnak nincs helye. Minden tagnak jogában áll azonban a reá vonatkozó megállapítást a végrehajthatónak nyilvánított járulék-kimutatás kézbesítésétől (42. §. 4. pont) számított egy hónap alatt a csődbiróságnál a tömeggondnok ellen indítandó keresettel megtámadni, melynek jogérvényes elintézéséig az időközben befizetett vagy behajtott járulék birói letétbe helyezendő.

HATODIK FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

46. §. A jelen törvény hatálya előtt keletkezett gazdasági és ipari hitelszövetkezeteknek jogukban áll az illetékes czégjegyzék-biróságnál bejegyzés és közzététel végett bejelenteni, hogy ezentúl a jelen törvény határozatai értelmében kivánnak működni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

A bejelentéshez a jelen törvény értelmében módosított alapszabályok melléklendők; az eddigi alapszabályokban megállapított felelősség azonban továbbra is megtartható.

47. §. A jelen törvény értelmében keletkezett vagy átalakult s a központi szövetkezetbe rendes tagul belépett szövetkezetek (49. §. 2. pont) a következő kedvezményekben részesíttetnek:

1. Fölmentetnek a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója, az ez után kivethető általános jövedelmi pótadó, törvényhatósági és községi adó, az útadó, úgyszintén az ipar- és kereskedelmi kamarai illeték alól.

2. Bélyeg- és illetékmentességben, még pedig:

a) a cégjegyzék-bírósághoz a tagok vagy a szövetkezet által intézett minden beadvány és melléklete, valamint a cégjegyzék-bíróság által a szövetkezetekre vonatkozó minden közzétételre nézve;

b) a közhatóságokhoz intézett beadványokra és mellékleteikre nézve, a peres eljárásban a bírósághoz beadottak kivételével;

c) az összes üzleti könyveikre nézve;

d) a szövetkezeti tagok üzletrészeinek befizetéséről kiállított elismervényekre, a tagok által a szövetkezettől felvett kölcsönről vagy előlegről kiállított kötelező okiratokra, a váltók kivételével és az ily kölcsönök visszafizetéséről kiállított vétbizonyítványokra nézve;

e) a szövetkezeti tagoknak adott kölcsönök jelzálogi biztosítására nézve;

f) a szövetkezetek a tagok irányában fennálló követeléseinek a központi szövetkezetekre való átruházására (70. §.) és az ily követelések kielégítéséről kiállított vétbizonyítványokra nézve.

Egyebekben a szövetkezetek az adótörvények és a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

bélyeg- és illetékszabályok általános határozmányai alá esnek.

Ha valamely szövetkezet a központi szövetkezetből kilép vagy abból kizáratik (60. §), az 1. és 2. pontban megállapított kedvezmények azzal a nappal hatályukat vesztik, a melyen a czégjegyzék-bíróság a kilépés vagy kizáratás megtörténtét közzéteszi.

Ama szövetkezetek javára, a melyek e törvény megalkotásától számított két éven belül alapszabályaikat a jelen törvény értelmében átalakítják és a központi szövetkezetbe rendes tagul belépésre jelentkeznek, a jelen §-ban megállapított mentességek e szövetkezetnek a jelen törvény életbe lépte előtti időből függőben tartott adó- és illeték-tartozásaira is kiterjesztetnek.

MÁSODIK CZÍM.

Központi hitelszövetkezet.

ELSŐ FEJEZET.

A központi hitelszövetkezet alakítása.

48. §. A jelen törvény értelmében keletkezett vagy átalakult gazdasági és ipari hitelszövetkezetek ügyének elömozdítására és hiteligényei kielégítésére Budapesten országos központi hitelszövetkezet állíttatik fel.

A központi hitelszövetkezetre a kereskedelmi törvénynek (1875: XXXVII. t.-czikk) 223—257. §-ai az alábbi eltérésekkel alkalmazandók.

49. §. A központi hitelszövetkezet tagjai:

1. Alapító, vagyis oly tagok, kik a központi hitelszövetkezet alaptőkéjéhez egy vagy több alapítványi üzletrészszel járulnak.

2. Rendes tagok, vagyis oly gazdasági és ipari hitel-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

szövetkezetek, melyek a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelnek és a központi hitelszövetkezetbe belépnek.

50. §. A központi hitelszövetkezet csak akkor jegyezhető be a kereskedelmi cégjegyzékbe, ha legalább egy millió korona névértékű alapítványi üzletrész jegyeztetett és befizettetett.

MASODIK FEJEZET.

A tagok jogviszonyai.

51. §. Az alapító tagok a központi hitelszövetkezet kötelezettségeiért csak alapitványi üzletrészeik erejéig felelősek; másrészt a központi hitelszövetkezet vagyonában és jövedelmeiben csak annyiban részesülnek, hogy üzletrészeik alapszabályszerű visszafizetését s a nyereségből legfeljebb négy (4) százalék évi osztalék kiszolgáltatását követelhetik (55. §.)

Szavazati jogukat és gyakorlásának módját az alapszabályok határozzák meg.

Az általok jegyzett alapítványi üzletrészek visszafizetésével tagságuk megszűnik.

Az alapítványi üzletrész legalább 1000 koronában állapíttatik meg.

52. §. A szövetkezetek belépéséhez azoknak közgyűlési határozata szükséges.

A felvétel iránt a központi hitelszövetkezet igazgatósága határoz.

A belépés a belépő szövetkezet cégében és illetékes törvényszékének kereskedelmi cégjegyzékében kitüntetendő.

53. §. Minden belépő szövetkezet legalább egy kétszáz koronáról szóló szövetkezeti üzletrészt tartozik jegyezni.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

További üzletrészek átvétele iránt a központi hitelszövetkezet alapszabályaiban meghatározott alapon ennek igazgatósága határoz.

A szövetkezeti üzletrészek befizetésének közelebbi módozatait az alapszabályok határozzák meg.

54. §. A rendes tagok a központi hitelszövetkezet nyereségéből üzletrészeik névértékének ötszörös összegéig felelősek.

A központi hitelszövetkezet nyereségéből üzletrészeik után a közgyűlés által meghatározandó, de legfeljebb négy százalék évi osztalékban részesülnek, mely csak akkor fizethető ki, ha az üzletrész teljesen befizettetett.

55. §. A központi hitelszövetkezet tiszta nyereségéből első sorban tiz (10) százalék a tartalékalapra, továbbá tiz (10) százalék a kötvények külön biztosítéki alapjára (72. §.), a fenmaradó összeg az alapítványi üzletrészek osztalékára (51. §.), s ennek fedezése után a szövetkezeti üzletrészek osztalékára (54. §.), fordítandó. A maradék a tartalékalap és külön biztosítéki alap közt a közgyűlés által megállapítandó arányban osztandó meg.

A kilépő vagy kizárt tag üzletrésze visszafizetésének idejét és módozatait az alapszabályok állapítják meg.

56. §. A központi hitelszövetkezet a kötelékébe tartozó szövetkezetek igazgatóságaiba és felügyelő bizottságaiba egy-egy tagot nevezhet ki.

57. §. A központi hitelszövetkezetnek a kötelékébe tartozó szövetkezetek ügykezelésére nézve ellenőrzési és felügyelői joga van, melynek mikénti gyakorlását az alapszabályok határozzák meg.

Oly esetben, midőn a felügyelő-bizottság a kereskedelmi törvény (1875 : XXXVII. t.-czikk) 194. §-a értelmében a közgyűlést összehivja, erről a központi hitelszövetkezet igazgatóságát azonnal értesíteni tartozik, jogában állván ez

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

utóbbinak az illető szövetkezet igazgatóságát vagy egyes tagjait a közgyülés megtartásáig felfüggeszteni s az ideiglenes ügyvezetés iránt intézkedni.

58. §. A rendes tagul belépett szövetkezet addig, a mig a központi hitelszövetkezet tagja, alapszabályait csak a központi hitelszövetkezet igazgatóságának jóváhagyásával módosíthatja.

Ennek igazolása nélkül az alapszabályok módosítása a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem jegyezhető.

59. §. A központi hitelszövetkezet igazgatósága állapítja meg a kötelékébe tartozó szövetkezetek általános üzleti feltételeit, s határozza meg, vajjon elfogadhatnak-e takarékbetéteket, és ha igen, milyen mértékben és módozatok mellett.

A központi hitelszövetkezet igazgatóságának engedélye szükségez ahhoz, hogy a központi hitelszövetkezet kötelékébe tartozó szövetkezet harmadik személyektől kölcsönt vehessen fel.

60. §. A rendes tagul belépett szövetkezet a központi hitelszövetkezetből csakis közgyűlési határozat alapján léphet ki.

A felmondási időt a központi hitelszövetkezet alapszabályai határozzák meg, de egy évnél hosszabb idő nem állapítható meg.

A kereskedelmi törvény (1875: XXXVII. t.-cz.) 239. §. 2. és 3. bekezdései a központi hitelszövetkezet tagjaival szemben nem alkalmazhatók.

Az alapszabályok határozzák meg, hogy a központi hitelszövetkezet milyen feltételek mellett zárhat ki valamely szövetkezetet.

61. §. Ha a központi hitelszövetkezet kötelékébe tartozó szövetkezet a befizetett üzletrészek tőke-összegének felét elvesztette, a központi hitelszövetkezet igazgatóságá-

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

nak jogában áll a szövetkezetet feloszlatni, felszámolását elrendelni s a felszámolókat kinevezni.

A felszámolás elrendelését s a felszámolókat ez esetben a központi hitelszövetkezet igazgatósága tartozik a cégjegyzékbíróságnál bejelenteni.

62. §. A központi hitelszövetkezet kötelékébe tartozó szövetkezet igazgatóságának engedélyével és az ez által kiküldött szakértő vagyonbecslése alapján egyesülhet.

63. §. Ha a központi hitelszövetkezet kötelékébe tartozó szövetkezetekre nézve a csődnyitás feltételei forognak fenn, a csőd elrendelését a központi hitelszövetkezet igazgatósága is kérheti s az kérelmére tárgyalás nélkül rendelendő el.

Ha másnak csődnyitási kérelme folytán tárgyalás rendeltetik, arra a központi hitelszövetkezet igazgatósága is megidézendő.

A központi hitelszövetkezet igazgatósága jogosítva van a kirendelendő tömeggondnokot javaslatba hozni és vele díjazása iránt megállapodásra lépni. A megállapított tömeggondnoki díj a csődbiróság által leszállítható, de semmi esetre feljebb nem emelhető.

64. §. Ha a kilépő vagy kizárt szövetkezet a központi hitelszövetkezettel szemben tartozási viszonyban van, a központi hitelszövetkezet a fedezetlen tartozás azonnali kifizetését vagy biztosítását követelheti.

65. §. A központi hitelszövetkezetnek a kötelékébe tartozó szövetkezet ellen fennálló követelése erejéig az illető szövetkezetnek összes ingó vagyonára végrehajtás vagy csőd esetében minden más törvényes elsőbbséggel nem biró követelést megelőző kielégítési joga van. Jogában áll magát követelésére nézve az adós szövetkezet által vagy részére a központi hitelszövetkezet birtokába bármikor és bármily czélból bocsátott pénzekből, váltókból és

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

értékpapirokból minden tulajdoni és elsöbbségi igényre való tekintet s birói felhatalmazás vagy közbenjárás nélkül az általa legalkalmasabbnak talált módon kielégíteni.

HARMADIK FEJEZET.

Szervezet és felügyelet.

66. §. A központi hitelszövetkezet igazgatósága egy elnökön és két alelnökön kivül 12 tagból áll, melyutóbbiak közül az állam alapítói üzletrésze alapján (78. §. 1. pont.) kettőt a pénzügyminister, négyet a többi alapító-tagok, hatot pedig a rendes tagul belépett szövetkezetek választanak az alapszabályokban meghatározott időre.

Az elnököt a pénzügyminister előterjesztésére Ő Felsége a király, az alelnökök közül egyiket a kereskedelemügyi minister, a másikat a földmívelésügyi minister nevezi ki.

Az igazgatóság saját kebeléből egy vagy több ügyvezető igazgatót választ, a kiket a pénzügyminister erősít meg.

A felügyelő bizottságba egy tagot a pénzügyminister nevez ki.

A központi hitelszövetkezet megalakítása alkalmával az elnökön és két alelnökön kivül csak a pénzügyminister által választandó két és a többi alapító által megválasztandó négy igazgatói állás töltetik be; az igazgatóság többi hat tagját az első üzleti évet követő rendes évi közgyülésen a belépett szövetkezetek választják meg.

67. §. A központi hitelszövetkezet jogosítva van a magyar korona országainak különböző részeiben a kötelékébe tartozó szövetkezetekkel való érintkezés megkönnyítése s azok ellenörzése czéljából képviselőségeket felállítani, melyeknek szervezetét és ügykörét az igazgatóság határozza meg. Horvát-Szlavonországok területén legalább egy képviselőséget felállítani köteles.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

68. §. A központi hitelszövetkezet ügykezelése a m. kir. kormány felügyelete és ellenőrzése alatt áll.

Ebből kifolyólag a pénzügyminister a központi szövetkezet mellé kormánybiztost nevez ki, a ki a közgyüléseken és igazgatósági üléseken részt vesz és a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző határozatok ellen óvást emelhet. Ezen óvás által az illető határozat végrehajtása a pénzügyminister határozatáig felfüggesztetik.

69. §. A központi hitelszövetkezet alapszabályai s azok minden módosításai a m. kir. pénzügyminister jóváhagyása alá terjesztendők, a ki az igazságügyi, kereskedelemügyi és földmívelésügyi ministerekkel egyetértve határoz.

A kereskedelmi czégjegyzékbe való bevezetés csak ezen jóváhagyás után történhetik.

NEGYEDIK FEJEZET.

Kötvények kibocsátása.

70. §. A központi hitelszövetkezet kamatozó és törlesztés alá eső kötvényeket bocsáthat ki oly kölcsönkövetelésekre, melyekkel a kötelékébe tartozó szövetkezetek saját tagjaik irányában irásbeli kötelezvény alapján birnak, s a melyek a központi hitelszövetkezetekre az illető szövetkezet készfizetői jótállása mellett átruháztattak.

71. §. A központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvények névértékének összege a kötelékébe tartozó szövetkezetek által átruházott kölcsönkövetelések tőkeösszegét meg nem haladhatja.

72. §. A központi hitelszövetkezet az általa kibocsátott kötvények biztosítására az üzletrészekből álló alaptőkétől s egyéb vagyonától elkülönített és a mérlegben a tartozások között kitüntetendő biztositéki alapot köteles alakítani.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

E biztositéki alapra legalább három (3) millió korona fordítandó s a központi hitelszövetkezet annak növelésére az évi nyereségnek az 55. §. szerint megállapítandó részét hozzácsatolni köteles.

73. §. A központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvények névértékének összege a biztosítéki alap (72. §.) tizszeresét meg nem haladhatja.

74. §. A központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvényekre az 1897 évi XXXII. t.-cz. 9. és 10. §-ai, 13. §. első pontja, továbbá 16., 17., 18., 20., 21. és 22. §-ai megfelelően alkalmazandók.

75. §. A 68. §. értelmében kirendelt kormánybiztos köteles ellenőrizni azt, hogy a központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvények összege a 71. és 73. §-okban megállapított mértéket meg ne haladja, — hogy az adott kölcsönök után befolyó kamatok és törlesztési járadékok a szükséglet erejéig az eme kölcsönök alapján kibocsátott kötvények esedékes szelvényeinek és kisorsolt czimleteinek beváltására fordíttassanak és hogy a kötvények az 1897: XXXII. törvényczikk 13. §. első pontja szerint abban az arányban, a melyben a kibocsátási alapul szolgáló követelések összege visszafizetés folytán, vagy más okból csökkent, a forgalomból kivonassanak.

76. §. A központi hitelszövetkezet könyvei s ezeknek a központi hitelszövetkezet alapszabályszerű czégjegyzésével ellátott kivonatai közokiratok bizonyító erejével birnak.

77. §. A központi hitelszövetkezet jogosítva van a kötelékébe tartozó szövetkezet által reá átruházott kötelezvény és főkönyveinek kivonata alapján lejárt követelésére nézve az átruházó szövetkezet mint készfizető jótálló ellen egyenesen végrehajtást, az eredeti adós s annak készfizető kezesei ellen pedig az 1881: XL. t.-czikk 223. §-a

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

értelmében a veszély valószinüségének kimutatása nélkül biztosítást kérni.

A végrehajtás elrendelése elleni kifogásokra és a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránti keresetre nézve a közjegyzői okiratok alapján elrendelt végrehajtásra vonatkozó szabályok (1874. évi XXXV. t.-cz. 30. §. *a)* pont) megfelelően alkalmazandók.

Fiume városára és kerületére nézve a fennebb idézett 1881: LX. t.-czikk 223. és 30. §-a helyett az ott érvényes polgári perrendtartás megfelelő rendelkezéseit, az 1874. évi XXXV. t.-cz. 113. és következő §-ai helyett pedig az 1889. évi deczember hó 27-én 47.220. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 111. és következő §-ait kell érteni.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Állami kedvezmények.

78. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy:

1. a pénztári készletekből a központi hitelszövetkezet alaptőkéjéhez legfölebb egy millió korona összegig terjedő alapítványi üzletrészekkel járuljon;

2. az állami ingó-vagyont képező italmérési kártalanítási kötvényekből három millió korona névértékü kötvények a központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvények (70. §.) külön biztosítási alapjának létesítésére, illetőleg gyarapítására fordítandók, de a központi hitelszövetkezet felszámolása esetében s a hitelezők kielégítése után az államkincstárra visszaszállnak.

Felhatalmaztatik továbbá a pénzügyminister, hogy a központi hitelszövetkezet alapítási és első szervezési költségeihez a pénztári készletekből százezer koronával járuljon.

Mindaddig, mig a központi hitelszövetkezet üzemi költségei annak saját bevételeiből teljesen nem fedezhetők, e költségek fedezésére a kötvények külön biztosítására

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

rendelt alap czéljaira adományozott italmérési kártalanítási kötvények kamatai is a szükséglet mérvéhez képest felhasználhatók. Ha a központi hitelszövetkezet üzemi költségei e kamatok teljes összegének felhasználása daczára sem lennének fedezhetők, felhatalmaztatik végül a pénzügyminister, hogy a mutatkozó hiány fedezésére a szükséges összegeket a pénztári készletekből utalványozhassa. Az e czímen utalványozott összeg egy évben százezer koronát nem haladhat meg.

A jelen §. alapján a pénztári készletekből igénybe vett összegek a pénzügyi tárcza különféle kiadásainak terhére számolandók el.

79. §. A központi hitelszövetkezet a következő kedvezményekben részesül:

1. Felmentetik a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója, az ez után kivethető törvényhatósági és községi adók, az útadó, úgyszintén a kereskedelmi és iparkamarai illeték alól.

2. Személyes bélyeg- és illetékmentességet élvez. Ez a mentesség azonban váltókra és utalványokra nem terjed ki.

3. Üzlete körébe tartozó levelezései és egyéb postaküldeményei, valamint postautalványai portómentesek.

80. §. Felhatalmaztatik a belügyminister, hogy a pénzügyministerrel egyetértőleg oly községeknek, amelyek háztartási viszonyai ezt megengedik, az 1886. évi XXII. törvényczikkben előírt feltételek megtartása mellett hozott határozataik alapján megengedhesse, hogy:

a) tőkéikből a község területén működő szövetkezetnél üzletrészeket, úgyszintén a központi intézetnek alapítványi üzletrészeit jegyezhessék;

b) tőkéiket a központi hitelszövetkezet által a jelen törvény IV. fejezete értelmében kibocsátandó kötvényekben elhelyezhessék.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

81. §. A jelen törvény első czimében foglalt határozatok szerint a hitelszövetkezeteken kivül más czélú gazdasági és ipari szövetkezetek is alakulhatnak vagy átalakulhatnak.

A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy az ilyen szövetkezeteknek az országos központi hitelszövetkezet kötelékébe leendő felvételét ennek előterjesztésére engedélyezhesse.

82. §. A 42—46. §-ok rendelkezései helyett, továbbá a 77. §-ban idézett törvények helyett Horvát-Szlavonországok területén az ott érvényes megfelelő szabályok nyernek alkalmazást.

83. §. Jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi, pénzügyi, kereskedelemügyi, földmívelésügyi és belügyministerek, Horvát-Szlavonországokra nézve a pénzügyminister a horvát-szlavon-dalmát bánnal egyetértőleg bizatnak meg.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

BETÜRENDES TÁRGYMUTATÓ.

A számok a kereskedelmi törvény §-ait jelentik.

Ab Budapest 322. 344.
Adókezelés 396.
Ajánlat 289. 314—316. 319. 320. 336.
Alakszerûség 64. 125. 174. 288. 311.
Alakuló közgyûlés 151. 154. 156. 159. 227.
Alanyi kereskedelmi ügyletek 259.
Alapítási feltételek meg nem tartása 160.
Alapító 150. 152. 154. 156 183. 219.
Alapszabály 149. 154. 156. 159. 163. 165. 166. 168. 170. 174. 178. 179. 181. 185. 189. 190. 192. 195. 211. 224. 227. 229. 231. 234—238. 252. 258. 159.
Alapszabály módosítása 179. 181. 558.
Alapszabály közzététele 158. 226.
Alaptőke 147, 149. 150. 154. 159. 165. 178. 179. 187. 199. 209. 218. 435. 454. 459.
Alaptőke felemelése 179.
Alaptőke leszállítása 161. 179. 209.
Alapügyletek 258 259.
Aláírás 150. 151. 154. 159.
Aláírás zárideje 150. 154.
Aláírási ív 150.
Aláíró 151. 155. 159. 171.
Aláíró felelőssége 153. 171.
Alépítmény 488.
Alkalmi egyesülés 62.
Alkalmilag 331.
Alkudozás 535.
Alkusz 534. 536. 538—548. 565.
Alkuszdíj 546. 547.
Alkuszi ügylet 534—548.
Állam mint kereskedő 4.
Államszerződés 24.
Állampapirok 258. 256.
Állatok fuvarozása 425.
Áremelkedés biztosítása 493.
Árfolyam 199. 326.
Árjegyzék 336.
Árjegyzés 339.
Árkülönbözet 356. 370. 375. 399.
Ártatlansági bizonyítvány 481.
Árú 258. 299. 321. 336.
Árúkészlet biztosítása 489.
Árútár 26. 47.
Árverés 112. 347. 409. 448.
Átadás 323. 341. 342. 353.
Átadás költségei 34.
Átdolgozás 258. 259.
Átküldés 343.
Átmenő fuvarlevél 431. 432.
Átrakodás 495.
Átruházás 20. 76. 172. 173. 238. 294. 295. 441. 442. 484.
Átvevő 404. 409.
Átvétel 341. 345. 351. 398 409. 410. 419.
Átvétel költségei 341.
Átmeneti intézkedések 549. 566.
Baleset (vétlen) 57. 275. 386. 485. 505.
Bank (osztrák-magyar) 31. 147. 158. 179. 184. 194. 286.
Bankügyletek 259.
Bánatpénz 278. 279.
Bányaipar 259.
Bányatársulatok 560.
Bányatörvény 560.
Becsérték 69.
Befizetés, betét: 73. részvény: 151. 154. 159. 162. 168—171. szövetkezeti részjegy: 234.
Begöngyölés 398. 423. 425. 437.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Behajthatlan követelések 28. 199.
Bejegyzés 7. 16. 18. 19. 41. 42. 65. 66. 104. 110. 126. 127. 130. 145. 158. 160. 181. 184. 202. 203. 204. 216. 217. 226. 229. 249. 435. 453. 454. 455. 461. 551. 552. 553. 556. 557. 562.
Bejegyzések közzététele 8. 9.
Bejegyzések közzétételeért fizetendő díjak 8.
Bejegyzési illetékek 16. 18. 19. 41. 65. 110. 126. 158. 226
Bejegyzett kereskedő 16.
Belföldi képviselőség 211. 214. 462.
Belső megromlás 398. 425.
Beltag 13. 14. 125. 138. 141. 142.
Belvíz 393.
Bélyeg- és illetékmentesség 562.
Bemutatás 298.
Bemutatóra szóló papirok 300. 301. 303.
Bemutatóra szóló részvények 157. 158. 164. 172.
Beolvadás 208.
Berni egyezmény 393.
Bérleti ügylet 262.
Beszámítás 96 239.
Beszámolás 344. 398.
Betegsegélyző és temetkezési egyletek 453.
Betétel 69. 70. 73, 84. 85. 136. 139. 145. 150. 156.
Betéti társaság 13. 61. 125—146.
Betürendes névjegyzék 242.
Birói letét 447. 449.
Birói szemle 409.
Biróságok 2.
Bizomány 368. 377. 379. 381.
Bizományi árú 379.
Bizományi díj 377. 379. 381.
Bizományi ügylet 259. 368. 383.
Bizományos 299. 368—382. 413.
Bizományos zálogjoga 299. 379. 380. 413.
Bizonyítási eszköz 31. 541.
Bizonyíték 31. 32. 541. 543.
Bizonyító erő 31. 32. 541. 563. 565.
Bizonytalan esemény 465.
Biztosítás (végr.) 95.
Biztosítás 258. 373. 450. 455. 460. 464. 471. 474. 488. 491. 492. 495. 503. 504.
Biztosítás tárgya 464. 480. 484.
Biztosítási ajánlat 468.
Biztosítási alap 453. 459.
Biztosítási dij 458. 459. 463. 467. 469. 470. 473. 485. 486. 498. 502. 504. 505. 508. 510.
Biztosítási díjtartalék 459.
Biztosítási feltételek. 368.
Biztosítási jutalék 458.
Biztosítási kötvény 295. 456. 468. 469. 473. 482. 492. 493. 500.
Biztosítási összeg 451. 458. 469. 471. 478. 480. 480. 482. 501—504.
Biztosítási szerződés 465. 472. 479. 485. 486. 508.
Biztosítási ügylet 258. 453—514.
Biztosítási ügynök 468.
Biztosítási vállalat 453. 461.
Biztosított 463. 466. 474—476. 479. 481. 483. 486. 488. 500. 504.
Bolt 47.
Bukás 25. 26..
Cartell szerződés 179.
Cedule 439.
Cif 344.
Collectiv procura 37.
Coupon 164.
Csalárd bukás 25.
Calás 287. 350. 390.
Csata 504.
Catlakozó pálya 431.
Cselédi szolgálatok 60.
Cselekvények jelentősége és joghatálya 267.
Cselekvő és szenvedő állapot 199.
Csendes társaság 61.
Csere 338.
Csőd 23. 36. 57. 97. 98. 202. 232. 249. 307. 309. 310. 411. 438. 532.
Csődbiróság 22.
Csődnyitás 187. 201. 218. 232.
Csődtömeg 307. 310. 532.
Csődtörvény 552.
Csurgás 398 425.
Czég 4. 10. 23. 40. 64. 66. 89. 125. 126. 140. 142. 157. 158. 210. 225, 226. 551. 554.
Czégaláirás 16.
Czégbejegyzés l. bejegyzés,
Czégbitorlás 24.
Czégjegyzék 7—9. 17. 19. 23. 41. 42. 65. 66. 67. 87. 104. 110. 121. 126. 130. 131. 138. 145. 158—160. 181. 184. 202. 208. 210. 226. 228. 229. 248. 249. 254. 550—552. 554. 556. 557.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Czégjegyzés 16. 40. 41. 67. 110. 128. 157. 158. 185, 211. 225. 226.
Czégtábla 24.
Czégvezetés 37. 40. 44. 49. 50. 51. 52.
Czégvezetési jogosítvány 42. 43. 52. 82. 94. 555.
Czégvezetési meghatalmazás 37. 41. 42.
Czégvezető 45. 37—41. 49. 50. 52. 53. 82. 141. 555.
Czimer használata 11.
Czim példányok 16. 41. 67. 128. 184.
Czimzett 409.
Del credere 376. 377.
Differentialis ügylet 356.
Dij 284. 377. 387. 389. 436. 463. 485. 486. 498. 505. 508. 546. 547.
Dijazás 71.
Dijátvitel 459.
Díjbevétel 458.
Díjbiztosítás l. biztosítás.
Díjszabályzat (közraktári) 436.
Díjtartalék 454—456.
Díjváltó 473. 485.
Distanzvétel 343. 344.
Dologi jogok 299. 300.
Drágaságok 398.
Dűlő 492.
Egészség 498. 504.
Egész üzlet vezetése 43.
Egyedárúsági vállalat 4.
Egyező czég 17. 18.
Egészség 112..
Egyesülés 179. 181. 201. 203. 208. 216. 247. 253.
Egyetemleges felelősség 64. 88. 89. 125. 150. 152. 160. 161. 162. 189. 196. 200. 208. 215. 228. 231. 268—270.
Egyoldalú kereskedelmi ügylet 264.
Együttes czégvezetés 37. 40,
Együttes üzletvezetés 78.
Együttes képviselet 65.
Eladás 266. 299. 300. 305. 306. 347. 351 356.
Eladási ajánlat 336.
Eladási bizomány 370 377. 381.
Eladó 342—344. 347. 349. 351—353. 355 356. 360—362. 364—366.
Elévülés 54. 75. 121—124. 146. 237. 254. 257. 298. 349. 390. 410. 487. 561. 564.
Elévülés félbeszakítása 123. 156.
Elévülési idő 54. 75. 121. 254. 349. 390 410. 487.
Elfogadás 292. 314—319.
Elhasználható, elhasználhatatlan dolog 69.
Elhelyezés 436.
Elismerés 287.
Elküldés 423.
Ellátás 55. 56. 58 59.
Ellenérték 463. 498.
Elmaradt nyereség 272.
Elmerülés 493.
Előfizetési vétel 335.
Előkészítési idő 165,
Előkészületi költség 397.
Előleg 284. 379. 413. 436.
Előlegezési idő 71.
Előlegezési egyletek 223.
Előjog 157.
Előnyök 72. 150. 156. 166.
Előterjesztés 218,
Előző értesítés 298.
Elpusztulás 425.
Elsőbbségi kötvény 150. 157. 158. 166. 456.
Elsőbbségi részvény 147. 166.
Elszámolás 105
Elveszés 390. 898. 437.
Elzálogosítás 299. 300. 304.
Enyhítő körülmények 220.
Erőhatalom 398. 437. 485. 493. 505.
Esemény 329. 397. 463. 469. 475. 500. 503. 504. 511.
Eskü 31. 541.
Életbiztosítás 460. 498. 507.
Életbiztosítási díjtartalék 456. 459.
Életbiztosítási kötvény 456. 500.
Életbiztosítási szerződés 505. 507.
Életbiztosítási vállalat 455.
Élettartam 498
Élettartami táblázat 455.
Élvezeti jegy 209.
Élő állatok 425.
Értelmezés 265. 266.
Érték 28. 118. 150. 156. 199. 399, 429. 478. 479. 480. 547.
Értékpapir 199. 258. 291. 381. 398.
Évi mérleg 26. 135. 165. 198. 200. 245.
Évi számadás 195.
Évszak 328.
Faj 321.
Fedezet 310.
Fedezeti vétel 353.
Fekbér 411.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Feladás 394.
Feladási vevény 404.
Feladó 385—387. 394—397. 404. 415.
Feladó rendelkezési joga 404.
Felbontási kereset 100.
Felbontó feltétel 364.
Feldolgozás 258. 259.
Feléntúli sérelem 280.
Felfüggesztő feltétel 359.
Felmenő ágbeli rokon 499.
Felmondás 57—59. 98—101. 235—239.
Felmondási idő 57. 58. 121. 235. 254.
Feloszlás 98—107. 144. 145. 179. 201—209. 216. 237. 247. 253. 254.
Felrakodás 425.
Felszámolás 62. 95. 108—119. 146. 206. 221. 250. 251.
Felszámolási megbizás 109. 203.
Felszámoló 108 109. 111. 112. 114—117. 146. 179. 203. 205· 206 221.
Felszámoló üzletköre 113.
Felszámoló kirendelése 110. 179. 203.
Feltétel 359. 364.
Feltételes kereskedelmi ügylet 259.
Feltétlen kereskedelmi ügylet 258.
Feltünő sulyapadás 425.
Felügyelő bizottság 154. 157. 159. 179. 191. 194—198. 200. 203. 205. 218. 219. 225. 227. 243—245.
Fényképész 259.
Fiókintézet 210. 216. 217.
Fióktelep 18. 65. 127. 128. 159. 229.
Fix ügylet 355.
Fizetés 55. 56. 58. 59. 298.
Fizetés ideje 482 503.
Fizetés végetti bemutatás 298.
Fizetés megszüntetés 309.
Fizetési viszkereset 298.
Foglaló 276. 277.
Fogság 21. 218.
Fogságbüntetés 220.
Fogyasztási egyletek 223.
Folyó év 306.
Folyóirat 517.
Folyó számla 285. 287. 379.
Fordítás 518.
Forgalomba helyezés 523. 530.
Forgatható papirok 300.
Forgatmányos 296. 297.
Forgató 294. 447. 448.
Földalatti részek 488
Földhitelintézet 31. 240. 241 244. 549 561.
Főtelep 18.
Fuvaros 5.
Fuvardíj 387. 389. 395. 397. 401. 404—411. 414.
Fuvarozás 258. 343. 344. 389. 397. 402. 403. 420. 422. 423. 425. 427. 332. 433. 494. 496.
Fuvarozási biztosítás 494. 497.
Fuvarozási eszközök 377.
Fuvarozási költség 385. 387. 493.
Fuvarozási szerződés 394. 403. 407. 411. 417.
Fuvarozási ügylet 259. 393—433.
Fuvarozási viszony 423.
Fuvarozó 299 344 371. 384. 385. 393—405. 411. 412. 415.
Fuvarozó zálogjoga 299. 411—413.
Fuvaridő 400. 401. 429.
Fuvarlevél 394. 395. 403. 405—408. 412. 428. 429. 431.
Gondosság 72. 271. 347. 400. 401. 538
Gonosz szándék 399.
Göngysúly 340.
Gőzhajótulajdonos 3.
Gőzkazán szétrobbanása 493.
Gyakorlat 267. 562.
Gyógyszerész 3.
Gyűjtemény 517.
Hagyatéki bíróság 22.
Hajó 495.
Hajós elismervény 295. 379.
Hajókölcsön 258.
Hajókölcsönlevél 295.
Hajós 5. 384.
Hajótörés 493.
Hajóvontatás 393.
Halandósági táblázat 455.
Halasztás 78. 82. 371. 435. 505.
Halasztó határidejű vétel 354.
Hallgatás 320.
Halálos itélet 504.
Határidő 329. 333. 355. 356 360. 361. 390. 397. 551. 552. 556. 558. 559.
Határnap 355.
Határozathozatal 81. 157. 177. 225.
Határozatképesség 155 157. 192. 225.
Hányadrészvény 147. 157. 158. 160.
Hátirat 173. 294—297. 303. 419. 441. 442.
Házalási engedély 6.
Házaló 5.
Helyettesíthető dolog 69.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Helyi érdekű vasútak 147.
Helykülönbség melletti vétel 344.
Hirdetmény 157. 202. 205. 225. 226.
Hirlap 517.
Hitbér 552.
Hitegyletek 223.
Hiteles személy 306. 347. 449.
Hitelesítés (alkuszi napló) 536.
Hitelre történt eladás. 352.
Hites alkusz 565.
Hitelezők felhivása 202. 205. 208. 249. 253.
Horvát-Szlavonország 89. 566.
Hozomány 552.
Ideiglenes részvény: 148 164. 221.
Időpont 329.
Időszámítás 326.
Igazgatósági költség 458.
Igazgatóság 154. 157. 159. 161. 179. 182. 189. 197. 198. 200. 203. 218. 221. 225. 227. 241—243. 245. 249. 462.
Igazgatóság jogköre 190.
Igazgató tanács
Igazgató választmány } 182
Igazolási papir 300.
Ingatlanok elidegenítése és megterhelése 38. 90. 112.
Ingatlanokra vonatkozó ügyletek (l. biztosítása, építése, közvetítése stb.) 262.
Ingók elzálogosítása 301. 302.
Ingók fel- vagy átdolgozása 259.
Ingók megszerzése 258.
Ingók szállítása 258.
Illetékek 6. 8. 16. 18. 19 41. 65. 126. 158. 226.
Illetmény 101. 106. 239.
Ingyenév 486.
Iparhatóság 22.
Iparjogositvány 6.
Iparos 5.
Iparossegéd 55.
Iparszerűleg 3. 259.
Ipartörvény 6. 55—60.
Irásbeli szerződés 305. 306. 311. 313. 468.
Irástudatlanok 313.
Irodalmi munka 515.
Ivszám 526.
Jármü 495.
Járulékos kereskedelmi ügyletek 259. 260.
Jegyajándék 552.
Jegyesek 499.
Jegyzőkönyv. 180. 214. 218. 221.
Jelenlevők közötti szerződés 314.
Jellegmustra 362.
Jelzálogintézetek 157. 210. 225.
Jelzálogi kölcsön 456.
Jégkárbiztositás 481. 492.
Jégverés 492.
Jégzajlás 493.
Jogczím 291.
Jogi személy 63 124. 257.
Jogutód 235.
Jótállás 376. 377.
Jövendőbeli esemény 463.
Jutalék (nyereség j.) 85. 95.
Kamat 71. 73. 84. 85. 136. 139. 165. 166. 218. 281. 286. 458. 459
Kamatbiztosítás 165. 218.
Kárfeljelentés 484.
Kárfelvétel 481.
Károsulás 425.
Kártérítés 24. 52. 53. 75. 196. 272. 273. 477—480.
Kártérítési igény 183 194.
Kártérítési kötelezettség 222.
Kedvezményezett 498. 500. 502—505.
Kelendőség 520.
Kereset 121. 254. 390. 410. 475.
Kereseti jog 174. 349. 414.
Kereskedelmi érték 399.
Kereskedelmi névjegyzékek l. czégjegyzékek.
Kereskedelmi és iparkamarák 1. 22.
Kereskedelmi könyvek l. könyvek.
Kereskedelmi meghatalmazottak 43—45. 47—54. 193.
Kereskedelmi szokás 1. 267. 277. 284. 285. 288. 327. 328. 334. 335. 340. 341. 345. 349. 360. 361. 375. 377. 387. 397. 544. 547.
Kereskedelmi társaságok 4. 61. 257.
Kereskedelmi telep 16.
Kereskedelmi utalványok 291—298.
Kereskedelmi ügyek 1.
Kereskedelmi ügyletek 258—546.
Kereskedelmi ügyletek értelmezése 265—266.
Kereskedelmi ügyletek érvényessége 311.
Kereskedelmi ügyletek megkötése 311—320.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Kereskedelmi ügyletek teljesítése 321—335.
Kereskedelmi üzlet 12. 20. 259. 260.
Kereskedő 3.
Kereskedői utazó 45.
Kereskedősegéd 46. 53. 55—59.
Kényszereladás 351. 352.
Kényszervétel 353.
Kényszeregyezség 25.
Kezes, kezesség 270.
Képviselet 65. 90—94. 112. 141. 186. 193. 241.
Képviseleti jogosítvány 91.
Képviselők 219. 221.
Képviselőség 211. 212 214. 215.
Kérdőiv, kérdő pontok 474.
Késedelem 351—353. 356 357. 390 395, 400. 401. 437.
Késedelmi kamat 169. 281—283.
Későbbi biztosítás 471.
Készfizetés 271.
Kétes követelés 28. 199.
Kétoldalú szerződés 28. 199.
Kézbesítés 93. 119. 141. 186.
Kézirat 527. 531.
Kézi zálog 302. 305. 306. 308.
Kézjegy 313.
Kézműves 260.
Kiadó 515—517. 519. 520. 523—530. 532.
Kiadói jog 522.
Kiadói ügylet 529—533.
Kiállítás 520.
Kiegyenlítés 107.
Kielégítés 95. 239. 305. 306.
Kifogás 270. 296. 349. 390. 410. 475.
Kiházasítási biztosítás 453.
Kilépés 102. 104—106 121. 235. 236. 254.
Kirakodási költség 397.
Kiséret 425.
Kisérő iratok 396.
Kisipar 5. 239.
Kiskereskedő 5.
Kiskorú 6. 123. 257.
Kisorsolás 209.
Kiszolgáltatás 398. 432.
Kivetési eljárás. 232.
Kivonat 37. 34. 304. 539. 543.
Kizárás 91. 103—106. 121. 235. 254.
Koczkázat 483. 502. 505.
Korlátlan felelősségü szövetkezetek.
Korlátolt felelősségű szövetkezetek.
Korcsmáros 5. 258
Kormánybiztos 194. 244.
Kölcsön 284. 447. 442.
Kölcsön adó 442.
Kölcsönös biztosító társaság 223.
Kölcsönös kereskededelmi ügylet 264.
Könyvek 25—36. 120. 135. 198. 206 207. 213. 248. 253 263. 565.
Könyvek bizonyító ereje 31. 541. 563.
Könyvek felmutatása 34—36. 543.
Könyvek megőrzése 30. 120. 207. 253.
Könyvezés módja 25.
Könyvkereskedés 259. 517.
Könyvkivonat l. kivonat.
Könyvkövetelések elzálogosítása 304.
Könyvvivő 57.
Kötbér 169. 273—275.
Kötelezőjegy 294.
Kötelezvény 261.
Kötés 535.
Kötjegy 538. 541. 543. 546.
Kötvénybirtokos 466.
Kötvénykibocsátó intézetek 166.
Követelések (értekelése) 28. 199.
Követelések elzálogosítása 304.
Közbeeső pálya 431.
Középár 339.
Középfaj (minőség) 321.
Közérdek 423.
Közgyülés 152. 157. 166. 176. 177. 179. 187. 192. 194. 191. 197. 218. 225. 240.
Közgyűlési jegyzőkönyv 190. 214—218. 221.
Közigazgatási hatóság 248.
Közkereseti társaság 13. 61. 64—124.
Közlési kötelesség 474. 475.
Köznap 329. 330.
Közönséges ünnep 329—330.
Közös közlekedési vállalatok 213.
Közös raktár tartására alakult egyletek 223,
Közös termelésre alakult egyletek 223.
Központi Értesítő 8. 9.
Közraktár 259. 320. 351. 409 434. 436. 443. 447. 449—451.
Közraktári jegy 379. 434. 439. 440. 445.
Közraktári ügylet 259. 434—462.
Közraktári vállalat 436. 438. 444.
Közvetett szállítmányozó 385. 388.
Közvetett viszontbiztosítás 509.
Közvetlen viszontbiztosítás 509.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Közvetítés 259. 434.
Közzététel 8. 9. 24. 87. 126. 130. 131. 138. 145. 158. 181. 226. 556.
Község 18.
Kufár 5.
Kutak 488.
Külföldi biztosítási vállalatok 461.
Külföldi könyvek 31.
Külföldi részvénytársaságok 210—217.
Külföldi szövetkezetek 230.
Különbözet 356.
Különbözeti ügylet 356.
Kültag 125. 133—136. 138—145.
Lakás 324.
Laképítő társaságok 223.
Laptulajdonos 515.
Lejárati nap 334
Leltár 26—28. 30. 69. 85.
Leltár értéke 459.
Leltározás 26.
Lemenő ágbeli rokon 499
Lerakodás 425.
Lerakodási költség 397.
Leszámitolási díj 334.
Letétel 351.
Letéteményező 437.
Letéti könyv 434. 440. 442.
Levelek 29. 30.
Limitó 370.
Magánhitelezők 95. 101. 107. 239.
Magánjog 1.
Magánkövetelés 96.
Magán vagyon 101.
Magyarázat 205.
Másodlat 452.
Másolati könyv 29.
Megállapodások 154. 156. 157. 159.
Megbizás 288. 289. 320. 368. 369. 535.
Megbizó 320. 368—370 377.
Megérkezési idő 395.
Meghatalmazás 50. 289. 290.
Meghatalmazó 290.
Meghatalmazott 49. 193. 197. 290.
Meghatalmazott minőség 141.
Meghivás 177.
Megintés 282. 283.
Megkötés időpontja 318.
Megromlás 347. 398. 437. 449. 451.
Megrozsdásodás 425.
Megsemmisítés 169—171. 298. 552.
Megsemmisítési eljárás 452.
Megsemmisülés 451. 478. 480.
Megsérülés 390. 398. 425. 430. 437. 478. 480.
Megtartási jog 309. 310.
Megtekintésre kötött vétel 359—361.
Megvizsgálás 346.
Mellékügylet 359. 260.
Mentés 491.
Mérés 341.
Mérleg 26. 28. 30. 85. 135. 157. 165. 167. 179. 195. 198—200. 209. 214. 218. 219. 221. 225. 242—245. 257. 457. 458.
Mérlegelés 341.
Mérték 326.
Minőség 321.
Mulasztások 267.
Munkadij 84—86. 95.
Mustra 336. 346. 363. 544.
Mustra szerinti vétel 362—363.
Műkereskedés 259. 517.
Műszaki munka 515.
Művészeti munka 515.
Napló 536. 537. 539. 541—543. 548.
Nem készpénzbeli betét 150. 156.
Nemzetközi vasúti fuvarozás 393.
Nevezetlen társaság 62.
Névérték 148. 150. 157. 158.
Névjegyzék 226. 242.
Névre szóló részvény 157. 158. 164. 172. 173.
Nyereség 84. 85. 136. 137. 157. 165. 179. 195. 219. 459.
Nyereségfelosztás 195. 219.
Nyereségjutalék 69. 86.
Nyerészkedési szándék 3.
Nyersanyag közös beszerzésére alakult egylet 223.
Nyilvános árverés 112. 347. 409.
Nyitott kocsi 425.
Nyomdai ügylet 259.
Nyugtatott számla 48.
Obiectiv kereskedelmi ügylet 258.
Okirat 164. 125.
Okmánytár 7.
Oltás 491.
Országos pénznem 326.
Osztalék 163. 165. 167.
Osztrák-magyar bank 31. 158. 179 184. 194.
Osztrák társaságok 210. 214. 216. 217.
Óvás 298. 357. 446 448.
Óvási okmány 357.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Öngyilkosság 504.
Öngyuladás 425.
Önsegélyző-egylet 223.
Örökös 98. 236. 237.
Örökösödés 12. 36.
Összérték 478.
Összkiadás 524.
Pálya berendezése 423.
Pálya szerkezete 423.
Perek 197.
Per. 44.
Per procura 37.
Peres követelések 205.
Példány 520. 530.
Pénzbeli tartozások teljesítése 324
Pénzbetétel 73.
Pénzbirság 16. 21. 24. 41. 110. 129. 198. 220. 221. 543.
Pénzláb 326.
Pénznem 326.
Pénztári készlet 459.
Pénztárnok 43. 57.
Pénváltói ügylet 259.
Piaczi ár 339. 356. 381.
Piaczi árfolyam 306.
Pincze 488.
Podgyász 426. 427. 519.
Podgyász-jegy 429.
Polgári név 11.
Posta 421.
Próba 336. 346. 363.
Próbaidő 55.
Próbára kötött vetel.
Próba szerinti vétel.
Rabatt. 486.
Rakjegy 295. 379. 415—419. 429.
Rakodás 423.
Rakodási költség 493.
Raktár 47. 377.
Raktár-jegyzék 336.
Raktártartási egyletek 223.
Raktárvállalatok.
Raktári dij 284. 289.
Recta-papirok. 295
Relativ kereskedelmi ügyletek 259.
Rendelkezésre bocsátás 347.
Rendelkezési jog (feladó) 404.
Rendeletre szóló papirok 294. 295. 297. 301. 303.
Rendeletre szóló utalványok 291. 294.
Rendes csurgás 398.
Rendes kereskedő gondossága 271. 342. 343. 369. 373. 385. 538.
Rendes fuvarozó gondossága 400. 401.
Rendkivüli csurgás 425.
Részbeni kár 482.
Részbeni jégkár 471.
Részletfizetés 447.
Részletügylet.
Részvény 147. 148. 150 152. 153. 155—162. 164. 166. 171. 180. 258.
Részvényaláirás 150. 151. 218.
Részvényaláiró 171.
Részvényes 147. 156. 163. 165. 167—170. 173. 176.
Részvényes kereseti joga 174.
Részvénykönyv 173.
Részvénytársaság 13. 14. 61. 147—222.
Részvénytőke 459.
Részvényutalvány 148. 164.
Rosszhiszemüség (a társ. üzletvitel v. számadás körül) 88. 100.
Saját részvények megszerzése vagy zálogba vétele 161.
Seb 504.
Segéd (segédszemélyzet) 53. 55—60.
Segédügylet 259. 260.
Sérülés 371. 410.
Sikkasztás 390.
Súly 326. 340.
Súlyfölösleg 340.
Star del credere 377.
Subiectiv kereskedelmi ügyletek 259.
Szabálytalanság (a könyvek vitele körül) 32.
Szabályzati tétel 429.
Szakértő 35. 137. 525.
Szakértői szemle 347. 371. 485.
Szavazati jog 155. 156. 157. 225.
Szállítási ügylet 258. 337.
Szállítási határidő elmulasztása 429.
Szállítmányozási díj 387.
Szállítmányozási ügylet 259. 385—392.
Szállítmányozó 299. 344. 371. 384—391. 412. 413. 432.
Szállítmányozó zálogjoga 388. 413.
Számadás 62. 158. 179. 187. 219. 285.
Számla 48. 282. 285. 287.
Számolási érték 326.
Szatócs 5.
Százaléktétel 428.
Szelvény Sz. — ív — utalvány 164.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyülési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Szelvény rész 439.
Szelvényfuvarozás 288. 259.
Szervezési költség 199. 459.
Szerzési költség 459. 460.
Szerző 515—517. 523—526. 529—532.
Szerződési zálogjog 299.
Székhely 65. 66. 128. 130. 157. 158. 225.
Szóbeli egyezkedések 312.
Szokás 1. 267. 277. 284. 285. 288. 327. 328. 334. 335. 340. 341. 345. 349. 360. 361. 375—377. 387. 397. 541. 547.
Szokásos határidő 361.
Szolgálati viszony 55. 57.
Szorgalom 71. 476.
Szövetkezet 13. 14. 61. 210. 223—257.
Szövetkezeti tag 235. 238. 240. 243. 251.
Takarékpénztári betétkönyv 300.
Taksált kötvény. 479.
Tanoncz 55.
Tárgyilagos kereskedelmi ügyletek 258.
Tartalékalap 199.
Tartaléktőke 237. 459.
Társaság alakítása 64—67. 126. 149. 224.
Társasági pénztár 73 195.
Társasági szerződés 64. 68. 79. 80. 86. 100. 115.
Társasági tag 73. 74. 76. 80. 86. 100. 115.
Társasági üzletkezelés megvizsgálása 175.
Társasági viszony 87. 138.
Távollevők közötti szerződések 314—319.
Távollevők közötti vétel 344.
Távolság számítás 326.
Telep 18. 326.
Teljes érték 470.
Teljesítés 321—335.
Teljesítés helye 322—325. 344.
Teljesítés ideje 327—334.
Teljes kár 482.
Temetkezési egyletek 453.
Tengeri fuvarozás 258.
Termelési egyletek 223.
Termelők 259.
Termés beszedése 481.
Természetbeni továbbadás 258. 326.
Természeti esemény 397.
Tervezet 150. 154. 156. 179. 183. 219.
Testi épség 498. 504.
Tetszés szerinti vétel 359—361.
Tévedés 287.
Tiszta nyereség 165.
Tiszteletdíj (szerzői) 525—531.
Tiltott cselekmény 465.
Titoktartás 535.
Toldások 11.
Továbbadási szándék 258.
Többszörös biztosítás 471. 501.
Többszörözés 523. 527. 529. 532.
Tőkeleszállítás 161.
Törés 425.
Törlesztés 157.
Törvényes képviselő 499.
Törvényi kamat 284.
Törvényi zálogjog 299.
Törvényi kellékek (árú) 321.
Tőzsdei ár 339. 347. 387.
Tőzsdei árfolyam 307.
Tőzsdei szokások 1. 267.
Tőzsdei ügynök. 534.
Tulajdonátruházás 484.
Tulajdoni kereset 299. 300.
Túlbiztosítás 470.
Tűz 493.
Tűzkár elleni biztosítás 488—490.
Tűzveszély 490. 491.
Uj ajánlat 319.
Uj czégjegyzékek 550.
Uj kiadás 521.
Uj részvények kibocsátása 162.
Ujbóli biztosítás 471.
Utalvány 292—294.
Utalványos 292—293.
Utalványozó 293.
Utalványozott 292. 293.
Utazó 45.
Utiránya 395.
Utólagos teljesítés 354.
Uzsoratörvény 273. 286.
Ügynök 48. 54.
Ügynökség 210.
Ügyvezetés 195.
Ünnepnapok 329.
Üres hátirat 173. 294.
Üzlet 12. 15.
Üzlet átruházása 20.
Üzleti év 84. 85. 99. 105. 199.
Üzleti levelek 29.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

Üzleti óra 332.
Üzleti összeköttetés 320.
Üzletszabályzat (vasuti) 393—433.
Üzletrész 225. 231. 235—238. 242. 243.
Üzletvezetés 77. 84. 133.
Vagyonbefektetés 459.
Vagyonbetétel 125.
Vagyoni hátrány 463. 465. 469.
Vagyonilletőség 84—86.
Vagyonközösség 36.
„Valóságban" 326.
Vasárnap 329. 330.
Vaspályák fuvarozási ügyletei 422—433.
Vasutépítés, vasuti felszerelés 262.
Vasuti állomás 18.
Vasuti üzletszabályzat 393—433.
Válaszadás 315.
Választási jog 325.
Választott bíróság 112.
Váltói kötelezettség elvállalása 38. 43.
Váltótörvény 298. 357. 446. 448.
Vám 411.
Vámkezelés 396.
Vámkiadás 493.
Vegyes intézkedések 549—566.
Versenytilalom 53. 54. 74. 75.
Veszély 344.
Veszteség 70. 84. 85. 136. 137. 157. 179. 195.
Vevő 342—349. 351—353. 355. 360. 361. 365—367.
Vezetéknév 11.
Vezérigazgató 193.
Végkiegyenlítés 96. 105. 107. 117. 146.
Végrehajtás 21. 101. 217. 232. 239. 450.
Védelmezett kereskedelmi meghatalmazottak 47. 48.
Vétel 258. 336—367. 381. 484.
Vételár 305—307. 310. 336. 338. 339. 340. 345. 352. 447. 449.
Vételárelőleg 276.
Vételár leszállítása 348.
Vételi bizomány.
Vétkes bukás 25. 26.
Vétkes gondatlanság 390.
Vétkesség 275. 277. 425. 477. 504.
Vétlen baleset 386. 485. 505.
Villám 493.
Viszkereset 234. 298. 414. 431. 446. 448.
Viszonosság 211. 117.
Viszontbiztosítás 458. 459. 508—514.
Viszontbiztosítási díj 458.
Viszontbiztosítási koczkázat 510.
Viszontbiztosítási ügylet 508.
Viszontbiztosító 508 510—513.
Viszontbiztosított 508. 511—513.
Viszontszolgáltatás 335.
Viszonylagos kereskedelmi ügyletek 259.
Visszaküldés 347.
Visszalépés 315.
Visszalépési jog 348. 353. 354. 358.
Visszalépési jog melletti vétel 354—367.
Visszautasítás 319.
Visszavonás 316. 317.
Vontatás 393.
Warrant 439.
Zálogjegy 439. 441—449.
Zálogjog 299. 304. 308. 379. 388. 411—415. 438.
Zálogjog átruházása 308.
Zálogjog kiterjedése a biztosítási összegre. 464.
Záloglevél 166. 456.
Zálogösszeg 445. 446.
Zálogszerződés 301.
Zálogtárgy 305. 306. 380.
Zárhatáridő 170.
Záros határidejű vétel 355.
Zárszámadás 237. 243.
Zsákkölcsön díj 284.
Zsibárus 5.

DTT - Magyar Jogi Portál 2018 — Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu)

ORSZÁGGYŰLÉSI
·KÖNYVTÁR·

910_OGYK_000308955_04348948

Nagy Ferenc
A magyar kereskedelmi törvény (1875. évi XXXVII. t.cz.) kapcsolatban az azt kiegészítő vagy módosító törvényekkel és rendeletekkel, valamint a m. kir. Curia, a kir. ítélőtáblák és más bíróságok elvi határozataival
1901

https://go.ogyk.hu/ogy01-000308955

A digitalizálás az Országgyűlési Könyvtár Digitalizáló Műhelyében készült a "DTT – Magyar Jogi Portál" projekt (2018) keretében.

Attribution (CC-BY-4.0)
Nevezd meg!